

ఓం పరబ్రహ్మణేనమః.

పూర్వమీమాంస, అపరకృష్ణయ్య

ప్రయోగ కమలాకర, శ్రీకృష్ణ శాస్త్రి,

ధర్మశాస్త్రి పురాణాద్భుతముగ

సంస్కృతీతంబై లోకోపకారముగా

పురాణోక్త పరకర్మప్రకాశికయను,

పురాణోక్తవైశ్యాపరచంద్రిక

ఈగ్రంథము,

బంశరుకట్టణ నివాసులగు,

చల్లా - నాగలింగశాస్త్రులవారి పుత్రుడగు

లక్ష్మీ నృసింహ శాస్త్రి చే

ఆంధ్రటీకా తాత్పర్యసహితముగా వ్రామబడి,

స్వకీయ,

శ్రీ ఆర్యాసంద ముద్రాక్షరశాలయందు

ముద్రింపబడియె.

పంచమ ముద్రణము.—1500

రిజిస్టరు కాపీరైటు.

దీని వెల రూ 1—8—0

మచిలీపట్టణము

1922

బమ్మపేట

పీఠిక .

సుజనవర్యులారా?

జననీజనకులు మృతినొందిన సమయమునందు పుత్రులు ప్రేతకర్మములను జక్కగ నియమయుతముగ నెఱవేర్చి లేని వారు (ఆజననీజనకులు) తమపుత్రాదులొనరించిన దానాదికర్మములకు విధింపబడిన పుణ్యలోకములనుబొందుదురు. మఱియువారు పితృదేవత్యముగలవారిగుదురు. వారిట్లగుటచే వారానందనమునుబొంది తమపుత్రులు దీర్ఘాయుస్సంతులును, తేజోవంతులును, ధనవంతులును, అగుటలూ శీర్షచనమాలను జేయుదురు. ఆయాశీర్షచన సామర్థ్యంబున పుత్రులు సుఖవంతులై యుందురు.

శ్లో! పితౄణాంచ ప్రసాదేన కర్తవ్యం శోభివర్ధతే।

శ్రేయసాంచాభివృద్ధిస్సాస్య ధూళిసాము త్తరోత్తరమ్।

తా! పితృదేవతల యొక్కయనుగ్రహముచేతఁ బుత్రాదుల యొక్క వంశమభివృద్ధిని బొందుటయేగాక గొప్పవగు శ్రేయస్సులుగూడ విశేషించి కలుగును.

బౌద్ధ్యదైహిక కర్మమునకు ప్రైత్యమేధికమనిసేరు. ప్రైత్యమేధికమనగా చనిపోయిన, మౌతాపితృ మౌతామహాది కారుణ్యవర్గములోని వారలకు దహనసంస్కారము మొదలుకొని సపిండికరణాంతమువఱకును జేయకర్మమని యభిప్రాయము.

జ్ఞాత్వాకర్మాణికుప్రీత" అనియుండెనుకాఁబట్టికాలము తెలిసిపుత్రులు కర్మచూచరింకఁదగును. యీకలికాలమహిమవలన గొందఱుపుత్రులు మౌతాపితరలను సదాదూషింపుచు వారు మృతులైన వినక వారికినకాలమందు శ్రాద్ధముఁ జేయకమాతల్లిదండ్రులు తినవచ్చినారా? పురోహితులకొఱకీశ్రాద్ధము లేర్పడినవనదుముఖ్యాభిప్రాయముగలవారిగుదురు.

శ్లో! పున్నామ్నా నిరకాద్యస్సాత్వితరం త్రాయతేసుతః । తస్మాత్పుత్రైః ఇతిప్రోక్షస్వయమేవ స్వయంభువా । అనగా ఏకారణమవలన పున్నామయను నరకమునుండి తొడివి రక్షింపుచున్నాఁడో ఆకారణమువలన పుత్రుఁడని స్వయముగా బ్రహ్మచేతెప్పబడెను.

శ్లో॥ జీవతోర్వాక్యకరణా ధృవ్యబంధూభోజనాత్ । గయాయాం
పిండదానాచ్చ త్రిభిపుత్త్యస్యపుత్తృతా ।

అనగా తల్లిదండ్రుల యాజ్ఞ ననుసరించుటయు, ప్రత్యాల్లిక శ్రాద్ధము
ఆశుశ్రాద్ధవిధిచే జరిపి పిల్గుట, తమతమబంధువుల కన్నదానము
చేయుటయు, గయయాంకు పిండప్రదాన మిచ్చుటయును, ఈమూడు
కార్యములూచొంపుటచే పుత్తుడుపుత్తృధర్మమును బొందినవాడగును.

అయ్యా? ప్రాచీనగ్రంథములయం దివరము పురాణోక్తవిధిగా
నొకచోట ప్రాయశఃపదు ధర్మశాస్త్రములయందః బ్రహ్మతగల యా
జ్ఞకులకుఁదప్ప తిక్కినవామూన్యజనులకుఁ దానిఁజూచి గ్రహించుటకుఁ
గతియుగానందెను. మఱియు సీమంత్రమువెప్పి యాక్రియఁ జేయవల
యునని యెల్లఁకుఁదెలియకయు, నడుమనడుమ ధర్మశాస్త్రముండుటచే
బ్రయోగమును వరుసగా గ్రహించుటకుఁ దెలియకయున్నది. పెక్కు
దేశములయందు ధర్మశాస్త్రరీతిగఁజరుపుబ్రాహ్మణులు నీమబడుచుండి
న కష్టము యింతియన చెప్పవలసిగాదు. ఈపురాణోక్త ప్రాయశఃపదు
లోకొందఱు కొంతకాలమునఁజూచి జదివియు కొన్ని బ్రమాదముల
యందు సందేహముగలవారై యాకర్ష్య దురవగాహంబని ప్రబంధిం
పక నేయున్నరు. బుద్ధిమంతులు మఱికొందఱు ధర్మశాస్త్రగ్రంథము
లనే మిగుల కష్టముతోచిరికాలమువఱించి అంగుజ్ఞానము గలిగిపిచ్చు
టబ్రయోగములను దెలిసికొనుచున్నారు. బహుజనుల్పిశ్చిమపడుటను
జూచి ఈ గ్రంథము ముద్రింపఁబడినది. వీనిలో పురుష పరంగా
జగుపుంశుడు పీఠః...గోత్రస్య—గుప్తస్య ప్రేతస్య యనియును,
స్త్రీ...చకమునందుమాతృస్థోత్తాగ్నాగస్తామః...ప్రేతామః యని
యును జరుపఁదగును. ప్రయోగాదులలో...స్య అనుచోట గుప్తస్య
యని గ్రహించదగును. అయ్యా! దీనియందెచ్చట నైనను ఛాలిగ్యములుం
డిన పక్షమందు నానినివివరముగా ప్రాసిమాకుఁబంపించిన పక్షము మరా
ఠోపు (రి)కూర్పుతోనవరించెదను. కాఁబట్టిబుధోత్తమాలనుప్రాప్తించెదను.

గ్రంథ స్థ విషయములు :

విషయములు.	పుట.	విషయములు.	పుట.
వీరిక	3	శాస్త్రాధికారము	20
మృత్యువేదనములు	1	సర్వప్రాయశ్చిత్తము	21
దోషయు క్షణభివారములు		ఉత్కాంతిప్రయోగము	23
మంచిత్రములు	„	శిలపాత్రదానప్రయోగము	24
మృత్యు చక్రము	3	కర్ణమంత్రవచనము	25
మాతాపితృభక్తి	4	పణ్డిమిత్త ప్రాయశ్చిత్త	
పుత్రిస్వరూపము	„	ప్రయోగము	26
దానస్వరూపము	6	తిథ్యాదిశాంతిప్రయోగము	27
ప్రాయశ్చిత్త ప్రకరణము	8	హోమప్రయోగము	28
జీవప్రాయశ్చిత్త ప్రకరణము	9	శింశుల హోమము	„
హోమ ప్రకరణము	10	బౌద్ధిదేహికకర్మప్రయోగము	29
కర్మాచరణఫలము	11	దహనప్రయోగము	31
ఉత్కాంతి విషయము	12	కర్తృవచనము	34
శిలపాత్ర దానము	13	శిలాప్రతిస్థాపనము	35
కర్ణమంత్ర వచనము	„	నిత్యకర్మ ప్రయోగము	36
పణ్డిమిత్తప్రాయశ్చిత్తవిధి	14	వాసిదక దానము	37
మధువర్కదానము	„	తిలోదక దానము	„
మరణకాల దోష శాంతి	15	పిండ ప్రదానము	38
త్రిపుష్కర మరణము	16	శిలా నైవేద్యము	„
ద్విపుష్కర మరణము	„	వాయస పిండము	„
సహననియములు	16	సంకల్ప విశేషము	39
తిలోదక వాసిదకనిర్ణయము	18	సంచయనకాలము	39
తిలోదకాదినిషేధము	„	శవాగ్నినష్ట ప్రాయశ్చిత్తము	40
శ్రాద్ధాలనిరూపణము	19	సంచయనప్రయోగము	41

విషయములు.	పుట.	విషయములు.	పుట.
కుంభ అస్థిసంధానము	42	నూతన శ్రావ్యశ్చిత్తము	90
గంగాంధస్థానితేజము	43	శ్రీధర్మపాపశ్చిత్తము	91
సగ్నప్రచారము	46	నూతన శ్రావ్యశ్చిత్తము	92
నవశ్రాద్ధము	48	దుర్మరణపాపశ్చిత్తము	92
దశావప్రయోగము	52	నారాయణబలిప్రయోగము	93
శిశోద్వాసము	54	పునర్దహనక్రియ	98
కర్మణః పుణ్యాహవాచనము	55	విషూచీమహాచిజాడ్యమృతి	99
గృహ కుద్ధి విషయము	56	నారాయణబలికాలపరిమితి	99
పుణ్యాహవాచనము	57	పవిత్రనిర్ణయము	99
వృషోత్సర్జన విషయము	57	మండలవిహారము	100
వృషోత్సర్జన ప్రయోగము	58	ఉదకుంభశ్రాద్ధము	101
రుద్రకలత పూజ	61	శ్రాద్ధభోగ్య సంఖ్య	102
గోవుషధవివాహప్రయోగము	62	వైతిరిణిగోదాన విషయము	102
గోవుషధమాంసము	63	చాలా విధ దేశాంతగతమృతి	103
బలిప్రదానము	65	కర్మానంతరంజీవించుట	103
ఏకోద్దిష్టశ్రాద్ధ విషయము	66	రిజస్వలకు తనూత్రాన సజ్జనము	104
ఏకోద్దిష్టశ్రాద్ధ ప్రయోగము	67	సపిండి కరణమునకు కత్తులు	104
పోడశశ్రాద్ధవిధ	68	ప్రేతపక్షిరక్షోదర్శనము	105
పోడశశ్రాద్ధ ప్రయోగము	69	సర్వహితశ్రాద్ధప్రయోగము	105
సపిండికరణ ప్రయోగము	75	మృతా శౌచార్హితశ్రాద్ధం	109
స్త్రీలకున కల్ప విశేషము	81	దశి దానమంతిములు	110
వైతిరిణిగోదానము	86	విశేష దాన మంతిములు	111
స్వర్గపాథము	87	పోడశ మహాదానములు	112
మాతృ స్పృహ దీక్షరణము	88	మృతాహస్సు దెలియనిచో	113
గర్భిణీమరణ ప్రయోగము	88	మృతికాస్నాన ప్రయోగము	114

విషయములు.	పుట.	విషయములు.	పుట.
గమ్యా శాస్త్రఫలము	115	నానాదిఫలసహజము	180
సునాసి నీర్వనియము	116	కారుణ్య విషయము	136
కర్తృనిరూపణము	„	కారుణ్య శబ్దములు	138
కర్తృ భాగ్యారజస్వలా	117	శ్రాద్ధాదులవలన పిశ్చదేవతలు	
గరిదినిబున జ్ఞాత్యాశౌచము	118	సంతోషించుట	142
త్రైపక్షికాది శ్రాద్ధకాలము	119	పంచగవ్యప్రాశనము	145
ఉపశ్రయములకు కాలము	119	(ఆశౌచ నిర్ణయము)	
స్నానోదక నిర్ణయము	120	రజస్వలా శౌచము	147
జీవత్పితృనకు శ్రాద్ధనిషేధము	„	బాతాశౌచ ప్రకరణము	„
తీలతర్పణ నిషేధము	121	మృతాశౌచము	149
దర్శనీలతర్పణఫలము	122	పితృహృదయందు కన్యామృతి	150
త్రాంబూల చర్చణము	123	మాతాపితృమృతి	...
మాతృగణానామధ్యే } పితృమృతి }	123	భ్రాతృభగినిల మృతి	150
అగ్రక మాసప్రకరణము	124	మేన మామమృతి	151
శవమును కూడా వెనుటకు } నియమములు }	127	మేనల్లుడి మృతి	
శృశాసమునకు పోబడి శవము } జీవించునప్పుడు చేసేవిధి }	„	మాతామహులనియొక్కమృతి	151
నిత్యకర్మయందు శిలానష్టము	128	మాతామహి మరణము	„
సంవత్సర విమోక్షంబున తిథిద్వయము		భార్యయొక్క తల్లిదండ్రులమృతి	„
శ్రాద్ధ నిర్ణయము	„	అల్లుడి మృతి	152
మృతశిథినిర్ణయము	129	న్యాలకుడి మృతి	152
శ్రాద్ధకాలమున క్యాజ్యవిషయము	130	పితృభగినిల మృతి	152
		మాతృభగినిల మృతి	152
		బాంధవ్య మరణము	152

విషయములు	పుట	విషయములు.	పుట.
జనక తల్లిదండ్రుల మరణము	152	జానునిక్షేపవిధి	162
దత్తకుడిమృతి	153	ఘృతపాత్ర నిధానమ్	162
అచార్యమరణము	153	చిత్రగుప్తబలినిషేధః	162
అత్రికాంతాశౌచము	153	సువాసినిభోజనవిధిః	162
దశాహమాధ్యశ్మితం	154	అధిశ్రవణవిధిః	162
మూడుదినముల గోపలమృతి	154	పితృనూక్తనిషేధః	163
మాతాపితృ మృతి	154	పిండదూషణ	163
ఔరసపుత్ర మృతి	154	కర్తృశ్రాద్ధశేషాన్నభోజనః	163
పది దినములు నైసచో	154	ఉపవాసే శ్రాద్ధశేషాన్న	} 163
జ్ఞాతి మృతి	155	భోజననిషేధః	
ఆశౌచ సంపాతము	156	భిన్నగోత్రాంశపితృశేషా	} 163
శవస్పర్శ	158	న్న భోజననిషేధః	
ధర్మ శవమునకునిరుచుచు	158	సూద్రస్య పితృశేషాన్న	} 164
(వైత్రమేధక కారికలు)		దాననిషేధః	
గృహ లంకరణము	159	సూన్యతిథ్యసంతరదినే కర్తవ్య	} 165
ఉష్ణోదక స్నాన నిషేధము	159	వృత్త్యవిధిః	
దేవతార్చన నిషేధము	159	సూతకాంతరితశ్రాద్ధవిధిః	165
అవసన కాలము	159	సంవత్సరమోక శ్రాద్ధవిధిః	165
ఆశ్వలాయ గోత్రక్రమం	160	శ్రాద్ధనిమంత్రితగాయత్రీసంఖ్య	166
విష్వర్చన విధి	160	ఉపనయన వివాహసంతరేషగా	} 166
పాదప్రక్షాళనము	160	పాపర్యంతం శ్రాద్ధకర్తవ్యం	
కర్తృభోక్తృరుపవేశనవిధి	160	అనేకశ్రాద్ధపన్నిపాతే.....	167
భోక్తృరాశౌచమ్	161	గృహణేఆశౌచ నస్మా	} 167
కర్తృరాశౌచం	161	తకాభావః	
పారంభవివరణమ్	161		

విషయములు.	పుట.	విషయములు.	పుట.
జీవత్పితృకన్య తిర్పణనిషేధః	168	శ్రాద్ధాంగతిర్పణనిధిః.	175
జోధాయనామానాన్యనిర్ణయః	168	మహాలయతక్షణం.	176
సారమాసశిధినిణాయః	168	పితృవ్యాధికారుణశ్రాద్ధేతిర్ప	
శ్రాద్ధవిఘ్నే ఆమశ్రాద్ధవిధిః	168	ణవిధిః	176
అపుత్రాయాః రజస్వలాయాః		సపిండికరణాను మాసేశాదిషు	
భర్తృశ్రాద్ధవిధిః	169	తిర్పణవిధిః.	176
పాదప్రక్షాళనవిధిః	169	సుహస్నిశ్రాద్ధేసువాసినిభోజన	177
పాదప్రక్షాళనోదకమార్జన	170	ఆశోచదినేశ్రాద్ధవిఘ్నే	177
ఆచమనప్రకారః.	170	రజస్వలాకర్తృకభర్తృశ్రాద్ధం	177
గంధధారణమ్	170	ఆచమన విధిః	178
జలివేషణవిధిః.	171	శ్రాద్ధేత్రదాన నిషేధః	178
భోక్తురన్న స్వచ్ఛవిషేధః.	171	పాద ప్రక్షాళనం	178
జలివేషణవాత్రాణి.	171	రజస్వలాశుశ్రో శ్రాద్ధవిషేధః ..	
మధుదానవిధిః.	171	పితృపుత్రయో రేకకాలక్షీర	
అధవికిరవిధిః.	172	విధిః	179
వికిరానంతరం ఆచమనా		వామభాగేజలపాత్ర నిషేధః	179
భావేదోషః.	172	రజస్వలాసూతికాపత్యో } రశుద్ధతా	179
పిండికరదానవిధిః,	172	ప్యత్రమమృతానాం శ్రాద్ధం	179
ఉచ్ఛిష్టసన్నిధిస్వరూపమ్.	172	ఏకోద్దిష్టవిధిః	180
ఉచ్ఛిష్టపరిత్యాగః.	173	విశ్వేదేవాస్త్రయోదశ	180
భోజనపాత్ర చాలసమ్.	173	తత్తన్నియమాః	180
శ్రాద్ధశేమాన్న భోజనవిధిః.	174	ఉపవితినాక రవ్యస్థానాన్యహ	181
ఏకాదశ్యుపవాసాదినియమే	174	అధ సోదకుంభశ్రాద్ధవిధిః	181
వైశ్వదేవవిధిః.	175	విషయాస్సమాప్తః	

శ్రీ రస్తు .

మృతికి దోషనక్షత్రములు .

నిర్ణయామృతే శ్లో॥ రోహిణ్యాం వసువంచకేత్రిపదభే యుగ్మాంఘ్రి
భేపైతృభే । నందకామ చతుర్దశీ భృగుకుజాశ్చ- పేషు భద్రే
తిథౌ । ప్రేత శ్రాద్ధమృతీసపింశ కరణతైపక్షికోనత్రయా । శ్వే
ద్వంశక్షయ మాఘవంతి కుసుతే మాసద్విపక్షద్వయే॥

తా॥ రోహిణి, ధనిష్ఠ- శతభిషమ- పూర్వభాద్ర- ఉత్తరాభాద్ర- కేసరి- కృత్తి
క- మృగశిర్ష- పునర్వసు- ఉత్తర- చిత్త- విశాఖ- ఉత్తరాషాఢ- మఘ- ఈశ్వరముల
యందు ప్రేతకర్మము- మరణము- సపిండికరణము- ప్రైపక్షికము- ఊనమాసికములు మొ
దలుగాగల ప్రేతకార్యములు చేయకూడదు అనగా దోషముగల నక్షత్రములనిభావము
దోషయుక్తకీధివారములు.

పాడ్యమి- విదియ- షష్ఠి- సప్తమి- ఏకాదశి-ద్వాదశి- త్రయో
దశి- చతుర్దశి- ఈశిఘలు దోషముగలవి. వారములు- శుక్ర, కుజ,
భానువారములు దోషముగలవి. శనివారము మాత్రము మధ్యమ ప
క్షమని కొందఱుచెప్పిరి.

మంచినక్షత్రములు.

జ్యోతిస్సంగ్రహే శ్లో॥ మృతకిధిఘ యదాస్యా తోమసౌమ్యార్య
వారా ణ్యగిశుభ ఫలదాని ప్రోచ్యతే ధగ్మవిద్భిః । తురగ భరణి
పుష్య స్వాతిపాస్తాద్రామిర । శ్రవణజల సమేతాః జ్యేష్ఠమూలా
స్తభైవ । భుజగమపిచపూర్వా ఫల్గునీ నామధేయమ్ । సకిల ముడు
గగానాం శస్యతే ప్రేతకార్యే॥

తా॥ ఆశ్వని- భరణి- ఆర్ద్ర- పుష్యమి- ఆశ్వి- పుష్య- హస్త- స్వాతి- అమా
రాధ- జ్యేష్ఠ- మూల- పూర్వాషాఢ- శ్రవణము- ఈశ్వరములు ప్రేతకార్యములకుమంచి
వి, వారములలో సోమ- బుధ- గురువారములు ప్రశస్తములు,

ప్రాచీరగ్రంథే శ్లో! మృతేతు దహనేచైవప్రేతధిష్ఠ్య ప్రివేశనే । పుణ్య
క్షేత్రేపుణ్యతిథౌ పుణ్యతిథేఽస్థినిక్షిపే । యుగ్మాంఘ్రి భేతిపదభే
రోహణ్యాంవైతృభేతథా ధనిష్ఠాకంచకేచాపి ప్రేతకార్యసకారయేత్ ।

తా! మృతధియందును, దహనమందును, ప్రేతయొక్క గృహమందుప్రవేశించు
టయందును, పుణ్యతిథులు సేవించుటయందును, అస్థినిక్షేపణమందును, ద్విపాది- త్రి
పాది- రోహిణి- మఖానక్షత్రములయందును, ధనిష్ఠాపంచమందును ప్రేతకార్యముచేయు
కూడవని బోధము.

గ్రంథాంతరే శ్లో! నందాభద్రా కామభూత । భామశుక్రార్కవాస
రాః । దహనే మరణేచైవ । తిద్ధోపంతిగుణభవేత్ ।

తా! ౧-౨ ౬-౭-౧౧-౧౨-౧౩-౧౪ ఈతిథులయందును, రవి-శుక్ర-కుజవారము
లయందును దహనమరణములు జరిగెనేని ఆమరణమొందిన స్థలమందు మరణమును దహ
నమును జరిగిన స్థలమునందు దహనమును మూడుపర్యాయములు జరుగునని తాత్పర్యము.

కించ శ్లో! తిథ్యదు యోగే గ్రామే వారోఽయ్యోగే వాటికాయామ్
తిథివారోఽయ్యోగే గేహే మరణం పునర్భవతి ।

తా! వైవశిష్టిన రోమతిథులు నక్షత్రములు గూడగామరణమునొందెనేని యా
గ్రామములో తిరిగి మరణము జరుగుననియును, నక్షత్రవారములు గూడెనేని వాటిక
యందు తిరిగి దహనముజరుగుననియును, తిథివారనక్షత్రములు గూడియొందెనేని మర
ణమొందిన గృహమందు తిరిగిమరణము జరుగుననియును తాత్పర్యము.

మాసనిర్ణయము! శ్లో! ద్విపాదేత్రీణిమాసానితిపాదేచ చతుష్టయమ్ ।
తద్భూతం వర్ధయేద్ధీమాన్ వజ్రానం వసుపంచకే ।

టీక! ద్విపాదినక్షత్రములగు మృ- చి- ధ- ఈనక్షత్రములయందు మరణమునొందె
నేని మూడుమాసములవలయును- త్రిపాదినక్షత్రములగు కృ- పుష- ఉ- ధ- విశా- ఉత్త
రాషాఢ ఈనక్షత్రములయందు నాలుగుమాసములవలయును ధ- శత- భాద్ర- ఉ- భా- గ
ఈనక్షత్రములయందు మరణమునొందెనేని ఆఱుమాసములవలయును యేగ్మవాసునందు మర
ణమొందెనో ఆగ్మవాసు విడువవలెనని తాత్పర్యము.

అథ మృతిచక్ర నిర్ణయము

౩

మృతిచక్రము.

కృ	అక్షేప				మ		
భృజ	హ	పుష్య		పున	మృగ		
	బ	మృ	పున	ఉప			
		ఆర్ద్ర					
		మృ	పున	ఉప			
		మృష					
మి	మృష				మృష		
	మృష						

౩వో. సూర్యాభ్యంతరాకాదాదిగణయే చ్యవంతిబాహ్యంతరే।

బాహ్యేతి పునఃపునఃగణయే దీశాన్య దిక్షుక్రమాత్।

తా॥ మృతిదినమునసూర్యదేవక్షేత్రమునందుండునో అది మొదలు ఈశాన్యదిక్కు నుంచి చక్రసూర్యమునకు ర నక్షత్రములును తదుపరిక్షేత్రమును మొదలుకొని క్రియము గాల్గింపవలెను. చక్రముభ్రష్టతినక్షత్రము మొదలుకొనినక్షత్రములకు ర నక్షత్రములును, కృ మముగా అశ్వియును మొదలు చక్రగుర్వమునకు ర నక్షత్రములును ఈప్రకారము ఈ శాస్త్రదిక్కునుంచి పొగడిగావిదిక్కులకుండు ౩ ను దిక్కులకుండు ర ను ఆశాన్య గణితసూత్రముగా వ్రాసిచూడవలెను,

౩వో. మృతికాలేందునక్షత్రం యత్రతిష్ఠతి తత్క్రమాత్।

అంతరంగే త్రిపక్షస్యాన్యస్య కక్ష్యాద్విపక్షకమ్।

అంశ్యేచ పక్షమేకంస్య గ్భాహ్యే శ్శాన్యోమాభావః।

తా. మృతికాలనక్షము చక్రమధ్యమందుంటే అగ్రహము రగి రోజులు విడువవలెను. దానికి చుట్టువున్న ౮ గదులలోవుంటే ౧ ఒకమాసము విడువవలెను, దానికి చుట్టువున్న ప్రహరీలోపలయుంటే ౧గి రోజులు విడువవలెను, చక్రమునకు వెలుపలనుంటే అయింటివారికి దోషములేదు గాని ఆయావిష్కూలముందున్నవారికి దోషము.

ఇతి మృతిచక్ర నక్షత్రివిచార స్సమాప్తః.

అథమాతాపితృభక్తి.

లోకమునందుడు జంతుజాలములో నంతయు మానవజన్మము త్రముము అదిజన్మాంతర సుక్తుత పరిపాక విశేషముచేతఁగలుఁగ వలసినదేకాని మఱియొక దానివలనఁగలుగునదికాదు, అట్టిదాన్నిభమైన జన్మములభించియు మాతాపితృభక్తిజ్ఞాన మనునవి పట్టుపడకపోయిన ఈజన్మమువ్యర్థమైపోవును, కాబట్టి మనునానవ్యసానికిగాని వానివానిశ్లీల దలఁచులు జగజ్జనన జనకస్వరూపులై యుందురు. ఇట్టిశ్లీలనందుకొనియు భక్తిజేయుట ప్రథమకర్తవ్యమని తద్విషయకమైన ప్రమాణము.

శ్లో॥ నాస్తిమాతృ సమం దైవం నాస్తిపితృసమోగురుః॥

తయోఃప్రత్యుపకారోపి సకథంచననిద్యతే॥

తా. తల్లితోసమానమైన దైవములేదు- తండ్రితోసమానమైనగురులేదు ఎందుకంటేనవగా అతల్లిదండ్రులకు (వారుకనివెంచి కాపాడుచురచ్చిన ఉపకారమునకై) ప్రత్యుపకారమును యొందించితే యెవ్వరియునుకాకరాదు. కావునృతిజ్ఞులమైయుండవలె శ్లో॥ మాతాపితాచసుప్రీతో స్యాతాం పుత్రగురైర్భద్రాః॥

సపుత్రస్సకలం ధర్మం ప్రాప్నుయాత్సేనికర్మణా॥

తా. తల్లిదండ్రుల వానందపరచుటయే సర్వసుక్తుత మనఁబడును, అదిలేకయెన్ని పుణ్యములను జేసినను కష్టమని భావము

పుత్రస్వరూపము.

శ్లో॥ పున్నామ్నో సరకాద్యస్మాత్పితరంత్రాయ శేసుతః॥

తస్మాత్సత్త్వ ఇతిపోక్తస్సయమేవ స్వయంభువా॥

టీక॥ యస్మాత్ - ఎందుకంటే, పున్నామ్నః - పుట్టినను చేరుకల, సరకాల్ - దుఃఖాదుభవమునుండి, పితరః - తండ్రిని, మఠిః - కొడుకు, తామ్రతే - కాపాడుచున్నాడో తస్మాత్ - అందువలన స్వయంభువః - స్వయముగా పుట్టిన బ్రహ్మచేత, స్వయమేవ - తానుగానే (పుత్రః - పుత్రుడనిపోక్తః - ఆకొడుకుచెప్పబడుచున్నాడు అనఁ

గావుత్తుక పుట్టుటచే తండ్రికి నగ్గరినిచ్చుచున్నాడు, వీడుపుట్టుటచేత తండ్రియొక్క నరక దుఃఖము నివర్తించును-ధర్మము బ్రహ్మసతత పరంపరా తనతో పొనియ్యక పెంచినదగుటయే తండ్రికిదుఃఖనిర్మల.

శ్లో॥ అజాతమృతిమూర్ఖాణాం మృతాజాతౌ వరౌసుతౌ॥

తౌకించినోకదాపిశోచో చూగ్న స్వత్వంతశోకదః॥

టీక॥ (మూగువిధములు సంతాపములు- పుట్టనివి- పుట్టిచచ్చినవి, పుట్టిమూర్ఖులులయినవి) అట్టి అజాత=పుట్టనివాడు మృత=చచ్చినవాడు, మూర్ఖాణాం=మూడుడనెడు ముగ్గురిలో, మృత + అజాత=చచ్చినవాడు పుట్టనివాడనెడు ఇద్దఱును-వరౌసుతౌ = శ్రేష్ఠులైనకొడుకులు, (ఎందువల్లనన) తౌ=వారూ, పిశోచో॥ తల్లిదండ్రులకు, కించతో + శోకదౌ= కొంచునగా తలచినప్పు డొకప్పుడుమాత్రమే కష్టసూచునిచ్చువారలు- మూర్ఖ + శు=మాధుడైన కొడుకైన. అశ్వంతశోకదః= మిక్కిలి దుఃఖకరుడుగానుండును అనగా కొడుకుమూర్ఖుడయ్యెనేని తల్లిదండ్రులు ఎప్పుడును దుఃఖపడుదునుట

శ్లో॥ జీవతః పాపకర్మకరణాత్ ప్రత్యబ్ధం భూతిభోజనాత్॥

గయాయాం పిండదానాచ్చ త్రిభిఃపుత్రస్యపుత్రితా॥

టీక॥ జీవతో= బ్రతికియున్న తల్లిదండ్రులయొక్క, వాక్యకరణాత్=మాట నెన జేయుటచేతను-ప్రత్యబ్ధం=తల్లిదండ్రులు నిరపోయినవెనుక ప్రతిసంసర్తమునందును- భూతిభోజనాత్ = విస్తాముగా శాస్త్రార్థభోజనముల నిడుటచేతను-గయాయాం= గయాక్షేత్రమునందు-పిండదానాత్ చ= విష్ణువీశాస్త్రము చేయుటచేతను-త్రిభిః= ఈయాడింటిచే తనే-పుత్రస్య=కొడుకునకు-పుత్రితా=పుత్రత్వము అనగా తండ్రిచెప్పినట్లు వినుమండి పిదప కృత్రిజ్ఞతతో పితృధర్మమునుపాలించువాడు గనుక పుత్రుడన.బడును,

శ్లో॥ పృజయా చపిత్వా పూర్వాన్యతో దివిమోక్షనే॥

పుష్యేణోగోకా జయతేపౌషేణానందమశ్నుతే॥

అశపుగ్రీస్యపౌషేణానకమేవాధి రోహతి॥

అశ్వోగృహీయోభవతి పుత్రస్త స్వగోపుత్రితా॥

టీక॥ అన్యథా= గృహస్థుడై పితృయుని విముక్తివందినవాడు-పుజాయా= సంతానముచేత-పూర్వాన్ పిత్వాన్=పితృపితామహ ప్రపితౌ మాహాదులగు తన వెనుకటి వారలగు పితృలనందరిని-(పుత్రోత్పాదన గూఢభగ్నాచరణచే సంశ్చిప్తులంజేసి) దివి=తేజోలోకమునందు- మోక్షనే= సంతసించును, (మఱియు) పుష్యేణ= ధర్మముగా గలిగినకొడుకుచే-లోకాక= విహికజనులను-జయతి= జయించుచున్నాడనగా వీనిచేవారంభంబులైన కార్యములను కొనసాగించువాడుగను, తమయధ మజ్జోత్తమర్హదులను నిర్వహించు

కొనువాడుగనుక ఉండునట్టివాడుకొడుకు గనుక లోకులొందఱ తనకులేకపోవుటయే జరగుననచ్చును, అటుగాక పోయిన- లోకాకా- పాఠికోలాకంబులను-జయించు ననగా! నాపుత్రునిచే నియ్యబడు తిలోకాదులచే పుణ్యలోకంబుల నొందునని భావము పాశే- సమమునిచే-అనందచక్కు లే- సుఖముననుభవింపననగా నానంకమిట్లే యభి వృద్ధిని దెగగా నేను పితృబుధునిచుక్కికొఱకు పుత్రునిబడసింట్లు పుత్రుడును పు త్రుని బడసెనని యానందించును - అథ-అటుపిమ్మట, పుత్రస్య పాత్రేణ- కొడుకు యొక్క మనుషునిచే-నాకం + ఏన- బ్రహ్మలోకమునే - అధిరోహతి-ఏక్కుననగా నతనిపుణ్యం బహుంబనిభావము-అతః-అందులన యాపుత్రః-ఏపుత్రుడు-గృహీధవతి- సంపాదిగా నేర్పడునో-తస్య- అట్టివానికే- పుత్రితాపి-పుత్రీత్యమగలదుగదా- ఎవ్వడు కాని ఇట్టివానికొడికని పేరుపొంది ధ్యమునవలంబించి సంపాదియనంబడి పరోపకార నిరకుండై యాడునో వాడు కొడుకుగాని ఎవడో వీధోకయనామధేయుడు అబ్బ పేరు జెరుచువాడనిపించు మూఁగుడు కొడుకుకాడనితాత్పర్యము

దానస్వరూపము.

దానము సాత్వికమని- రాజసమని- తామసమనియు మూడువిధములు శ్లో! దాతవ్య మితియద్దానం దీయతేననుపకారిణే!

దేశకాలేచ పాత్రేచతద్దానం సాత్వికంస్మృతమ్||

తా! అనగా దానము యిశ్యదగిన దని తలచి తనకుపకారమును జేయుచునానికే యుక్తదేశమోదును యుక్త కాలమందును తగినపాత్రమం దునివ్యబహుచున్నదో ఆదానము సాత్వికదానమనియును.

శ్లో! యత్ప్రత్యుపకారార్థం ఫలమద్విశ్యవాపున||

దీయతేచ కర్ణిష్ఠ తద్దానం రాజసంస్మృతమ్'

తా! ఏదిప్రత్యుపకారము కొఱకుగాని ప్రతిఫలముకొఱకుగానివ్య సనముతో నియ్యబహుచున్నదో అది రాజసదానమనియును.

శ్లో! అదేశకాలే యద్దానం అపాత్రే ధ్యశ్యదీయతే!

అసస్కృత మనజ్ఞాతం తత్తామ సమువాహృతమ్||

తా! యేదానము అదేశమందును అకాలమందును, అపాత్రములంగు ను, అనుర్యాదతో తెలియకయియ్యబహుచున్నదో ఆదానముతామసదా నమని ధగవద్గీతా ప్రమాణముకలదు. ఈమూడువిధములైన దానముల

లో మొదటిదైన స్వాతిక దానము శ్రేష్ఠత మైనదియు, ఆవిధముగ జేయుట చే మిగుల పుణ్యములభించుననియును, రెండవదైన రాజస దానము సాధారణమైనదనియు, అరీతిని చేయుటచే పుణ్యములభించదనియు, మూడవ దగుతామస దానము నిందింపదగినదనియు, ఆవిధముగ దానము సేయుటచే పాపమే తప్పకలభించుననియు అనేక ప్రమాణములు గలవు.

శ్లో॥ కింతస్య దానైః కింతైః కింతపోభిః కిమధ్వరైః।

హృదిస్థాయస్య భగవాన్సంగళాయతినోహరిః॥

తా॥ మనమున నీశ్వరభావ నిష్ఠులైన బహుట దాచితి దై యెన్ని దానములు చేసినను కష్టము, ఎన్ని తీర్థములు సేవించినను ఫలములేదు, ఎన్ని తపములు సలిపిననులాభములేదు, యెన్ని యాజ్ఞముల నాచరించినను నిష్ఫలము హృదయశుద్ధితో దైవమునుభావించుచు జేసిన దానతీర్థపోషణలు సఫలములని భావము, కావున నెల్లప్పుడును దైవస్వరూపుడై కన్యావరణముచేయుట మంచిదని ఫలితార్థము-

శ్లో॥ దేశేకాలేచ పాతేచతద్దానం సాత్వికం స్మృతమ్॥

అన్నట్లు సమయమును కనిపెట్టి దానము చేయవలసినది.

శ్లో॥ కన్యాగతే భాస్కరేతు పితౄణాం దత్తమక్షయమ్॥

తా॥ సూర్యవృద్ధిక సంక్రాంతే నిరాశాః పితాలోగతాః॥

సూర్యుని కన్యాయనము మొదలు మహాలయకాలంబున పితృదేవతలకివ్వబడినకన్యము అక్షయమగును. వృద్ధిక సంక్రమణము వెల్లెనపిమ్మట పితృదేవతలు భగ్నాశులై తమవంశస్థులను శిషించిపోయెనరన్నట్లుకాలమును దెలిసి కర్మమును చేయవలసినది.

శ్లో॥ దుర్భిక్షచాన్న దాతారం సుభిక్షే ధనదాయినమ్॥

హేమంతే వస్త్రుదాతారం గ్రీష్మేంబువ్యజనపదమ్॥

ఆరపేఛత్రదాతారం పాదుకా పదమేవచ॥

ఆర్థత్రాణ విధాతారం దానశౌంఢం ప్రచ్ఛత్తే॥

తస్యోకాలేయద్దత్తం కించదవ్యధికం భవేత్॥

తా॥ కరువులో అన్నమును సుభిక్షకాలంబునధనంబును చలికాలంబున వస్త్రమును గ్రీష్మకాలంబున నీరుగాని మొదలైనవాటిని ఎండకాలమున గొడగును పాదరక్షలనుభయార్థత్రాణముంబున ఆర్థయరక్షణమును కొలవయిన నుపయోగిం దానముల చేసినవా

దు యోగపూతముని పేరుచెందగలడు, అన్నట్లుయేద్రత్యమేకాలంబున నెవ్వనికి భక్త్యముగ నుపయోగపాదుగునో దానిని వానికిప్పుడే యిచ్చుట మంచిది

✽శ్లో✽

ప్రాయశ్చిత్త ప్రకరణము.

యజమానుడు బుద్ధిపూర్వకముగ నైనను, అజ్ఞానము వలన నైనను ప్రమాదమువలన నైనను, అనిచ్ఛవలన నైనను, పరేచ్ఛవలన నైనను చేసిన పాపములకు ప్రాయశ్చిత్తమును జేసికొనవలసని ప్రాయశ్చిత్తకాండము చెప్పుచున్నది

శ్లో॥ ప్రాయశ్చిత్తైరపైత్యేనః అనియుండెను. ప్రాయశ్చిత్తమును వాప్తి క్యాదిభావముచే జేసికొనకయున్న వారలకు,

శ్లో॥ ప్రాయశ్చిత్త మకుర్వాణః పాపేషునిరతానరాః॥

అపశ్చాత్తాపిసకప్తాన్నరకా యాంతిదాహణాః॥

తా॥ ప్రాయశ్చిత్తములు జరిగించుకొనక పాపవిగుతులై పశ్చాత్తాపరహితులైన మానవులు దామణమైన నరకములను బొందుదురని స్పృకులు ఘోషి-పుచున్నది అప్రాయశ్చిత్తములు అనేకవిధములుగానున్నవి వానిభేదములు స్పృకులయందును మూల గ్రంథములయందును చూడదగును

మను॥ శ్లో॥ ప్రాయశ్చిత్తం చికిత్సంచ జ్యోతిషం ధర్మనిర్ణయమ్॥

వివాశాస్త్రీణ యోబూరియాత్తమాహుర్బ్రహ్మహుతకమ్॥

తా॥ ప్రాయశ్చిత్తమును, బేషధమును, జ్యోతిషమును, ధర్మశాస్త్రమును శాస్త్రమొకటిగా చెప్పవచ్చును బ్రహ్మహుత్యః జేసినవాడగును, కావున యజమానుడు చేసినపాపములు జక్కఁగ విచారించి తగు ప్రాయశ్చిత్తముపడకంపకరెను

వృద్ధహరీత సంహిత-మథాద్యాయమందు,

శ్లో॥ అగ్నివర్ణాంసుర్జాపీత్వా సురాపానద్విజాతయః॥

మరణాచ్ఛుద్ధిన్మృచ్ఛంతి శూద్రస్య వతమాచరేత్॥

తా॥ సురాపానముచేసిన శూద్రునకు ప్రాయశ్చిత్తము కలదుగాని, ద్విజాతకుకళ కళ కాగిన సుగుణుడైన పురిహించుదుయే ప్రాయశ్చిత్తము, ఈప్రాయశ్చిత్తభేదములు గ్రంథవిస్తరం భీతిచే నిచ్చట వ్రాయవలెనని,

✽శ్లో✽

తాను జ్ఞానాజ్ఞానమువలన చేసిన పాపములకు మోటనే ప్రాయశ్చిత్తము
జేసికొనవలెను. ౬-౩-౧౪ సం॥ కాలపరిమితి ౭-౫-౩-౧ ఏడుగురుగాని
యెనుగురుగాని ముగ్గురుగాని యొకరుగాని బ్రాహ్మణసభ చేసి తఃపిబట్టల
తో సువర్ణముగాని వెండిగాని విశేషముగా హవిశ్చ సమర్పించిపాస్తాం
గ ప్రణామములు జేసి పిమ్మట సభికులు ఏమికార్యములనియడిగినపైని,
(కర్త) మమజన్మ ప్రభృత్యే తావత్సర్వం తం సమన్తస్మి తానాం జ్ఞానాజ్ఞా
న కామా కామసన్దదనకృత్కాయిక వాచికమానసిక సాంస్కరిక స్పృష్ట
స్పృష్ట భుక్తాభుక్త పీతాపీత జ్ఞాతాజ్ఞాత సకలపాతకాంతిపాతకోపపాతక
సంకలీకరిణాం పాతీకరణ జాతిభ్రంశకరణప్రకీర్ణ పాతకానాం నిరాసార్థ
మనుగ్రహం కృత్వా ప్రాయశ్చిత్త ముపదిశెంతు భవంతః॥ అనిపలికి॥

శ్లో॥ సర్వే ధర్మ విపేక్షారో గోష్ఠారస్సకలాద్విజాః॥

మమజేహస్య సంశుద్ధిం కుర్వంతుద్విజసత్తమాః॥

మయాకృతం మహాఘోరం జ్ఞాతమజ్ఞాతకిల్బిషమ్॥

ప్రసాదః క్రియతాం మహ్యం శుభానుజ్ఞాన ప్రియచ్ఛర॥

పూజ్యైఃకృతః పవిత్రోహం భవేయంద్విజసత్తమాః॥

తా॥ ధర్మవిచారణజేసిగ్రహించునోద్విజులారా, నామదనుగ్రహించినవ్యముమొ
దలుగ జ్ఞానజ్ఞానములచే జేసినపాపము నివర్తించునట్లు ప్రాయశ్చిత్తముపదేశించి నన్ను
పవిత్రునిజేయుండని ప్రార్థించవలెను. పుత్రాదులుచేయునపుడు అన్యజన్మపరిభృతియని
యుచ్చరించువది అట్లుపైని సభ్యులువానికై కనుసారముగ ప్రాయశ్చిత్తము ననువాదము
డగు విప్రునిద్వారా తెలియజేయవలెను, ఆమ్రేగంధాదిపరిమళ దీప్తియులచే సభ్యుల
ననువాదకుని పూజించి పాపానుసారముగ దక్షిణసమర్పించవలెను. ఆమ్రేనిసభ్యులుఅముక
ప్రాయశ్చిత్తేన పూర్వోత్త రాంగయతేనయాధాశక్తిప్రతిష్ఠాన్నయ ద్వారాచీర్ణనర్తంసు
ద్దోభవిన్యసి॥ యనియనువాదకునిచే తెలియజేసివలెను॥ అనుగ్రహోహం॥ అనిపలికికర్త
తిథియాదు నది మొదలగు పుణ్యక్షేత్రములందు స్నానము ఆర్ఘ్యముజేసి దేశకాలముల
గీర్తించి మమజన్మపరిభృతియని మొనిలుగమీద జెప్పిట్లుసంకల్పించి॥ పభోస్పదిష్టమమక
ప్రాయశ్చిత్తం పూర్వోత్త రాంగయతేనయాధాశక్తిప్రతిష్ఠాన్నయ ద్వారాయధాశాలంకరిత్యే
నయ॥ యనియనుచ్చరించి శ్లో॥ యానికానిచపాపానిబ్రహ్మహత్యాసమానిచ॥ కేకావాళి
ర్థితిష్ఠంతిరస్మాత్కేకాకపామ్యహం అనిపలికికర్తకోపధములు వర్జించిమీసముగడ్డము

గోకుల నీయించుకొని ఆయుర్మలకుని దంతధావనముచేసి" నదియందు స్నానము చేసి
 పునః స్నానముచేసి స్వయం దిండ్లను పాపతీయార్థంబు అనిస్మరించి గోమయము
 మృత్యుముక్తి మూత్రము- గోక్షీరము- వెరుగు- కేయి- తుకోదకము- పిట్టచే స్నాన
 ముచేసి- స్నానముచేసిన కల్పమును విని స్నానముచేసి న్యాయవారాయణమూర్తిని సుసాస్మ
 రించి || 3 మాటును అర్ఘ్యమిచ్చి || శుద్ధకస్త్రమును ధరించి బాట్టునంతుకొని పిమ్మట గో
 ప్రదక్షిణ మచరించవలెను.

శ్లో || సమస్తైకపితేభ దేవమస్తేగోక పావనం ||

సర్వదేవప్రియేనిత్యం జగత్పూజ్యేనమోనమః ||

యనుచు గోపందక్షిణన చేసి అనంతరమందు తన పాపనిష్క్రమి
 కొలకు గోదాన జేయవలెను. ముందుగా బ్రాహ్మణ పూజనోపన్వితము
 భావిధిగా గోదానము జేయవలెను. అప్పుడు మంత్రిము.

శ్లో || యజ్ఞసాధన భూతాయా విశ్వస్యాఘప్రణాశనీ ||

విశ్వరూపధనోదేవః ప్రియతాం వేనయాగవా ||

గవామంగేఘశవంతి భవనానిచత్తుశ్చ ||

యస్మాత్తస్మాచ్ఛివం మేస్యాదిహ లోకేపరత్యచ ||

తనశక్తికొలది దానదక్షిణలిచ్చి పిమ్మట దశదానములు పాప
 హరుడగు విష్ణువునకు బ్రీ'గఁజేసి బ్రాహ్మణులను సంతోషపరచి తన
 శక్తికొలది బ్రాహ్మణసమారాధనము చేయించి లేగా బియ్యముమొ
 దలగు పదార్థములనిచ్చి పంచగవ్యమునకు పూజజేసి పిమ్మట భక్షించి
 గాని, లేయాదిన ముపవాసము జరిపి ముటుదినమునందు పంచగవ్యము
 భక్షింపవలయును.

హోమప్రకరణము.

పరాశరస్మృతియందు. శ్లో || తస్మాచ్ఛూద్రం సమాసాద్య సదాధర్మక
 థస్థిగమ్ | ప్రాయశ్చిత్తం ప్రదాతివ్యం జపహోమ వివర్జితమ్ ||

అని హోమము నిషేధించబడియున్నది కనుక విప్రద్వారము
 గహోమమునుట చింత్యము. పిమ్మట బంధుభోజనము- దేవతాదర్శనము
 జేయవలెను. తాను చేసిన పాపములకు ప్రాయశ్చిత్తము మరచిన యె

డల హీగజన్మప్రాప్తి- సరకప్రాప్తి- రోగప్రాప్తి- మూకత్వాంధత్వాది
ప్రాప్తి- దారిద్ర్యప్రాప్తి- మొదలగునవి పాపభేదము సారముగ లెత్త
తొందితమ్యాను సారముగా గలుగునని శాస్త్రమునలన తెలియుచున్నం
దున తాను తెలివిగలవాడై పాపనిదాన బులయిన రాజసానినకలవృత్తు
లవలనజన్మించెడికామకోర్కెధాతులనువిడిచిప్రపంచించుటముఖ్యోద్యమము.

కర్మాచరణఫలము.

శ్లో॥ సునిర్వృత్తాక్రయాచేత్స్యాదాశౌచనియమైస్సహ!

పాపునంతి పితృత్వం హిప్రయతాః కర్తృబధః॥

తా॥ మాతాపితరులు స్మృతినిొందిన సమయమునందు పుత్రులు ప్రేతకర్మములను
చక్కగనియునుయుతముగ నెఱవేర్చి నని తుతనిమాతాపితృవులు తత్కర్మానుకూలముగ
నధిపతనమున పుత్రులొకమలను బొందుదురు. యిదియనుగాక మాతాపితృవుల పితృతే
నత్వము గలవాడగుదురు. అట్లుగుటచేత ఆనందమునుబొంది తనుపుత్రులు దీర్ఘాయుష్యులు
లును శ్రేణోపశులును ధనవంతులును అగునటులవాళ్లొనవలయునుజేయుదురు. ఆయా
ద్యవసామధ్యమున పుత్రులు సుఖవంతులైయుందుని తాత్పర్యము.

శ్లో॥ పితృణాంచ ప్రసాదేన కర్తృత్వం శోభిష్యతే॥

శ్రేయోచించాభివృద్ధిస్సద్భూయనాముత్తరోత్తరమ్॥

తా॥ పితృదేవతలయొక్క యనుగ్రహముచేత పుత్రులయొక్క మనము అభివృ
ద్ధిని బొందుటయేగాక గొప్పవగు శ్రేణులుగుడ విశేషించిలుగుననితా.

పురాణోక్తమున కెప్పుడును ఆయన శాద్ధమేను॥ సుమంతి॥ శ్లో॥
నదాచైవతు మాతాగ్రామామృతాద్ధం నిధీయతే॥ పృథ్వీచంద్రోదయే॥

శ్లో॥ పురాణోక్తోపి సామాన్యంవృద్ధిశాద్ధంచ సర్వదా॥

నమస్కాశీణ మంత్రేణమర్చ్యాదామాన్నపత్నిదా॥

తా॥ పురాణోక్తమగు క్రియలతోను సామాన్యశాద్ధమును వృద్ధిశాద్ధమునుగూడ
నమస్కామంత్రముతో ఆదిద్యమచేతనే చేయవలెనుట.

కించ॥ వేదవ్యాసీయేధర్మశాస్త్రే ప్రథమోధ్యాయః,

శ్లో॥ బ్రాహ్మణక్షత్రియవిశేష్త్రయో వర్ణాద్విజాతీయః॥

శ్రుతిస్మృతిపురాణోక్త ధర్మమోగ్యాస్తుకేతరే॥

శూద్రోవర్ణశ్చతుర్థోపి వర్ణత్వాధర్మమగ్నః |
వేదమంత్రస్యధాన్యాహో వషట్కారాదిభిర్వివా |

తా॥ బ్రహ్మ క్షత్రియ వైశ్యులు మువ్వురు ద్విజాతులు, వీరిలు శుక్రతి స్మృతి పురాణ ధర్మయోగ్యులు ఇతరులుకాదు, కూడ్రులు నాలవవర్ణమువారియినప్పటికిని వర్ణములలో చేరుటవల్ల ధర్మమునకు దగినవారుగాని వేదమంత్రస్యధాన్యాహోవషట్కారాదుల కర్మలుగారు, తక్కినవిషయములు నిణకాయసింధవునందు చూడవలయును,

ఉత్కాంత విషయము.

ఛందోగపరిశిష్టే శ్లో॥ దుర్బలంస్నా పయిత్వాతు శుద్ధిచేలాభినంభతే
దక్షిణాశిరసంభూమౌ బహుస్మత్త్వాం నిధాపయేత్ |
ఘృతేనాభ్యక్తమాప్లావ్య శుద్ధవస్త్రోవితివా |
చందనోక్షిత సర్వా గే సుమనోభిర్విభూషయేత్ |
హిరణ్య శకలాన్యస్యక్షిప్త్యాఞ్చిదేషు నప్తసు |
ముఖేష్య హపిధామైః సం నిహకరేయుస్సుతాదయః |
కలేనైవేముఖేఘాణే హిరణ్య శకలంస్యసేత్ |

తా॥ ప్రాణములు క్షిణించిగానే స్నానము చేయించి శుద్ధమైన బట్టబరిచి దర్బలతోగూడిన ఘృమియును దక్షిణాశిరస్సుగా బంధుకొనబెట్టి శుద్ధవిస్త్రముపవీతముగ ఘృతముచేబూసి-చెవులు-నేత్రములు-ముఖము - పూజారంధ్రముల ననుకేడించితోయియును మువ్వు శకములనుంచి ముఖముగ ప్తి కుమారుడుమొదలగువారుగొనిపోడిలెననుట

దినోదాసీయమందు—ఋణుణధేనుదానము.

శ్లో॥ ఆజన్మోపార్జితం పాపం మనోనాశ్కాయ కర్మభి |
తత్సర్వం నాశమాయాతు గోప్రదానేన కేశవ |
యసు మంత్రముతో ధేనుదానము చేయవలెను.

వ్యాసవచనము॥ శ్లో॥ ఆనన్నమృతు నాదేయ గాస్సవత్సాతు పూర్వవత్ |
తదభావేతు గాశ్చవ నరకోత్తారణాయనై |

తా॥ మరణకాలమందు పశ్యిస్తోగూడిన గోవునుగానిలేదాగోవునైనను నరకముద్ధరించుటకు దానముచేయవలెననుట

మదనరత్నమందు జాతుకణ్ఠ్యా వచనమెట్లనెన.

శ్లో॥ ఉత్థాంత్యాదీనిదానాని దశదద్వాన్మృతస్యతు!
గోభూతిల హిరణ్యాజ్య వాసాధాన్య గుడానిచ!
రాప్యం లవణమిత్థాహృద్దశ దానాన్యనుక్రమాత్॥
ఏతాని దశదానాని న గాణాన్మృత్యుజన్మనో!
కుర్యాదభ్యుదయాన్గతు ప్రేతజ్జేపి పరత్రైవై॥

తా॥ గోభూతిల హిరణ్యాదిదానములు పదియు జన్మకా. మందభ్యుదయకొఱకును
మరణకాలమందు సుఖతికొఱకును జేయవలెను. మఱాంతరనాపి ఏతన్నియ మేన
కర్తవ్యం ప్రాణముపోయిపిమ్మటగూడఁ బైనజెప్పిన విధిప్రకారము” కన్యములజేయ
వలయును

అథ తలపాత్ర దానము.

బ్రాహ్మ్యః॥ శ్లో॥ తామ్రపాత్రాంత్రైః పూర్ణావస్థమాత్రం ద్విజాయతు!
సహిరణ్యంచయోదద్వాచ్ఛ్వావిత్తానునారతిః॥ సర్వపాప విశుద్ధా
త్మాలభేత గతిముత్తమామ్॥

తా॥ రాగిపాత్రలో నొక శేరునుపులుపోసి యథాశక్తిహిరణ్యముతో బ్రాహ్మ్యము
విక్రియముజేసిన సర్వపాపములుపోయియుత్తరగతిని బొందుదురనుట

కర్ణమంత్రవ్రతనము.

పరిశిష్టే. — మ్రియమాణస్య కర్ణేతు పుణ్యమంత్రాజపేత్తనః॥

తా॥ మరణకాలమందు పుణ్యమంత్రముల వ్రతనిర్వహించుజపింపవలెననుట,
పద్మపుగాణే॥ — శ్లో॥ కర్ణస్థాను నాసుదేవాయ హిరయేపరమాత్మినే,
ప్రణతఃక్రేత నాశాయ గోమాయ నమోనమః॥ ఇహం మన్తం జపం
కుర్యాత్సకృత్సా పత్యహంసరః । సర్వపాప వినిర్ముక్తో విష్ణులోక
మవాప్నుయాత్॥

తా॥ కర్ణస్థానము. నాసుదేవాయనమః విష్ణుదేవము. గోవిందాయనమః అను
నీమంత్రములు బ్రతిదినంబు నొక్కమాటుజపించిన నమందు సర్వపాపములనుండితొ
లగి విష్ణులోకమునుపొందుదురనుట

వశ్యమిత్త పాదుశ్చిత్తవిధ.

స్మృతులయందు చెప్పబడిన ప్రకారము ఊర్ధ్వోచ్ఛిష్టము- అథో
చ్ఛిష్టము- అంతరిక్ష మరణము- ఆశౌచమరణము- ఖట్వాదిమరణము-
అను నాఋషిధంబులగు మరణములయందును- చండాలశ్చేషచామలవలనఁ
గలిగిన మరణములందును విప్రసంక్యానుసారముగా కృత్యత్రయంబు
లను ప్రాయశ్చిత్త్యాంబుగ నాచరింపవలయును.

ఇందుకు ప్రమాణము.—స్మృతిత్వవిధే,

శ్లో॥ ఊర్ధ్వోచ్ఛిష్టే పృథోచ్ఛిష్టే అంతరిక్షమృతేతిథా।

ఆశౌచమరణేచైవ కృత్యత్రయముదాహృతమ్॥

తథాచ॥ శ్లో॥ ఊర్ధ్వోచ్ఛిష్టే పృథోచ్ఛిష్టే ఖట్వాదిమరణేతిథా।

అంతరామరణేచైవ ఆశౌచ మరణేతిథా।

అగ్నితో మరణేచైవ త్రిభిక్త్యైర్విశోధనమ్॥

మృతినంగ్రహే॥ శ్లో॥ అన్నాత్వా మరణేఘోరే ఆశౌచమరణేనతి।

ఉచ్ఛిష్ట మరణేచైవ ఖట్వాదిమరణేతిథా॥

చండాలశ్చాన సంస్పృష్టే పాశ్చాత్యమరణేనతి।

చండాలాన్మరణేనాపి త్రిభిక్త్యైర్విశోధనమ్॥

శ్లో॥ విప్రసంక్యానుసారేణ ప్రత్యాఖ్యాయ విధిర్యథా।

కృత్యాతుదానంకార్య మన్యధాకీర్త్యపిభవేత్॥

శుద్ధ్యపిభవేత్॥ ఇతివశ్యమిత్తప్రాయశ్చిత్తవిధి స్సమాప్తః

మధుకర్మ నానము.

పారాపే॥ శ్లో॥ దృష్టాసు విహ్వలా హ్యేం యనుమాగ్ధాను ॥ నిగమ్
ప్రయాణకాలేతునో మ్రణేణవిధిపూర్వకమ్॥ మధుకర్మంత్వరక్
గృహ్య ఇమం మంత్ర ముదీరయేత్ ॥ గృహ్యణచేషం మధుకర్మ
మాద్యం ॥ సంసారనాశనకరం త్వమృతేనతుల్యం ॥ నారాయణేనర
చిత్ర భగవద్ప్రియ గామ్ ॥ దాహేనశాంతి కరణం సురలోకపూజ్యమ్॥

అనేనై వతునుంజేణ దద్యాచ్చ మధుపర్కమ్ |

సరిస్యమృత్యుకాలేతు పరిలోక సుఖావివామ్ |

తా|| మరణకాలమున నుత్తమమైన మధుపర్కము దెచ్చి గ్రహించి
మ, అనుశోకము త్రమును చ్చరింపుదు పలోక సుఖమునిచ్చుదు పక్రము నినిపించునది

*

మరణకాల దోష శాంతి విధానము.

యమః శ్లో || సంసారాయాశాః ప్రదాతవ్యా భద్రేభూమిరసః తరమ్ |

విప్రేభ్యో దీక్షితేయేన సదోషస్తత్రవిద్యతే |

గుప్తవాగేషు మృతప్రాయశ్చిత్తమాహ || మార్కం డేయః ||

శ్లో || భానాకుజేనానానా తత్తద్వ్యాం ప్రదాతయేత్ |

భృగోహిరణ్య సహిం వస్త్రదానం విశోధనమ్ |

తదాహవరీచి || శ్లో || భద్రేభూమిప్రదానం వ్యాత్త్రిపాదతేహిరణ్య

దః | వాగేవారాధనైవశ్యం వాసాదానం విధియతే | రక్తవస్త్రాకుజే

భానా శ్వేతంశుకే ప్రకల్పితమ్ | నైస్సేతేనునీలం వ్యాదోద్దోహపశాం

తయే | దద్యాచ్చుద్ధి మవాప్నోతి హ్యదత్వా దోషమాపుయాత్

ద్విప్రిపాది నక్షత్రే మరణే వస్త్ర సహిత హిరణ్యదానం కుర్యాత్ |

ధనిషా కంచక మరణే ప్రాయశ్చిత్తమాహ, — మదనరత్నే |

శ్లో || ఏకాకీకలంకాంస్యం తదర్థంవా తదర్థకమ్ |

నవప్రక్తిపలంవాపి దద్యాద్విప్రాయశ్చిత్తి ||

కత్నః తరమాహ || శ్లో || యమాయధగ్ధరాజాయ మృత్యవేశాంశకా

యచ | నైవస్యతాయకాలయ | సర్వభూతాయాయచ | జౌదుంబరాయ

దధ్నాయ నీలాయకరమేష్టినే | వృకోదరాయచిత్రాయ చిత్రగుప్తాయ

వైకిమాత్ |

ఇతి ఆహుతిత్రయం హోమంకుర్యాత్ - పేతముఖే హిరణ్య

వా-కుంచరత్నానివాక్షిపేత్ | అథక్రీపుష్కరి ద్విపుష్కరాదిమరణే

గోభూతీలాదీభాగ్నిహృదాయదద్యాత్ || విశేషానిర్ణయసి ధాన్తేయః ||

త్రిపుష్కర మరణము.

వారములు.	ఉధులు.	నక్షత్రములు
ఆది	ద్వాదశి	మఖ
సోమ	ఏకాదశి	విశాఖ
మంగళ	దశమి	ఆద్రా
బుధ	తృతీయ	మూల
గురు	పక్షి	శతభిషక్
శుక్ర	ద్వికీయా	రేవతి
శని	సప్తమి	ఉ-షా

నిర్ణయామృతే శ్లో॥ ద్వాదశ్యైర్కమఖాయుక్తా విశాఖైకాదశీందునా
కుజాద్రాదశమీచైవ ద్వితీయాభ్యగురేవతీ తృతీయాబుధమూలేన
గురుపక్షి శతోదునా సప్తమ్యామాన మందాభ్యాం సప్తయోగాస్త్రి
పుష్కరా॥

అథద్విపుష్కరయోగః మదనరక్షేగాగ్ర్యః॥

శ్లో॥ యదిథదాకీధీనాంస్వాద్భానుభామశెనైచ్చైరై॥

త్రిపాన్వత్తైచ్చసంయోగోద్యయోర్యోగోద్విపుష్కరః॥

అథదహననియమః

భృత్యక్షశవము దహనము చేయునపుడు పంచాంగము విచారించ
నవనరము లేదు.

గాలవః॥—శ్లో॥ ప్రథమేహనికర్తవ్య వపనాచానుభావినామ్॥

ప్రేతస్య కేశశ్శృణ్వాదివాపయిత్యాథదాహయేత్॥

తా॥ ప్రథమదినమున కర్తవ్యము జేసికొని ప్రేతకు కేశములు మీసముగడ్డము
మొదలుగ ట్టెము జేయించి యటువైదహించినతనని గాలవచనము.

మనుః—శ్లో॥ దక్షిణై నమృతం శూద్రం పురద్వా రేణనిర్హారేత్॥

తా॥ శూద్రీకణము దక్షిణముగ దీసికొనిపోవలెను- అనుప్రమాణముగలదు- లోక
మందు స్వజనులు వారివారి వీలుప్రకారముపోవునున్నారగుచు,

కమలాకరస్మృతౌ॥ మనుః—శ్లో॥ ఆనుసాత్రేన్నమాదాయ ప్రేత
మగ్నిపురస్సరమ్॥ ఏకోనుగచ్ఛేత్తస్యాగ్ధమర్థకఘ్నస్సృజేచ్ఛవి॥ ఉగ్రస్వ
మాదహనంకార్య మాసీనోదక్షిణాముఖః॥ సవ్యజాన్వాచ్యశనకై స్స
తలంపిండదానః॥ అథ పుత్రాదిరాప్లుత్య కుర్యాద్దాహచ్ఛయం
మహత్॥ తతోత్తానంనిపాత్యైవం దక్షిణాశిరసంముఖే॥

తా॥ క్రొత్తకుండలో అన్నము అన్నహోత్రముదీసికొని మందుగా కర్ధనకుఠ
కలెను, నతని వెనుక నందరునడుచుచు అర్ధమాగ్ధమందు శవమునుంచి దక్షిణముఖముగా
నెడనుకాలువజిది తలలతోపిండదానవిధిగా అన్నము భూమిపైనుంచి యిట్లుమాడు
దింపులుఁజిది పుత్రులుమొదలయినవారు స్వకానమందు కిరలుచాలాచితిగాచేర్చదానిపై
దక్షిణాశినుగాశవమును వెతికిలబరుండఁజెట్టి ముఖముదగ్గి విచ్చునదికొందలు అన్నము
నటబతులు బివ్యమునుపయోగించుచున్నారు.

శుద్ధితత్వే - హరలతాయామ్॥ శ్లో॥ స్వగోత్రజైగ్ధృహిత్యాతు
చితామాగోప్యతేశవః॥ అథోముఖోదక్షిణాది క్షరణస్తుపుమానపి॥
ఉత్తానదేహనారీతు సపిండైరిపిబంధుభిః॥

తా॥ తనగోత్రమువారుశవమును చితిపై బెట్టునప్పుడు పురుషుడైనచో నభోముఖ
మునుత్తాశిరముగను, స్త్రీయైనచో వెతికిలగానుండునను.

ప్రచేత్త శ్లో॥ సగ్నదేహందహేన్నైవ కిందిద్దేయంపరిత్యజేత్॥

తా॥ శ్రేతనుదిగంబరునిగా దహింపఁగూడదు తిసివేయకలసి నది మరియేతైనను
పరిత్యజింపవచ్చును.

క్రిమానిబంధేగరుడః॥ శ్లో॥ ఉగధారామవిచ్ఛిన్నాం సించేత్కర్తా
ద్రక్షక్షిణమ్॥ స్కంధావనక్తకుంభేన పాదతఃపరిత్యజేత్॥

తా॥ నీళ్లతోనిండినకుండను కర్తాఘ్నముపైనుంచుకొని పాదములపై పుముదలు
కొనియనుగాదక్షిణముమొదలుగ చితిమట్టుచునీళ్లధారలవలనల్లద్రక్షక్షిణము జేయవలెను.

మరియుఏకాలమునందుమాత్రాపితృమరణము బోధాయనస్మృతిబో
దాహంలే మొక్కతంత్రిము, సంచయనము నొకతంత్రిము, ఉదకపిండ
దానాదికము వేరువేరుగ జేయునది. అనుగమనమందుఁజులనేయున్నది.

ఇతి దహననియమము సమాప్తము.

తిలోదక వాసోదకవిగయము.

కాలామృతే॥ శ్లో॥ కర్తారోపుదకాంజలిం నిలయుర్వాగ్రే
దన్యరాద్యది॥ యైతేకో త్వవృద్ధిరాద్యదినా త్విస్తేశిలాయాంపీతుః
మృతాన్నినత్రతతంభవే త్ప్రేషదినం వస్తోదకాన్యాత్రయం । పిండ
స్వేకత్తాహకృతం యదపిశున్దద్వ్యగ్ధాపేఖలమ్ ॥

తా॥ బ్రాహ్మణులకు పుత్రులందఱును పితృప్రీతికొఱకు నిలకంగు తిలోద
కమును (పిండవిగయము) కను జరిమిదలొక్కొక్క నిలకలనొక్కమా కధికముగ
విడుదల గల దివములకొక నకమున్నయు 2గ అగుననియు, కృత్రిములకు మరల
దివముమొదలు ప్రతిదినమును గీ నున్నును, ౧2 వ దినమున కొమార్తెనువిడుదల నవి
యన్నియు ౬3 అగుననియు, వైశ్యులకుప్రతిదినమును ౪ మార్లునొప్పున ౧గ దివము
లకు ౬౦ అగుననియు, శూద్రులకుప్రతిదినము 3 చొప్పున 3౦ దివములకు ౯౦ అగు
ననియు ౧గ దివములైతే ప్రసాదము ౬ చొప్పున అతిఅన్నియు ౯౦ యగుననియు,
బ్రాహ్మ, కృత్రిణ, వైశ్య, శూద్రులు, ఆశౌచవిచ్చత్తికొక ప్రతిదినము 3 మృత్తికా
స్నానములు, 3 వాసోదకము, ౧ పిండప్రసాదము జేయవలెను. నిత్యమునుకర్మజేయు
టన్న ఆశౌచాంత్యదింబులందఱు ఆచరించులెనుగాని మానగావధనతాత్పర్యము.

ప్రాచీనగ్రంథే॥ శ్లో॥ ఏకమాత్మప్రమాతానాం జ్యేష్ఠోదద్యా
చ్చవాసనా॥ వివాపితృభ్యమన్యేషాం జ్ఞాతీనాంసస్యవాసనా॥

తా॥ అయ్యో! ఒకతల్లికి బహుమంది పున్నులందును అప్పుడు జ్యేష్ఠభర్తృవిక
వాసస్థానందధికకారముగలదు తల్లికనభర్తృలందఱును వారివారిపై వస్తువులతోనే
జరుపవలెను పితృవాస = తిండితినగా - భాత్యులందఱును స్వస్థవాసస్థులచేతనే
వాసోదకములువిడుదలయెను అయితేలోకమందుకొందఱు భాత్యులమృతము విడు
చుటలేదు తిలోదకములమాత్రమిచ్చుచున్నారు.

ఇతి తిలోదక వాసోదక నిర్ణయముసమాప్తము.

—తిలోదకాదినిపేధము.—

మాధవీయే - ఋష్యపృంగః॥ శ్లో॥ ఆశౌచమంతరాదర్శో యదిస్యా
త్సర్వవిణ్ణనామ్ । సమాప్తిప్రేతకృతస్య కుర్యాదిత్యాహగౌతమః ।

తా॥ ఆశౌచనుశ్యమందు దృశ్యసంధించితే మిగిలినప్రేతకర్మకృతమును యవర్త
నుసమాప్తిచేయునది.

విశేషః - శ్లో॥ అంతర్దళాపేదర్శశ్చేత్తత్రసర్వసంసారపయేత్ ।
ప్రీతస్తుయావదాశౌచం దిద్యాస్పింహాజలాంజలిం

తా॥ దశాహుశ్యమందుదృశ్యమృత్యువు తల్లిదండ్రులకైనచో నాశాంతియు నజును పి డెములు జలంబలులు యుద్ధవలెను, ఇతియలవై నయిండ్ దృశ్యపునసమాప్తి జేసు వలయును.

గాలవిః శ్లో॥ పిన్దో రాశోచచధ్యేతు యదిదర్శ్యమాపయేత్ |
తావదేనోర్ధ్వతంత్రం వర్షవిస్ఫేత్యహోర్ధ్వమ్ |

నా॥ తల్లిదండ్రుల నాశాంతియందు మాండుదినములపైని దృశ్యమృత్యువు నుత్తాతంత్రముయూర్ధ్వమనూర్ధ్వకేయవలెను ఇతరులపైనుచో మాండుదినముల లోగా దృశ్యమృత్యువనపరిశ్రమయజేయవలెను కాలామృతమందును నిర్ణయామృతమందును నిట్లునే యున్నది ఇదనొల్పి చాటాతములగుమాత్రము గాలవిషయమొక్కలమందు నొక భ్రమకాకర్తియగుచువుకా ననితెల్పి యిది. తనుకలెల్లదండ్రులకు నమాండుదినములపైని దృశ్యమృత్యువనపరిశ్రమయజేయవలెనని గాని కందుయాలము చింత్యము.

ఇతి తిలగదికాది నిపేధము సమాప్తము.

— శాంతి సల విరూపణము. —

బా॥ సనస్యోః పంచమాభ్యామే॥ శ్లో॥ శుచివేద వివిక్తంచ
గోమాగ్రీనోహోహగోభే | నదీతీరం కైశికం స్వభూమి గిరిని నుషు ||

శ్లో॥ పిన్దో రాశోచచధ్యేతు దత్తే పితం స్థధా | పరస్వభూమిభాగేతు
పిన్దోరాంనైపర్షిపేత్ || న్యామినాల్పవిద్యాన్యేత మోహద్వ్యభిక్తియవే
నైత్ | శ్లో॥ ఆలంకృతార్చితాపుణ్య స్థానాన్యాయతనానిచ | సర్వా
భ్యాన్యమిహాన్యాలంకృతాగ్రహేషుపరిగ్రహే | తిలం శాన్తికిరీతేత్ర సర్వ
లోబంధ సోపజాః || అనురోపహతింసర్వం తిలైశ్చున్యత్యత్యసేహా॥

తా॥ పరదర్శనపుణ్యమును గోమయముచే నలుకవలయును. ఇంకనిట్లు నదీతీరములగు- పుణ్యతీర్థములందు- శ్మశ్రుచాయందు- పక్ష్యతీర్థములందు రహస్యప్రవేశములందు శాస్త్రమును చేసినచువలె పిన్దోరాశిని తృప్తినిబొందుచున్నారు. ఎప్పుడికిని పర్వతములందు పక్ష్యతీర్థమునుచేయవలెను, ఎవడుగాని మోహముచే పశ్చిచాయలశ్రాద్ధమునజేయుచో ఇది గూర్చురాపిన్దలనిన హరింపబడుచున్నది అతలును పశ్చతములు పుణ్యస్థానములు సేవాలయము లాదిగాలపన్యము అన్యాయములు గావు వానియగుచోయెంబడిక శ్రాద్ధము లొనగుచే ప్రసాదపరువు. అశుభము నుప్సాదజన్తి అయులను బంధింపవలయును. సుప్సాదజన్తి అయు గాతములచే హరింపబడి నగును

ఇతి శాంతి సల విరూపణము సమాప్తము

మౌళనసస్పృతౌ పంచమాఽధ్యాయే... శ్లో॥ దత్వాశ్శ్రాద్ధం తతో
భుక్వా సేవతేయస్తుమైధునమ్ | మహారావమాసాద్య కీటయోన్విత
త్పుంః | శుచింక్రోధనశ్శాత సుత్యవాదీసమాహితః | న్యాధ్యాయంచ
విధాధ్యానం కర్తృభోక్తృవిస్మయేత్ || శ్రాద్ధ దత్వాఽపరశ్రాద్ధం భుం
క్తౌ శుద్ధిహితయః | మహాపాతకినస్త్వల్యా యాంతి తేనర కాస్పమాన్ ||

తా॥ శ్రాద్ధకర్తయ- భోక్తయ- మైధునమునజేసియెడల మహారావనకము
నుండి మఱల పురుగులరాశియందుబట్టుచున్నార. శ్రాద్ధకర్తయు భోక్తయు పరిశు
ద్ధులై క్రోధాహితులై కాస్తులయి సత్సేవాదులయి స్వస్థచిత్తులయియుండి వేదమునుధ్యా
నమునువిధువలయును విద్విజులు శ్రాద్ధమును బెట్టి యిత శ్రాద్ధమందు భుజింపునుగోత
ర్జివారు మహాపాతకినములయి నరకములనుబొందుచున్నారు.

కించ!—శ్లో॥ ఆమంత్రితో బ్రాహ్మహ్వై యోగ్య సైక్కుగు శేషామ్ |
ఆమంత్రియశ్చాయోమోహదన్యంనాఽమంత్రియేద్వజః | సతస్మాదధి
కఃపాపీ విష్టాకోఽహిజాయతే | శ్రాద్ధేనిమంత్రితోవిప్రో మైధునంయో
ధగచ్ఛతే | బ్రహ్మహత్యామనా ప్నోతి తిర్యగ్గోనిషాజాయతే | నిమంత్రి
త్సయోవిప్రో వ్యాధ్యానంయాతీదుర్మతిః || భవంతిపితరస్తస్య తస్మాం
సం పాంసుభోజనాః | నిమంత్రిశ్చిరుశ్రాద్ధే ప్రకుర్యాత్కలహంద్విజః ||
భవంతిస్తస్యతస్మాంసం పితరోమలభోజనాః || తస్మాన్నమంత్రితశ్శ్రాద్ధే
నియతాశ్చాభవేద్విజః ||

తా॥ శ్రాద్ధమునందు నిమంత్రితుడై మహాముకశ్రాద్ధమందు తుణమునుగ్రహించు
వానాన, ఒకరినిబిది మోహమునన మఱియొకరిని బిలుచువాడును వీరిద్దరధిఃపాపులై
పురుగులరాశియందుబుట్టెదరు. ఎవని శ్రాద్ధమునందునిమంత్రితుడై మైధునమునుచేయు
నోవాడు బ్రహ్మహత్యనుబొందిపరుషక్షి మృగాదులయందు జనించును, ఏదుష్టభాగ్యా
గ్గుడు నిమంత్రితుడై భోజనముచేసి ప్రమాదముచేయునో అతనిపిత్రిదేశము మాంసము
మార్గమార్చి భుజించువారలగుచున్నారు, ఏద్విజుడు శ్రాద్ధమందు నిమంత్రితుడైకలహ
మునుచేయునో వానిపితరులు ఆమాంసము మలమును భుజింపువారలగుచున్నారు, అందు
వలన శ్రాద్ధమందు నిమంత్రితులగు ద్విజులునియతచిత్తులయి యుండవలయును.

య్యుజియ్యే॥ శ్లో॥ దంతిధావనమభ్యంగం సఖకేషికృంతనమ్ | కర్తా
చైవతుపూర్వీన్య ర్భక్తాచైవప రేషాని | దంతిధావనతాంబూలం క్షౌరా
భ్యంగమభోజనమ్ | రత్నోష్ణధనురాన్నంచ శ్రాద్ధకర్తావివక్షయేత్ ||

తా॥ శాస్త్రకర్తృభూర్వదిసముపాదు శ్రాద్ధభోక్తృపదసముపాదు దంతధావనము ను అభ్యంగనమును సఖకేశనికృతసమును తాంబూలమును క్షౌరమును అభోజనమును సురతిమును వరాశ్చమును విడువవలయును. శాస్త్రకర్తృభోక్తృ నియమములు సమాప్తము

సర్వప్రాజాశ్చిత్తము.

కర్తాసచేలంన్నా త్యా ఆచమ్య! ఏవం + ప్రీత్యథాం + నోత్రస్యనామ ధేయస్యథిహ జన్మనిజన్మాంతరేషు సమస్తపాపక్షయార్థాం సర్వప్రా యశ్చిత్తమాచరిష్యే! అస్తుపరిషద్దక్షిణాంగృహీత్వాశ్లో॥ సమస్త + స్వీ కృత్య... జన్మాభ్యానా జన్మప్రభృతే తత్సంకర్మ్యంతం మధ్యేవ ద్విసకాలే బాల్యయావన కామారవార్థకేషు జాతీత్వస్థు సుషుప్త్యవస్థాను మ నోహక్కాయేంద్రియ వ్యాపారైః రహసిప్రకాశేచ జ్ఞానతోజ్ఞానత శ్చిత్తయాకృతానాం ప్రకాశకృతమహాపాతక చతుష్టయ వ్యతిక్తానాం ప్రకాశకృతానాం మహాపాతకాతిదిష్టరూప మహాపాతకవ్రతాఽ తిదేశి కరూపాతిపాతకానాం ప్రకాశకృతమహాపాతక సమరూపానుపాతకానాం ఉపపాతకానాం సంకలీకరణానాం మలినీకరణానాం అపాత్రీకరణానాం జాతిధ్రంశక రాణాం అనకీర్ణకానాం ప్రకీర్ణకానాం ర గ్యస్యకృతానాం మహాపాతకానాం రహస్యకృతమహాపాతకాతిదిష్టరూప మహాపాతక వ్రతాతి దేశికరూపాతి పాతకానాం రహస్యకృత మహాపాతకసమరూ పాతి పాతకానాం ఉపపాతకానాం సంకలీకరణానాం మలినీకరణానాం అపాత్రీకరణానాం జాతిధ్రంశక రాణాం అనకీర్ణకానాం ప్రకీర్ణకానాం ఏవంబహూనాం బహువిధానాం సర్వేషాం పాపానాం అజ్ఞానతస్సకృ త్కృతానాం అజ్ఞానతోభ్యస్తానాం జ్ఞానతస్సకృతకృతానాం జ్ఞాన తోభ్యస్తానాం అజ్ఞానతో జ్ఞానతశ్చిత్తకృతా భ్యస్తానా - అజ్ఞానతో జ్ఞానతశ్చ నిరంతరభ్యస్తానాం అజ్ఞానతో జ్ఞానతశ్చి చిరకాలాభ్యస్తానాం బహూనాం బహువిధానాం సర్వేషాం పాపానామనోదకం ప్రియ శ్చిత్తం ఉపదిశేతివిజ్ఞాప్య- పునఃప్రణమ్యతిష్ఠేత్॥ హేయజమాన-తవ జన్మాభ్యానా జన్మప్రభృత్యేతి తదవర్యంతం మధ్యేవ ద్విసకాలే బాల్య

యోగనకామారచార్థకేసుబాగ్నిత్వస్థునును పుష్కరస్థానునునోవాక్కా-
యః స్థే ద్రియన్యవాదైరిహసి ప్రకాశేచజ్ఞానతోజ్ఞానతశ్చస్యాయా
కృతేభ్యః- ప్రకాశకృత మహాపాతకచతుష్టయవ్యతిరిక్తేభ్యః । పృథాక
కృత మహాపాతకాతిదిష్టయాపమహాపాతకవ్రతాతి దేశికయాపాతి
పాతకేభ్యః ప్రకాశకృతమహాపాతక సమయాపానుపాతికేభ్యః ఉపపాత
కేభ్యః- సంకలీకరణేభ్యః- మలినీకరణేభ్యః- అపాత్రీకరణేభ్యః జాతి
భేదకేభ్యః- ప్రకీర్ణకేభ్యః- రహస్యకృతేభ్యో మహాపాతకేభ్యః
రహస్యకృతమహాపాతకాతిదిష్టయాపమహాపాతకవ్రతాతిదేశికయా
పాతకేభ్యః- రహస్యకృతమహాపాతక సమయాపానుపాతికేభ్యః ఉ
పపాతకేభ్యః- సంకలీకరణేభ్యః- మలినీకరణేభ్యః- అపాత్రీకరణేభ్యః-
జాతిభేదకేభ్యః- అపకీర్ణకేభ్యః- ప్రకీర్ణకేభ్యః- అజ్ఞానతస్సకృతకృ
తేభ్యః- అజ్ఞానతోభ్యస్తేభ్యః- జ్ఞానతస్సకృతకృతేభ్యః- జ్ఞానతోభ్య
స్తేభ్యః- అజ్ఞానతోజ్ఞానతశ్చాజ్ఞానభ్యస్తేభ్యః అజ్ఞానతోజ్ఞానతశ్చ
నిరంతరాభ్యస్తేభ్యః అజ్ఞానతోజ్ఞానతశ్చ చిరకాలాభ్యస్తేభ్యః- బహు
భ్యః- బహువిధేభ్యస్సర్వేభ్యః వాపేభ్యః(త్వం)ముక్తోభూయః ముక్తో
భూయః ఇత్యనుగృహ్యతుధవతి- ఇత్యుచ్చైర్వచేత్ ॥ ఏవం + స్థం
మమజన్మాభ్యాసా జన్మప్రభృత్యేతిత్య గాపర్యంతం = సమస్తకోష నిర్
హరణార్థం స్వర్ణధాన్యఆద్యకలద్రాచ్యణ్యచరిష్యే ।

శ్లో॥ స్వర్ణంపవిత్రమమలం స్వర్ణంపాకప్రణాశనమ్ । స్వర్ణంహి
శంకరోయస్మాదశశ్శాంతిప్రయచ్ఛమే ॥ బ్రాహ్మణాయ సువర్ణదానం
దద్యాత్ ॥

శ్లో॥ ధన్యోకరోషి దాతారి మహలోకేవరత్రచ । యస్మాత్తస్మా
చ్చివంమేస్యా తతశ్శాంతిప్రయచ్ఛమే ॥ (ధాన్యం)

శ్లో॥ కామధేవోనిమిద్భూతః సర్వత్రతుషుసంస్థితమ్ । జేహ
నామాంజ్యమాహారి మతిశ్శాంతిప్రయచ్ఛమే ॥ (ఆజ్యం)

శ్లో॥ హిరణ్యగర్భగర్భస్య హేమబీజవిభావసాః | అనంతపుణ్య
ఫలద మతిశ్యాంతిప్రయచ్చమే | (హిరణ్యం)

ఇదలక్ష్మిచ్చత్రేయ ప్రత్యాన్నాయం యవాశక్తిహిరణ్యం శ్రీ
మహావిష్ణు ప్రీతిం కామయమానస్తుభ్యమహంసంప్రదదేనమమ || శ్రీగో
విందకోవి దావనం + గో॥ సర్వప్రాయశ్చిత్తగోదానమాచరిష్యే॥ నమః ||
తదంగబ్రాహ్మణ పూజాచరిష్యే || నమః || శ్రీమహావిష్ణు స్వరూపస్య
బ్రాహ్మణస్య ఇదమానసందదామి॥ ఉ భాభ్యమిదంపాద్యందదామి॥

శ్లో॥ సమోస్త్యంతాయసహస్రమూర్తయే సహస్రపదాక్షి
శిరోరుబావాచ | సహస్రనామ్న పురుషాయశాశ్వతే సహస్రకోటి
యుగధారిణేనమః || అయంవోగంః + సః లారాధయై స్వర్చితమస్తు॥

శ్లో॥ గవామంకేమతిష్ఠంతి భువనానిచతుర్దశ | యస్మాత్తస్మా
చ్చివంమేష్వా తదశ్శాంతిప్రయచ్చమే | అన్వైబ్రాహ్మణాయ +
ప్రతిగ్రహితే శ్రీమూర్తీమతః + నాం శ్రీమహావిష్ణుప్రీతయే సర్వ
ప్రాయశ్చిత్త గోదానంతుభ్యమహం సంప్రదదేనమమ ||

శ్లో॥ దేవస్యప్రీతయేదానం గృహ్లామ్యర్చయతుష్టయే | బాహు
భ్యాంపుష్పహస్తాభాం పుష్పకర్మచహతయే ||

వృక్షిగృహ్లాతుః | గోదానసామ్యర్చార్థందక్షిణా తు + నమమ || విధి
ప్రకారేణ దశదానానికుర్యాత్ | సర్వప్రాయశ్చిత్తం సమాప్తమ్.

ఉత్కాంతి ప్రయోగము

యస్యపురుషస్యమరణేసంప్రాప్తేనతి- పుత్రాదిక రాశుచిరుభూత్వా-
శుచాదేశేగోమయేనానులిఖ్యతేత్రశుద్ధోదకం సంప్రోక్ష్య | కుశా
వరిస్తీర్చ్య తిలావనకీర్ణ పితరణదక్షిణశిరసనిధాయ | స్నాత్యాచమ్య
శ్రీగోవిందగోవింద- కేశనాయనమః + + + పుణ్యతిథౌ + గోత్రస్య
+ స్యజన్మాభ్యాసాజ్జన్మ ప్రభృతిమరణకాలవర్యంతం సంభావితమ
స్తపావక్షయాత్థం సుఖేనప్రాణోత్క్రమణసిద్ధ్యర్థం ఉత్కాంతిసంక్షేప
గోదానమాచరిష్యే॥ నమః || తదంగబ్రాహ్మణపూజాచరిష్యే॥ శ్రీమ

హవిష్టుస్వరూపస్య బ్రాహ్మణస్యభివమానసంకదామి ఉభాభ్యామిదం
పాద్యందదామి నమః అస్తు.

శ్లో॥ ఏమోస్త్యనంతాయ సహస్రమూర్తయే సహస్రపదాక్షిణీ
రుబాహవే । సహస్రనామ్న పురుషాయశాశ్వతే సహస్రకోటి యుగ
ధారిణేనమః ॥ శ్రీమహా + అయంవోగంధః అలంకారార్థా ఇమేఅక్షరా
స్సంకీర్తనాస్సకలారాధనైస్సప్యతమస్తు ।

శ్లో॥ అత్యుత్కృంతౌ పృథ్వీతస్య సుఖోత్కృమణ సిద్ధయే ।
తుభ్యంసృష్టదదేధేను మిమాముత్కృంతిసంజ్ఞకామ్ । గవామంగేషు
+ వ్రయచ్ఛమే అస్మైబ్రాహ్మణాయ శ్రీమహావిష్ణుస్వరూపాయ +
గోత్రాయ + బ్రాహ్మణాయవ్రతిగ్రహీతే । శ్రీమార్గోత్రః + దాతా
ధర్మపత్ని సమేతోహం యజమానస్యపితుః + గోత్రస్య ... స్వసుఖేన
ప్రాణోత్కృమణసిద్ధ్యర్థంఉత్కృంతిసంజ్ఞకగోదాసంతుభ్యమహంసం -
నమమ ॥ శ్లో॥ దేవస్యప్రీతయేదానం గృహ్లామ్యుర్యమతుప్తయే । బాహు
భ్యాంపుష్పహస్తాభ్యాం పుణ్యకర్మ వ్రసూతయే । ఇతిగృహ్లాయాత్ ।
గోదానసాద్గమ్యార్థం దక్షిణం తుభ్యమహం వంప్రదదేనమమ । ఇతి
దక్షిణందద్యాత్ । అనేనమయాకృతేనోత్కృంతిసంజ్ఞక గోదానేన
దక్షిణాదానేనచపితుః + గోత్రస్య + సుఖేనప్రాణోత్కృమణ సిద్ధిర
స్త్వితిభవంకోబ్రువంతు । సుఖేన + రస్తు । (స్త్రీగాంతు । మాతృ
గోత్రాయః + గాయాయః జన్మాభ్యాసాజ్జన్మకృత్పతి + గోదానమా
చరిష్యేనమః ఇతిస్త్రీయః ।) ఉత్కృంతిపర్యాయాగస్సమాప్తః

తిలపాత్రదాన శ్రయోగము.

శ్రీగోవిందగోవింద శ్రీమహావిష్ణోర్భాగ్యనూత్రవర్తమానస్య +
పుణ్యతిథౌ + పితుః + గోత్రస్య + + + స్వ సమత్తపాతక్షయార్థం
సుఖేనప్రాణోత్కృమణసిద్ధ్యర్థంతిలపాత్రదానమాచరిష్యే నమః అస్తు ।

శ్లో॥ తిలపాత్రదానరానిత్యం విష్ణోదేవానముద్భవాః । చాకం
హరతుమేక్షివ మరకృంతింపర్యాయచ్ఛమే అస్మైబ్రాహ్మణాయ +

శ్రీమహావిష్ణుప్రీత్యర్థం తలపాత్రదానంనదక్షిణాకం సతాంబూలం. పితుః
 × గోత్రస్య + + + స్యసుఖేనప్రాణోత్క్రమణసిద్ధ్యర్థం తలపాత్రదా
 నంతుభ్యమహం సప్రదదే (నమమ) పాత్రాభావేహిరణ్యసహిత తల
 దానంకుర్యాత్ || ఆచమ్య || ఏవంగుణ + పుణ్యతిథౌ శ్రీపరమేశ్వర ప్రీత్య
 ర్థంస్వర్ణధాన్యాజ్యకృచ్ఛాచార్యాచరిష్యే | బ్రాహ్మణమాహూయ |

శ్లో! స్వర్ణంపవిత్రమమలం స్వర్ణంపాపప్రణాశనమ్ | స్వర్ణంహి
 శంకరంమహ్నదతశ్శాంతిం ప్రయచ్ఛమే | ధన్యంకరోషిదాతార మిహ
 లోకేవరత్రచ | యస్మాత్తస్మాద్భివం మహ్యదతిశ్శాంతింప్రయచ్ఛమే ||
 కామధేనోస్సముద్భూతంసర్వకృతుషుసస్థితమ్ | దేవానామాజ్యమాహ-
 రమతశ్శాంతింప్రయచ్ఛమే | హిరణ్యగర్భగర్భస్థం హేమబీజంవిభావ
 సాః | అనంతపుణ్యఫలదమతశ్శాంతిం ప్రయచ్ఛమే |

స్వర్ణధాన్యజ్యకృచ్ఛాచార్య ప్రత్యాక్షూయయథాక్రిహిరణ్యం
 శ్రీమహావిష్ణుప్రీతింకామయమానః తుభ్యమహంసప్రదదే (నమమ) ఏ
 వంగుణ + ధనందశదానానికరిష్యే | వమః | అథదశదానాని |

శ్లో! గోభూతలహిరణ్యజ్యవాసోధాన్యగుదానిచ | రావ్యంలవణమి
 త్యాహు ర్దశదానాః ప్రకీర్తితాః || గోభూతల + నమమ (అభావేహిర-
 ణ్యవాసంకుర్యాత్) ఇతి తలపాత్రదానప్రయోగస్సమాప్తః.

— కర్ణమంత్రపఠనము. —

ఏవంగుణ + పుణ్యతిథౌపితుః + సమస్తపాపనివృత్తిద్వారా పుణ్య
 లోకానాప్త్యర్థం నారాయణాదిదివ్యనామస్మరణమాచరిష్యే | నమః |

శ్లో! నారాయణోనామవరోనరాణాం ప్రసిద్ధచోరఃకథితఃపృథివ్యాం
 అనేకజన్మర్జితపాపసంచయం హరత్యశేషంస్తుతమాత్రవవ | శ్లో! గోవిం
 దేతివరబ్రహ్మం గోవిందేతిత్రివర్ణకమ్ | సకృదుచ్చారితంయేనవిష్ణుసాయు
 జ్యమాప్నుయాత్ | పృణతఃశ్లోకేనాశాయ గోవిందాయనమోనమః ||

సారాంశః-గోవింద | కృష్ణ-వాసుదేవ- ఇత్యాదిదివ్యనామా నిష్ఠం

పా)యప్రీతసిద్ధిం కానుయమానః తుభ్యమహంసంప్రవదే (ఉపసీతీ)
నమః॥ ఏవంను మిత్రాచరితేనతిప్రవా...తీ) పితుఃదహనాశికారిసిద్ధిం స్త్వి
తీభవంతోబ్రువ తు॥ దహనాశికార యోగ్యతాసిద్ధిరస్తు॥
ఇతి షణ్మిమిత్ర ప్రాయశ్చిత్తః సమాప్తమ్.

తిథ్యాదిశాంతికయోగము.

శ్రీగోవిందగోవిందగోవింద పూర్వోక్తవంశగుణ X తిథాపితుః X గో
త్రస్య X ...స్య పేసస్య మరణకాలే చుష్కాధి ధరనక్షత్ర ద్విపుష్కర
శ్రీపుష్కరాదిగోప పరిహారాంతం తను క్షప్తా ముశ్చిత్తమాచరిష్యేనమః॥
సను సై + శస్త్రంఅశికార సంకదస్తు॥ తదంగ బ్రాహ్మణ పూజాంకరిష్యే॥
నమః ప్రతిగ్రహీతారి బ్రాహ్మణానుభ్యర్చ్య॥ శ్రీమహాపిష్ఠ X ఇదమా
సం॥ ఉభాభ్యామిదం పాద్యం॥ నమోస్త్యనతాయ + యుగధారిణే
నమః॥ గంధార్ధాఇమే అపఃపుష్పాభా ఇమేతిలా॥ సంశ్చిమరణే॥
గోవాం॥ గవానుశేఖ X ప్రయచ్ఛమే॥ దద్యాత్॥ నితీతిధిమరణే॥
ధాన్యదానందద్యాత్॥ ధన్యంగోపేవా + చ్ఛమే॥ శిష్టాచారః॥ ఇద
తిధిమరణే॥ భూతాన దద్యాత్॥

శ్లో॥ స్వస్వస్వస్వస్వ మాభూమి ర్వరాహేణసనుద్ధృతా॥ అనంతస్వ
భూతా తతశ్చాశీప్రయచ్ఛమే॥ దద్యాత్॥ ద్విపాదితిపాదినక్షత్రమ
రణే॥ వస్త్రసహితహిరణ్యందద్యాత్॥ శీతవాహోష్ణ X చ్ఛమే॥ హిరణ్య
గర్భ X చ్ఛమే॥ దద్యాత్॥ ధనిష్ఠాక చక్షుక్షత్రమరణే॥ కాంస్యదానం
కుర్యాత్॥ — శ్లో॥ కా స్వంబ్రహ్మనుయూప్రోక్తం నక్షతోద్భవనోప
న్యాత్॥ భాజనమర్చ్యదేవానా మతిశ్శాంతింప్రయచ్ఛతు॥ దద్యాత్॥

ద్విపుష్కరశ్రీపుష్కరమరణే గోమూతిలవానాని బ్రాహ్మణానుద
ద్యాత్॥ ధృగువారమరణే॥ వస్త్రసహితహిరణ్యందద్యాత్॥ శీతవా
హోష్ణ X చ్ఛమే॥ హిరణ్యగర్భ X మే॥ భానుభూతినివాన ర్షు॥
వస్త్రదానందద్యాత్ శీతవాహోష్ణ X చ్ఛమే॥ దద్యాత్ అశ విశేషాని
ణ్ణియసి శ్శోభేను॥ ఇతితిథ్యాది శాంతికయోగస్సమాప్తః.

హోమప్రయోగము.

శ్రీగోవింద × పూర్వోక్త × పుణ్యతిథా × గోత్రస్య × స్య పే
తస్య జన్మాభ్యానాది ఏత త్తేన పర్యంతం జ్ఞానాజ్ఞానకామాకామభుక్తా
భుక్తపీతాపీతజ్ఞాతజ్ఞాతాది సకలదోషనిర్వరాధారంబుదాది హోమం
ఆచరిష్యే! నమః! ఆచార్యను జ్ఞయా తాకీకాగ్నిం సంస్థాప్య! తద్ధ్యానం!
శ్లో! సప్తజిహ్వః ద్విశ్చరశ్చ మేషాయాశ సద్ధవచ! శక్తిద్వయసమేతశ్చ వి
శ్వమూర్తిస్తుతాశనః । త్రయస్త్రింశతోఽటిదేవా స్త్వన్మృతేభ్యస్తీమా
గతాః । ప్రాథనాం మనసా వందే క్షేత్రం మే సంప్రసాదయ॥

అలంకృత్య! ఇంద్రాయ నమః - అగ్నయే నమః - యమాయ నమః
నిర్ఋతయే నమః - వరుణాయ నమః - వాయవే నమః - కుబేరాయ నమః -
ఈశానాయ నమః - అదపరి స్తరణాది ఆచార్యకుర్యాత్ । తతోత్పాస్తిం
ప్రసాదాదిపరిషేచ్య! (అత్ర చతుష్పాత్రప్రయోగః)

శ్లో! ఇంద్రాదిదేవ హృదిత్యా విశ్వేదేవా మరుద్గణాః । తే సర్వే తృప్తి
మాయాంతు జహోమ్యద్యయథేష్యిమ్!

ఇంద్రాదిదేవతాయ నమః॥ ఇతి జహుయాత్ ॥ అగ్నయే నమః - ఇం
ద్రాయ నమః - అగ్నయే నమః - యమాయ నమః - నిర్ఋతయే నమః -
వరుణాయ నమః - వాయవే నమః - కుబేరాయ నమః - ఈశానాయ నమః -
అథాచ్యుతాదిహోమం కుర్యాత్ । అచ్యుతాయ నమః - అసంతాయ నమః -
గోవిందాయ నమః - ప్రసాదాదితృప్తిం పరిషేచ్య! అగ్నిప్రార్థనమ్.

శ్లో! సమస్తేనీతిహోత్రాయ సమస్తేవిష్ణురూపిణే! సమస్తేనర్వభోక్తే!
చ అగ్నిహోత్రాయ తే నమః! అనేన ఇంద్రాదిహోమేన భగవాన్
సర్వా × పరమేశ్వరార్పణమస్తు!

తందుల హోమము.

అచమ్య...వసంగుణ.. ధ్ధం తందులహోమక్షేమామి! తథాభ్యా
నం! సప్తజిహ్వః × సంప్రసాదయ । వ్రాజ్యభాగ్నీమమాభిముఖోభవ
సుముఖోభవ- సుప్రసన్నోభవ- ఎరిదోభవ - జలంసంప్రొక్ష్యప్రసాదాది

నానో భారణా కృత్వా } వాసస్సును భారణా యాచనముఁ
ఆచమ్య! } జేసి

నారాయణాది స్మరణా } నారాయణ-గోవిందవాసుదేవశీకృ
కార్యం! } వ్రతనినామోచ్చారణముఁ జేయవలెను.

ఆచమ్య...పితుః x గోత్రస్య x స్య...ప్రేతస్య పుణ్య...కావాప్త్య
ర్థం పురాణోక్తమార్గేణ ప్రైమేధకేకర్మణా సగ్గస్కరిష్యే నమః ||
అగ్నింపః జ్వాల్య- అగ్న యేనమః ఇతి ఆజ్య హోమంకృత్వా || తూష్ణీం
ఘరిష్యే || అభిమాగ్నాయనప్రాయశ్చిత్త కరిష్యే || పితుః దహనాభికార
సిద్ధిస్తు ||

శ్మశాన మార్గస్య చతు } శ్మశానమార్గదూరముయొక్కనాలుగ
థాంశంకర్తా || } వభాగము అనగా పాతకదగ్గఱకువెళ్లి.
త్రైపాత్య! } ప్రేతు చు స్థలమునందు మూడు

తత్రపేద దక్షిణం శిర } ఉగ్రకముఁజల్లిన స్థలముమీద ప్రేత
సంనిధాయ! } ను దక్షిణపు శిరస్సుగానుంచి.

తత్రకాకపాదవల్లిఖ్య } [కర్త] అచ్చట కాకివలె మూడు
గీతలెగిరి.

తత్రదర్భావాస్తీర్య } అచ్చట దర్భలనుబలచి.
తిలోదకంవత్సా! } తిలోదకమును విడిచి.

కథిసాసిభ్యో భూతేభ్యః } ఆకటచిన దర్భలమీద కొంచెము
ఇసుకబలిదదామి! } స్నానముచేయవలయును.

పిహోఃఠి తిలోదకం ద } ఆపిండములమీదఁ దిలులునుదకము
దామినము! } ను విడువవలయును.

యాభాకైత్తిదక్షిణా దత్వా! } తనశక్తికొలిపి దక్షిణము సమర్పించి.

గోలప సామోచ్చార } గోవింద గోవింద అని స్మరించవలెను
ణంకార్యం! }

ప్రతిపదక్షిణా కుర్యాత్ | మూడునూ ఋతు ప్రదక్షిణజేయవలెను
 దక్షిణాకే శాన్విసృస్య ఇ } [క ర్] కుడివైపు కేశములఁ దడిసెను
 తిశేచిత్ సకుర్వంతి } యాచారము కొఁ దఱు చేయుటలేదు.
 అధపునాపేతమావహతే } అటుతర్వాత శరీ వాసకులు ప్రేత
 నెత్తికొని.

ద్వితీయమధ్వనోగత్వా } శ్మశాన దూరముయొక్క లెండవభా
 గము దగ్గరకు వెళ్లి.

ప్రేతంనిధాయ పూర్వప్ర } ప్రేతను చి పూర్వమువలె నన్నిటిని
 కారణాత్ ప్రదక్షిణ పర్యం } జేసి మూడు మాఱులు ప్రదక్షిణము
 తు ప్రయోగంకుర్యాత్ || జేయవలయును.

తృతీయమధ్వనోగత్వా } శ్మశాన దూరముయొక్క మూడు
 వభాగము దగ్గరకు వెళ్లి.

తతఃకాక సాదవల్లిఖ్య || అచ్చట కాకివలె మూడుగీతఁ నుగీచి
 పూర్వప్రకారేణ పిండక } పూర్వమువలె నన్నిటిని జేయవలయును.
 దద్యాత్ ||

త్రినారం అప్రదక్షిణం } పిమ్మట అప్రదక్షిణముగా మూడు
 కుర్యాత్ | } మాఱులు ప్రేతచుట్టగా తిరుగవలయును.

ఓదసస్థానం భింద్యాత్ | } మూడవభాగమునకు బలియివ్వదము
 కాగానే అన్నపు కుండను బద్దలుగా } గొట్టవలయును.

దహప్రయోగము.

దహనదేశం గత్వాసం } శ్మశానమునకు వెళ్లి అచ్చట నుదక
 ప్రోక్ష్య | } మునుజల్లి.

దహనదేశే ప్రేతంనిధాయ } దహనదేశమందు ప్రేతనుంచి
 కాషాచిలింకృత్యా | } కట్టలచేతఁ చితిఁబెట్టి.
 తిలస్పర్శి | } తిలలుజల్లి.

తత్తచితోపేతం దక్షిణ } తిలలుజల్లిన ప్రదోమున కట్టలమీద
శిరసనిధాయ । } దక్షిణశిరస్సుగా బేతనుబరుండబెట్టి.

పేతశయనవినిస్య | బేతనుబరుండబెట్టిన పాదనుపార వేసి
అగ్నిప్రజ్వాల్య । అగ్నినిచక్కగాజ్వాలచేసి

అహరింవాసః శ్మశానే } శవముమీదిఁ వస్త్రమునుదీసి స్మశా
వరిశ్యజ్య । } నముఱుబడవేసి

చితో సుగంధద్రవ్యాది } చితియందుమంచివాసనగలవస్తువులు
నిక్షేప్య ॥ } మొదలగునవి నుంచవలయును.

ఆచమ్య x పితుః + గోత్రస్య x పేతస్య కథిక్వ తేష్టి ప్రియశ్చి
త్తంకరిష్యే! పరివిద్దక్షిణాంగృహీత్వా సమస్త x కర్తుం అధికారశంభ
దస్తు! దహనాధికారసిద్ధ్యర్థం స్వర్ణధాన్యఆజ్య కృచ్ఛాగ్నిః చరిష్యే॥
కృచ్ఛత్రయాణి దద్యాత్ । దహనకాలే గోదానంకృత్వా ॥ దశదా
నానికృత్వా! అగ్నింప్రజ్వాల్య! ఇంద్రాదిహోమంకరిష్యే । ఇతినం
కల్ప్య! ఇంద్రాయనమః x ఈశాయనమః! ఇతిహుత్వాతూష్ణిం శరి
షిచ్య ।

అగ్నినిక్షేపణమాచరిష్యే | అనిమనసాస్మరించి
శ్లో! మృత్యుకాలవశంప్రాప్త్యనరంపంచ > ఈమంత్రముతో అగ్ని
త్వమాగతం ధర్మాధర్మసమాయుక్తంకోభ } హోత్రీమును పేతయొ
మోహసమావృతం! దహేయంసర్వగాత్రా } క్క శిరస్సుయం దుంచ
ణివిశేల్లోకానగచ్ఛతు! అగ్నినిక్షేపేత్! > వలయును.

గోవింతనారాయణితికేచి } కొందఱు గోవింద-నారాయణ-ఇత్యా
త్కర్వంతి! } దినామములచేత అగ్నిని వ్రంచుదురు!
} దేశభారములచేత కారములర్చనలెను!

శ్లో॥ యమాయధర్మరా
జాయ । మృత్యువే చాంత
కాయచ॥ వైవస్వతాయకా
లాయ । సర్వభూతక్షయాయ
చ॥ ౧॥ శ్లో॥ ఔదుంబ
రాయదధ్నాయనీలాయపర
మేష్ఠినే । వృకోదరాయచి
త్రాయచి॥ గుప్తాయవైక్ర
మాత్ । ఇతిహోమంకేచి
త్కుర్వతి ।

యమాయనమః- ధర్మరాజాయనమః॥
మృత్యువేనమః- అంతకాయనమః- వైవ
స్వతాయనమః- కాలాయనమః- సర్వ
భూతక్షయాయనమః॥ ౧॥ ఔదుంబరా
యనమః- దధ్నాయ- నీలాయ- పరమే
ష్ఠినే- వృకోదరాయ- చిత్రాయ- చిత్రా
గుప్తాయనమః॥ అనిమరణనిననందు కిధి
వారనక్షత్రము మొదలగు దోషములు
సంభవించినప్పుడుచూర్తింకొన్ని దేశము
లయ దుపుగోహితులు ఈ హోమము
జర్పింపుచున్నారు.

ప్రాచీనశిష్టాచారానుసారేణ
తత్త్వత్రైవిశేషనిర్ణయా
దికాజ్ఞేయమ్॥

ప్రాచీనశిష్టాచారముల ననుసరించి
ప్రయోగములు జరుపవలసియుండును॥

యథాశక్తిసువర్ణంరా-
తామ్రంవారదభావే ఆజ్యం
వాప్రేతముఖేనీషేత్ ।

తనశక్తికొలది- సువర్ణముగాని, రాగి
గాని, అభావమగు ఆజ్యముగానిప్రేత
ముఖమందుంచవలయును.

కృదిదేవేషులస్మిన్సమన్వే
యేషునోవాక్కాయనిర్వగ
ణాథామితికించి ద్ద్రవ్యంప్రే
తచితి సమీపేనీషేతి ।
ఈ ద్యుధానన ప్రేతస్వ
సుగుణపుణ్య లోకా వాప్తి
ర్భవిష్యతి॥

కొన్ని దేశములయందు ఈమయ
బునమనోవాక్కాయమునదోషవిహీ
రణార్థమగ్గకొంతద్రవ్యమును ప్రేతము
క్రకావ్యమందుంచుచురు - అనగా-
ప్రేతసంకల్పించిన ఋషిముక్తికొలుగు
కొందరుచేయుచురు. ఈరీతి చేయుటము
వలనప్రేతకుసుగుణము, పుణ్యలోకప్రా
ప్తియును సంభవించును.

తతోజలకుంభం సవ్యభుజేని
ధాయ! శ్లో॥ జలధారామవిచ్చి
న్నా, సిం చేత్కతాప్రదక్షిణం
స్కంధావసక్తకుంభేన చాదతః
ఋతశ్చితే॥ (చిదేణ) వృష్ణ
తోజలం ప్రావయన్ త్రిః అపస
వ్యోచితం ఋత్య పరిః ॥ ౭ ॥
వృష్ణప్రేతస్య శిరఃప్రదేశేకుంభం
వృష్ణోవిభజ్య ॥

చితిమపశ్యో వాసోప }
వీణోభూత్వా ॥ } సవ్యముగ వేసికొని

సూర్యావలోకనం కు } సూర్యనారాయణమూర్తిని జూడవలయు
ర్యాత్॥ సూర్యాయనమః॥ } ను. పిమ్మటనమస్కారము జేయవలయును
దహనానంతరం సర్వేభా } దహనము జేసి పిమ్మట జ్ఞాతులంగఱు
తయస్సన్నత్వా } నున్నానము జేయవలయును.

కర్తృవకనము.

శ్రీగోవింద + తిథాపీఠః + గోత్ర }
స్య + ప్రేతస్య ప్రశమేహసి ఔర్ధ్వ }
దైహికకర్మాగ మచుసమస్తపాపక్ష }
యాథావకనం (ఉపసీతీ) కరిష్యే }
(నమః॥) } మాత్రము.

పుత్రులలోగడవటివాడు
ముందుగలుగునట్లు వరుసక్రమ
ముగ జ్యేష్ఠునివలెకు ఔరముఁ
జేయించుకొన వలెను. శిరస్సు
మాత్రము.

పవనాధికారయోగ్యతాసిద్ధ్యధాన్యకృచ్ఛిత్రయాణ్యచరిష్యే
నమః॥ స్వణాధాన్యాజ్య కృచ్ఛిత్రయ ప్రత్యామ్నాయ యథాశక్తి
హిరణ్యం + నమః॥ (దద్యాత్) మేరుమండరతుల్యాని చాపానిసు
బహూనిచ॥ కేశానాశ్రిత్యతీవ్రంతి తస్మాక్కేశాన్వపామ్యహమ్ । ఇతి
కృష్ణపూర్వా - కంఠాదుపరివాపయేయు॥ ఇతికర్తృవకనము.

శిలాప్రతిష్ఠాపనము.

అత్ర శ్లోకశిలామాదాయః శిలాంస్నాపయిత్వా॥ దర్శనం వే
ప్య॥ అపామంతేశుచోదేశేఽవటాఖ్యాత్వా॥ తస్మిన్ దక్షిణాగ్రాదర్శా
నాస్తీర్యః తిలాన్వికీర్య॥ తస్మిన్నవతేశిలాంస్థాపయిత్వాచమ్య॥ పవి
త్రంధారయేత్॥ శ్రీగోవిందగోవింద + పుణ్యతిథౌ (ప్రా...తీ)పితుః +
గోత్రస్య + ...స్య ప్రేతస్య మరణాదినాదారభ్య వ్రథమేహం కర్తవ్య
ప్రేతస్మృత్యర్థం శిలాంస్నాన- మృతాంస్నాన- వాసాదక- తిగోదక- పిం
డప్రదానార్థం శిలాస్థాపనమాచరిష్యే॥ నమః॥ శ్లో॥ సమస్తసంపత్స
మనాప్తి + పదం (ప్రా...తీ)పితుః × కర్తవ్యప్రేతత్మప్రత్యర్థం శిలాంస్నా
న + అధికారసంపదస్త్రితిభవంశోభవఃతు॥ అధికారసంపదస్తు॥ పూ
ర్వోక్తవహుగుణ × తిథౌపితుః × గోత్రస్య... .. శిలాప్రతిష్ఠాపన
కాలే స్వర్ణదాస్యజన్యకృచ్ఛాన్మూచరిష్యే॥ శ్లో॥ స్వర్ణంపవిత్ర × మే॥
ధన్యః కగోషి...మే॥ కామధేన్వో...మే॥ కృచ్ఛత్రయంకృత్వా॥ అథావే
యథాశక్తిహిరణ్యంనా దద్యాత్॥

శ్లో॥ ఆయాహిప్రేతగంభీరైః పూర్వైస్సామ్యైః పథోత్తమైః॥
ప్రజామస్మభ్య మాయుచ్చ రయిందీర్ఘాయురేవచ॥ పితరం...గోత్రం ...
...ప్రేతంఅస్యాం శిలాయామావాహనంనమః॥ (ఇత్యావాహ్య) అథా
భ్యంజనందత్వా॥ తిలచూర్ణస్నానంకారయిత్వా॥

శుక్లపక్షే.

కృష్ణపక్షే.

కేశవ - నారాయణ - మాధవ -	సంకర్షణ - వాసుదేవ - ప్రద్యుమ్న -
గోవింద - విష్ణో - మధుసూదన - త్రి	అనిరుద్ధ - పురుషోత్తమ - అభోక్షజ -
విక్రమ - వామన - క్రీధర - హృషీ	నారసింహ - అచ్యుత - జగన్నాథ -
కేశ - పద్మనాభ - దామోదర -	ఉపేంద్ర - హరే - శ్రీకృష్ణ -

త్రివారం శిలాంస్నాపయేత్॥ పితుః...గోత్రస్య ... ..స్య
ప్రేతస్య ప్రేతత్మప్రత్యర్థం శిలాప్రతిష్ఠాపనకాలేగోదాసంకరిష్యే॥ నమః॥

శ్లో॥ గవామంగేషు...ప్రయచ్ఛమే । ఇతిగోదానంకుర్యాత్ ॥ గోభూ
తిలహారణ్యజ్యవాసోధాన్యగుడానిచ । రావ్యంలవణమిత్యాచార్యశాస్త్రే దా
నాప్రకీర్తితాః ॥ ఇదిదశదానానికృత్వా । శిలాప్రతిష్ఠాపనంసమాప్తమ్॥

నిత్యకర్మప్రయోగము.

శ్రీగోవింద...పూర్వోక్తవివంగుణ...పుణ్యకథా. పితూః గోత్రస్య
+ ...ప్రేతస్య మరణదినాదారభ్య + కర్తవ్య దహనజనితతాపశ్చష్టా
క్షుదుపశమనార్థం ప్రేతశ్చష్ట్యర్థం శిలాన్నానమృత్తికాన్నాన వాసోదక
తిలోదకపి ఉప్రదానానికరిష్యేనమః । ఇతిసంకల్ప్య ॥ కాలేఅనుష్ఠానం
యథాశక్తిసంభవత్ప్రాయశ్చిత్తమాచరిష్యే । నమః ॥ శ్లో॥ సమస్తసంప
త్సమ + పదం (ఇతిప్రదక్ష్య సంకృత్వా) (ప్రా...తీ) పితూః + ప్రేతస్య
మరణదినాదారభ్య + కర్తవ్యదహనజనితతాపశ్చష్టాక్షుదుపశమనార్థం
ప్రేతశ్చష్ట్యర్థం శిలాన్నాన మృత్తికాన్నాన వాసోదకతిలోదక పిండప్ర
దానానికర్తుం అధికారసంపదస్త్వితిభవంతో బ్రువంతు । అధికారసం
పదస్తు । అధిశిలాంన్నానయిత్యా । కేవే + దామీదర । ఇతిశుక్లపక్షే
త్రిహారం శిలాంన్నానయేత్ । సంకర్షణ + క్రీకృష్ణ । ఇతిక్ష్మపక్షే
శిలాంత్రిహారంన్నానయేత్ । శ్రీగోవిందగోవింద + వివంగుణ + పుణ్య
కథా (ప్రా...తీ) పితూః + గోత్రస్య + + + స్వప్రేతస్య దహనజనిత
తాపోపశమనార్థం మరణదినాదారభ్య ...కర్తవ్యమృత్తికాన్నానాని
కరిష్యేనమః । (ప్రాచీనావీతి) తద్వేదమృదంగపీఠ్యా । ఆదిత్యా
యమృత్తికాందర్యయుత్యా । శ్లో॥ మృత్తికేబ్రహ్మహూతేష్యం మృత్తికే
విష్ణురూపినే । సుకృతేందువక్రతలంచైవ । మంహాపయపరాం గతిమ్ ।
ఇతిమస్తకాదిపాదపర్యంతం ముల్లేపనంకృత్వా ॥ అధన్నాత్వా ॥ జలం
గృహీత్వా అగత్యలన్యాంశిలాయాం । పిత్రే...గోత్రాయ... య ప్రే
తాయమరణదినాదారభ్య... కర్తవ్యదహనజనితతాపోపశమనార్థం
(ప్రేతశ్చష్ట్యర్థమేత స్మృత్తికాన్నానం దదామి । ఏవమితి । ఇతిమృత్తికా
న్నానానికృత్వా । ధారాదత్తం । పూర్వోక్తవివంగుణ...పుణ్యకథాపిత

రం...గోత్రం ... ప్రేతముద్దేశ్య మయ్యాకృతైః మరణాదినాదారభ్య...
కర్తవ్యమృతికాస్మానైఃపితుః...గోత్రస్యప్రేతస్య దహనజనితాపోప
శమమస్త్వితిభవంత్యభ్యవతుః తిలోదకత్యజేత్ దహనజనిత తా
పోపశమనమస్తు । వాసోదకదానము.

దక్షిణాభిముఖః॥ క్రీగోవి ద...ఏవంగుణ...ఓశౌ(ప్రా)...తీ) పితుః
గోత్రస్య.....స్య ప్రేతస్య ప్రేతత్వప్రసంగమరణాదినాదారభ్య...కర్తా
వ్యదహనజనిత పిపాసాశమనార్థం వాసోదకదానం [సవ్యం] కరిష్యే
నమః—మాతః గోత్రాయా...దాయ్యాః ప్రేతాయాః ఇతిస్త్రియః॥

[ప్రా.. తీ) పితే...గోత్రాయ ... ప్రేతాయ మరణాదినా దారభ్య
...కర్తవ్యదహనజనిత పిపాసాశమనార్థమేతద్వాసోదకందదామి॥ ఏవం
క్రి॥ [ఇతిశిలాయాం వస్తుసంస్పృశయేయః] ధారాదత్తం॥ పితరం ...
గోత్రం ... ప్రేతముద్దేశ్య మయ్యాకృతైః మరణాదినా దారభ్య ...
కర్తవ్యదహనజనిత పిపాసాశమనార్థం వాసోదకప్రదానైః పితుః...గోత్ర
స్య .....స్య ప్రేతస్యదహనజనిత ... బ్రువంతు । [ఇతితిలోదకంత్య
జేత్] [దహనజనిత పిపాసాశమనమస్తు ।

తిలోదకదానము.

పూర్వోక్తఏవంగుణ... పుణ్యఃశౌ (ప్రా)...తీ) పితుః... గోత్ర
స్య..... స్య ప్రేతస్య ప్రేతత్వప్రసంగ మరణాదినాదారభ్య...కర్తవ్య
దహనజనితత్వప్రసంగమనార్థం తిలోదకదానంకరిష్యే॥ నమః॥ ప్రాచీనా
వీతితీతైస్సహృదకమంజలివాగ్మహిత్యా సవ్యంజాన్వాచ్య॥ పితే...
గోత్రాయ..... య ప్రేతాయ మరణాదినాదారభ్య... కర్తావ్యదహ
నజనిత గృహోపశమనార్థం మేతత్తిలోదకందదామి॥ ఇతితిలోదకంజల్కీ
దద్యుః॥ తిలోదకనిర్ణయముల ప్రకారంపురోహితులు జర్పించలేనిది.
...ధారాదత్తం॥ పూర్వోక్త... పితరం... గోత్రం... ప్రేతముద్దేశ్య
త్వయాకృతైః మరణాదినా దారభ్య...కర్తవ్యదహనజనిత త్వప్రసంగమ నార్థం
తిలోదకప్రదానైః పితుః... గోత్రస్య ... స్య ప్రేతస్య దహనజనిత

తృప్తాపశమన...బు)వంతు || (తిలోదకకంఠ్యజేత్) దహనజనిత తృప్తాప
శమనమస్తు ||

పిండప్రదానము.

ముద్గసహితశిలా నూతనభండేపక్వైర్భిక్షార్థ్య|| శ్రీగోవింద
నోవింద... ఏవాగుణ...పుణ్యతిథౌ(ప్రా)...తీపేతు...గోత్రస్య...ప్రేత
స్యమరణదినాదారభ్య...హని అతివన్నప్రథమేహని...హనికర్తవ్యద
హనజనితప్రేతక్షుదుపశమనార్థం పిండప్రదానాని(సవ్యం)కిరిష్యేనమః||
(ప్రా)...తీగోమయేనోదకేనోపలిష్య|| తత్రదర్శనాస్తీర్య-దర్శోభవతి
త్తిలోదకందదామి|| గతి|| యజమానస్యపితే...గోత్రాయ...ప్రే
తాయ మరణదినా...హనికర్తవ్యదహనజనిత త్సుదుపశమనార్థమేతం
పిండందదామి || గతించినదిసములకుకూడా పిండప్రదానముచేయించవ
లెను|| (పి.లోపలివత త్తిలోదకందదామి|| గతి|| ఇతితిలోదకానిదత్వా||
అంజనాభ్యంజనందదామి|| భోగనిష్పత్త్యంతాంబూలందత్వా|| యథా
శక్తిదక్షిణాదత్వా|| అత్ర ఉదకపాత్రంనిధాయ|| అద్యపూర్వోక్తవసం
గుణ...తిథౌ(ప్రా)...తీ పేతరం...గోత్రం...ప్రేతముద్దిశ్య త్వయాశ్చ
జైః మరణదినాదారభ్య...హని అతివన్నప్రథమేహని...హనికర్తవ్యద
* హనజనిత ప్రేతక్షుదుపశమన మస్తితిథివంతోబ్రువంతు|| దహనజనిత
ప్రేతక్షుదుపశమనమస్తు||

శిలా నైవేద్యము.

పౌశ్య-పరిషిచ్య-అమృతమస్తు|| ప్రేతరూపశిలా దేవతాయైన
మః నైవేద్యంసమర్పయामి|| పౌశాయనమః ... సమానాయనమః||
ప్రేత అత్రిశ్చాహి - అత్రిపిబ - అత్రిఉపభుంక్తు||

వాయసపిండము.

పితః...గోత్ర... ప్రేత - ఇనుంపిండం వాయసగృధ్రజలచర
ముఖేన ప్రేతఉపభుంక్తు|| శ్లో|| నారాయణనమస్తేస్తు|| శింఖచక్రగదా
ధరాఅక్షయ్యం పిండదానేన|| ప్రేతశ్చిత్తికరోధివ(ఇతిపిండం వాయసేభ్యో

దద్యాత్) కాకాద్యభావేడద కేషిపేత్ (కర్తా, న్నా త్యా, గృహం, పవి
శ్య, దీపదర్శనం కుర్యాత్ మృతస్థలే షీరాది పాత్రీద్వయే-అత్రన్నా
హీత్యుదకం-అత్రపితృ షీరం నిషీపేత్. ఇతి కేచిత్పరః

అత్ర సంకల్ప విశేషః.

ప్రథమదినే మూర్ధాక్షి దంతావయవ సంస్కృత్యేదేహక సిద్ధ్యర్థం॥

౧—ది॥ చక్షుశ్శోత్ర నాసాముఖావయవ నిష్పత్త్యర్థం॥

౩—ది॥ కరానభుజవక్షో నిష్పత్త్యర్థం॥

౫—ది॥ నాభిలింగగుద నిష్పత్త్యర్థం॥

౭—ది॥ జానుజంఘపాదావయవ సిద్ధ్యర్థం॥

౯—ది॥ సర్వమర్కానయవ నిష్పత్త్యర్థం॥

౧౦—ది॥ మజ్జామేదోమాంసన్నాయుసాడీరూపావయవసిద్ధ్యర్థం॥

౧౧—ది॥ దంతలోమనఖావయవ సిద్ధ్యర్థం॥

౧౨—ది॥ వీర్యావయవ సిద్ధ్యర్థం॥

౧౩—ది॥ గోహపూర్ణతాత్మప్రతాక్షుద్విపర్యయ సిద్ధ్యర్థం॥.

తతిమ్మా దినములకు దేహపూర్ణత్వ సిద్ధ్యర్థమనే పిండప్రదాన
సంకల్పమునుజెప్పవలెను. కొందఱు ప్రేతక్షుదుపశమస్థానిని సంక
ల్పమును జెప్పుచున్నారు. దేశచారిముల ననుసరించి ఆచార్యుడు
ప్రయోగముజర్పించవలెను. ఇతనిత్యకర్మప్రయోగస్సమాప్తః ॥

సంచయనప్రయోగము.

దహనదినమునందుగాని అట్లుగాక రెండవదినమునందుగాని అట్లు
గాక వంచాంగశుద్ధిగల బేసిదినమునగాని సంచయనము చేయలేనిది.

ఆజ్యము, షీరము, దధి, తిలలు, మొదలగుకావలసిన పదార్థము
లన్నిటినివెంటబెట్టుకొని శ్మశానమునకుఁబోయి పరిశుద్ధ ప్రదేశమునం
దుంచి (కర్త) కట్టుకొనియున్న వస్తువుములతోన్నానముజేసి సంచయ
నము ప్రారంభింపవలయును. తత్ప్రయోగః.

బ్రాహ్మణౌనుజ్జాతః॥పవిత్రంనాసచ్చిభృత్వా॥శ్రీగోవింద...పూర్వోక్తవంగుణ... తిథాపితుః... గోత్రస్య... ప్రేతస్య మరణదినాదారభ్య... పానికర్తవ్య అస్థిసంచయనకాలేక... గ్నానప్రేసతితద్దోషపరిహారార్థం శ్వాసకుక్కుట గార్ధభ జంబూః చండాలస్పర్శ దోషాదిహోహారార్థాయథోక్తప్రామాన్యిత్రమాచరిష్యేనము । (ఇతిశంకలప్య) పరిషద్దక్షిణాంగ్యహీత్యా । సమస్తసం... కదం । పితుః... గోత్రస్య... ప్రేతస్య మరణదినాదారభ్య... పానికర్తవ్య అస్థిసంచయన కాలేక వాగ్నానప్రేసతి తద్దోషపరిహారార్థం యథోక్తప్రాయశ్చిత్తకర్తుం అధికారసంపదస్త్రికభవంహోబువంతు । కర్తుం అధికార ... దస్తు ।

పూర్వోక్తవంగుణ ... తిథాపితుః ... గోత్రస్య ... ప్రేతస్య మరణదినా... పానికర్తవ్య శ్వాసకుక్కుటగార్ధభ జంబూః చండాలస్పర్శదోషపరిహారార్థం స్వర్ణధాన్యాజ్య కృచ్చాచ్ఛిణ్యచరిష్యే॥ శ్లోః స్వర్ణంకవిత్ర... ప్రయచ్ఛమే ధన్యంకరోషీదాతార... చ్ఛమేకామధేనోస్సము... చ్ఛమే హిరణ్యగర్భ... చ్ఛమే ఇదంకృచ్చిత్రయ పుత్రాయ మ్నాయ యథాశక్తిహిరణ్యం శ్రీమహావిష్ణు ప్రీతిం కామయమానః...నమమ! ఇతిహిరణ్యందద్యాత్ । అద్భిఃభస్మప్రోక్షణమ్.

అద్భిః ప్రోక్ష్యామిశుచయేదేవాళన్నః ప్రయచ్ఛత! పవిత్రంకురుతాత్యథాంసర్వాణి ప్రీతచేతసః॥ అయోధ్యామధురామాయా కాశీ కాంచీ హ్యనంతికా । పురీద్వారావతీచైవ సత్తైలామోక్షదాయకాః । అహంకాశీంగమిష్యామి తత్రైవనివసామ్యహం । ఇతిబ్రువాణస్సరతం కాశీవాసభగలభేత్ । ఇతి భస్మాద్భిరవోక్ష్య ।

శవాగ్నినష్టప్రాయశ్చిత్తహూతము.

శ్రీగోవిందగోవింద పూర్వోక్త... తిథాపితుః... గోత్రస్య... స్య ప్రేతస్య మరణదినా దారభ్య + పానికర్తవ్యం శవాగ్నినష్టప్రాయశ్చిత్త హూతమంకరిష్యేనము । అథలాశీకాగ్నింకరిష్యామ్య! అథధ్యానం! శ్లో! ఏహ్యగ్నేతిథాలోకేచ ఇంద్రాదికృపసంకతాః । జ్వలి

తంసప్తజిహ్వనాం త్వచోవర్ణంహృతాశనమ్ అలంకృత్య ఇంద్రాయన
 మః- అగ్నయేనమః - యమాయనమః - నిర్ఋతయేనమః - వరుణా
 యనమః- వాయవేనమః- కుబేరాయనమః - ఈశానాయనమః॥ అథ
 పరిస్తరణాది ఆచార్యకుర్యాత్ ॥ ఏకదశ్భేదకార్యం ॥ కర్తాత్మాష్టీంపరి
 షీచ్య ॥ తదగ్నింప్రజ్వాల్య ॥ దర్వామజ్యమాదాయ ॥ ఇంద్రాదిహో
 మంకుర్యాత్ ॥ ఇంద్రాయనమః × ఈశానాయనమః (ఇతిహుత్యా) అవ
 కేశవాదిహోమంకుర్యాత్ ॥ కేశవాయనమః × శ్రీకృష్ణాయనమః (ఇతి
 హుత్యా) శ్లో॥ యమాయధర్మరాజాయ మృత్యవేచారకాయచ॥ వై
 వస్వతాయకాలాయ చిత్రగుప్తాయ తేనమః॥ [ఇతిహుత్యా] అథ పరిషే
 చన కుర్యాత్ ॥ ఏతత్కర్మసాధ్యుగ్ధ్యం కృచ్ఛత్రయాణిదద్యాత్ ॥ హి
 రణ్యగర్భ × చ్చమే॥ ... ఇదంకృచ్ఛత్రయప్రత్యామ్నాయ యథాశక్తి
 హిరణ్యం తుభ్యమహం సంప్రదదేనమః॥ ఇతిహిరణ్యం బ్రాహ్మణాయ
 దద్యాత్ ॥ సంచయన ప్రయోగము.

ఏవంగుణ × తిథౌపితుః + గోత్రస్య × ... ప్రేతస్య మరణాదినాదారభ్య
 × హనిఅస్థిసంచయనంకరిష్యేనమః॥ అస్థిసంచయనయోగ్యతాసిద్ధ్యర్థం
 స్వర్ణధాన్యాజ్యకృచ్ఛాగ్ధ్యచరిష్యే ॥ శ్లో॥ స్వర్ణంపవిత్రమమలం ×
 చ్చమే॥ శ్లో॥ ధన్యంకరోషిదాతాం × చ్చమే॥ శ్లో॥ కామధేనోస్సము
 ద్భూతం + చ్చమే॥ శ్లో॥ హిరణ్యగర్భగర్భస్థం + చ్చమే॥ ఇదంకృచ్ఛ
 త్రయ కృత్యామ్నాయ యథాశక్తిహిరణ్యం + నమః॥ అథకుంభోద
 కమాదాయఅత్ర క్షీరంనిసీయఅస్థిప్రోక్షణాత్రి॥ అయోధ్యామధురా
 మాయాకాశీ కాంచీహ్యవంతికా॥ పురీద్వారావతీచైవ స పైతామోక్ష
 దాయకా॥ అహంకాశీం గమిష్యామితత్రైవనివసావ్యహం॥ ఇతిబ్రువా
 నస్సతతం కాశీవాసఫలంభేత్ ॥ శ్లో॥ సర్వతీర్థసముద్భూతా॥ పావనాః
 పాపహరిణా॥ ఆశక్వరీరస్సంశుద్ధిం కుర్వంతుద్విజనన్తి ఛా॥ ఇతి అస్థిప్రో
 క్షణాకృత్యా ॥ సంకల్పపూర్వోక్త ఏవంగుణ + తిథౌపితుః × గోత్ర
 స్య × ... ప్రేతస్య మరణాదినాదారభ్య + హనిఅస్థిసంచయన హోమం

కరి ప్యేనమః॥దహనదేశేలగ్నింప్రతిష్ఠాప్య॥ అలంకృత్య॥ ఇంద్రాయనమః
 X ఈశానాయనమః॥తూష్ణింఽధిపిచ్య॥ శ్లో॥ యమా యధర్మరాజాయ
 మృత్యువేదాంతకాయచ॥ వైవస్వతాయకాలాయ॥ సర్వభూతకాయాయ
 చ॥ అగ్నేయేనమః॥ [ఇతిహుత్యా] ఔదుంబరాయదధ్నాయ నీలాయప
 రిమేష్ఠినే । వృకోదరాయచిత్రాయ చిత్రేగుప్తాయశేనమః॥ అగ్నేయే
 నమః॥ ఇతిహుత్యా॥ ఇంద్రాయనమః...ఈశానాయనమః॥ఇతిహుత్యా॥
 పౌగాదితూష్ణి-కరిషిచ్య॥

కుంచభికుంభైరపసియన్య
 వోషీతమస్థివోక్త్య అ
 గ్నింశమయేత్

}

గి కుండలచేత నుదకమును దీసికొని
 వచ్చి చక్కగా నెఱ్ఱులఁ బోషించి
 యగ్నిని జల్లార్చవలెను.

శ్రీగోవిందగోవిందపూర్వోక్తపవంగుణ...తిథౌ పితౄ...గోత్రస్య
 + ...ప్రేతస్య మరణాదినా దారభ్య...హనిక ర్తవ్య అస్థిసంచయనకాలే
 గోదానంకరిష్య ఇతిసంకల్ప్య॥ తదంగత్రాహ్మణ పూజాంకరిష్యేనమః॥
 ప్రతిగ్రహీత రం త్రాహ్మణ మభ్యర్చ్య । శ్లో॥ యదీచ్చసిమహారా
 జన్ సర్వతీర్థావగాహనం॥ విప్రపాదవినిర్మృతతోయం శిరిసిధారయ॥
 గంధార్థాభిమేతపః పుష్పార్థాభిమేతిలా॥ శ్లో॥ Xవాసుంశేష...చ్చ
 మే॥ గోదానంతతఃదక్షిణదానం బ్రాహ్మణాయదద్యాత్॥Xవాభావేయ
 థాక త్తహిరణ్యంవాదద్యాత్॥ అథ దశదానానికుర్యాత్ ।

కుంభే అస్థినిధానమ్.

శ్లో॥ ప్రేతస్యాస్థినిమృతాప్రే నిక్షిపామిసఃసూహితః । పితరశ్చా
 శ్వతాలోకా॥ ననేనసుఖమాప్నుయూ॥

ప్రేతస్య శిరఃప్రేదేశేలస్థిన్యా
 దాయనిశ్శబ్దంకుంభేనిధాయ

}

[కర్త] ప్రేతయొక్క శిరఃప్రదేశ మం
 దుండు అస్థిని చప్పుడు లేకుండఁ కుం
 డలో నుంచవలయును.

దంతాస్థిన్యాదాయనిశ్శబ్దంకుం
 భేనిధాయ॥

}

దంతయొముకలు చప్పుడు లేకుండఁగుం
 డలో నుంచవలయును.

హస్తాభ్యాంబాహుభ్యాంవాఆస్థిభుజములనుండియు చేతులనుండియు
న్యాయా నిశ్శబ్దం కుంభే } నెముకలనునేరి చప్పుడు లేకుండా
నిధాయ! } కుండలో నుంచవలయును.

చార్వాభ్యాం అస్థి...నిధాయ! } ప్రక్కల నెముకలనునేరి చప్పుడులే
కుండఁ గుండలోనుంచి

చార్వాభ్యాం అస్థి న్యాయ...నిధాయ! } పాదముల నెముకలనేరి చప్పుడు లే
కుండఁ కుండలోనుంచి.

[కర్త] దహనదేశమందలి బూడిదెరుబోగుజేసి జలమందు కల్ప
వలయును. 3-గీ-2 మాటులని లోకాచారము.

శ్లో॥ యావదస్థిమనుష్యాణాం గంగాతో యేషుతిష్ఠతి॥ తావద్వ
ర్షసహస్రాణిపుణ్యాలోకేమహీయతే॥

అగదహనదేశేజలసంప్రప్త్య దహనదేశమందు నుదకముజల్లి నచ్చు
త్రతశిరీరాకృతిం కృత్వా } ట శిరీరాకారముగాఁ జేసి నచ్చట
త్రతశిరీరాకృతిం కృత్వా } మూడురాల్లుచి

శ్లో॥ ఇహలోకం పరిత్యజ్య గతోసివరమాంగతిం । మనసావాయు
రూపేణ శిరీత్వాహంవియోజయే॥ మధ్యేప్రేతమావాహ్య॥ ఉత్తరతో
రుద్రమావాహ్య॥ దక్షిణతోయమమావాహ్య॥ యథాశక్తిసంపూజ్య॥
దహనదేశేలాజ బలిం దదామి॥ (కర్త)సర్వోపహారైః అన్నాపూపసూ
పాదైః పిండత్రయంకృత్వా శ్రీగోవింద + వీవంగుణ + తిథౌపితుః...గో
త్రస్య.....ప్రేతస్య ఉత్తమలోకప్రాప్త్యర్థం శ్మశానభూతబలిప్రదానా
నికరిష్యే॥ నమః॥ పిండపాద్యభః ఏతద్దర్భాస్తరణందదామి॥ ఏతత్త్రిలోద
కందదామి [ఇతి తిలోదకందత్వా]మధ్యే ప్రేతరాజాయ మహాత్ముణ్ని
వారణార్థం ఏతంపిండందదామి॥ ఉత్తరతోరుద్రాయ...ర్థం ఏతంపిండం
దదామి॥ ప్రేతస్యదక్షిణతోయమాయ మహాత్ముణ్ని వారిణార్థం ఏతం
పిండందదామి । పిండత్రయందత్వా॥ పిండస్యోపరి ఏతత్త్రిలో దకందదా
మి॥ 3। అంజనాభ్యంజనతాంబూలాదీదదామి॥ ఏవందత్వా॥ అథదహన

జే శే ఉదకుంభనిధాయ! అద్యపూర్వోక్తవంగుణ x తిథాపితుః
 x గోత్రస్య + ... ప్రేతస్య ఉత్తమగోత్రప్రార్థనం శ్మశానభూరిబలి
 ప్రదానము పితరం + గోత్రం x ... ప్రేతముద్దిక్య త్వయాకృతై కేభిః
 రణదినాదారభ్య + హనిఅస్థిసం చయనాంగశిలాత్రియ వేదికారాధన
 బలిపిండప్రగా నైచ్చిపితుః ..... ప్రేతస్య ప్రేతత్వప్రీత్యారాప్రేత
 త్వ పీత స్త్రితిభవంతో బ్రువంతు|| ప్రేతత్వప్రీత్యు || [ఇతి శివోదకంత్య
 జేత్] శ్లో|| నారాయణనమస్తేస్తు శంఖచక్రగదాధరి అశ్విన్యంపిండ
 దానం|| ప్రేతత్వప్రీతరోభవ|| ఇత్యస్థిసంచయనక్రయోగసమాప్తః.

గంగాంభస్యస్థినిక్షేపణము.

(శ్రీ) అస్థికుంభమాదాయ|| గంగాతీరేస్థావ్య|| స్నాత్వాఽచమ్య
 శ్రీగోవింద + వంగుణ + తిథాపితుః + గోత్రస్య + ... ప్రేతస్యమరణ
 దినా + హనికర్తవ్య గంగాంభస్యస్థినిక్షేపణమాచరిష్యే నమః|| అనుష్ఠా
 ర్థం యథాశక్తిప్రాయశ్చిత్తమాచరిష్యే || పరిషద్దక్షిణాంగుష్ఠాత్వా
 శ్లో|| సమస్తసంప + పదం (పా + తీ) పితుః + + + ప్రేతస్య ప్రేత
 త్వప్రార్థనం మరణదినా + హనిగంగాంభస్యస్థినిక్షేపణంకర్తుం అధికార
 సంప + బ్రువంతు|| అధికారసంపదస్తు|| కాలశ్చముఖ్యకాలాస్తు|| వంగు
 గుణ x తిథాపితుః + గోత్రస్య + ప్రేతస్య అస్థినిక్షేపణకాలేస్వర్ణ ధా
 న్యఅజ్యక్ష్మచ్ఛాచరిష్యే || శ్లో|| స్వర్ణంపవిత్ర + క్రయచ్చమే|| ధ
 న్యంకరోషి + క్రయచ్చమే|| కామధేనో + క్రయచ్చమే|| హిరణ్యగర్భ
 + మే|| ఇదంకృచ్ఛత్రయ ప్రత్యామ్నాయయథాశక్తిహిరణంతుభ్య
 + నమః|| అస్థినిక్షేపణమాచరిష్యే|| గ్నాకయత్వా|| తిరిఃపంచగవ్యేనశు
 ద్ధోదకేనచసప్రోక్ష్య|| శుద్ధప్రదేశే మృదమాదాయశరావాకృతింకృ
 త్వా తిరదక్షిణాగ్రాదర్శనాస్తీర్య|| తిలానవకీర్య|| తత్రాస్థినిధాయ||
 మువర్ణ మధుదధిక్షిరాదిగ్నిపేత్|| అస్థ్యభిషేకార్థం బ్రాహ్మణావర
 యేత్ || ఋక్సంత్వావిహంవృణే || శ్లో|| సురాస్తావభిషేచంతు

+ సిద్ధమే! శ్రీకాశ్యాంచగయాప్రయాగ + యోగ్యసంఫలం! (ఇత్యేతైర్
ర్మంత్రైర్) రాజ్ఞయిత్యాది అథగోదానం-పూర్వోక్త + పుణ్యతీర్థపీఠః x
గోత్రస్య + ... ప్రేతస్య మరణదినాదా + హనిగంగాంభస్యస్థినిక్షేపణ
కాలే గోదానాదిదశదానాని కరిష్యేనమః॥ (ఇతిసంకల్ప్య) శ్లో॥ గవా
మంగేషు + ప్రయచ్ఛమే! గోదానందద్యాత్! గోభూతిలహరణ్యాజ్య!
వాసోధాన్యగుడానిచ | కావ్యంలవణమిత్యాహర్దశదానాఃప్రకీర్తితాః॥
దశదానానికుర్యాత్! పునఃమృత్తికయాశరావాకృతింకృత్వా తేనాస్థీస్యపి

ధాయ! హస్తాభ్యాంతత్సర్వం గృహీత్వా! వామభుజేనధాయ! గంగాప్రా
ర్థనం! శ్లో॥ ప్రసీదపరమేదేవి! సర్వపాపక్షణాశిని! అముకస్యప్రయచ్ఛ
త్వం! గతింపుణ్యాంచశాశ్వతీమ్ | అథ గంగాజలంప్రవిశ్య! నమోస్తు
ధర్మరాజాయ + సమీప్తే! యావదస్థిమనుష్యాణాం గంగాతోయేషు
తివ్రతి! తావద్ధర్మసవాప్రాణిస్సర్గలోకేమహీయతే! ఇతిమంత్రేణ అస్థిని
క్షేపణంకుర్యాత్ | కర్తాన్నాత్మనఃచమ్య! శ్రీగోవింద x పూర్వోక్త
+ పుణ్యతీర్థపీఠః x గోత్రస్య అంధత్వమూకత్వకాణత్వబధిరత్వప్రై
శాచికబాధానివృత్తివ్యారా పుణ్యలోకానాత్మ్యర్థం మృత్తికాన్నానా
దా కూర్చుఘ్రితిష్ఠాపనఃకరిష్యేనమః॥ అనుజ్ఞార్థం యథాశక్తిప్రాయశ్చి
త్తంకరిష్యేనమః॥ సమస్తసంపదాః! అధికారసంపదస్తు! అథకృచ్ఛ
త్రయాణిదద్యాత్! శ్లో॥ ఆయాహిప్రేతగంభీరైః పూర్వైస్సామ్యపథో
త్తమైః ప్రణామస్సృభ్యమాయచ్ఛ! రయిందీప్తియ రేవచ | పితరం x
గోత్రం x ... ప్రేతమానాహ్య! అథగోదానాదిదశదానానికుర్యాత్ |
అథ మృత్తికాన్నానార్థం బ్రాహ్మణాన్వరయేత్ | మృత్తికాన్నానార్థం
వృణీమహే! బ్రాహ్మణేభ్యోనూతనవస్త్రాణిదద్యాత్ | తతః గంగాప్రార్థ
నంకృత్వా॥ మృదంగగృహీత్వా॥ ఆదిత్యాదు మృత్తికాందర్శయిత్వా॥
శ్లో॥ మృత్తికే బ్రహ్మరూపేణ్యం | మృత్తికేవిష్ణురూపిణి | సుకృతందు
ష్కృతంచైవ! మాంప్రపదయపరాంగతిం! మృత్యువనంకృత్వా! పూర్వోక్త
+ తీర్థ యజమానస్య పీఠః + గోత్రస్య + ... ప్రేతస్య పుణ్యలో

కానీ ప్రత్యేకం అన్యోన్యసహాయేన అష్టోత్తరశతంవా-తదగ్గనాయథాశక్తిస్సుత్తికా న్నానాన్యచరిష్యే || విధిప్రకారేణసమావయేత్ || పిఠరం + గోత్రం + ... ప్రేతంఅన్యోన్యసహాయేనస్సుత్తికాన్నానైః పితుః × గోత్రస్య + ... ప్రేతస్య ప్రేతత్వవిముక్త్యా.. రస్తు || (ఇతితిలోదకంత్యజే)త్వన్నమి తంమయాకృతేన అనేనపుణ్యేనత్వంపుణ్యానాన్ భవాలభహిరణ్యశాద్ధంవా-అమశ్రాద్ధంవాతుర్యేత్ || అథ బ్రాహ్మణానంతోషయేత్ || ఇతిగంగాంభస్యస్థివిక్షేపణం || సమాప్తమ్ ||

నగ్నప్రచ్ఛాదనము.

బ్రాహ్మణమాహుతాః కర్తాన్నాత్వాచమ్యపవిత్రంధృత్వా శ్రీగోవిందగోవింద × అద్యపూర్వోక్త...పుణ్యతిథౌ(ప్రా)...తీ,పితుః... గోత్రస్య.....ప్రేతస్య మరణదినాదారభ్య...పానిఅతిపన్నప్రథమేపానికర్తవ్యనగ్నప్రచ్ఛాదనైకోద్దిష్టామశ్రాద్ధమాచరిష్యే || కాలేఅనుష్ఠానంయనాశక్తిప్రాయశ్చిత్తం కరిష్యేనమః || పరిపద్దక్షిణాంగుహీశ్వాశ్లో || సమస్తం పశ్యమ...పదం||ప్రా)...తీ,పితుః...గోత్రస్య.....ప్రేతస్యమరణదినా...పాని అతిపన్నప్రథమేపానికర్తవ్యనగ్నప్రచ్ఛాదనైకోద్దిష్టామశ్రాద్ధంకర్తుంఅధికారసంపద...బ్రువంతు || కర్తు అధికారసంపదస్తు ఏవంగుణ.. తిథౌపితుః...గోత్రస్య...ప్రేతస్య అంధత్వమూకత్వబధిరత్వకాంత్యవంగుత్వ నగ్నత్వపిశాచత్వ నివారణార్థం నగ్నప్రచ్ఛాదనైకోద్దిష్టామశ్రాద్ధం ఆచూదిద్రవ్యేణప్రేరోద్దేశేన అద్యకరిష్యేనమః || ఇతిసంకల్ప్య,పితుః...గోత్రస్య...ప్రేతస్యనగ్నప్రచ్ఛాదనైకోద్దిష్టామశ్రాద్ధేపేతాత్థక్షణంరూపిణి || అథపాద్యపానేనోమయేన వర్తులమండలంకృత్వా త్రిదర్భావాస్త్రీర్య - దర్భాళరి- తిలాన్వికీర్య,పితుః...గోత్రీ)..... ప్రేతనగ్నప్రచ్ఛాదనైకోద్దిష్టామశ్రాద్ధే పేతాత్థక్షణం సమః || పితుః × గోత్ర × ప్రేతనగ్న ... ప్రేతాత్థక్షణం పాద్యంసమః || శ్లో || సమోబ్రాహ్మణ్యజేనాయ || గోబ్రాహ్మణహితాయచజగద్ధితాయకృష్ణాయ గోవిందాయసమోనమః || (ఇతిబ్రాహ్మణ్యపాదాప్రత్యక్ష్య)

(ఉవచీ) కర్తాపాదాప్రత్యక్షః! ఆచమ్య! కృష్ణకృష్ణకృష్ణ! (హా...తీ)
ప్రేతపిష్ట రార్థమయఃకుశః॥ [ఇత్యాసనందత్యా] ఉదబ్బుఖముఃపవిత్ర్య!
అద్యపూర్వోక్త...తిథా[హా]...తీపితుః...గోత్రస్య ప్రేతస్య మరణదినా
.. హని నగ్నప్రచ్ఛాదనైకోద్దిష్టామశ్చార్థకర్మకరిష్యేనమః॥ శ్లో! తిలా
హిరణ్యంస్వరాత్ దర్భాంశుంతురాక్షనాత్ । పంక్తివైశ్రోత్రియార
క్షేదతిథిస్సర్వరక్షకః॥ ఇతితిలాన్వికిశీత్ । శ్రాద్ధార్థసంపాదితద్రవ్యాణి
ఉదకేనసంప్రాప్య । పుండరీకాక్షపుండరీకాక్షాయనమః॥ పితుః...గోత్ర
స్య...ప్రేతస్య మరణదినా...హని అతిపన్న...కర్తవ్యనగ్న ప్రచ్ఛాదనై
...ప్రేతార్థే ఇదమాసనందదామి । పితుఃగో...ప్రేతస్య మరణదినా
...హని అతిపన్నప్రథమేగానికర్తవ్యనగ్న...ప్రేతార్థేక్షణం దదామి

అథ బ్రాహ్మణస్య పురతః అర్ఘ్యపాత్రంసంక్షిప్త! సర్వతీర్థసముద్భూతాః
పావనాఃపాపహరిణః! ఆపశ్చరీరసంశుద్ధిం కుర్వంతుద్విజనన్నిధౌ । ఇత్యర్ఘ్య
ర్ఘ్యపాత్రే ఉదకంనిసీయ! పిరిరం...గోత్రం.....ప్రేతం ప్రేతపాత్రేతిలా
న్నిక్షిప్త॥ ప్రేతార్ఘ్యపాత్రే గంధార్థంపుష్పార్థం తిలసహితకుశాద
దామి! ప్రేతాయస్వర్చితమస్తు । ప్రేతపాత్రంసంపన్నం । సుసంపన్నం॥
పితుః...గోత్రం.....ప్రేతనగ్న ప్రచ్ఛాదనైకోద్దిష్టామశ్రాద్ధే । ఇదంతేల
స్వయందదామి! నమః॥ శ్లో! ఇమం లోకంపరిత్యజ్యగతోసి పరమాంగతిం!
మనసావాయురూపేణ విప్రేత్వాఽహంనియోజయే । ఇత్యర్ఘ్యపాత్రం
విస్మతేత్) తతఃమూర్ధానమారభ్య పాదకర్యంతం తిలైరభ్యర్చ్య! గంధా
ర్థాఇమే ఆపఃపుష్పార్థా ఇమేతిలాః । శీతవాతోష్ణ...ప్రయచ్ఛమే!
ఏత్రద్వయందత్వా! సకలారాధనై స్వర్చితమస్తు । అథయథాశక్తి
మాదిసమస్తైవదార్థాన్నిధాయ! ఉదకంసంప్రాప్య! శ్రీవిష్ణోఽమంరక్ష
స్య- పితుః...గోత్రం.....ప్రేత మరణదినాదారభ్య...హనికర్తవ్య నగ్న
ప్రచ్ఛాదనైకోద్దిష్టామశ్చార్థే వీరత్రేతమంసపరికరంసవ్యం జనంసతాం
బూలం సదక్షిణాకం సతిలాపిధానోదకుంభం-బ్రాహ్మణస్తు...పిత్రీ...
గోత్రాయ...ప్రేతాయ ఇదమామంసపరికరం సవ్యంజనంసతాంబూలం

సదక్షిణాకం-సతిలాపిధానోదకుంభం నగ్నప్రచ్ఛాదనా త్రైకోద్దిష్టామ
 శ్రాద్ధే ప్రేతశ్చైత్యర్థం సంక్రమదేనమమ ॥ (అమాదివదాధానోద
 ద్యాత్ ॥ (అంగుళ్యాభరణ- కరణాభరణ- కట్యాభరణ-వృంజనచాతుకా
 దిచిత్రాది యథాసంభవందేయం॥

అథ ధారాదత్తమ్.

[ప్రా...తీ] పితుః...గోత్రస్య...ప్రేతస్యమరణదినా...హని అతి
 పన్న ప్రథమే హనిక ర్తవ్య నగ్నప్రచ్ఛాదనా త్రైకోద్దిష్టామశ్రాద్ధేపిత
 రం...గోత్రం + ...ప్రేతం ఉద్దిశ్యత్వయాక్రియమాతేన మరణదినాదా
 రభ్య + హని అతిపన్నప్రథమే హనిక ర్తవ్యనగ్న ప్రచ్ఛాదనా త్రైకో
 ద్దిష్టామశ్రాద్ధేనపితుః...గోత్రస్య...ప్రేతస్య ప్రేతశ్చైత్యర్థా ప్రేత
 త్వవిముక్తిసాధనమస్త్వితిభవంతో బ్రువంతుః ప్రేతశ్చైత్య...మస్తు॥

పితుః...గోత్రస్య...స్య ప్రేతస్యమరణదినా...హనిఅతిపన్న
 ప్రథమేహని నగ్నప్రచ్ఛా...తిగోదకపిండప్రదానంకరిష్యే । నమః॥
 [ప్రా...తీ] గోమయేనానులిప్య । పిండప్రాసః । దర్శాసనంనమః । దర్శ
 పరి ఏ త్తిగోదకందదామి । పితే...గోత్రాయ.....ప్రేతాయమరణది
 నా...హని అతిపన్నప్రథమేహనిక ర్తవ్య నగ్నప్రచ్ఛాదనా...శ్రాద్ధేవ
 మఃపిండోనమః । పిండోపరివత త్తిగోదకందదామి । అజనాభ్యంజనం
 నమః॥ ధారాదత్తం । అద్యపూర్వోక్త...పితుః...గోత్రస్య...ప్రేతస్య
 మరణదినా...హని అతిపన్నప్రథమేహనినగ్న ప్రచ్ఛా...పిండప్రదానే
 ...పితరం...గోత్రం.....ప్రేతముద్దిశ్య త్వయాకృతేనలనేవనగ్నప్రచ్ఛా
 ...పిండప్రదానేన-పితుః... గోత్రస్య...ప్రేతశ్చైత్యర్థా ప్రేతశ్చైత్య
 స్త్వితిభవంతో బ్రువంతుః ప్రేతశ్చ...స్తు । దత్తంశ్రాద్ధంలభిరభ్యంతా
 మితికర్తాః లభింమతాన్మృ ఇతివిప్రీ॥ నగ్నప్రచ్ఛాదనశ్రాద్ధప్రయోగః
 సప్రశాద్ధప్రయోగము.

మృతిదినము మొదలు చేసి దినములయందొక్కొక్క శ్రాద్ధము
 చేయవలెను. కొండలులక క్తర చేసినట్టిది ఒక్కదినముననే నాడరాదు

చున్నారు. అప్పుడు అతివన్నదినములు అనగా గతినిదినములను కలిపి సంకల్పముజేయునది. కడను విషయములు ధర్మశాస్త్రగుండు జూడవలెను.

శ్లో॥ నవశ్రాద్ధానిసర్వాణి । పేతస్మృతికరాణితు ।
ఆచార్యబోడతైతాని । ప్రేతస్మృత్యనివృత్తయే॥

(కర్త) స్వాత్వాచమ్య॥ పవిత్రంస్మత్వా॥ పితః × గోత్రస్య + ...
పేతస్య మరణదినాదారభ్య + హని అతివన్నప్రథమాహ్నిక × హ్ని
కననా మైకోద్దిప్తానుశ్రాద్ధమచరిష్యే॥ అనుష్ఠానంపరిషత్ప్రాయశ్చిత్తం
కరిష్యేనమః॥ శ్లో॥ సమస్తసంపత్నయ ...పదం [[చా...త]] పితః ...
గోత్రస్య.....ప్రేతస్య మరణదినాదారభ్య...హని అతివన్న ప్రథమా
హ్నిక...హ్నికననామైకోద్దిప్తానుశ్రాద్ధంపరిషత్ప్రాయశ్చిత్తంకర్తుంఅధి
కారసంప + బ్రుచాతు॥అధికారసఃపదస్తు॥ఏవం + తిథాపితః + గోత్ర
స్య × ...ప్రేతస్యమరణదినా + హని అతివన్నప్రథమాహ్నిక × హ్ని
కననామైకోద్దిప్తానుశ్రాద్ధమైకోద్దిప్తవిధానేన ఆచార్యద్రవ్యేణ ప్రేతో
ద్దేశేన సద్యః కరిష్యేనమః॥ పితః... గోత్రస్య..... ప్రేతస్య మరణ
దినా...హని...దశాహ్నిక ననామైకోద్దిప్తానుశ్రాద్ధేపేతార్థే తుణః
కర్తవ్యః॥ పితః... గోత్రస్య... ..పేతస్య మరణదినా... హని అతి
వన్నప్రథమాహ్నిక ననామైకోద్దిప్తానుశ్రాద్ధేపేతార్థే తుణఃకర్తవ్యః॥
ఏవంతుణానిదత్వా॥పాద్యస్థానేగోమయేన వస్తులమండలంకృత్వా॥ప్రేత
పాద్యస్థానే దర్శాసనం దదామి । దర్భపరి పత త్రివిధకం దదామి ॥
(తిలోదకంత్యజేత్) కుశతిగోదకమంజలిని గృహీత్వా । పితః...గోత్ర
.....ప్రేత...హ్నికననామైకోద్దిప్తానుశ్రాద్ధేపేతార్థే ఇదంతేపాద్యంద
దామి॥ పితః...గోత్ర..... ప్రేత...హని అతివన్నప్రథమాహ్నిక ననా
మైకో + ధేఇదంతేపాద్యందదామి॥ఏవం పాద్యందద్వాత్॥ కర్తాపాదా
ప్రత్యుత్థ్య॥ ఆచమ్య । బ్రాహ్మణా ఉదయ్యఖయుపవేయే॥ పితః × గో
త్ర.....ప్రేతనిష్ఠార్థగుండు...॥ అసనందద్వాత్ ॥ పూరోక్తఏవం

సం...తిథా పితుః...గోత్రస్య మరణదినా...హని ... హ్నికలతికన్న
ప్రథమాహ్నిక ... హ్నికనవామైకోద్దిష్టామశ్రాద్ధేప్రేతార్థేదేవానుజ్ఞ
యాప్రక్రాంతం..... అమశ్రాద్ధకర్మకరిష్యేనమః॥

శ్లో॥ పితృస్థానపిశాచత్వం । రాక్షసానాంవిముచ్యతే । తత్పితృస్థానానివృ
త్యర్థం తిరోదకముపస్పృశేత్ ॥ ఇతి తిరోదకంసాప్రోక్ష్య । మృదమా
దాయాతిలాఽపికిరేత్ ॥ శ్లో॥ తిలాహిరతుంత్యసురాల దర్భారతుంతురా
క్షసా త్ ॥ వంక్కింవైశ్రోత్రియోరక్షే దశాధిస్సర్వరతుకః॥ ఇతితిలదర్భా

నిక్షేప్య॥ శ్రాద్ధార్థసంపాదిత ఆశుద్రవ్యానిప్రోక్ష్యం॥ పుండరీకాక్షపుం
డరీకాక్ష ॥ శ్లో॥ శ్రాద్ధసంలేగయాంధ్యాన్వధ్యాత్వా దేవంగదాధరం॥
తాభ్యాంచైవనమస్కృత్వతతశ్చాద్ధప్రవర్తయే॥ పితుః...గోత్రస్య...
ప్రేతస్య మరణదినా...హని...హ్నికనవామై ... ర్థేఇదంతేఆసనందదా
మి॥ పితుః...గోత్రస్య.....ప్రేతస్య... మరణదినా...హని॥ అతిపన్నప్ర
థమా...ర్థేఇదంతేఆసనందదామి॥ సర్వత్రఆసనందద్యాత్ ॥ పితుః...గో
...ప్రేతస్య...హని ... హ్నికనవామైకోద్దిష్టామశ్రాద్ధేక్ష్యంందదామి॥పి
తుః...గో.....ప్రేతస్య ... హనిఅతిపన్నప్రథమా...శ్రాద్ధేక్ష్యంందదా
మి॥ ఏవంక్షణానిదద్యాత్ ॥ బ్రాహ్మణస్యపురతఃదర్భావస్తీర్య॥ అర్ఘ్య
పాత్రంనిధాయ॥ ప్రోక్ష్య॥అర్ఘ్యపాత్రేతిలనిక్షేపణకృత్వా । శ్లో॥ ఆ
పాదేవిభవంతుప్తం । ప్రేతార్థేసర్వదేహినాం॥ అభిసవంతుయేదేవి । స
ర్వతీర్థసమీనమః॥ ..... యజమానస్య పితరం...గోత్రం.....ప్రేతం
తిలాఽదత్వా॥ అర్ఘ్యపాత్రేగంధార్థంపుష్పార్థంతిలాఽదదామి॥ ప్రేతా
యస్సచ్చితమస్తు॥ పితః... గోత్ర...ప్రేత- మరణదినా.. హని...హ్నికన
వామైకోద్దిష్టామశ్రాద్ధేప్రేతార్థేఇదంతే అర్ఘ్యందదామి॥ పితః...గోత్ర
...ప్రేత మరణదినా...హనిఅతిపన్నప్రథమాహ్నిక నవామైకోద్ది...ర్థే
ఇదంతేఅర్ఘ్యందదామి (ఏవంసర్వత్ర అర్ఘ్యందత్వా) శ్లో॥ ఇహలో
కం వరిత్యజ్యగతోసి పరమాంగతిం॥ మనసావాయురూపేణకుశేత్వాం
యోజయ్యామ్యహమ్— (కర్త) ఇతిమూర్ఖాదిపాశ్చకర్యంతం తిలైర

శ్వశ్రవ్య! పితః...ధేగంధందదామి! పుష్పార్థంతిలాదదామి! శ్రీ! శీర
 వాతో...ప్రయచ్చమే పితః.. గోత్ర...ప్రేతమరణది...హని...హ్నిక
 నవామైకో...ధేవస్త్రుతుభ్యమహం సంప్రదదేనమమ ॥ ఇతివస్త్రం
 సర్వత్రదద్యాత్ ॥ అథకన్యాభరణకన్యాభరణలంగుళ్యాభరణానిదద్యాత్ ॥
 సకలారాధనైస్సర్వర్పితమస్తు ॥ భోజనపాత్రేతండులాదికసభాయ ॥ ఆనుం
 ద్యగుణవాచతుర్గుణా వాదద్యాత్ ॥ శ్రీవిష్ణోరంకంపితః...గోత్ర...
 ప్రేతమరణదినా...హని...హ్నికనవామై...ప్రేతార్థేనతేజోమంసపరిక
 రంసదక్షిణాకం సతాంబూలం సతిలాపిధానోదకుంభం ॥ పితా...గోత్రః
 ...ప్రేతఃఇదమామం సోపస్కరం అక్షయవటచ్చాయేయంపిత్రే...గో
 త్రాయ...ప్రేతాయ మరణది...హని...హ్నికనవామై...ధే ఇదమా
 మం సోపస్కరం సదక్షిణాకం సతాంబూలం సతిలాపిధానోదకుంభం
 ప్రేతత్వప్రసక్తం సాక్షాదదేనమమ ॥ ప్రేతత్వప్రసక్తం (తిలోదకంత్వజేత్)
 ఏవంసర్వత్ర ఆనుండద్యాత్ (వారాదక్షిణం ॥ పితః...గోత్రస్య...ప్రేత
 స్యమరణదినా...హని...హ్నిక అతివన్నప్రథమాహ్నిక ... హ్నికనవా
 మైకోద్దిష్టామశ్వాద్ధేపేతరం...గోత్రం..... ప్రేతముద్దిష్టత్వయాకృతేన
 మరణది ..హని ..హ్నిక అతివన్నప్రథమాహ్నిక...అమశ్రాద్ధేన పితః
 ...గోత్రస్య...ప్రేతస్య మరణదినా...హని... హ్నిక అతివన్నప్రథమా
 హ్నిక...శ్వాద్ధేప్రేతస్య ప్రేతత్వప్రసక్త స్త్వేతిభవతోబ్రువంతు ॥ (తిలో
 దకంత్వజేత్) ప్రేతత్వప్రసక్తం అథపిండప్రదానం ఏవంగుణ.. తిథాపితః
 గోత్రస్య...ప్రేతస్య మరణదినా...హని...హ్నిక అతివన్నప్రథమాహ్ని
 క...హ్నికనవామై కోద్దిష్టామశ్వాద్ధేయతిలోదకపిండప్రదానానికరిష్యే
 నమః ॥ కన్యాశిరిమిత్రతండులైపిడాకృతార్థదక్షిణాభిముఖః భూమింగో
 మయేనోపలిప్య ॥ పిండన్యాః దక్షిణాగ్రాదర్భానస్తీర్య ॥ దశోపలి
 పత్రేతిలోదకందదామి ॥ పిత్రే...గోత్రాయ ప్రేతాయ మరణదినా...హ
 ని...హ్నికనవామైకోద్దిష్టామశ్వాద్ధేప్రేతార్థేనతంపిండ దదామి ॥ పిత్రే
 ...గోత్రాయ...ప్రేతాయమరణది...హని అతివన్నప్రథమాహ్నికనవా

మైకోద్దిష్టామశ్రాద్ధే పేతాథేవః పిండదందామి || ఏవంపిండా ద
ద్యాత్ || పిండోహరి ఏతస్మిన్దశందదామి || అంజనాభ్యంజనందత్వా
తంబూలం దక్షిణాదిపిందత్వా || ధారాదత్తం || ఏవంగుణ...పుణ్యతిథౌ
(ప్రా)...తీ పితుః...గోత్రస్య...ప్రేతస్యమరణినాదా...హని...హ్నిక
అతిపన్న ప్రథమాహ్నిక.. హ్నికనవామైకోద్దిష్టామశ్రాద్ధీను తిలోదక
పిండప్రదాన పిరం...గోత్రం..... ప్రేతముద్దిశ్యత్వయాక్రియమాణేన
మరణది...హని...హ్నికఅతిపన్నప్రథమాహ్నిక...పిండప్రదానేపితుః
...గోత్రస్య.....ప్రేతస్య పేతత్వప్రేతస్త్వితిభవంతోబ్రువతు || తి
లోదకంవిసృజేత్ || ప్రేతత్వప్రేస్తు!.....దత్తం శాద్ధం అభిరమ్యతా
మితీకతాబ్రూయాత్ || అభిరమ్య స్మః || తరిపిండమపుప్రక్షిప్య
న్నాత్వా ఇతివశ్రాద్ధప్రయోగస్సమాప్తః.

దశాహ ప్రయోగము.

కతాన్నాత్వా నిత్యకర్తవ్యశిలాన్నాన వాసాదక తిలోదక
పిండప్రదానాంతింపుత్వా అథకతానచేలంన్నాత్వా ఆచమ్య ఏవం
గుణ...తిథౌ (ప్రా...తీ పితుః... గోత్రస్య.....ప్రేతస్య మరణినాదా
...హని జ్ఞాతిభిస్సహ అశుచి పరిహారార్థం శరీరశుద్ధ్యర్థం కేశవచనంక
రిష్యేనమః || అనుజ్ఞార్థంయథాశక్తిదక్షిణంగృహీత్వా శ్లో || సమస్తసం
పత్సమ...పదం || పితుః...గోత్రస్య...ప్రేతస్యమరణది...హని జ్ఞాతిభి
స్సహ అశుచిపరిహారార్థం శరీరశుద్ధ్యర్థం కేశవచనం కారియతు...అథకా
రసంప...బ్రువతు || అథకారసంపదస్తు || అథవవనాధికారయోగ్యతాసి
ద్ధ్యర్థం కృచ్చుత్రియాణిదద్యాత్ || పితుః...గోత్రస్య.....ప్రేతస్యమర
ణది...హని ఆశౌచ పరిహారార్థం శరీరశుద్ధ్యర్థం వచనంకారియేష్యే
(ఇతిసంకల్ప్య) (ఏవేతీ) ఏకంకుశ శిరసిధృత్వా — శ్లో || మేరుమందర్శ
తుల్యాని | వాసానివివిధానిచ | కేశానాశ్రిత్యతిష్ఠంతి | తస్మాజ్జేశాన్వ
వామ్యహః | ఆత్మశుద్ధికామోవా పిన్దానాంముక్తిపేతవేదవచనంకా
రయిష్యామి తీ బ్రాహ్మణసన్నిధౌ | ఇతి రూపర్షిజ్ఞాతయః షోరంకార

యిత్యా! స్వాత్వాఽచమ్య! జ్ఞాతయః ప్రేతతృప్త్యథఽం తిలోదశాం
జలీకదన్యుః॥

{ జ్ఞాతులగోవయస్సుచేత మృతినకంఠే చిన్న వాండ్రైనసుతపితృకు }
{ లుకర్తతోగూడ తొరముచేసికొనవలెనుతిక్కినవిషయములుగర్భ }
{ శాస్త్రములయందు చూడదగినవి గ్రంథవిస్తరభీతిచే వ్రాయనైతి }

అథ హోమము.

ఏవంగుణ...తిథౌ పితుః...గో.....ప్రేతస్యమరణాది...హనిన క్షే...
ర్థం అఘాపనుత్తి హోమంకరి ష్యేనము. శుద్ధప్రదేశేలగ్నిం ప్రతిష్ఠాప్య॥
ధ్యానం॥ శ్లో॥ సప్తజహ్యాద్విశేషఃశ్చ॥ మేమారూఢస్తభైవచ॥ శక్తిద్వ
యసమేతశ్చ॥ విశ్వమూర్తికర్ హుతాశనః॥ అభిముఖోభవవరదోభవ॥
అలంకృత్య॥ ఇంద్రాయనమః...ఈశానాయనమః॥ ఆజ్యపాత్రాదిసమీప్య॥
తూష్ణీంకరిషిచ్య॥ అగ్నేఃపశ్చినుభాగేదర్భాన్ పరిస్త్రీర్య॥ శ్లో॥ జ్ఞాతీనాం
లోహితంతిష్ఠ॥ శరీరాయుష్యవథఽం వథఽతేనర్వజ్ఞాతీనాం॥ ఉపవేశ్య
చచర్మశి॥ చర్మణ్యుపవిశ్య॥ అథాజ్యహోమః॥ ఆజ్యచూనాయ॥

శ్లో॥ అగ్నేవహ్నికృతేనేన జ్ఞాతీపాపాపనుత్తయే॥ అఘాపనుత్తి
హోమేన తృప్తోభవథాంతృదా॥——అథ ఇంద్రాదిహోమం కు
ర్యాత్॥ ఇంద్రాయనమః...ఈశానాయనమః॥ (ఇతిహుత్వా) ఆజ్యపా
త్రాదిలగ్నప్రహృత్య॥ తూష్ణీంకరిషిచ్య శ్లో॥ స్పృష్టాఽనన్ద్యాహా
మగ్నేః ప్రాద్విశిష్ఠాప్యతతతురం॥ అనన్ద్యాహంసుస్మృత్య పుణ్యలోకే
మహీయతే॥—— ఇతి అనన్ద్యాహంస్పృష్ట్యా అథపర్వతారోహణంకు
ర్యాత్॥ అనేనలఘాపనుత్తిహోమేన-పితుః...పుణ్యగోకానిష్ఠి + రస్తు

అథశిలాగ్రయావేదికారాధనం॥ వేదికాంకృత్వా॥ తస్యాంమధ్యే
ప్రేతపాపాణాం స్థాపయిత్వా॥ తస్యాత్తరతోదక్షిణతశ్చ పాపాణద్వయం
స్థాపయిత్వా॥ పితుః...గోత్రస్య.....ప్రేతస్యమరణాది...హని వేదికా
యాం ప్రేతశిలాపూజాంకరి ష్యేనము॥ శిలార్చనంకుర్యాత్॥ తండులం
నివేద్య॥ ఓషధీస్తంభంప్రతిష్ఠాప్య॥ శ్లో॥ శివంభవతు శేషాణాం జాయం

తాంస్థిరజీవినః॥ (ఇతిఐతిత్వా) అభిప్రేతభార్యాకంఠసూత్రాదివిసర్జనంతు
ర్యాత్॥ సూత్రవిసర్జనం గోదానంకృత్వా॥ అభిబంధుభిః ఉదకదానంకే
చిత్కుర్వంతి॥ తత్కరణే॥ యజమానస్య పీతుః...గోత్రస్య.....ప్రేత
స్య...మరణది...హని ఉదకదానాధానూర్చప్రతిష్ఠాపనకరిష్యే ఇతి
సంకల్ప్య॥ అధికారసంపదస్తుపితరం...గో.....ప్రేతంఆవాహ్యాయజ
మానస్యపిత్రే గోత్రాయ...ప్రేతాయ మరణదినా...హని ఏతద్ధర్మోద
కందదామి॥ ఏవంత్రిః॥ ధారాదత్తంకుర్యాత్॥

శిలోద్వాసనము.

ఆచమ్య + శ్రీగోవిందగోవింద...ఏవంగుణవిశేషణ...తిథౌ పీతుః...
గోత్రస్య.....ప్రేతస్య మరణది...హని శిలభాండవాసోద్వాసనాని కరి
ష్యేనము॥ అధికారసంపదస్తు అభిక్తుచ్చత్రయాణిదద్యాత్॥ ఏవంగుణ
...తిథౌపీతుః...గోత్రస్య.....ప్రేతస్య మరణది...హని శిలభాండవా

సోద్వాసనకాలే గోదానానికరిష్యేనముః॥ గోదానాని దశదానానిభృ
వ్మాణేభ్యోదద్యాత్॥ ————శ్లో॥ శరీరస్థాశ్చయేదోమాః యేదోమాగర్భ
బీజమో॥ తేనర్చనాశిఃసూయాంతుకర్మణానైసభోద్విభాః॥ ఇతివాసస్త్రీ
ధాచిత్యా॥ శిలాత్రయంసంవేప్త్య॥ శ్లో॥ యదత్రసంస్థితంభూతంథాన
మాశ్రిత్యసర్వదా॥ స్థానంత్యక్త్యాతుతత్సర్వయత్రస్థంత్రగచ్ఛతు॥ యా
వచ్ఛిలా మనుష్యాణాంగంగాశ్చోయేషుతీవృతి॥ తావద్వర్షసహస్రాణి స్వ
ర్గలోకేసుహీయతే॥ (జలమధ్యేవిన్యజేత్) శిలాదేవినమస్తుభ్యం ప్రేత
రూపం విమోచయ॥ జలాంతేబ్రహ్మకల్పస్థా స్థాయినీదేవరూపిణీ॥ ఇతి
నమస్కుర్యాత్॥ అభతిలామలకన్నానమనాం కరిష్యేనముః॥ జ్ఞాతిభిన్న
హతిలామలకన్నానం కుర్యాత్॥ శుభవస్తాగ్నిధృత్వా॥ ఆనందహా
మప్రయోగఃవక్ష్యతే॥ ఆచమ్యశ్రీగోవింద...ఏవంగుణ...తిథౌ పీతుః...
గోత్రస్య.....ప్రేతస్యమరణదినా...హని ఆశౌచనివృత్త్యర్థం శేమాణా
మాయుష్యాభివృద్ధ్యర్థం ఆనందవాస్తవ్యర్థం ఆనందహామంకరిష్యే
నముః॥ [ఇతిసంకల్ప్య] శుద్ధప్రణామంకరిష్యేనముః॥ పాపహర్త॥ ఇం

ద్రావనము... ఈశానాయనము! తూష్ణీంసమంతంకరిషిచ్య! (ఈశము)
శ్లో॥ ఆయుర్బలంయశఃపుష్టిం సర్వరతంచవృద్ధిదా॥ ఆంకమితిపుష్టిం
చలగ్నై రేకాఃకృత్వావేత్॥ అగ్నయేశుచయత్తదంశుమ॥ సువమగ్నా
ప్రసారతి॥ తూష్ణీంసమంతంపరిషిచ్య॥ సర్వజ్ఞాతయః అశుచిపథిహారా
ర్థం యవోదశంప్రాశ్నంతి॥ అనేన ఆనంద హాహమేనభగవాన్ ...రస్తు॥

కర్మణః పుణ్యాహవాచనం.

అక్షాగణపతిపార్థనా॥ శ్లో॥ యశ్చివోనామ...మహాజనేభ్యో
నమః॥ శ్రీగోవింద...తథాపితుః...గోత్రస్య.....పేతస్య మరణది...
హని శరీరశుద్ధ్యర్థం కర్మాణేకర్మణః పుణ్యాహవాచనం కరిష్యేనమః॥
[ఇతిసంకల్ప్య]అథగణాధిపతిపూజాంకృత్వా॥ పుణ్యాహంఅథపాదకంక
లశంతాదులతాంబూలయుక్త పాత్రేనిధాయ॥ బ్రాహ్మణస్పార్థయేత్॥
కర్మణః పుణ్యాహంభవంతోబుధివంతు॥ పుణ్యాహంకర్మణోఽలస్తు॥ ఏవం
తి॥ శ్లో॥ స్వస్తివాక్పావనాశాఖ్యా పుణ్యకల్యాణవృద్ధిదా॥ వినాయ
కప్రియానిత్యంతాంస్వస్తింభోబుధివంతునః॥ కర్మణేస్వస్తిభవంతో బు
ధివంతు॥ స్వస్తికర్మణోఽలస్తు॥ ఏవంతి॥ శ్లో॥ సాగరస్యతుయాశుద్ధిర్మహా
లక్ష్మ్యోవిభిశ్చృతా॥ సంపూర్ణాపూర్ణచంద్రేయా తామృద్ధింభోబుధివం
తునః॥ కర్మణఃముద్ధిం భవంతోబుధివంతు॥ కర్మముధ్యతాం॥ ఏవంతి॥
శ్లో॥ వృధివ్యాముద్భృతాయాతుయత్కల్యాణంపురాకృతం॥ ఋషిభిస్సి
ద్ధగంధర్వైస్తత్కల్యాణంబుధివంతునః॥ మనుగృహేకల్యాణంభవంతో
బుధివంతు॥ కల్యాణమస్తు॥ శ్లో॥ క్షీరోదధిసముద్భూతా మధ్యమానేమ
హాహదధౌ॥ విష్ణోఽప్సైవప్రియానిత్యం తాంశ్చియంభో బుధివంతునః॥
మనుగృహే శరీరస్త్వితి భవంతోబ్రుచంతు॥ అస్తుశ్రీః॥ ఏతత్కర్మసిద్ధిర
స్తు॥ కర్మణఃపుణ్యాహ సమృద్ధిరస్తు॥ వర్షశత సంపూర్ణమస్తు॥ గౌత్రాభి
వృద్ధిరస్తు॥ శివమస్తు॥ మౌళాభివృద్ధిరస్తు॥ పృథావతిః ప్రియతాం॥ శ్లో॥ సు
రాస్త్రామభిషిచంతు + కామార్థసిద్ధయే॥ అథమార్జనం॥ శ్రీకాశ్యాం
చగయాప్రయాగ...స్వశ్రేయోగ్యాంఫలం॥ ఇమేశ్శ్రీయేపద్మహస్తే x

దీర్ఘమాయాః॥ పౌర్వాపారాన్తనంసనుః॥ ఊర్ధ్వాయాంనూర్జనంసనుః॥
కర్మణఃపుణ్యాహవాచన హంత్రజపదక్షిణాం + తుభ్యమహంసంపదదే
నమః॥ అగ్నిరివశుచిగ్ధం + దీర్ఘమాయాః॥ ఇతిఆశీర్వాదః॥ జ్ఞాతిభిష్ఠం
ధుభిస్సహ గృహంగచ్ఛేత్॥ ఇదశాహ ప్రయోగస్సమా.

దశాహ ప్రయోగమునందు అఘాపనుత్తిహేనామమునుఆనంద
హానుమునునూసితిని కొన్ని దేశములయందు చేయుటలేదు దే
శాచారవ్యవస్థలను ముఖ్యముగ నాచరింపవలయును.

అథగృహశుద్ధి విషయము.

శ్లో. ఆశౌచాంతేతుస్సంప్రాప్తే గోమయాదివిలేపనైః । గృహశుద్ధిర్వి
ధాతవ్యా పుణ్యాహం చైవవాచయేత్ ॥ ఇతిగృహశుద్ధిస్సమాప్తా॥

{ తా. ఆశౌచ పరిసమాప్తినమనము గోమయము మొదలగు పవిత్రీకరము
తన వస్తువులచేత గృహశుద్ధినిచేయవలయును, ఇతీయము పుణ్యాహవాచ
నమునుగూడఁ జేయవలయునని తాత్పర్యము. }

పుణ్యాహవాచనము.

(కర్తా) సచేలం గౌత్య బ్రాహ్మణమాహూయ ॥ షవిత్రంశ్చ
త్యా॥ శ్లో. యశ్శివోనామయాపాభ్యాం యాదేవీసర్వమంగళా॥ తయో
స్సంస్మరణాత్పుంసాం సర్వకోజయమంగళం ॥ శుక్లాంబరధరంవిష్ణుం శ
శివర్ణంచతుర్భుజం । వ్రసన్నవదనంధ్యాయే త్పిర్వవిఘ్నోపశాంతయే॥
తదేవగ్నంసువిసంతదేవః॥ స క్షేభ్యోమహాజనేభ్యోనమః॥

ఆచమ్య...శ్రీగోవింద గోవింద...ఏవంగుణవి శేషణ విశిష్టాయాం
పుణ్యాతి థా (అపసవ్యం) పితుః...గోత్రస్య.....ప్రేతస్య మరణదినా...
హని ననామైకోద్దిష్టానుశ్రాద్ధ కర్మకరిష్యమాణః అంసత్వమూకత్వ బధి
రత్వకాణ్య పగుత్వపిశాచత్వనివారణార్థం వృషోత్సర్జనాఖ్యం కర్మకరి
ష్యమాణః- ఏకోద్దిష్ట శ్రాద్ధకర్మకరిష్యమాణః ద్వివృత్త్యాన్యాది షోడ
శైకోద్దిష్టానుశ్రాద్ధ కర్మకరిష్యమాణః- సపిండికరణాఖ్యమశ్రాద్ధ కర్మ
కరిష్యమాణః గృహభూభాండ ఆర్మదవ్య దేహస్థలశరీర శుద్ధ్యర్థం

మహాజనైస్సహస్వస్తి పుణ్యాహవాచనం (సవ్యం) కరిష్యేనమః । (ఇతి సంకల్ప్య) ఆదాసంస్విషేషాన కరిషమాప్త్యర్థం శ్రీగుహాగణాధిపతి పూజాం కరిష్యేనమః । విధిప్రకారేణ గణపతి మధ్యస్థ్య పుణ్యాహం కుర్యాత్ ॥ విషేష్యరపూజ, పుణ్యాహవాచనప్రయోగములు పురాణోక్త కర్మప్రకాశికయందు పూర్వము వ్రాసియుంటిని. కనుక సుజనులు అచ్చటచూడవలయును. గ్రంథవిస్తరభీతిచే నిచ్చటవ్రాయనైతి.

వృషోత్సర్జన విషయము.

హేమాద్రా॥ శ్లో॥ నకరోతివృషోత్సర్జం నుతీర్థేవాజలాంజలిం । నదదాతసురోయస్తుపితుమచ్చారివనస॥ ఏష్ట్యబహువపుత్రాగ్రయద్యో కోపిగయావ్రజేత్ । యశేతవాశ్వమేధేననీలంవావృషముత్సృజేత్ ॥

షష్ఠీంశస్మతే॥ శ్లో॥ పతిపుత్రపతీనారీ భర్తరగ్రేస్తుతాయది । వృషోత్సర్జనకుర్వీత గాంధద్యాచ్చపయస్వినిం । ఏకాదశేష్నా ప్రేతస్య యస్యనోత్పృజ్యతేవృషః । ప్రేతత్వంసుస్థిరంతస్య దత్తైశ్రాద్ధకతైరపి ॥

తా॥ పుత్రులుగలశ్రీభర్తకంటే ముందుపుతివాడెనని వృషోత్సర్జనము చేసుకూడదు, మంచిపాలుగలగోవును దానముజేయవలెను భర్తామృతిబొందినవో వృషోత్సర్జనముచేయనియెడ నూత్నశ్రాద్ధములుచేసిననువానికి ప్రేతత్వముపోనేరదు. ఇతరనేకవిషయములు భర్తాశ్రమందుఁజూడదగును.

ఇతి వృషోత్సర్జన విషయ స్సమాప్తః.

వృషోత్సర్జన ప్రయోగము.

(కర్త) తతఃఏకహాయనాద్విహాయనం వా నీలవర్ణం వాయుధా సంభవ వర్ణం వా వృషంసంపాద్యఅనీయ స్నాపయిత్వా ॥ అలంకృత్య ॥ తస్యోగోవత్సరీశ్చ, చతిశ్రవః ఏకాంతస్యోద్యేవాఅనీయ స్నాపయిత్వా ॥ అలంకృత్య॥ పితుః + గోత్రస్య + ... ప్రేతస్యమరణదినా + హని ప్రేతత్వ నివృత్త్యర్థం అంధత్వ + వైశాచిక బాధానివృత్తిన్వారాశాశ్వతరుద్ర లోకావాప్త్యర్థం వృషోత్సర్జనాఖ్యం కర్మకరిష్యేనమః అథనూతనవస్త్రై గమంటుపద్మయమాసాద్య॥ తస్యోకరిణంపలాన్నిష్యిశ్య॥మంటుపద్మయే తామ్రనిర్మిత కలశద్వయంవిధాయ ॥ తత్రకంచపల్లవాని నారికేళాచని

క్షీణ్యః సూతనవస్త్రమూ వేష్యః ॥ తదంగత్వేన గోమిథునాప్య టక్పాలక
పూజాంకరిష్యేనమః ॥ శ్లో॥ కపిలంచసువర్ణ చ రజితాదేహాన సుకః ।
అతః హితస్యామంచ ॥ గుద్రతేజస్వినేనమః ॥ మంత్రపేన్మషభమా నాహ
యామి ॥ శ్లో॥ నిగోత్పలదళశ్యామాం దీప్యశ్మంకోపశోభితాం యూర్ధ
జంపాశేదంజంచిత్రస్మైదేవ్యైనమోనమః ॥ గామానాహయామి ॥ గోవృ
షభదేవతాభ్యోనమః (ఇత్యావాప్య) ప్రాణపశుప్తానంగృత్వా ॥

{ కొందరు శక్తిచేదినారు వానికి బ్రత్యామ్నాయము }
{ దర్శించి యావాహనముఁ జేసిపూజ జరిగించుదురు }

(కర్త) తతిః ఇంద్రాద్యష్టదిక్పాలకానాం హ్య ॥ శ్లో॥ ఇంద్రోమరావతీ
నాథః శచీదేవ్యాసునాయకః । వజ్రాయుధశ్చప్రాచీః । తస్యచైరావతీ
గజః ॥ ఇంద్రంగోకపాలక మావాహయామి స్థాపయామి పూజయామి ॥
అగ్నిస్తేజోవతీన సీ । స్వాహాదేవ్యాఃప్రియఃపతిః । మేపారూఢశ్చక్తి
ధరః । దిశ్యాన్నేయాం క్రత్యుతిః ॥ అగ్నింగోకపాలకమా + మి ॥
శ్లో॥ యమస్సం యహసేనాథః శ్యామలా యామనఃప్రియః । దండభృ
న్మహిషాసుఖో దక్షిణశ్యాదిశిధిః । యమంగోకపాలకమా x మి ।

శ్లో॥ కృష్ణాంగనా పురంధ్వస్య దీప్తాభార్యా సరోహయః ।
శస్త్ర కుంతో సర్పతీశ్చ । వైరృత్యాం దిశిసంస్థితః ॥ నిర్ఘ్నుం
లోకపాలక మా + మి ॥ శ్లో॥ పురీశ్రద్ధావతీయస్య । ప్రియభార్యా
చకాళికా । నక్రవాహఃపాశధరో । వరుణఃశశ్విమేశ్వరః ॥ వరుణంగోకపా
+ మి ॥ శ్లో॥ వాయుగ్ధవతీనాథః । కి చతస్యాంజనాప్రియా । సారంగ
వానశోధ్వజభృత్ । వాయవ్యాదిశివర్తతే ॥ వాయు లోకపా x మి ॥
శ్లో॥ కుబేరశ్చలకాయాంతు । చిత్రశఖాప్రియాంగనా । హయోవాహః
ఖడ్గధరః । ఉదీచ్యాదిశివర్తతే ॥ కుబేరంగోకపా x మి ॥ శ్లో॥ యశోవ
తీశ్చకాశానః । పార్శవతీశ్వరమేశ్వరః ॥ ఈశాన్యాదిశిసంభాతి । వృషారూఢ
స్త్రిశూలభృత్ ॥ ఈశానంగోకపా + మి ॥ శ్లో॥ బృలామాలాశరివృగం
సన్నామండలమధ్యగం । ధ్యాయేత్కళాదశయుతం । శక్తిధారిణిమీశ్వ

రం॥ రుద్రమా $\times$ మి॥ శ్లో॥ బ్రహ్మణంరక్తశారాంగం చతుర్వక్తంజగ
త్పృథుం అక్షసక్కుడికాభీతివరచాణివిచిత్రయే॥ బ్రహ్మణంవాంగం
 $\times$ మి॥ శ్లో॥ మహావిష్ణుంశంఖపద్మంసుదర్శనగదాధరం ధ్యాయేహం
సీలశారాంగం పద్మస్థకమలాపతం॥ విష్ణుమా $\times$ మి॥ అచ్యుతమా $\times$
మి॥ అనంతమా + మి॥ గోవిందమా $\times$ మి॥ (ఇత్యావాహ్న) ఏనంగుణ
+ శ్లో॥ ఇద్రాద్యప్రదిక్పాలక సహితగోవృషభపూజాం కరిష్యేనమః॥
అథహోడశోపచారైర్భవ్యం॥

వృహత్సప్తన హోమప్రయోగము.

{ ఇచ్చటకొందరు ప్రయోగముచేయుచుటగో గోవృషభము లేన }
{ పృథు దర్భలచేజచ్చుదురు- దేశాచారములను తెలిసికొనిప్రయో }
{ గము జరుగవలెను (యథాచారస్తథా చరణీయః) }

శ్రీగోవింద గోవింద $\times$ ఏనంగుణ + తథా పితృః + గోత్రస్య +
...ప్రేతస్యసుంధి + హవి అంధత్వ + వైశాచిక బాధాసమృత్తిద్వా
రాశాశ్వతి రుద్రగోకావాప్త్యర్థం మోక్షవృహత్సప్తన హోమంకరి

ష్యేనమః॥ అథ హోమార్థం ఏకాదశఋష్యగ్వరణం దద్యాత్ ॥ తదం
గమగ్నిప్రతిష్ఠావనం కరిష్యేనమః ॥ శ్వేతనింపులచూర్ణేన ప్రాదేశియా
త్రాస్థంశిల చతుశ్రమశలం నాకల్పయిత్వా॥ ద్వాభ్యాందర్వాభ్యాము
న్నిఖ్య॥ శ్లో॥ ప్రాచీః పూర్వముదక్షం + లిఖేత్ ॥ శ్లో॥ మహాశేజంస్వగ
వర్ణం తేజోనాతంహూతాశనం ద్విశక్తిమహితందేవం సంపదేహానసం
స్థితం॥ ఇత్యగ్నిం ప్రతిష్ఠావ్య॥ తదగ్నింక్షజ్వాల్య॥ ధ్యానం॥ శ్లో॥ సప్త
జన్మాద్విశ్వేశ్వర॥ మేవాయానస్తథైవచ । శక్తిద్యయసమేతిచ్చ॥ విశ్వ
మూర్తిః స్వాతాశనః॥ త్రయస్త్రింతిదేవాచ్చ॥ త్వన్మృణేత్పత్తిమానసః॥
ప్రాగ్భాంసనసానాదే॥ క్షీప్రంమేసంప్రసాదయ॥ అభిముఖోభవ-సుము
ఖోభవ-సుప్రసన్నోభవ-వరదోభవ-అగ్నిం పరిసమూహ్య॥ అలక్ష్మ
త్య॥ ఇద్రాయానమః + ఈహనాయనమః॥ పూర్వపరిస్తరణంనమః దక్షి
ణం + నమః॥ పశ్చిమం + నమః॥ ఉత్తరం + నమః॥ అగ్నిమస్తాదేవేతి

కరి స్రవణం నమః॥ తస్య పరివట్పాణినిక్షిప్య ద్వాదశాంబవిరంకృత్యా॥
 సవమిత్రేణ ప్రోక్షణపాత్రాది మట్పాత్రాణి జలం సంప్రోక్ష్య ప్రోక్షణ పా
 త్రమాదాయ జలేనాపూర్వ । పూర్ణపాత్రమాదాయ॥ తత్ప్రోక్షే అక్ష
 తాన్ని యీష్య॥ జలేనాపూర్వ॥ ముఖసమముద్ధృత్య॥ ఉత్తరేణాగ్నిం తం
 దులభాస్యస్యాకరిపూర్ణ పాత్రం నిధాయ ॥ గంధాక్షతైస్సహ ఆచార్యం
 సంపూజ్య॥ ఆజ్యపాత్రమాదాయ॥ ఆజ్యమాపూర్వ్య॥ త్రిపర్యగ్నికరణం
 శృత్వా । పవిత్రగ్రంథి-విస్రస్య-వ్రతాశ్చ-అగ్నేవ్రక్షి చేత్ సుక్తు
 వావాదాయ॥ ప్రోక్ష్య-నిధాయ-ఇద్ధమాదాయ॥ శ్లో॥ భూతప్రేమిహ
 చాద్యా॥ రాక్షశావిఘ్న కారిణ॥ రక్షణార్థం క్రియామత్ర । సమిధం దిక్త
 టుక్షి చేత్ । త్రిపరిధం వ్రత్యేకం కశ్యమదక్షిణోత్తరేషు నిధాయ॥ తతః
 ప్రాద్దేశే ఆఘార సమిధా వాదధాతి । పూర్వకరిషేచనం నమః- దక్షిణ
 + నమః॥ పశ్చిమ + నమః॥ ఉత్తర + నమః॥ తతిః ఇద్ధపూజాంకరిష్యే
 నమః॥ శ్లో॥ మత్కర్మసఫలం కుర్యాత్ । పావణోదేవహవ్యవాత్ । సర్వ
 త్రా శుచిరవ్యగ్రా మేపారూఢస్తుపావకః॥ ఆజ్యం సమిద్ధిస్సహ అగ్నే ని
 ధాయ- ఇద్ధక్షతే పగము + అస్తు వాయువ్యాది ఆగ్నేయపర్యంతం
 నైరృత్యాది ఈశానాంతిం ఆజ్యధారాం శుత్యా॥ వ్రథమముఖాహుతిః॥
 శ్లో॥ వసస్స తేనుసీజాతి సర్వాభీష్టఫలప్రదః॥ జాహ్నవామ్యద్యైవ తే పీ
 యైశ్చ ఆజ్యాదిభిరతందితః॥ వసస్స తేనమః॥ ద్వితీయముఖాహుతిః॥ శ్లో॥ స
 ర్వపాణిహితాకారః॥ వారిణాంతిం శులేపహి॥ గృహీష్యామి మయాదత్తం
 పుంగ్రాహక మాతాశనః॥ అగ్నే యేనమః॥

(తతః కర్తృలభాజ్యసంమిశ్రితే తిందులైస్సహ శాశామం కుర్యాత్ ।

శ్లో॥ త్రిశూలధారిణం దేవం వృషవాహసయోంపి । శిరాంజవ
 కృతేదైవైర్మద్రావసహ తేనమః॥ ఇతి హుత్యా॥ రుద్రమృతాయ నమః॥
 శ్లో॥ కర్ణస్య శ్చగ్గురుద్రాభ్యాం శావిధున్యాంచ వృద్ధయే । రుద్రోదైవత్య
 తే ప్రేతి॥ వైశాచత్యం విమూచ్య తే । కర్ణన్యాయ నమః॥ శ్లో॥ వృశావతిశ్చ
 పావశ్చ అగ్నిరింద్రా నలేతిథా । గవామిధుంచ సుప్రీతి । స్సర్వదేవత

కేవలం । ఇంద్రాయనము ॥ శ్లో । వ్రజాపతి చపితృభిః । విశ్వేదేవాశ్చతస్మి
 నః । వృషభామహిరిత్యస్తాః । రుద్రాణాంకాయ తేనమః ॥ వ్రజాపతయేనమః ॥
 ఇతిహుత్వా । ధృత్వైవనమః ॥ విధృత్వైవనమః ॥ రంత్యైవనమః ॥ రమతయే
 నమః ॥ (ఇతిహుత్వా) శ్లో । పశుపశుపతిందేవం సర్వదేవస్వయాపితే ।
 వృషభాయచ దేవాయ ప్రేతత్వ వినివృత్తయే ॥ ఉగ్రాయనమః (ఇతి
 హుత్వా) అదిత్యాయనమః ॥ అథ స్విష్టకృత్తయే ॥ శ్లో । మంత్రానుభ్యే
 క్రియానుభ్యేవీతి హుతిహుతాశిన । ఓమస్వవరదోదేవ శేషేణాహు
 తికవహ ॥ అగ్నయేనమః ॥ శ్లో । సర్వకామ సమృద్ధ్యర్థం సర్వాభీష్ట
 వ్రదాయక । క్రియామంత్ర సమృద్ధ్యర్థం శేషేణాహుతికవహ ॥ అగ్న
 యేస్విష్టకృతిఇదంనమః ॥ (ఇతిహుత్వా) సమిధమిద్భసన్నహనంఅగ్న
 వ్రహరతి ॥ శ్లో । వృథిన్యదిహుభూతాని తుష్ట్యర్థంపావకోవహః । వేది
 పూర్ణేనహామేద తమాజ్యంసమర్పయ ॥ రుద్రాయనమః ॥ (ఇతిహు
 త్వా) జలముపస్పృశ్య ॥ కర్మసమృద్ధ్యర్థం కేశవాది హోమముంకిరిష్యే
 నమః ॥ కేశవాయ నమః x శ్రీకృష్ణాయ నమః ॥ అగ్నయే నమః -
 వాయవేనమః ॥ సూర్యాయ నమః - ఆఘారసమిధౌ వ్రహరతి ॥ అస్మిన్
 పురాణోక్త వృషోత్పన్నకర్మణి మంత్ర సపర్యాస - తంత్ర విపర్యాస
 కాలవిపర్యాస కర్మవిపర్యాస సమస్త దోషనిర్మూలకార్థం విశేషాశ్రయ
 హుతిం కరిష్యేనమః ॥ అగ్నయేనమః - అగ్నివరుణాభ్యాం నమః ।
 ఉండ్రాయనమః । శ్రీవిష్ణవేనమః । తస్మింబకాయనమః । ఇంద్రాదిదేవ
 తాభ్యోనమః । వస్వన్నాభ్యాంనమః ॥ వ్రజాపతయేనమః ॥ పాగదికరి
 షేచనంనమః ॥ పూర్ణాపాత్రోదకమార్జనం ॥ శ్లో । సుగన్ధామభిషేచం
 తు + సర్వకామార్థసిద్ధయే (ఇతిప్రోక్షణంకుర్యాత్)

అథ రుద్రకలః పూజా.

ఆచమ్య ఏవం + పితుః... .. ధృః రుద్రకలః పూజాం కరిష్యే ॥
 రుద్రకలశింసంస్థాప్య ॥ అస్మిన్కలశేరుద్రమూవాహయ మితి షోడశోప
 చారైరభ్యర్చ్య ॥ అథ పృషధం సమాసీయ - మార్జనం కృత్వా ॥

మూర్ఖై నమః - శంఖాంకేనమః - చక్రాంకేనమః - లలాటేనమః - శీత
యోఃనమః - నాసికాయానమః - ముఖేనమః - గ్రీవాయానమః -
హృదయేనమః - నాభ్యానమః - కట్యంఠమః - ఉరౌనమః - జంఘాయా
నమః - జాగ్రోనమః - స్కాధేనమః - పృష్ఠేనమః - లింగేనమః - ఉదరే
నమః - పుచ్ఛేనమః - ఏవంస్మల్పస్త్వా నమస్కృత్వా ఆచరన్యః ।

నోవృచభవినానా ప్రియోగము.

గృహస్థప్రాగ్భావో యూపస్త భం శ్రుతిష్ఠావ్యః ॥ ఆలంకృత్యః ॥
అథ గణాధిపతిపుజాః - పుణ్యవానాచనంచక్రత్వా ఏవంగుణ... ఆభౌ
లోకసంరక్షణ సిద్ధ్యర్థం రత్నోబంధనంకరిష్యేనమః - రత్నోబంధనపు
జాంకృత్వా ॥ శ్లో. బద్ధామిదక్షిణేచాదే । నచమూర్తించక కణః । లోక
రక్షణసిద్ధ్యర్థం । వృషభస్వసుఖప్రదం ॥ రత్నోబంధనముపహ... అస్తు ॥
బద్ధామి ఏవంపాదేతు । పంచమూర్తీచకంకణం । లోకరక్షణసిద్ధ్యర్థం ।
మమాభీష్టప్రదోభవ ॥ ఇతి బద్ధియ్యాత్ ॥ శాస్త్రాభ్యుద్యోగవృషభవినా
హసమయే తాంబూల దక్షిణాదికదన్యాత్ ॥ అథ మనుమర్కద్రవ్యే
ణపుజయిష్యే । లక్ష్మీనారాయణ స్వరూపవృచభస్య ఇదమాసన ఇదం
పాద్యం ॥ శ్లో. సమోస్త్యనంతాయ... నమః ॥ గంధార్థాగమేఅక్షతాః...
అస్తు ॥ అథ వత్సితీదానము.

ఏవంగుణ... ఇదం మహాపీతుః శాస్త్రే పుణ్యోక్తానామ్యర్థం
సర్వాభీష్ట సిద్ధ్యర్థం లోకసంరక్షణార్థం వత్సితీదానంకరిష్యేనమః ॥
అత్రమహాసంకల్పవతిత్వా । అస్యశ్రీమదాదినారాయణస్య (మహాసంక
ల్పం) సారభేయ గోత్రోద్భవస్య ప్రణాప కేనచే - కాశ్యపపౌత్రాయ -
ధర్మపుత్రాయ - లక్ష్మీనారాయణస్వరూప వృషభాయవరాయ - చతు
స్సాగరపరి... సారభేయ గోత్రోద్భవ గంగాయాన స్త్రీం - యమునా
యాః పౌత్రం - సరస్వత్యాః పుత్రం - ఇహం వత్సితీధర్మ ప్రణాసం
తానాథం పేవృషభరాజ వత్సితీదానం తుభ్యమహం సంప్రదదేన
మమ । అనేన వత్సితీదానేన శ్రీకరిమేష్వరః ప్రీయతాం ॥ తతో లగ్నా

ష్టక చూర్ణికాదికతేత్ || స్వస్త్వస్థాశీతి సహస్రాగ్రాంద్విజగురువైవత్యా
నాం ... సుప్రీతాస్సుసహస్వార్తా... భవంతు || లోకసంరక్షణస్థిరిస్తు ||

మాంగల్య ధారణము

ఏవగుణ X ప్రీత్యర్థం మాంగల్యపూజాం కరిష్యేనమః || మాంగ
ల్యపూత్రార్చనంకుర్యాత్ || శ్లో || మాంగల్యతంతునాసేన | లోకరక్షణ
హేతునాకరేబద్ధామిసుభగేపూర్ణాష్టే స్వార్థవర్ధన || వత్సతరీగ శేమం
గళపూత్రంబద్ధా || మాంగల్యధా + అస్తు || తూష్ణం ఆర్ద్రాక్షతారోప
ణంకుర్యాత్ || ప్రజామేకామస్సమృద్ధ్యైకాంధక్రప్రజామేకా + తాం ||
యజ్ఞోమేకామ + తాం || జగత్ప్రియోమేకామ + తామ్ ||

గోవుషభ మార్జనము.

ఏవగుణ + ర్థం పృషభమార్జనార్థం ఏకాదశ బ్రాహ్మణా
ప్రార్థకయేత్ ||

అథ శ్రీకృష్ణాష్టోత్తర శతనామపారాయణమ్.

శ్రీకృష్ణః కనులానాథో వాసుదేవస్సనాతనః | వసుదేవాత్మజః
పుణ్యోలీలామానుషవిగ్రహః || ౧ || శ్రీవత్సకాంస్తుభద్రోయశోదావత్స
నానాథిః | చతుర్భుజాశ్చచక్రాసి గదాశంఖాద్యుదాయుధః || ౨ || దేవకీ
నందనః శ్రీశోనంద గోపప్రియార్తజః | యమునావేగ సంహరీ
బలభద్ర ప్రియంగుజః || ౩ || పూరితాజీవితిహరశ్చకటా సురభంజనః |
నందనజజనానందీ సచ్చిదానందవిగ్రహః || ౪ || నవనీలివిలిసాంగోవవసీగ
నలోకైశసః | నవనీతనవాహరోముచుకుండ ప్రసాదకః || ౫ || పోడోస్త్రీ
సహస్రేతి స్త్రీభంగిమధురాకృతిః | శుకవాగమృతాద్భీంకు గోవిదో
యోగినాంపతిః || ౬ || వత్సనటచరోనంతో ధేనుకాసురమదకః |
తృణేకృతృణావరో యమభాజుః సభంజనః || ౭ || ఉత్తాలత్తాలభేత్తా
చతమాల శ్యామలాకృతిః | గోపగోపీశ్వరోయోగీ కోటిసూర్యసమ
ప్రభః || ౮ || ఇళాపతిఃపరింజ్యోతిర్యాద కేంద్రాయదూద్వహః | వస
మాతీప్రీతనాసః పారిజాతాపహరకః || ౯ || గోవర్తనాచంద్రాశాగోపా

లస్సగ్వపాలకః | అజోనిరంజనః కామజనకః కంజం చనః || ౧౦ || మధు
 నామధుగానాథోద్వారకానాయకోబలీ | బృందావనాంతసంచారీతుల
 సీనామభూషణః || ౧౧ || శ్వమంతకమణేహతానరనారాయణాశ్మకః |
 మిబ్జా కృష్ణాబరధరోమాయాపరమపూరుషకః || ౧౨ || ముష్టికాసురచా
 మ్బామల్లయుద్ధపశారదః | సంసారవైరీ కంపారిర్మురారిర్నరకాంతకః |
 ౧౩ || అనాదిబహ్మచారీచ కృష్ణావ్యసనకర్షకః | శిశుపాల శిరచ్ఛేత్తా
 దుగ్యోధనకులాంతకః || ౧౪ || విదురాక్రూరవరదో విశ్వరూపప్రదర్శకః |
 సత్యవాక్సత్యసంకల్ప సృత్యభామారతోజయీ || ౧౫ || సుభద్రాపూర్వ
 జోవిష్ణుర్భిష్మముక్తిప్రదాయకః | జగద్గురుర్జగన్నాథో వేణునాదవిశా
 రదః || ౧౬ || వృషభాసురవిధ్వంసీ బాణాసురకరాంతకః | యుద్ధిష్ఠిర
 ప్రతిష్ఠాతా బహుబహోవతంసకః || ౧౭ || పార్థసారథి రన్యక్టౌ
 గీతామృతమహూదధిః | కాళీయఫణిచూడిక్విరంజి శ్రీపదాంబుజః |
 ౧౮ || దామోదరోయజ్ఞభోక్తాదానప్రేద్రోవినాశకః | నారాయణఃపరం
 బ్రహ్మపన్నగాశనవాహనః | జల్కీడానమానక్తగోపీవస్త్రాపహరకః |
 పుణ్యశ్లోకస్తీర్థపాదోవేదవేద్యోదయానిధిః || ౨౦ || సర్వతీర్థాత్మక
 సర్వగ్రహరూపీపరాత్పరః | ఏవంశ్రీకృష్ణదేవస్యనామ్నా మప్తోత్తరం
 శతం || ౨౧ || కృష్ణనామామృతం నామపరమానందకారకం | అత్యుచ
 దనదోషఘ్నంపురమాయుష్యవధానమ్ || ౨౨ || శివోమహేశ్వరశ్శం
 + శతః || శ్లో || సురాస్త్రామభిషిచంతు × సిద్ధయే | పూర్ణపాత్రోద
 కేనలభిషిచ్య | గోవృషభపూజా. అచమ్య... పితు...
 + ధం గోవృషభపూజాం కరిష్యేనమః - షోడశోపచారైరభ్యర్చ్య |
 అథాగ్నేః గోవృషభవదక్షిణంకారయిత్వా | ప్రదక్షిణం.
 అథనమస్కారం.

శ్లో || గావోమమాగ్రతస్సంతు | గావోమసంతుపృష్ఠతః | గావో
 మహృదయేసంతు | గవాం మభ్యేవసామ్యహమ్ | శంఖచక్రపూజా.
 అగ్నేః పూర్వతఃవస్త్రగంధుగోళరి శంఖచక్రంనిధాయ | షోడ

శోపచారైరగ్యర్చ్యం శ్లో॥ సువర్చనమహావాతా కోటిసూర్యసమకృధా
అజ్ఞానాంధస్యమేనిత్యం విష్ణోర్జ్యోతిర్గ్రహదర్శయ ॥ త్వంపురాసాగరోత్ప
న్నః! విష్ణునావిప్రుతః శీ సర్వదేవహితాథాయా పాంచజన్యసమోస్తుతే॥
ఇతి సమస్కుర్యాత్ ॥—ముద్రణకాలేతతఃవస్త్రదానందద్యాత్ ॥

అన్న శంఖ చక్రం నిధాయ॥ అగ్నిప్రజ్వాల్య - చక్రముద్రణ
పశ్చాద్వామే శంఖముద్రణవాకంయిత్యా॥ అశముద్రణమంత్రః॥ త్రిశూ
లందక్షిణేపాశ్చేవామేచక్రం ప్రదాపయేత్ ॥ వృషస్యశివవిష్ణోశ్చేచి
హ్నానాందర్శనాత్సదా ॥ సర్వపాపవిముక్తిస్సాత్త్వస్థాత్త్వచ్చిహ్నాధార
ణమ్ ॥ వృషస్యవశ్యకం సర్వం దేవసంతుష్టి సాధకమ్ ॥ హేవృషభరా
జప్రాద్దేశం గత్వా ప్రార్థ్య శేషు త్పాణినిఃస్థా ప్రాక్సముద్గోదకపీ
త్వా- తత్రత్య గవాంపతిహ్నాత్వా- దేవబ్రాహ్మణక్షేత్రాణిః కరిహృత్య
యథేష్టం విహర ॥ హేవృషభరాజ దక్షిణదేశం గత్వా + విహర ॥ హేవృ
షభరాజ పశ్చిమదేశం గత్వా + విహర ॥ హేవృషభరాజ ఉత్తరదేశం
గత్వా x విహర ॥ ఇతిపతిత్వా॥ (పా) + తీ) పితుః గోత్రస్య x x ప్రే
తస్య ప్రేతత్వ విముక్తిస్థగ్ధం మరణాదినా x వాని అంధత్వ + ప్రైశాచిక
బాధానివృత్తివ్యారాశాశ్వతిరుద్రలోకా వాప్తిర స్వితీ భవంతోబ్రువం
తు- (ఏషవృషః సయోత్సన్నః) ఇతిపతిత్వా॥ శ్లో॥ ప్రత్యక్షమౌధిమా
రభ్యః ప్రాగభేదగోధాపాతతదైవదక్షిణాంబోధిసామ్యాప్తేరభిపాదప॥
శ్లో॥ హేత్వాదేవం ద్విజక్షేత్రం యథేష్టంచగోధిప ॥ గవాంధపతిహ్నా
త్వా అభీష్టఫలదోధిప ॥ ఇతివృషభం ప్రార్థయేత్ ॥ విసృజేత్ ॥

బలిపదానము.

పరిస్థరణము త్తరేవిసృజేత్ ॥ హేమామ శేషతంమలానాదాయ॥
అగ్నింలప్తదిక్షునిదధాతి॥ ఇంద్రబలిందదామి ॥ అగ్నిబలిం x మియను
...మి॥ నైకోము...మి॥ వరుణ...మి॥ వాయువ్య...మి॥ కుపేరబలిం... మి॥
ఈశాని...మి॥ తతః తిలోదకానిదద్యాత్ ॥౧॥ తతిఃగోదాంకుర్యాత్ ॥

అథ బ్రాహ్మణేభ్యోయథాశక్తిదక్షిణ తాంబూలాదికందద్యాత్ |

ఇతివృషోత్సర్జన ప్రయోగస్సమాప్తః ||

ఏకోద్దిష్ట శ్రాద్ధవిషయము.

ఈశ్రాద్ధమందు ఎనమృదుగురునుగాని యొకరినిగాని విప్రునివ
రించివసుగణశ్రాద్ధము- రుద్రగణశ్రాద్ధమందు ఐదకొండుగురికిగాని- శ
క్తిలేనియెడ యొకనికిగాని- తనశక్తికొలది- బియ్యము మొదలగు భోజ
నపదార్థములును- వస్త్రములను- హిరణ్యములను- బాహ్యములకు న
మర్పించునది ఈశ్రాద్ధము ప్రేతప్రీతికరమని కొందఱును - రుద్రప్రీతికర
మని కొందఱును జెప్పవారు. దేశాచారానుసారముగఁ జేయవలెను.

రుద్రోద్దేశపక్షమునందుఁ దిలలచుగ్రహింకఁగూడదు, అక్షతాదులచేతనే
జరుగవలెనుఅప్పుడుఅక్షతాదులను గ్రహించివకాదశరుద్రుల నుద్దేశించి
ఆమశ్రాద్ధము చేయవలెను. అశక్తుడు శక్తిస్వనుసారముగఁ జేయవల
యును పసుగణమునుగూడ ప్రేతోద్దేశము చేత నైననుఅప్తవసూద్దేశ
ముచేత నైనను జేయవలయునువసూద్దేశమునందు తిలలచే నేకోద్దిష్టవిధా
నములేదు. ఉపవీతియై అక్షతాదులచేత అప్తవసువులనుద్దేశించి బ్రాహ్మ
ణులకు భోజనద్రవ్యములను నమర్పించవలయును. తక్కినవిషయములు
నిర్ణయసింఘువునందుఁజూడదగును. ఏకోద్దిష్ట శ్రాద్ధవిషయస్సమాప్తః.

ఏకోద్దిష్ట శ్రాద్ధప్రయోగము.

(కర్తాస్మాత్వా) పవిత్రంధృత్వా! శీగోవింద గోవింద...ఏవంగు
ణ తిథౌపితుః...గోత్రస్య.....ప్రేతస్య మరణదినా...హని ప్రేతత్వ ని
వృత్త్యైవస్వాదిరూప ప్రాప్త్యర్థం ఏకోద్దిష్టామశ్రాద్ధం కరిష్యేనమః || అ
నుష్ఠాయథాశక్తిప్రాయశ్చిత్తం కరిష్యేనమః || సమస్తసంక...పదం || పి
తుః...గోత్రస్య.....ప్రేతస్య మరణదినా...హని ప్రేతత్వనివృత్త్యావ
స్వాదిరూప ప్రాప్త్యర్థం ఏకోద్దిష్టామశ్రాద్ధంకర్తుంఅధికార సంపద స్త్వి
త్థ భవంతో బ్రువంతు || కర్తుం అధికారసిద్ధిరస్తు ||

శ్రీగోవిందగోవి ద $\times$ ఏవంగుణ + తిథాపితుః + గోత్రస్య $\times$ ప్రేతస్య మరణదినా $\times$ హని ప్రేతత్వనివృత్త్యావస్వాది రూపప్రాప్త్యర్థం ఏకోద్దిష్టమశాద్ధ మామాదిద్రవ్యేణ ఏకోద్దిష్టవిధానేన ప్రేతాద్దేశేన సద్యఃకరిష్యేనమః॥ పితుః + గోత్రస్య + ...ప్రేతస్య మరణదినా + హనిప్రేతత్వ నివృత్త్యావస్వాదిరూప ప్రాప్త్యర్థం ఏకోద్దిష్టమ శ్రాద్ధప్రేతార్థేక్షణః కరిణ్యః॥
యజమాని శ క్తికాలద బ్రాహ్మణులకు తుణములు నివ్వవలయును.

శ్లో॥ అకోధనైశ్శౌచకై సుతతంబ్రహ్మచారిభిః॥

భవితవ్యంభవద్వి చ మయాచశ్రాద్ధకర్మణి॥

తతః— వాద్యస్థానే గోమయేనలిప్య॥ పితుః...గోత్రస్య....ప్రేతస్య వాద్యస్థానే దర్శనాస్తీర్థ-గంధాతుతాన్నిక్షిప్య- సకలారాధనై స్సన్ధిమిస్తు ॥ పితః...గోత్ర.....ప్రేతమరణదినా...హని ప్రేతత్వనివృత్త్యావస్వాదిరూప ప్రాప్త్యర్థం ఏకోద్దిష్టమశాద్ధ ప్రేతార్థే ఇదంతే వాద్యందదామి॥(సర్వలిపివాద్యందద్యాత్)శ్లో॥నమోబ్రాహ్మణ్య...నమః॥ అశ క్తాపాదావ్రత్యైశ్శ॥ శ్రీకృష్ణ కృష్ణ కృష్ణ॥ బ్రాహ్మణా ఉదబ్బు ఖముపనేశ్య॥ పితః...గోత్ర... ...ప్రేత పితృరాధ మయంకుశః ఆసనం దద్యాత్ ॥ ఏవంగుణ...తిథాపితుః...గోత్రస్య.....ప్రేతస్య మరణదినా ...హని ప్రేతత్వ నివృత్త్యావస్వాదిరూప ప్రాప్త్యర్థం ఏకోద్దిష్టమశాద్ధకర్మకరిష్యే॥ నమః॥ శ్లో॥ పుండరీకాక్ష గోవింద హనుడేవ జనార్దన॥ మయాప్రితిమంద్రవ్యం భవితంకురుసర్వదా॥ ఇహమద్రవ్యాదిన-ప్రేత తుణం కుర్యాత్ ॥ పితుః...గోత్రస్య.....ప్రేతస్య మరణదినా...హని ప్రేతత్వనివృత్త్యావస్వాది రూపప్రాప్త్యర్థం ఇదమాసన దదామి॥ పితః ...తుణందదామి॥ పితః...గోత్ర...ప్రేతమరణదిన...హని ప్రేతత్వనివృత్త్యావస్వాదిరూప ప్రాప్త్యర్థం ఇదంతే అన్వీయందదామి॥తిలైరిభ్యసన్తి॥ గంధాఢాయిమే ఆపః పుష్పాఢాయిమేతిలాః॥ శీతనాశిష్ట ..మే॥వస్త్ర ద్వయందత్వా॥ సకలారాధనై ప్రేతాయస్సన్ధిత్వంనమమ॥ యథాశక్తి

అనుదన్యాశిలనాయు || విష్ణోరమంగళస్వపితః...గోత్రీ.... ప్రేతమర
ణదినా...వాని ప్రేతత్వనివృత్త్యానన్వాది రూపప్రాప్త్యర్థం ఏతేతేమం
సపరికరం సవ్యంజనం సతాంబూలం సదక్షిణాకం సతిలాపి ధానోదకుం
భం పీతే...గోత్రీయ.....ప్రేతాయ ఇదమామం సపరికరం సవ్యం జ
నం సతాంబూలం సదక్షిణాకం- సతిలాపి ధానోదకుంభం ఏకోద్దిష్టామ
శాశ్వాదే వన్యదహూప్రప్రాప్త్యర్థం సంపదదేనమును ధారాదత్తం ||
తుః... శాశ్వాదేపితరం...గోత్రీయ.....ప్రేతముద్దిష్ట త్వయాక్రీయమానేన
మరణదినా...వాని ఏకోద్దిష్టామ శాశ్వాదే పితః...గోత్రీస్య.....ప్రేతస్య
...బ్రువంతు || ప్రేత...రస్తు || అభవీ డప్రదానం || పితః...వానిఏకోద్దిష్టా
మశాశ్వాదే...పి డప్రదానంకరిష్యేనముః || అథ గోమయేనానులిప్యః పిండ
సాధ్యః ఏతద్దర్శనసందదామి || దర్శనకరితీనోదకందదామి || పీతే...గో
త్రాయ.....ప్రేతాయ మరణదినా...వాని ప్రేతత్వ నివృత్త్యానన్వాది
రూప ప్రాప్త్యర్థం ఏకోద్దిష్టామ శాశ్వాదే ప్రేతాశ్వాదేపితం పిండందదామి ||
(ఇతిపిండందత్వా) పిండోపరితీనోదకందదామి || అథయథాశక్తిదక్షిణాం
దద్యాత్ || పిండవైవేద్యంకుర్యాత్ || ధారాదత్తం || ఏవంగుణ...అథా
పితః...గోత్రస్య... ప్రేతస్య మరణదినా...వాని ప్రేతత్వనివృత్త్యా
నన్వాది రూపప్రాప్త్యర్థం ఏకోద్దిష్టామ శాశ్వాదీయ...పిండప్రదానం పిత
రం...గోత్రం.....ప్రేతముద్దిష్ట మయాక్రీతేనానేన పితః ...గో...
ప్రేతస్య మరణదినా...వాని ఏకోద్దిష్టామ శాశ్వాదీయ...పిండప్రదానేప్రేత
త్వవిముక్తకస్త్విలిఖవంశోబ్రువంతు || ప్రేతత్వప్రీరస్తు || దత్తంప్రాప్తం
అభి వ్యతాం || (ఇతికర్తావదేన) అభిరమతాస్యః || ఇతి బ్రాహ్మణో
వదేత్ || జలేపిండనిక్షేపణం కుర్యాత్ || (కర్తవ్యత్వాచమ్య) కర్మణః
పుణ్యహవ చసంకుర్యాత్ || ఏకోద్దిష్టప్రాప్తప్రయోగస్సమాప్తః.

అథదశ శాశ్వాదవిధి.

శ్లో || సపిండకరణాదర్వా కుర్యాత్ప్రాచ్యధానియదశి ||
ఏకోద్దిష్టవిధానేన కుర్యాత్సర్వాణితానితు ||

తా॥ సపిండికరణముకంటె ముందుగఁబడునాలుగు శ్రాద్ధములను ఏకోద్దిప్తవిధానంబులచేసి యే నువలయునని ప్రాజ్ఞానికవచించె.

శ్లో॥ శ్రాద్ధానిపాదశతత్యా వైవకుర్యాత్సపిండసం ॥ తా॥ యోదశ శ్రాద్ధములు చేయక సపిండికరణము చేయఁగూడదని లోకాక్షి స్మృతి యందున్నది.

శ్లో॥ యస్యసంవత్సరాదర్యా క్సపిండికరణంకృత్రిమ్ ।

మాసికంచోదకుంభంచ దేయంతస్యాపివత్సరమ్ ।

తా॥ సంవత్సరములోపల సపిండికరణమైవచో తిరుగమాసికముఉదకుంభ శ్రాద్ధమువర్షపక్షాంతము చేయవలెను.

గాలపఁ—శ్లో॥ సపిండికరణాదర్యా గవక్తవ్యక్తతాన్యపి ।

పునరవ్యవక్తవ్యంతే నృద్ధ్యత్తరినిషేధనాత్ ।

తా॥ సపిండికరణములోగా వపర్షించి మాసికములుచేసినను కృత్తిశ్రాద్ధమువైని నిషేధించబడినందున తిరుగమాసికములు చేయవలెను. విశేష సూచన - సపిండికరణమునకుముందు ఏకోద్దిప్తవిధిచేతను నలువైపుస్వాగవిధిచేతను చేయవలయును తక్కిన విషయములు నిర్ణయసింధువునగుబాదసలెను.

కాశ్యాదునః ॥ శ్లో॥ గ్వదిశిప్రజీనూస్యాని ఆద్యమాన్యాసకే తథా సపిండికరణవైవ ఇశ్యేగిచ్ఛాద్ధాదహం । త్రికక్షీకాన్తికేచితి శ్రాద్ధాన్యేతాని యోదశశేషి ॥ జాతుః స్వపాతః ॥ ఇయోదశశ్రాద్ధవిధిః

తా॥ పంచైందు మాసికములు- ఆద్యమాన్యాసికములును-సపిండికరణమునివధి యాలు శ్రాద్ధములు, త్రైకక్షీకాన్తికము నని జాతుః స్వపాతము- ఆద్యమనగా ఊన మాసికము- మాన్యాసికమునగా ఊనవృత్తు- ఆన్తికమునగా ఊనాన్తికముఅనితత్త్వము

సోదశ శ్రాద్ధ ప్రయోగము.

గ్రాహ్యగ్రాహాచారాయ॥ క రాన్నా త్యాచమ్య॥ వనిశింధృత్వాః
శ్రీగోవింద + ఏనంగుణసి శేషణ విశిష్టాయాం పుణ్యతథా ॥ (అపసవ్యం)
పీతుః + గోత్రస్య × ...ప్రేతస్య మరణదినాదారభ్య + వాని ప్రేత
త్పప్తిద్వారాప్రేతత్వవిముక్తిస్థం ఆద్యాదియోదశైకోద్దిప్తమశ్రాద్ధంక
రిష్యేనమః ॥ కాలే అనుజ్ఞార్థం యథాశక్తిప్రాయశ్చిత్తి కరిష్యేనమః॥
శ్లో॥ సమస్తసంవత్సరమవస్తీ + పదం ॥ (అపసవ్యం) పీతుః × గోత్ర

స్వ + ... ప్రేతస్వ మరణదినా + హని ప్రేతత్వప్రద్యారా ప్రేతత్వవిముక్త్యం ఆవ్యాదిహృద్యై కోద్విష్టామశాద్ధా కర్తు అధికారసంపదస్త్వి తథవంశో బ్రువతు॥ అధికారసిద్ధిరస్తు॥ శ్రీగోవిందగోవిం + పూర్వోక్త ఏవంగుణ + తథా - (అపసవ్యం) పితూ + గోత్రస్వ + × ప్రేతస్వ మరణదినాదారభ్య × హని దేశకాల దేవాధర్మనైఋత్యైకయాశ్వస్య పిండీకరణంకర్తు కామస్పృఙ్ ఊనమాసిక, ద్వితీయమాసిక, త్రైతీయమాసిక, చతుర్థీయమాసిక, తురీయమాసిక, పంచమమాసిక, షాష్ఠాసిక, ఊనమాష్ఠాసిక, సప్తమమాసిక, అష్టమమాసిక, నవమమాసిక, దశమమాసిక, ఏకాదశమాసిక, ఆశ్విక మాసిక, ఊనాద్విక మాసికాఖ్యాని పంచదశైకోద్విష్టామశాద్ధాని స్వేస్వేకాలే కర్తవ్యాని స్వకాల విహితే నాద్యమాసికేన సహపృథ్వ్య ప్రేతోద్దేశేన వసుగణాఖ్యైశాద్ధం గురద గణాఖ్యైశాద్ధం వృషోత్సర్జనాఖ్యైశాద్ధం అవశిష్టబ్రాహ్మణంచ ఆమరద వ్యేణ ఏకోద్విష్టవిధానేన సమాసతంత్రేణ ప్రేతోద్దేశేన అద్య (ఉపవీతి) కరిష్యేనమః॥ (ఇహిసంకల్ప్స్య) అధర్మణానిదద్యాత్॥ యథా(అపసవ్యం) పితూ + గోత్రస్వ × + ప్రేతస్వమరణదినా + హని ఆద్యమాసికైకోద్విష్టామశాద్ధైకేనదదామి॥ ఏవమూనాద్యమాసికేషువసుగణాఖ్యైశాద్ధేషుచ పృథక్పృథక్కేతుణాని సర్వత్రదద్యాత్॥

అథ హండలపూజా.

పాద్యస్థానే గోమయేనమండలముపలివ్య॥ తత్రదర్భాస్త్రీగంధాన్నిశీక్య హింసాన్విగీక్య సకంఠాదాధైస్సవ్యచిహ్నముస్తు॥ (ఇతిహిందకం త్యజేత్) కుశతిహిందకమంజలినిగృహీత్యా॥ పితూ × గోత్ర × ... ప్రేత మరణదినా...హని ఆద్యమాసికై కోద్విష్టామశాద్ధై ఇదం దేవాద్యం దదామి॥ శ్లో॥ సమోబ్రహ్మణ్య...నమః॥ ఏవమూనాద్యవశిష్టాంతిశాద్దేషునశ్వేషా తత్రైద్ద్యాబ్రాహ్మణానాం పృథక్పృథక్ పాద్యంపదద్యాత్॥ కర్తాపాదాప్రహేత్॥ ఆచమ్య॥ — *అథవిష్టరః* సర్వత్రదద్యాత్

యథా॥ (అపసవ్యం) పితః...గోత్రం.....ప్రేత మరణదినా...హని ఆద్య
మ...సి కే కోద్దిష్టామశ్రాద్ధే ప్రేతార్థేషదంతేః పురందరామి (ఇతి విష్ణురం
దత్యా) ఏవ ప్రకారేణ సర్వేషాం బ్రాహ్మణానాం ఊనాద్యవశిష్టాంతే
షుశ్రాద్ధేషు తత్సేకంఽప్తరందత్యా॥ శ్రీగోవిందగోవింద + ఏవంగుణ +
తిథౌ (అపసవ్యం) పితః + గోత్రస్య.....ప్రేతస్య మరణదినాదాంభ్య
...హని ఆద్యాది షోడశైకోద్దిష్టామశ్రాద్ధేషు రుద్రగణాభ్య ససుగణా
భ్య వృషాద్విజ్ఞానాభ్యాఽవశిష్టై కోద్దిష్టామశ్రాద్ధేషు భవదనుజ్ఞాప్ర
క్రాంతిం శ్రాద్ధకర్మకరిష్యేనమః॥ శ్లో॥ పితృహవేషితా చత్వరాక్షసానాం
విముక్తయే! తిత్తిహనాం నివృత్త్యంతిలోదకమూహస్పృశేత్॥ ఇతి తిలో
దాంస ప్రోక్ష్య॥ మృదమాదాయ తిలాన్వికి శేత్॥ తిలాహిరతుం త్వసు
రాత్ దర్భాభిరతురాక్షసాత్ । పంక్తింవై శ్రోత్రియారక్షేదతిథిస్స
ర్వరక్షః॥ ఇతి సీలదర్భానితీప్య॥ శ్రాద్ధసంపాదనద్రవ్యాది ప్రోక్షణం
కుర్యాత్॥ పు డరీకాక్షు డరీకాక్షు॥ శ్లో॥ శ్రాద్ధకాలే గయాంధ్యాత్వా
ధ్యాత్వా దేవంగణాధరం తాభ్యాంచైవ సమస్కృత్య తతిశ్రాద్ధం ప్రవ
ర్తయే॥ పితః...గోత్రస్య...ప్రేతస్య మరణదినా...హని ఆద్యాది షోడశై
కోద్దిష్టామశ్రాద్ధే ప్రేతార్థేషదంతేః అపసందరామి॥ ఇతి నామ భాగే అపసం
దత్యా॥ పితః...గోత్రస్య.....ప్రేతస్య మరణదినా...హని ఊనమాసి
క...ప్రేతార్థేషదంతే అపసందరామి॥ పృథక్పృథక్ సర్వేషామాసనాని
దత్యా॥ పితః.....ప్రేతార్థేషదంతే తుణదదామి॥ ఏవమూనాదిమా
సికేషు పసుగణాభ్యాది శ్రాద్ధేషు చ పృథక్పృథక్ తుణాని సర్వత్ర
దద్యాత్॥

అర్ఘ్యపాత్రా నాదనమ్.

బ్రాహ్మణస్య పురతః దర్భానా సీర్య॥ తత్ర అర్ఘ్యపాత్రం నిధాయ॥
తిలాలికిర్య॥ పాత్రే ఉదకం నిసీయ॥ శ్లో॥ ఆపోదేవి భవంతుష్టం ప్రేత
ార్థే సర్వదేహినాం అభిస్రవంతు యేదేవి సర్వతీర్థనామినః॥ పితరం
...గోత్రం.....ప్రేతాః పాత్రే తిలాలిదత్యా॥ అర్ఘ్యపాత్రే అయం
గంధః॥ పుష్పాంశ్చంతిలందదామి॥ అయంకుశః...ప్రేతాయస్య చ్చితమస్తు॥

పురాణ ఉదకంపూరిత్యా- ప్రేతపాత్రం సావన్నం! అస్తు! ఇతి బ్రాహ్మణోవదేత్ ||
— అర్చ్యదానమ్. —

...పితః... గోత్ర..... ప్రేతమరణదినా ... హని ఆద్యాదిహోడశైకో
ద్విష్టానుశ్రాదే ప్రేతాశ్చే ఇదంతే అర్చ్యందదామి || (అర్చ్యదత్వా) ఏవ
మూసమాసికాదిషు వసుగణాభ్యాద్య వశిష్టాంతేషుచ తత్తత్సాసికము
త్వా ఆపోదానపూర్వకం సర్వేషాం బ్రాహ్మణానాం హస్తే అర్చ్యం
దద్యాత్ || శ్లో || ఇహాగ్రంకరిత్యజ్య గతోసివరనాంఽతి | మననానా
యురూపేణుశే (విపే) త్వాం యోజయామ్యహం || అర్చ్యపాత్రాణి
విస్మరేత్ |
అర్చ్యదానమ్.

అథదిత్యైరభ్యర్చ్య గంధార్థం పుష్పార్థం అలంకరణార్థం తిలకాదుః ||
శ్లో || శీతవాసోష్ణ .. ప్రయచ్ఛమేపితః... గోత్ర... .. ప్రేతమరణదినా...
హని ఆద్యాదిహోడశైకోద్విష్టానుశ్రాదే ప్రేతాశ్చే వస్త్రయుగ్మం
తుభ్యమహం సంప్రదనేమమ || ఇతి సర్వత్రప్రేక్షకం వస్త్రార్చ్యయంద
ద్యాత్ | అథకన్యాభరణకల్యాభరణలంకారభరణాని సర్వత్రదద్యాత్ |
సకలారాధనైస్సర్వీతమస్తు | తతః యథాసంభవభోజనపదార్థా పా
త్రేషువిధాయ || ఆసుందిగుణంవా చతుర్గుణంవా దద్యాత్ |

బ్రాహ్మణులయొద్ద (విష్టశ్చ) వేపి - బిజ్జము - వెసలు - మినుములు - నేయి
మిర్చి - మొదలగుభోజనపదార్థములను విడ్డిచి - తిలకాదుగూడిన యుదకుభమును తాం
బూలమును - వక్షిణము బ్రాహ్మణుల కందలికి తనకైక్కిరించి ద్విగుణముగాగాని, చతు
ర్గుణముగాగాని, సమర్పించవలయును.

శ్లో || పుండరీకాక్షగోవింద వాసుదేవజనార్దన | మయంర్పితమి
దంద్రవ్యం పవిత్రం కురుసర్వదా || (ఇత్యానూదికం సంహృత్య) (అథ
సవ్యం) బ్రాహ్మణహస్తంగృహీత్వా || విష్ణో ఆనురక్తస్వ (ఇత్యామద్ర
వ్యం ద్విజాంగుష్ఠేన స్పర్శయిత్వా) పితః x గోత్ర + ... ప్రేతవత్రే
ఆనుసంకరికరం పితా + గోత్ర + ... ప్రేతోదేవజేదమామం సపరి
కరం బ్రాహ్మణస్తు తత్సర్వం గయేయం భూర్దగాధగోవిదః రాజతం
పాత్రమక్షయవటచ్ఛాయేయం - పిత్రే + గోత్రాయ + ... ప్రేతాయ

ఇదమామం సోపస్కరం సదక్షిణాకం సతాంబూలం సతిలాపిహానో
దకు భం - పితుః + గోత్రస్య × ... ప్రేతస్య మరణదినా + హని ఆద్య
మాసికై కోదిష్టామశ్రాద్ధ ప్రేతార్థే సుప్రదదేనమమ ॥ ప్రేతత్వప్తి
రస్తు॥ (తిలోదకఁత్యజేత్)

(కర్త) ఈలాగున నితరములయిన ఊసమాసికము మొదలగు
శ్రాద్ధములయందు విష్ణోఆమంరక్షస్య అనునది మొదలుకొని తృప్తిరస్తు॥
అనువటకు ఆయా శాస్త్రముల యందుఁజెప్పి దత్తముఁజేసి తిలోదకము
విడువవలయును.

స్త్రీకైః మాతః + గోత్రే × ప్రేతేపితృ ఆమసంపరికరం -
మాతా × గోత్రా... ప్రేతా దేవతేదమామంసపరికరం బ్రాహ్మణస్తు -
తత్సర్వం గయేయం భూగదాధరోభోక్తా రాజతం పాత్రీమక్షయ పట
చ్చాయేయం మాత్రే... గోత్రాయే... ప్రేతాయై ఇదమామం సోప
స్కరం సదక్షిణాకం సతాంబూలం...నమమ ॥

ధారాదత్తమ్.

పితుః... గోత్రస్య... ... ప్రేతస్య మరణదినా ... హనిద్విరా
వృత్తాద్యమాసికాద్య వశిష్టాంతైకోదిష్టామశ్రాద్ధేషు పితరం ... గోత్రం
..... ప్రేతముద్దిశ్యమయా క్రియమాతైశ్శేభిః మరణదినా... హని ఆద్య
మాసిక - ఊసమాసిక - ద్వితీయ... ... త్రైవక్షిక - తృతీయమాసిక -
చతుర్థమాసిక - ఐంచమమాసిక - షాస్తామసిక ఊసషాస్తామసిక - సప్తమ
మాసిక - అష్టమమాసిక - నవమమాసిక - దశమమాసిక - ఏకాదశ
మాసిక - ఆభిరమాసిక - ఊనాభిరమాసికా త్రైవక్షికవై కోదిష్టామ
శ్రాద్ధైః స్వేస్వేకాలేక రత్నైః దేశకాలవైపరీత్య శంకయాశ్చ సుపిండి
కరణంకర్తుం ఆమాదిద్రవ్యేణ ఏకోద్దిష్టవిధానేన న్యకాలవిహితే నాద్య
మాసికేనమా సమాసతంత్రేణాపకృప్యకృతైః పసుగణాఖ్యశ్రాద్ధేన
రుద్రగణాఖ్యశ్రాద్ధేన వృషాత్సర్జనాంగ శ్రాద్ధేనచపితుః... గోత్రస్య...
... ప్రేతస్య ప్రేతత్వప్తిద్వారా ప్రేతత్వవిముక్తిరప్సితి భవంతోబ్రు

వ.తు॥ (తిలోదకం త్యజేత్) ప్రేతత్వ విముక్తిస్తు॥ ఇతి బ్రాహ్మణాః
వదేయః॥ అథ పిండోదానమ్.

పూర్వోక్తవంశుణః... తిథాపితృః...గో... ప్రేతస్య మరణ
నినాదార ... హస్తావ్యాధి పోషకైకోద్దిష్టామశ్రాద్ధేషు వసుగణాఖ్య
శ్రాద్ధే రుద్రగణాఖ్యశ్రాద్ధే వృషోద్దిష్టానాం శ్రాద్ధేచ పిండోదానం
కరిష్యేనమః॥ ఇతిసంకల్ప్యతమేవకోసవిశేషిండాకృత్యా॥ గోమయే
నానులిప్య॥ తత్ప్రేతక్షీణాగ్నిం దర్శ్యానిధాయ॥ దర్శింపరివత త్ప్రేత
కందదామి॥౧౯॥ పితే...గోత్రాయ...ప్రేతాయమరణనినాదారభ్య...
హని ఆద్యమాసికైకోద్దిష్టామశ్రాద్ధేప్రేతాద్ధేపిండం పిండందదామి॥౧॥
పితే... గోత్రాయ... ప్రేతాయమరణనినా...హని ఉపమాసికైకోద్ది
ష్టామశ్రాద్ధే ప్రేతాద్ధేవతంపిండం దదామి॥౨॥ పితే... గోత్రాయ...
ప్రేతాయమరణనినా...హనిద్వితీయమాసికైకోద్దిష్టామశ్రాద్ధేప్రేతాద్ధే
వతంపిండందదామి॥౩॥ పితే...గోత్రాయ ...ప్రేతాయమరణనినా...
హనిత్రైవిక్షీకమాసికైకోద్దిష్టామశ్రాద్ధేప్రేతాద్ధే వతంపిండ దదామి॥౪॥
పితే...గోత్రాయ...ప్రేతాయమరణనినా...హనితృతీయమాసికైకోద్ది
ష్టామశ్రాద్ధేప్రేతాద్ధేవతంపిండందదామి॥౫॥ పితే...గో...ప్రేతాయమర
ణనినా... హని చతుర్థమాసికైకోద్దిష్టామశ్రాద్ధే... వతంపిండం దదా
మి॥౬॥ పితే...గో... ప్రేతాయమరణనినా...హనికంచమమాసికై
కోద్దిష్టామశ్రాద్ధే...ధేవతంపిండందదామి॥౭॥ పితే...హస్తాని
కైకోద్దిష్టామశ్రాద్ధే...దదామి॥౮॥ పితే... ఉపమాస్మాసికైకోద్దిష్టామ
శ్రాద్ధే...దదామి॥౯॥ పితే...సప్తమమాసికైకోద్దిష్టామశ్రా
ద్ధే...వతంపిండం...మి॥౧౦॥ పితే... అష్టమమాసికైకోద్దిష్టామ
శ్రాద్ధే...వతంపిండం...మి॥ ౧౧॥ నవమమాసికైకోద్దిష్టామ శ్రాద్ధే
... వతం పిండం ... మి॥ ౧౨॥ పితే... దశమమాసికైకోద్దిష్టా
మశ్రాద్ధే...వతం పిండం ...మి॥౧౩॥ పితే...ఏకాదశమాసికైకో
ద్దిష్టామశ్రాద్ధే...వతం పిండం...మి॥౧౪॥ పితే...అగ్నికమాసికైకోద్దిష్టా

మశ్శాద్ధే... ఏతంపిండం...మి॥౧౧॥పిత్తే... ఊనాద్ధిఃమాసిక్తై కోద్దిష్టా
 మశ్శాద్ధే...ఏతంపిండం...మి॥ ౧౬॥ పిత్తే...వసుగణాఖ్య ఏకోద్దిష్టామ
 శ్శాద్ధే...ఏతంపిండం...మి॥౧౭॥ పిత్తే...రుద్రగణాఖ్య...ప్రేతాథే ఏతం
 పిండం...మి॥ ౧౮॥ పిత్తే...వృహస్పిర్జనాఖ్య ఏకోద్దిష్టామశ్శాద్ధేప్రేతా
 థే ఏతంపిండందదామి॥౧౯॥ ఇతి ఏకోనవీకపిండాదత్వా ॥ పిండస్యో
 కరి ఏత త్రిలోదకంవదామి॥ ౧౯॥ (ఇతితిలోదకానీ దత్వా) తతఃకోదా
 వ చక్రస్య ॥ అంశసాధ్యంశనందదామి (అ-జనందత్వా) భోగనిష్ప
 త్యర్థం తాంబూలం నక్షితా చదత్వా ॥ అథధారాదత్తం ॥ పూర్వోక్త
 తిథౌ పితుఃకోరిస్య... .. ప్రేతస్య ప్రేతత్వవిముక్త్యర్థం మరణదినా
 + హని అన్యమాసిక + ఊనాద్ధికపర్యంతేషు వసుగణాఖ్య రుద్ర
 గణాఖ్యవృహస్పిర్జనాంగ్లవాద్ధేవపితరం + గోత్ర + x ప్రేతముద్దిస్య
 మమూదత్వాపిండైః పితుఃకోరిస్య.....ప్రేతస్య మరణదినా దారిధ్య
 x నా అన్యమాసిక + వృహస్పిర్జనాంగలకోద్దిష్టామశ్శాద్ధియతిలో
 దక పిండప్రవాప్తేపితుః + గోరిస్య... .. ప్రేతస్య ప్రేతత్వవిముక్తి
 రస్త్వితిభవంత్యిబ్రువంతి॥ [ఇతితిలోదకగత్యజేత్] ప్రేతస్య ప్రేతత్వ
 విముక్తిరస్తు ॥ ఇతిబ్రాహ్మణాఃవదేయు ॥ దత్తానిశ్శాద్ధాని అభిరమతా
 మితికిర్తనదేత్ ॥ అభిరమతాస్యః ఇతిబ్రాహ్మణాఃవదేయు॥ తతః జలే
 పిండపక్షేపణంకుర్యాత్ ॥ తతఃగ్నుత్వాచమ్య ॥ [కర్తా] గృహమా
 గత్యపుగ్యాహం వాచయేదితిజీచిత్ ॥

ఇతి షోడశశాద్ధప్రయోగ స్సమాప్తః.

సపిండికరణ ప్రయోగము.

అథనిమంత్రోగ్- బ్రాహ్మణా నిమంత్రయేత్ ॥ విశ్వదేవార్థం
 ద్వా॥ ప్రేతార్థమేకం ॥ తత్ప్రితాదీనాంత్రో ॥ విష్ణ్వర్థమేకంచ క్రమేణ
 నిమంత్రయేత్ ॥ కర్తాగ్నుత్వా ॥ ఐవిలింధ్యత్వా ॥ అపకామస్తుమీ
 తానిపిశాచా నర్వహేదశం ॥ సర్వేమానుషకోభేప్రేతకర్మ సమారభే॥
 గృహేతిలాన్వికీర్య శ్రీగోవింద గోవిందపూర్వోక్త + తిథౌ [అజనవ్యం]

పితుః...గోత్రస్య... ..ప్రేతస్య మరణదినా దారభ్య ... హనిసపిండి
 కరణాఖ్యామశృద్ధకర్మకరిష్యేనమః (ఇతిసంకల్ప్య) కాలే అనుష్ఠానం
 యథాసంభవ త్రాయశ్చిత్తమాచరిష్యే॥ శ్లో! సమస్తసంపత్తిను ...
 కదం । (అవసవ్యం) పితుః ... గోత్రస్య ... .. ప్రేతస్య మరణదినా
 దారభ్య...హని ప్రేతస్య ప్రేతత్వవిముక్తిద్వారా వహ్యాది పితౄణాం
 వాప్యర్థం మరణదినాదారభ్య... హని దేశకాల దేహధర్మ వైకరీత్య
 కింఽయా అవ్యసపిండికరణాఖ్యామ శ్రాద్ధం కర్తుం అధికారసంపద స్తి
 తిథివంతో భవంతు ॥ కర్తుంఅధికార సంపదస్తు ॥ సర్వే ఆనుభవ్య
 పదార్థాశ్చచయోభవంతు॥ పూ ర్వోక్త...శ్లో (అవసవ్యం) పితుః...
 గోత్రస్య... ..ప్రేతస్య... మరణదినాదారభ్య... హని సపిండికరణ

ఖ్యామశ్రాద్ధే పితుః ... గోత్రస్య ... .. ప్రేతస్య తత్త్విగ్నిపితామహ
 ప్రపితామహై... గోత్రైః... .. కర్మ్యము సంకల్పణ వాసుదేవరూపై
 స్సహసమానోదక స పిద్యసిద్ధిగా వహ్యాది పితౄణాం వాప్యర్థం
 పితుః ... గోత్రస్య ... .. ప్రేతస్య ఏకోద్దిష్టవిధానేన ప్రేతోద్దేశేన,
 తత్త్విగ్నిపితామహ ప్రపితామహనాం...గోత్రాణాం... కర్మ్యము సం
 కల్పణ వాసుదేవరూపాణాం ఆనుపార్యణ విధానేన ఏన ముభయాత్మికం
 ఉభయతోద్దేశికం కాలకామ సంజ్ఞక విశ్వేదేవపూర్వకం పిష్ట్యుతం
 పితుః...గోత్రస్య.....ప్రేతస్య మరణదినాదారభ్య.. హని సపిండికర
 ణాఖ్యామశ్రాద్ధంఅమాప్నేనహపిమా పార్యణవిధానేన ఆమాదిద్రవ్యేణ
 సమాసతీత్రేణ సద్యఃకరిష్యేనమః ॥ పితుః + శ్రాద్ధే దర్శచేదసంకృ
 త్వా ॥ కాలసంజ్ఞకానం విశ్వేషాం దేవ నాస్థానేతుణః కర్తవ్యః
 కామకసంజ్ఞకవిశ్వేషాం దేవ నాస్థానేతుణఃకర్తవ్యః॥ ద్వాత్రావ్యాభౌ
 దైవసమత్రి॥ [అవసవ్యం] పితుః.. గోత్రస్య.....ప్రేతస్యమరణది
 నా...హని సపిండికరణాభ్యై ర్దోస్తామశృద్ధప్రేతార్థాత్మకకర్తవ్యః॥
 ఇతి ప్రేతార్థమేకం నివంత్రి॥తత్త్వితుః...గోత్రస్య... ..కర్మ్యమురూ
 కస్యభావేతి యోగ్యత్వమ్॥ [ఇతిపితృర్థమేకం నిమంత్రి] తత్త్వితామహస్య

...గోత్రస్య.....సంకల్పిణ రూపస్య స్థానేక్షణః కలితవ్యః॥ [ఇతి పితా
మహాధామీకం నిమంత్య] తత్ప్రతిపితామహస్య...గోత్రస్య.....సంకల్పి
దేవరూపస్య స్థానేక్షణః కలితవ్యః [ఇతి ప్రపితామహాధామీకం నిమం
త్ర్య] [సప్త్య] శ్రాద్ధ సంతక్షి శ్రీమహాధామీకం స్థానేక్షణః కలితవ్యః [ఇ
తి విష్ణ్వర్థమేకం నిమంత్య] కేచిత్ - స్థానేక్షణః కలితవ్యః ఇతి తాంబూలం॥
శ్లో॥ అక్రొధ నైశ్చల్యచక్రైస్సరితం బ్రహ్మ దిభిః । భవితివ్యం భవద్భి
శ్చిమయూచ శాద్ధక్రియే॥ అథగోమయేనమ డల్యాయంకృత్యాః విశ్వే
దేవార్థం విష్ణ్వర్థ చ ప్రథమమండలం పేతార్థ మధ్యమమ డలం॥ త
త్ప్రత్యాద్భ్యర్థ త్ప్రతీయం॥ [సప్త్యం] కాలకామక సంజ్ఞకానాం విశ్వేషాం
దేవానాం విష్ణ్వర్థపాద్యస్థానే సాక్షతా ఇమేకుశాః - పుష్పసహితా ఇమే

అక్షతాః అయః గంధః - ఇమేకుశాః - సకలారాధనైస్సర్వర్చితమస్తు । [అ
పసప్త్యం] పితా...పేత పాద్యస్థానే ఇమేకుశాః ఇమేక్షలాః - అయః గం
ధః సకలారాధనైస్సర్వర్చితమస్తు । తత్ప్రతిపితామహాధామీకామహానాం
పాద్యస్థానే సహితా ఇమేకుశాః - పుష్పసహితా ఇమేక్షలాః - అయః గంధః -
ఇమేకుశాః - సకలారాధనైస్సర్వర్చితమస్తు । [సప్త్యం] కాలకామక సంజ్ఞ
కవిశ్వేదేవానాం విష్ణ్వర్థం॥ కాలకామక సం పాద్యస్థానే ఇదమాససం
సమః - కాలకామక సంజ్ఞకవిశ్వేదేవాః ఇదంవః పాద్యంవమః - సుపాద్యం
పవిత్రం త్యక్త్వా పాదాగే అజ్యపూరితం॥ శ్లో॥ యదీచ్ఛసి మహారా
జ సర్వతీర్థావగమనం । పిత్రపాదవిగర్భ్యైశ్చోయం శిరిసిధాయ॥
పవిత్రంధృత్వా కాలకామక విశ్వేదేవబ్రాహ్మణయోద్వయోః పాదౌ
ప్రక్షాళంకృత్వా॥ [అపసప్త్యం] పితృ...గో...స్య పేతస్య మరణది
నా...హని సమిడికరిణాశ్చ కృద్విష్ణునాశ్రాద్ధేపేతార్థ ఇదం పేపాద్యం
దదామి॥ శ్లో॥ సమ్రాబ్రహ్మణ్యదేవ యః సమోనమః॥ ఇతి పాదౌ ప్రక్షా
ళ్య॥ [సప్త్య] తత్ప్రతిపితామహాధామీకామహాధామీకానాం విష్ణ్వర్థం॥ అపస
ప్త్యం తత్ప్రతి...ఇదమాససంసమః సుఖాసనం తత్ప్రతి...మహా...
గోత్రాః...ప్రద్యమ్ సంకల్పిణం సుదేవరూపః ఇదంవః పాద్యంవమః॥

సుపాద్యం || పవిత్రంధ్యత్వా || పాదాగే ఆజ్యపూతం నమః || (సవ్యం
 శ్లో || యదీచ్ఛసి నుహరాజ... ధారయే పవిత్రంధ్యత్వా || పవిత్రంధ్యత్వా
 శిరసిస్సత్వా || (సవ్యం) శ్రాద్ధసంరక్షక శ్రీమహావిష్ణోః సాక్షాత్సంరక్షక
 శ్రాద్ధసంరక్షక శ్రీమహావిష్ణోః ఇదమాననం నమః || సుఖాననం || శ్రాద్ధ
 సం... సాద్యం నమః || సుపాద్యం || పవిత్రంధ్యత్వా పాదాగే ఆజ్యపూతం
 నమః || నమోబ్రహ్మణ్యదేవాయ... నమః || పవిత్రంధ్యత్వా || విష్ణుపాదో
 దక శిరసిస్సత్వా || [కర్తా] ఈశాన్యభాగే పవిత్రంధ్యత్వా || పాదాగే
 తూర్వాచమ్య || పునఃపవిత్రంధ్యత్వా || విశ్వేదేవ ప్రాజ్ఞుభావ ఉపవే
 తయేత్ || పేతం పత్వజ్ఞుభుముపవేతయేత్ || తత్పితృపితౄణామహ ప్రపి
 తామహా ఉదజ్ఞుభావ - విష్ణు ప్రాజ్ఞుభావ ఉపవేతయేత్ || (సవ్యం)
 కాలకామక విశ్వేదేవా విష్ణురంజనము || [అపసవ్యం] పితుః... గోత్రస్య...

స్య పేతస్య మరణదినాదారభ్య.. హని సపిండికరణా శ్లోకోద్దిష్టామ
 శ్రాద్ధే పేతాగ్రే ఇదంతే విష్ణురంజనము || తత్పితృపితౄణామహ ప్రపి
 తామహా... గోత్రస్య... ప్రాజ్ఞుభుము స కర్షణ సుదయూహాః కర్షణం నమః || సవ్యం ||
 శ్రాద్ధసం... స్థం నమః || శ్రాద్ధాగ్రాసంతు మే శాంతాః పాపాత్వాం
 తు సమాహితాః || దేవానాం వైవదాతార ప్రాచారస్సర్వదేవానాం ||
 శ్రాద్ధకాలే గాంధ్యాత్వా || ధ్యాత్వా దేవ జనాంకం ప్రాజ్ఞుమాదిపి
 తూర్వాద్యాత్వా తత్ర శ్రాద్ధం పునరితయే || పురాణోక్త... గోత్రస్య... పే
 తస్య మరణదినా... హని సపిండికరణా శ్లోకోద్దిష్టామ || శ్రాద్ధకర్మకరిష్యేన
 మః || [అపసవ్యం] శ్లో || అగ్రక్రామస్తుభూతానిపిశ చాస్సర్వతోదిశంసన్
 మామహోభే.. పితృర్భుసమాచరేత్ || ఇతీతీలాస్వకీర్త్య || పేతస్థానే తుష్టిం
 వర్తలమండల కృత్వా || తత్పితృపితౄణామహ భూమిం సన్నాజ్య || తూ
 ణ్ణీం శండలత్రయం కృత్వా || సవ్యం || విశ్వేదేవ విష్ణుస్థానే భూమి స
 మ్నాజ్య || తత్రచతురశ్రేణు డలంకృత్వా || అథామాదిద్రవ్యేషు తూష్ణీం
 సంహృత్వా || కాలకామక x ఆనానం నమః || కాలకామక సన్నిహిత విశ్వే
 దేవా దేవానామిదమాననం దదామి || ౨ || అథ మరణదినామి || పిశ్వేదేవ

స్థానేభువిదగ్భావాస్తీర్యః । పాత్రద్వయంనిక్షిప్య । ఉదకఃపూరయిత్వా ।
దైర్భ్యఃప్రచ్ఛాద్యః । యవాన్పీకీర్యః । గంధార్థం పుష్పార్థం ఇమేకుశాః॥
స్వర్చితమస్తు । కాలసంజ్ఞక విశ్వేదేవాః ఇదహోఅగ్న్యోనమః । కామసం
జ్ఞక...ఇదంహో అగ్న్యోనమః॥ యవైరభ్యర్చ్య । కాలకామసంజ్ఞక వి
శ్వేదేవాః గంధ దదామి । అలంకః నాథం అక్షితాదదామి॥ శీత
వాతో...చ్ఛమే । విశ్వేదేవాః...వస్త్రద్వయం తుభ్యమహం సంప్రద
దేనమను॥ (వస్త్రద్వయందద్వాత్) అథకర్ణాభరణకటాభరణ అంగు
ళ్యాభరణానిదత్వాత్ । అథావేయధాక్తిసువర్ణం నాహిరణ్యంవాద
ద్వాత్ ॥ సఃలారాధనైస్సర్వర్చితమస్తు । అథప్రేతపితృచ్ఛనంకరిష్యేనమః॥

శ్లో॥ ఆయాహిత్రేతగంభీరైః పూర్వైస్సామ్యుపథోత్తమైః । క్రజామస్య
భ్యమాయచ్ఛ । రయిం దీర్ఘాయ శేవచ॥ పితరం...గోత్రం..... ప్రేత
మాహాహనంనమః॥ (ఇతిప్రేతమావాహ్య) తత్పితృపితామహా క్రపితా
మహాన్...గోత్రాన్...ప్రద్యము సంకల్పించి సుదేవరూపావతా
హనంనమః॥ అను॥ పితుః...గోత్రస్య...ప్రేతస్య మరణదినా...హససపిం
డికరణాభ్యుక్తోస్థిమశ్రాద్ధే ప్రేతాశ్చేదద తే ఆననందదామి॥ తత్పితుః
...గోత్రస్య...స్య ప్రద్యము రూపస్యపితృశ్చేదదమానందదామి॥ తత్పి
తామహస్య...గోత్రస్య... సంకల్పించి రూపస్య పితామహాశ్చేదదమానం
దదామి॥ తత్పితృపితామహస్య...గోత్రస్య...స్య సుదేవరూపస్యప్రపి
తామహాశ్చేదదమానందదామి॥ (ఇత్యానందద్వాత్) । పితుః...గో
త్రస్య...ప్రేతాశ్చేదదంతేక్షణందదామి । తత్పితః సపిండికరణాభ్యామ
శ్రాద్ధేక్షణందదామి । తత్పితామహ సపిండికరణాభ్యామశ్రాద్ధేక్షణంద
దామి॥ తత్పితామహ సపిండికరణాభ్యామశ్రాద్ధేక్షణందదామి॥ తత్ప్రపి
తామహసపిండి...క్షణందదామి॥ ఇతిక్షణానిదద్వాత్ । ప్రేతార్థం
బ్రాహ్మణాగ్రేకుశాకరిస్తీర్యః । తత్రపాత్ర సావన్నంసునంపన్నం । త
త్పిత్రాద్యర్థంబ్రాహ్మణాగ్రేదర్భాకరిస్తీర్యః । కేసుతత్పిత్రాద్యర్థం పీ
డిపాత్రాణినిధాయ । తిలాస్వకీర్య॥ త్రిమపాత్రేషుఉదకంనిసయ॥

శ్లో॥ పితృభ్యోస్తునమోనమః॥ రాక్షస విష్ణు కారిణః॥ తత్రస్థానేవిశు
ద్ధ్యర్థం తిలకముకస్పృశేత్॥ తత్పితరం...గోత్రం...ప్రద్యుమ్నయా
పం తిలకక్షిప్త్యా॥ తత్పితామహం... గోత్రం + ... సంకర్షణయా
కం తిలకక్షిప్త్యా॥ తత్పితామహం... గోత్రం... ..వాసుదేవయా
కం తిలకక్షిప్త్యా॥ పితృపాత్రేనుధుంకించిన్నినియ॥ తత్పితృపితామహ
ప్రపితామహ పాత్రేషు మధునిధాయ॥

శ్లో॥ పితృభ్యోక్తం సిద్ధ్యః పితృభ్యోస్తునమోనమః॥ ప్రద్యుమ్న
యాకపితరః ప్రసీద తు సదామయి॥ కృష్ణ కృష్ణ కృష్ణ॥ పూర్వోక్తవనం
...నిధాపితుః..గోత్రస్య... ప్రేతస్య మరణాదినా...మాని సపిండికరణా
త్తైకోద్దిష్టానుశ్రాద్ధే ఉదః సంయోజనం కరిష్య ఇతిసఃకల్ప్య॥ పరిష
ద్దక్షిణాంగృహీత్యా॥ సనుస్తసంధ...దః॥ పితృ...గోత్రస్య...ప్రేతస్య
మరణాదినా... మాని సపిండికరణాత్ తైకోద్దిష్టానుశ్రాద్ధే ఉదః సంయో
జనం కర్తుం అధికారసంకద స్త్వితిభంబో బ్రువంతు॥ ఉదకసంయో
...సిద్ధిరస్తు॥ అతికృచ్ఛ్యత్రయాణిదన్యాత్॥ శ్రీగోవింద గోవింద...వనం
...నిధాపితుః..గోత్రస్య...ప్రేతస్య మరణాదినా...మాని సపిండికరణా
త్తైకోద్దిష్టానుశ్రాద్ధే తత్పితృపితామహ పృపితామహైః..గోత్రైః..
...ప్రద్యుమ్న సంకర్షణ వాసుదేవయాపై సుహసమానోదక వాపిండ్య
సిద్ధిన్యారావన్యాది పితృభ్యోకావాప్త్యర్థ పితృ... గోత్రస్య... ప్రేతస్య
పాత్రస్థాదకం పృథగుద్వితీయ తృతీయాంశతత్పితృ పితామహ ప్రపి
తామహానాం... గోత్రాణాం... .. ప్రద్యుమ్న సంకర్షణ వాసుదేవ
యాపాణాం పాత్రస్థోదకైస్సుహ సంయోజయిష్యే॥ సంయోజయి॥
తతః సంయోజనకాలే గోనాన దన్యాత్॥ అథప్రేతపాత్రస్థోదకం కిం
చిత్ ఏకాంశ నూదాయ॥ తత్పితృపాత్రే నిసియ॥ శ్లో॥ అయోధ్యా
మధురామాయం కాశీకాంచీహ్యవంతికా॥ పురీద్వారావతీవైవ సప్తై
తామోక్షకాః॥ అహంకాశీంగమిష్యామి వత్రైవనివసామ్యహం॥ పితృ
భ్యోక్తనివాసిద్ధ్యః పితృభ్యోస్తునమోనమః॥ పితృ...గోత్ర...ప్రేతతత్పా

స్సహసంయోజయేనమః॥ కృష్ణస్థరణంకృత్వా॥ పునరపిప్రేతపాత్రో
 కంకిచిత్ (ద్వితీయాంశం) ఆదాయ॥ అయోధ్యా ... పితృభ్యోస్తు
 నమోనమః॥ పితః...గోత్ర.....ప్రేత తత్పాత్రోదకం తత్ప్రీతామహైః
 ...గోత్రైః..... సంకర్షణదూపై స్సహసంయోజయేనమః॥ ఇతిపితా
 మహాపాత్రేనీయ॥ నారాయణనారాయణ॥పునరపిప్రేతపాత్రోదకం
 కంకిచిత్ (తృతీయాంశం) ఆదాయ॥ అయోధ్యా ... పితృభ్యోస్తునమో
 నమః॥ పితః...గోత్ర..... ప్రేత తత్పాత్రోదకం తత్ప్రీతామహైః...
 గోత్రైః..... వాసుదేవదూపైస్సహసంయోజయేనమః॥ ప్రేతపాత్రోద
 కం ప్రపీతామహాపాత్రేనీయ॥ నారాయణనారాయణనారాయణ॥

స్త్రీవిషయేనంకల్పవిశేషః.

(స్త్రీయః)మాతః...గోత్రాయః...గాయత్రీప్రేతాయఃపాత్రోదకం
 త్వన్మృత్యుపితామహీప్రపీతామహీనాం...గోత్రాణాం... దాయీనాం
 ...దూపాణాంపాత్రోదకై స్సహసంయోజనంకరిష్య ఇతిసంకల్ప్య॥ తత
 స్సర్వంసమానం॥ ప్రేతార్ఘ్యదానం॥ పితః... గోత్ర ..... ప్రేతమరణ
 దానాదారభ్య...హనిసమిడికరణాభ్యైకోద్దిష్టామశ్చాద్ధేప్రేతార్థేఇదం
 తేలఘ్నందదామి॥ అఘ్నందత్వా॥ తత్పితః...గోత్ర.....ప్రద్యమ్న
 రూపఇదంతేలఘ్నందదామి॥ తత్ప్రీతామహ...గోత్రైః..... సంకర్షణ
 రూపఇదంతే అఘ్నందదామి॥ తత్ప్రీతామహ...గోత్ర...వాసుదేవ
 రూపఇదంతేలఘ్నందదామి॥ ఇతిబ్రాహ్మణహస్తేలఘ్నందద్యాత్॥

శ్లో॥ ఇహలోకంపరిత్యజ్య గతోసిపరమాంగతిం॥ మనసావాయు
 రూపేణవిప్రేత్వాంయోజయామ్యహం॥ ఇతిఅఘ్నంపాత్రాణివిసృజేత్॥
 అథతిలైరభ్యర్చ్య॥ పితః...ప్రేతార్థేఽంగధందదామి॥ అథాంగుళ్యాభరణ
 కర్ణాభరణ కట్యాభరణానిదద్యాత్॥ తదభావేయథాశక్తి హిరణ్యంవా
 దద్యాత్॥ అలంకరణార్థంతైరభ్యర్చ్య॥ శిఖవాతోష్ణ...ప్రయచ్ఛమే॥
 పితః...గోత్ర...మరణదినా... ప్రేతార్థేవస్త్రద్వయందదామి॥ సకలా

రాధనైస్వచ్ఛితం నమః॥ అస్తు॥ తత్పితృపితామహా ప్రపితామహః పృథుః కరి
 ష్యేనమః॥ తిలైరభ్యర్చ్య ॥ తత్పితృపితామహా ప్రపితామహః గంధం
 దదామి॥ అంగుళ్యాభరణాదిదద్యాత్॥ ఇమానిపుష్పాణి॥ శీతవాతోష్ణ
 ...మే॥ తత్పితృపితామహా ప్రపితామహానాం... వస్త్రయుగ్మం తుభ్యమహం
 ...నమః॥ వస్త్రద్వయం ప్రత్యేకం ప్రత్యేకం దద్యాత్॥ సకలారాధ...
 నమః॥ అస్తు॥ (సవ్యం) విష్ణోరారాధనం కరిష్యేనమః॥ శ్రాద్ధసంరతుక
 శ్రీమహావిష్ణోః ఇదమావాసానం నమః॥ శ్రాద్ధసంరతుక శ్రీమహావిష్ణోః
 ఇదమాసనం దదామి॥ క్షణం దదామి॥ కుశాపరిస్తీర్య ॥ అన్యపాత్రం
 నిధాయ ॥ ఉదకం పూరయిత్వా॥ దనైః పంచాచ్చద్యత్॥ యపస్సకీర్య ॥
 గంధార్థం పుష్పార్థం ఇమేకుశాః ॥ స్వచ్ఛిత మస్తు॥ శ్రాద్ధ సంరతుక
 శ్రీమహావిష్ణో ఇదంతే ఆఘ్ర్యం దదామి॥ యవైరభ్యర్చ్య ॥ శ్రాద్ధసంర
 తుక ... గంధం దదామి॥ అలంకరణార్థం అంగుళ్యాభరణాదిదద్యాత్॥
 ఇమానిపుష్పాణి॥ శీతవాతోష్ణ...మే॥ శ్రాద్ధసంరతుక... వస్త్రయుగ్మం
 తుభ్యమహం సంప్రదదేనమః॥ సకలారాధనై స్వచ్ఛితం నమః॥ అస్తు॥
 అథ మండలోద్వర్తనం కరిష్యేనమః॥ అథ సర్వత్ర ఆమభోజన పాత్రేష్వ
 భిక్షూర్య॥ కృష్ణ కృష్ణ ॥ సర్వత్ర సమస్త భోజనపదార్థాని పాత్రేషు
 నిధాయ॥ (అసంగాభిమ్యం పప్రమిర్చికూరలు మొదలగు సమస్తము సమ
 స్థించవలయును॥ ద్విగుణం వాచతుర్గుణం వాదద్యాత్॥ కాలసంజ్ఞకవిశ్వే
 దేవాః ఇదం వః ఆమం సపరికరం సవ్యం జనం సతాంబూలం సదక్షిణాకం
 సతిలాపిధానోదకుంభం కాలసంజ్ఞకవిశ్వేభ్యో దేవేభ్యః అమయతృప్త్య
 ర్థం ఇదమామం సోపస్కర మమృతరూపేణ సంపద్యంతాం హవ్యం
 నమః॥ గయాయాం దత్తమత్యు మస్త్యితి భవంతో బ్రువంతు॥ గయా
 యాం దత్తమస్తు॥ కామసంజ్ఞక విశ్వేదేవాః ఇదం వః ఆమం సపరికరం
 సవ్యం జనం సతాంబూలం సదక్షిణాకం సతిలాపిధానోదకుంభం కామసం
 జ్ఞక విశ్వేభ్యో దేవేభ్యః అమయతృప్త్యర్థం ఇదమామం సోపస్కర

అమృతరూపేణ సంపద్యంతాం హవ్యంనమః || గయాయాం దత్త + బ్రువంతు || గయాయాందత్తమస్తు ||

(అపసవ్యృషితః + గోత్ర x x పేత మరణాదినాదారభ్య + హవిసపిండికరణాభ్యైకోద్యమమశ్లాధే ప్రేతార్థే ఏతత్తే ఇదమామం సపరికరం సవ్యంజనం సతాంబూలం సదక్షిణాకం సతిలాపి ధానో దకుంభం పితే) x గోత్రాయ ..... ప్రేతాయ ఇదమామం సపరికరం సవ్యంజనం సతాంబూలం సదక్షిణాకం సతిలాపి ధానోదకుం భం సాచ్యదేవమమ || ప్రేతత్వ పిద్యారా ప్రేతత్వ విముక్తిర స్త్వితిభవం తోబ్రువంతు || ఇతిసదర్శ తాదకంభూమావిన్మతే || ప్రేతత్వప్తి...వి ముక్తిరస్తు || తస్మితి... గోత్ర.....ప్రద్యమ్నూరూపవిత తేతను సపరిక రంతస్మితా...గోత్రః... ప్రద్యమ్నూరూపోదేవతేయదమామంతస్మితే గోత్రాయ.....ప్రద్యమ్నూరూపాయ ఇదమామంసపరికరంసవ్యంజనం సతాంబూలం సతిలాపి ధానోదకుంభం అక్షయత్వప్త్యర్థం సంప్రదదే నమమ || అమృతరూపేణ సంపద్యంతాం హవ్యంనమః || గయాయాం దత్త... బ్రువంతు || గయాయాందత్తమస్తు || తత్పితామహ...గోత్ర...సంకర్షణ రూపవిత తేతను సపరికరంతత్పితామహ...గోత్రః.....సంకర్షణ రూపోదేవతే ఇదమామం తత్పితామహాయ...గోత్రాయ .....సంకర్షణ రూపాయ ఇదమామంసపరికరం...అక్షయత్వప్త్యర్థం సంప్రదదేనమమ || అమృతరూపేణ సంపద్యంతాం హవ్యంనమః || గయాయాందత్తం + బ్రువం తు || గయాయాందత్తమస్తు ||

తత్ప్రపితామహ + గోత్ర + ...వాసుదేవరూప ఏతత్తే ఆనుం సపరికరం తత్ప్రపితామహః x గోత్ర + ...వాసుదేవరూపో దేవతేయ దమామం తత్ప్రపితా మహాయ + గోత్రాయ..... వాసుదేవరూపాయ ఇదమామం సపరికరం సవ్యంజనం సతాంబూలంసతిలాపి ధానో దకుంభం అక్షయ త్పప్త్యర్థం సంప్రదదేనమమ || అమృతరూపేణ సం పద్యంతాం హవ్యంనమః గయాయాందత్త x బ్రువంతు గయాయాందత్త

మస్తు । (సవ్యం) శ్రాద్ధసంరక్షక శ్రీమహావిష్ణోవీరతే ఆమం సపరికరం శ్రాద్ధసంరక్షక శ్రీమహావిష్ణవే శంఖచక్రగదాధరాయ లక్ష్మీసమేతాయ గరుడవాహనాయ ఇదమామంసపరికరంసవ్యంజనం సతాంబూలం సదక్షిణాకం సతీలాపిఠానోదకుంభం అక్షయతృప్త్యర్థం సంప్రదదే నమమ! అమృతరూపేణసంపద్యంతాం హవ్యంనమః । ..... గయాయాంశ్రీవిష్ణుపాదే దత్తమక్షయ్యమస్తు॥

ధా రా ద త్తమ్.

(అపసవ్యం) పితుః × గోత్రస్య...స్య ప్రేతస్య మరణదినాదారభ్య + హని సపిండి కరణాభ్యైకోద్దిష్టామశ్రాద్ధేపితరం × గోత్రం... ప్రేతం తత్పితృపితామహ ప్రపితామహా × గోత్రా × ప్రద్యుమ్న సంకర్షణ వాసుదేవరూపాణాం కాలకామసంజ్ఞాకా విశ్వాదేవా శ్రాద్ధసంరక్షక శ్రీమహావిష్ణుంచ ఉద్దిశ్యమయాక్రియామాణేనానేన పితు సపిండికరణాభ్యై కోద్దిష్టామశ్రాద్ధేన పితుః × గోత్రస్య + స్య ప్రేతస్య తత్పితృపితామహ ప్రపితామహానాం + గోత్రాణాం + + నాం ప్రద్యుమ్న సంకర్షణ వాసుదేవరూపాణాం కాలకామసంజ్ఞావిశ్వేషాం దేవానాం శ్రాద్ధసంరక్షక శ్రీమహావిష్ణోశ్చ పితుః + గోత్రస్య × స్య ప్రేతస్య తత్పితృపితామహ ప్రపితామహైః + గోత్రైః × × ప్రద్యుమ్న సంకర్షణ వాసుదేవరూపై స్సహసమానోదక సాపిండ్యసిద్ధిద్వారా పితృలోకావాప్తిరస్త్వితిభవంతోబ్రువంతు । ఇతితిలోదకముత్సృజేత్ । పితృలోకావాప్తిస్తు! ఏవంగుణ + తిథాపితుః + గోత్రస్య × స్య ప్రేతస్య మరణదినాదారభ్య + హని సపిండికరణాభ్యైకోద్దిష్టామశ్రాద్ధే తిలోదకపిండప్రదానంకరిష్యేనమః॥ అథశాలిచూర్ణం తిలమధ్వాజ్యక్షీరేణ మిశ్రయిత్వా । ప్రేతస్య ఏకపిండఃకృత్వా । తత్పిత్రాక్షః పిండత్రయంకుర్యాత్ । అథగోమయేనోపలిప్య । తత్పితృభానాస్తీర్య । దర్భోపలిపిత్రే తిలోదకందదామి॥ పితే + గోత్రాయ × + ప్రేతాయ మరణదినా. .హని సపిండికరణాభ్యైకోద్దిష్టామశ్రాద్ధేప్రేతాక్షే ఏతఃపిండం

దదామి! పిండందత్వా! పిండోపరివృత్తిలోదకందదామి! ప్రేతపిండస్య
వశ్చిమతః గోమయేనానులిప్య || తత్ప్రదర్శనాన్తీర్థం || దర్శనవివృత్తి
లోదకందదామి! 3 తత్ప్రేతః + గోత్ర + + ప్రద్యుమ్నరూపతత్ప్రేతే
+ గోత్రాయ x ప్రద్యుమ్నరూపాయ ఏష తేపిండోనమసు గయా
యాంద త్తమస్తు || తత్ప్రేతామహ x గోత్ర x x సంకర్షణరూప తత్ప్రే

తామహాయ + గోత్రాయ + + సంకర్షణరూపాయ ఏష తేపిండో
నమసు! గయాయాంద త్తమస్తు || తత్ప్రేతామహ x గోత్ర + + వాసు
దేవరూప తత్ప్రేతా మహాయ x గోత్రాయ + + వాసుదేవరూప
ాయ ఏష తే పిండోనమసు! గయాయాంద త్తమస్తు || పితృదిపిండప్రేత
పిండేచ మధునిధాయ! శ్రీగోవిందగోవింద...ఏవంగుణ...తిథౌ (అపస

వ్యం) పితృః...గోత్రస్య మరణదినాదారభ్య...హని సపిండికరణాఖ్యా
మశ్చాద్ధేతత్ప్రేతామహ వ, పితామహైః...గోత్రైః...ప్రద్యుమ్నసం
కర్షణవాసుదేవరూపైస్సహసమానోదకసాంపిద్యసిద్ధిద్వారా పితౄలోకా
వాప్త్యర్థం పితృః.. గోత్రస్య...స్య ప్రేతస్య పిండం (ప్రథమద్వితీయ
తృతీయాంశం) తత్ప్రేతామహ పితామహనాం...గోత్రాణాం...

రూపాణాం పితౄస్సహసంయోజయిష్యే! ఇతిసంకల్ప్య అథ కృచ్ఛ్రీ
త్రీయందద్వాత్! అథ పిండసంయోజనాంగ గోదానంబాన్మూర్తాయ
దద్వాత్! తతఃప్రేతపిండం ప్రేథావిభజ్య || ఏకభాగమాదాయ! పితః
...గోత్ర...ప్రేతప్రేతపిండ (ప్రథమాంశం) త్వత్ప్రేతభిః...గోత్రైః.....
ప్రద్యుమ్నరూపైస్సహసంయోజయేనమః! కృష్ణకృష్ణకృష్ణ! ప్రేతస్య
ద్వితీయ పిండభాగమాదాయ! పితః...గోత్ర.....ప్రేత ప్రేతపిండద్వితీ
యాంశంత్వత్ప్రేతామహైః...గోత్రైః..... సంకర్షణరూపైస్సహసంయో
జయేనమః! కృష్ణకృష్ణ! ప్రేతస్యతృతీయపిండభాగమాదాయ! పితః...
గోత్ర...ప్రేత ప్రేత పిండ తృతీయాంశంత్వత్ప్రేతామహైః... గోత్రైః
.....వాసుదేవరూపైస్సహసంయోజయేనమః! కృష్ణకృష్ణకృష్ణ! ఏవంస

యోజయేత్ || శ్లో॥ ఏషావోనుగతః పేతః పితృసామన్యవాప్తవాః | శివం
భవతు శేషాణాం జాయంతాంచిరంజీవినః || ఇతఃపరం పేతశబ్దోనాస్తి |

• స్త్రీసహిషణీవిశేషః || శ్లో॥ ఏషావోనుగతాప్రేతా పితృసామన్య
న్యమీయమ్ | శివంభవతు శేషాణాం జాయంతాంశ్చిరంజీవినః | ఇతఃపరం
పేతశబ్దోనాస్తి | చతుర్థోపనివర్తతే |

అథ నైతరణీ గోదానమ్.

పితుః...గోత్రస్య.....ప్రద్యున్నరూపస్య సుఖేననైతరణీనద్యు
తరణార్థం శ్రీమహావిష్ణుప్రీతిర్థంనుహనైతరణీసంజ్ఞగోదానంకరిష్యే
నమః | తదంగబ్రాహ్మణప్రాజాంకరిష్యేనమః | శ్రీమహావిష్ణు స్వరూప
స్య బ్రాహ్మణస్య ఇదమాననం నమః | ఉభాభ్యామిదం పాద్యం |

శ్లో॥ నమోస్త్వసంతాయ + యుగధారిణేనమః | అయంవోగంధః |
అలంకారారాశీమే అక్షతాః x మస్తు | అథసోపాజాశ్చత్వా || ప్రద
క్షిణాకారయేత్ || మంత్రః || శ్లో॥ యనుద్వాకేమహామోర తిష్ఠానై
తరణీనదీ | తాంతర్దుంగాంప్రదాగ్యామి ఉత్తరాయనుభేతాం | గవా
మంగేషు + చ్ఛమే || అనైకబ్రాహ్మణాయ + + పితుః x గోత్రస్య
+ + ప్రద్యున్నరూపస్య సుఖేననైతరణీనద్యుతరణార్థం నైతరుణీ
సంజ్ఞగోదానం శ్రీమహావిష్ణు ప్రీతింకామయమాన స్తుభ్యమహం సం
ప్రదదేనమః | ఇతిధేనుపుచ్చంగ్మహీత్వా || సకుశితిహోదకిందద్యాత్ ||
శ్లో॥ దేవస్య ప్రీతయేదానం గృహ్యమ్యుర్యమతుప్తయే | బాహుభ్యాం
పుష్టసాస్తాభ్యాం పుగ్ధాకర్మప్రచూతయే || గోదానందద్యాత్ || గోదాన
సాద్గుణ్యార్థం నక్షిణాంతుభ్యమహం సంప్రదదేనమః | ఏవం...ప్రీత్య
ర్థం త్వయాకృతేన నైతరణీసంజ్ఞగోదానేన భగవాన్ .. పితుః...
గోత్రస్య ... .. ప్రద్యున్నరూపస్యసుఖేననైతరణీనద్యుతరణం
కరోతుః | అథావే గోమూల్యునాదద్యాత్ | అథదశదానాని విశేషదా
నానిచకుర్యాత్ | అతః పరంనుసోద్యైష్ట దానానికుర్యాత్ |

స్వర్గపాథేయమ్.

వసంగుణ + తిథావృద్ధప్రపితామహస్య...గోత్రస్య...వాసుదేవ
 రూపస్యస్వర్గలోక ప్రాప్త్యర్థంస్వర్గపాథేయ ఆమదానంకరిష్యేనమః ||
 ఇతిసంకల్ప్య || అథబ్రాహ్మణపూజాం కరిష్యేనమః || అస్మత్ వృద్ధప్రపి
 తామహాయ...గోత్రాయ...వాసుదేవరూపాయ ఇదమామంసకరికరం
 సదక్షిణాంసతాంబూలాంతయత్ప్రత్యర్థంసంపదదేనమను||ఇతిస్వర్గ
 పాథేయందద్యాత్ || యథాశక్తిదక్షిణాందద్యాత్ || తూష్టింపిండశేషం
 నిదాయ || పిండోఽకరితిలోదకం దదామి||3|| సవ్యేపిండపార్వణపూజాం
 కరిష్యేనమః || పిండపితృ దేవతాభ్యోనమః || దర్భశత్రకుశతిలాతతాంత్స
 మర్పయామి || నైవేద్యం కుర్యాత్ || పిండదక్షిణాం దద్యాత్ || పితుః...
 గోత్రస్య...ప్రద్యుమ్నరూపస్య సమిడికరణాఖ్యా మశ్రాద్ధేయజమాన
 స్యప్రీతిపితామహపృథివీతామహా...గోత్రా...ప్రద్యుమ్న సంకర్షణ
 వాసుదేవరూపా ఉద్విగ్ధత్వయాకృతేనదిగ్దకపిండదానేనప్రీతిపితా...
 నాం x గోత్రాణాం + ప్రద్యుమ్న సంకర్షణ వాసుదేవరూపాణాం అక్ష
 య్యత్ప్రప్తిస్సూక్త్యా పితుః.....పితృలోకప్రాప్తిస్త్రితీ భవంబోబ్రువం
 తుః (తిగ్దకంత్వజేత్) పితృలోకావాప్తిస్తు||పిండానుగ్వాసయిష్యే||
 ఉచ్ఛవాసయ || అరేమాధ్య మధురా మాయాకాశీకాంచీ హ్యవంతికా
 పురీద్వారవతీచైవ సప్తైతామోక్షదాయకాః | అహంకాశీంగమిష్యామి
 తజ్జైవ నివసామ్యహమ్ || ఇతిబ్రుచాణసతతం కాశీవాసఫల లభేత్ ||
 యావత్పిండంమనుష్యాణాంగంగాతోయేషుతిష్ఠతి తావద్వర్షసహస్రాణి
 పుణ్యోకేమహీయతే || పిండస్థానేశాంతిరస్తు...గృహేధనధాన్యసమృ
 ద్ధిరస్తు || అథబ్రాహ్మణా సంతుష్టయేత్ || అథకర్తాన్నత్వా కర్మణః
 పుణ్యాహవాచనంకారయిత్వా || ఊనమాసికంకుర్యాత్ || లోకబాధుభి
 సృహభోజనం కుర్యాత్ || తతఃసూతన వస్త్రధారణాంతరం సువర్ణ
 స్పర్శసంకృత్వా తతః బ్రాహ్మణాశీర్వచనంకార్యం || ఇతి సమిడికరణ
 ప్రయోగస్సమాప్తః ||

ఈశాన్య ప్రయోగమందు ఉదక సంయోజనము పిండసంయోజనము చేర్చితిని
దేశాచారఃప్రచారములప్రకారము జరిపించవలయును.

నూతుస్సపిండికరణమ్.

ఏవం... మాతుః... గోత్రాయః ప్రేతాయాః మరణదినాదా
రభ్యః...హని సపిండికరణాఖ్యామశ్రాద్ధం కరిష్యే నమః || అనుష్ఠానం
ప్రాయశ్చిత్తంకుర్యాత్ || ఏవం... మాతుః... గోత్రాయాః... ప్రేతా
యాఃమరణదినా...హనిసపిండికర... శ్రాద్ధేతద్భర్తృ మాతృపితృమహీ
ప్రపితృమహీభిః...గోత్రాభిః... దాయాభిః ప్రద్యుమ్న సంకర్షణాను
దేవ యావాభి స్సహసమానోదకత్వ నాపిండ్యసిద్ధిద్వారా పితౄలోకా
వాప్త్యర్థం మాతుః... గోత్రాయాః... ప్రేతాయాః ఏకోద్దిష్టవిధానేన
తద్భర్తృమాతృపితృమహీ ప్రపితృమహీనాం... గోత్రాణాం... నాం
ప్రత్యుమ్న ... యావాణాం పార్శ్వణవిధానేన ఏనముభయాయోగ్యం కాల
కామకన జ్ఞాన విశ్వేదేవపూర్వకం షష్ట్యంతం మాతుః... గోత్రాయాః
...ప్రేతాయాఃసపిండికరణాఖ్యామశ్రాద్ధంకరిష్యేనమః|| (ఇతిసంకల్ప్య)
బ్రాహ్మణనిమంత్రణాది సర్వంపూర్వవత్ ||

పితృసపిండికరణమువలెనే మాతృసపిండికరణమును గూడఁజేయవలయును. అం
దుమాతృసపిండికరణమున పితృమహిమొదలగువానితోఁగూడ స్త్రీలింగముగానూహఁజేసి
ప్రయోగమంతయును పూర్వమువలెనే జరుపవలయును. గ్రంథవిస్తరభీతిచే చేర్చవైతిని
గర్భిణీమరణ ప్రయోగము.

గర్భిణీమృతాచేత్ శ్మశానంనీత్వా || గర్భిణీస్త్రీ ప్రసవంపలేక
చిడ్లనుగడుపున నుంచుకొని చచ్చినట్లయిన నాప్రేతను శ్మశానమునకు
దీసికొనిపోయి,

తత్ర దక్షిణశిరసం నిధాయ	} పిమ్మట దక్షిణశిరస్సుగానుంచి గర్భము ఆరునెలలకుఁ బైబడనేని యాప్రేతయొక్క నాభికే గుడిప్రక్క కడుపున నాలుగంగుళముల ప్రమా ణము గురుతుచేసి
పాణ్మాసాదూర్ధ్వంచేత్తప్యానా	
భేర్వానుభాగేచతు రంగుళప్ర	
మాణేనోదరం లాంఛయిత్వా	

నారాయణ ముత్రేణగర్భంభి } నారాయణనా మోచ్చారణమును
త్వా శిశుమాదాయప్రత్యక్ష్య } జెప్పుచు గర్భమును ఛేదించి శిశువును
భూమాసక్తిపేత్ } తసికొని కడిగి భూమియందుంచవలెను.

శిశుజీవేన్యది-జీవంతం పుత్ర } శుభ్ర బ్రహ్మకియండినట్టియిన జీవించి
మభిముత్త్యి } యున్న పుత్రుని యభిముత్రించి

శ్లో! సర్వతీర్థ సముద్భూతాః }
పావనాః పాపహరిణః! ఆపశ్చ } ఈమంత్రమును జెప్పుచు నాశిశు
రీరసంశుద్ధం కుర్వంతమమస } పునకు స్నానముజేయించి
ర్వదా! ఇతిష్ఠి పయిత్వా! }
భూమాసునర్ణంధాయ తత్ర } భూమియందు బంగారమునుంచి
శిశుం సక్తిప్య } ఆబంగారముమీఁద నాశిశువునుంచి
పృథివ్యాకస్తేజో వాయ్వాకా } పృథివ్యా + శిశువును పంచ ప్రాణ
కాద్యైః శిశుంపంచప్రాణమ } ముల సభిముత్రించి॥
భిముత్త్యి! }

అన్యస్త్రియాః సైవప్రతిధావ్య } ఇతిర స్త్రీవలన చన్ననిప్పించి
శిశుగ్రామంప్రాపయిత్వా } ఆశిశువును గ్రామమునకు బంపించి
తిలః గర్భచ్ఛేద దేవే ఆజ్యం } గర్భమును ఛేదించినచోట నేతిని
నిధాయ } ఉంచవలెను.

అచ్యతాయనమః - అనంతాయ }
నమః-గోవిందాయనమః- శ్రీ } అచ్యతాయనమః అనునది మొద
ష్ఠాయనమః + హేమంతాయ } లు పరమార్థ నేనమః అనువఱకు గ
నమః - వసంతాయనమః - పర } ర్భగుండు హేమమును జేసి
మార్తనేనమః }

అథ కేశవాది హోమానుం కేచిత్తుర్వంతి. } కొండరు కేశవాయనమః అనునది మొదలు కేశవనామముల చేరిన చేయుచున్నారు.

ఛేదప్రదేశం సూత్రేణ సంగ్రహ్య } గర్భమును ఛేదించిన స్థలమును నూలితో కుట్టవలెను.

ఏవం x భండదర ఛేదప్రాయశ్చిత్తార్థం గోదానంహరిణ్య } గోదానహరిణ్య దాసమును జేయవలయును.

దాసంచకుర్యాత్ | } శిశువుమృతి పొందిన యెనాభూత్ | } మియందు చాతి పెట్టవలెను.

ఇతిగర్భణీమృతిప్రయోగస్సమాప్తః.

సూతికా [రజస్వలా] ప్రాయశ్చిత్తము.

ప్రథమంశుద్ధజలేనన్నావయత్వాః కర్తవ్యత్వాః పూర్వవస్త్రం పరిత్యజ్య! నూతనవస్త్రంధృత్వా! శ్రీగోవిందగోవిందఏవంసుతా x తిథామాతూః + గోత్రాయాః x దాయ్యాః ప్రేతాయాః జాతిసూతకమధ్యే [రజోమధ్యే] మరణేనతితస్థోప పరిహారాంఘ్రిసూతికామరణ రజస్వలామరణ] ప్రాయశ్చిత్తం కరిష్యేనమః! ఇతినంకల్ప్య! ప్రేతంశుద్ధజలేనన్నావయత్వాః శుద్ధవస్త్రంధృత్వా! ప్రాయశ్చిత్తంకృత్వా! కృచ్ఛత్రియాణిగోదానాసచకుర్యాత్ | రిద్దోపపరిహారాంఘ్రిలపాత్రిదాసంచకుర్యాత్ | అథచాస్త్రే కేశోమయేనానువిష్య! నూతనవస్త్రేణసుంటకంవిర్భాయ! తత్రితండులాన్నిషీక్య! చతుర్దిక్షుకలశాప్రతిస్థాప్య! తీర్థరాజాయనమః ఇతిఉదకంనినాయాదిత్యల కేశసంపంచకల్పనాపంచామృతానిషీక్య! నూతనసూత్రమావేప్య | శ్లో! మృత్తికే బ్రహ్మరూపేత్వం | మృత్తికే విష్ణురూపిణి | సుకృతండుమృతంబైవ మూర్తవాపయపరాంగతిం | కలశేషుమృత్తికానిధాయ | ఋత్విగ్వరిణం కృత్వా! అథవరుణపూజం సమాచరేత్ | శివో మహేశ్వరిశ్శివభుః...శిలి! సురాస్త్యా మభిషిం...

సర్వకామార్థసిద్ధయే । అయోధ్యా మధురా...దాయకాః । ఇతికలశో
దక్షైః సూతికాయాః [రజస్వలాయాః] శిరసి మార్జయిత్వా శ్వేతనస్త్రా
మాచ్ఛాద్యత్ । బ్రాహ్మణేభ్యోదక్షిణాం దద్యాత్ । రజస్వలమ్మతాప
చ్యేవంకుర్యాత్ । శ్రీరామరామరామ!

౧౦౮ పసుపుపుండలుగేసి ౧౦౮ మాటులు ఆ పేరితకున్నుత్తికా
స్నానములు చేయించవలెను. పిమ్మట మార్జనము చేయవలెను.

ఇతి సూతికా[రజస్వలా]న్మృతిప్రాయశ్చిత్తస్సమాప్తః॥

విధవాప్రాయశ్చిత్తము. —

స్నాత్వా! పూర్వోక్త...థౌ అముక త్రాయాః అముకనా
మూల్యవిన్యాభ్యానాదిజన్మప్రభృత్యేతన్నావర్యంతి సంభావితానాం
పాపానాం అన్నాన భోజన తాంబూలచర్మణ మలిన విస్త్రధారణ దే
హారక్షణ పుణ్యతీర్థరాహిత్య-గంభీరపుష్పపరిమళాది ద్రవ్యధారణ-ఏకా
దశ్యువలంసరాహిత్య బృందావనతులసీ తీర్థరాహిత్యతిష్ఠన్మాత్రవిస్మయ
న-పాపకర్మరక్షణ-రహసి పరపురుషభాషణ-నానావిధ దుష్కర్మ
యుక్త మాణాపిత్రాది దూషణవిశురాదీనాం శిశ్రూషరాహిత్యసదా
పరదూషణ దేవబ్రాహ్మణ గురుతిరస్కార పరస్త్రవోపసరూపణఆత్మ
విక్రయ శిశుహనన గోహనపరద్రవ్యాపహరణ మిత్రద్రోహ భోజన
సమయే వంక్తిభేదన అజ్ఞానతో రజస్వలాన్యోన్య స్పర్శాది సంవాదిత
మహాపాపానాం కాయకవాచిక మానసిక పాతివ్రత్య ధర్మోపానాం
అజ్ఞానతస్స కృత్కృతానాం అజ్ఞానతో భ్యస్తానాం ప్రకాశ కృతా
నాం మహాపాక చతుష్టయ వ్యతిక్తానాం ప్రకాశకృతానాం మహా
పాతికాఽతిదిష్టకూప మహాపాతక వ్రతాఽతిపేషిక రూపాఽతిపాతకా
నాంపృకాశకృత మహాపాతకసమరూపాను పాతికానాంఉపపాతికానాం
సంకిలీకరణానాం మునినికరణానాం అపతీకరణానాం జాతిభేదానికరా
ణాం అనీకీర్ణ కానాంప్రకీర్ణకా నాంరహస్యకృతానాం మహాపాతికానాం
ఉపపాతికానాంఏవంబహూనాం బహువిధానాంసప్తమాపాపానామప

నోదకప్రాయశ్చిత్తం విశ్చిత్త్య! మామనుగృహ్లాతుభవంతః! అథకృచ్ఛి
త్రీయాసచగోదానశ్చకుర్యాత్ || శేవంసర్వప్రాయశ్చిత్తవత్ ||

ఇతి విధనాప్రాయశ్చిత్తం సమాప్తమ్!

సువాసినీప్రాయశ్చిత్తము.

అచమ్య! ఏవం + భంజన్మాభ్యాసాజ్జన్మప్రభృత్యై రతత్కణవర్యంతం...
నిహారణార్థం సర్వప్రాయశ్చిత్తం కరిష్యే! దక్షిణాంగులీత్యా అముఃగో
త్రాయా అముఃనామ్నః జన్మాభ్యాసాజ్జన్మప్రభృత్యై రతత్కణవర్యం
తం మధ్యపర్తినికాలేనంభావితానాం సాపానాం స్వార్థక్రియావరణ్య హీన
జాతివరపురుషసహవాసే దేవబ్రాహ్మణదూషణగురుకీరసాం అత్స
విక్రయ-రసప్రవాహదివిక్రయ, పటప చానిరాకరణ-పరిమాపణ-
వరస్త్రీదోషనిరూపణ-ఆరంభవృత్త్యాగసదాదుర్భాషణల్యగృహవా
స-సదాకోపస్వభావ-శిశుహాసన-గోహాసన-వరద్రవ్యావహరణ-మిత్ర
ద్రోహ-భర్తృశ్చితుశ్చిశ్రూపరాహిత్య భర్తరిదేశాంతరగతే దేహలం
కరణ, కన్యావిక్రయ-విశ్వాసఘాతక-విషదాయాకత్వ-పంక్తిభేదన-శిశు
వధ-గృహస్థద్రవ్యాదీనాంచార్యవిక్రయ-సదామలిసత్వ-అజ్ఞానలంకారస్వ
లాభాండస్పర్శనాదీనాం సర్వేషాం సాపానాం-నుశాచాతికానాం ఉపపా
తకానాం సోకితీకరణానాం మలినీకరణానాం అపాతీసరణానాం జాతిభ్రం
శకరాణాం అవక్షిప్తకానాం పక్షిప్తకానాం రహస్యకృతానాం మహాపా
తకానాం రహస్యకృతమహాపాతః సమయాపాతపాతకానాం ఉపపాత
కానాం ఏవం బహునాం బహువిధానం సర్వేషాం సాపానామపనోదకం
యథాక్రిప్రాయశ్చిత్తం విశ్చిత్త్య ఉపదిశంతుమాహనుగృహ్లాతుభవంతః!
అనుగృహ్లాం! అథకృచ్ఛిత్రీయాసచకుర్యాత్ || గోదానాసచకుర్యాత్ || శే
వంపూర్వవత్ || ఇతి సువాసినీప్రాయశ్చిత్తప్రయోగస్సమాప్తః

దుర్మరణ ప్రాయశ్చిత్తము.

ఏవం గుణ x కథో యజమానస్య పితః + గోత్రస్య + ...
ప్రేతస్య ప్రమాదాచ్చూడాబద్ధ్యై హోత్రస్య దుర్మరణం... ప్రాయశ్చి

స్తోత్రం కరిష్యే నమః॥ కరుణ దృష్టిగాంగృహీత్యా॥ సమస్త సుఖ... కదా॥ పి
తుః + మర్కరణ ప్రాయశ్చిత్తాధికార సిద్ధిరస్తు॥ అథ కృచ్ఛత్రయం కుర్వాత్
బ్రాహ్మణానుజ్ఞయా నాహం దీక్షాన భేనుదానాదియథాఽప్యైచోష్యే॥
తతః సర్వప్రాయశ్చిత్తాది సర్వం పూర్వవత్ గ్రంథవిస్తరథా నాన్న లిఖ్యతే॥

నారాయణ బలి క్రయోగము.

పితుః + గోత్రస్య + ... ప్రేతస్య పూర్వసంచిత ఇహ జన్మని మర్క
రణజనిత వైశాచిక నివృత్తిద్వారా శ శ్వేతి పుణ్యలోకానామృత్యుర్థం మర్క
రణ నారాయణ బల్యాఖ్యం కర్మ కరిష్యే మాణస్తదంగ శ్చేన నిదానాం x పు
ణ్యాపాపాచారం కరిష్యే నమః॥ అథాగణకలిపూజాం కరిష్యే॥ గణకలిపూ
జాం పుణ్యాపాకృత్యా॥ కవిలింధృత్యా॥ శ్రీగోవింద గోవింద పూర్వో
క్త x తిథౌ పితుః + గోత్రస్య x స్వపూర్వసంచిత ఇహ జన్మని మర్కరణ
జనిత వైశాచిక నివృత్తిద్వారా పుణ్యలోకానామృత్యుర్థం యథాశక్తిప్రా
యశ్చిత్తం కరిష్యే నమః॥ కరిష్యే దృష్టిగాంగృహీత్యా సమస్త సుఖ x
కృత్యా॥ పితుః + గోత్రస్య + వ్యవర్కరణజాత వైశాచిక బాధా నివృత్తి
ద్వారా పుణ్యలోకానామృత్యుర్థం నారాయణ బల్యాధికారం.. సిద్ధిరస్తు॥ అథ
కృచ్ఛత్రయం కర్మాత్॥ అథ నదీతీరే గోమయేన చతురశ్రమండలం
కృత్యా॥ తస్మిన్నే రంగవల్లీం కృత్యా॥ నూతన వస్త్రోద్వయం పరిస్తీర్య॥
తత్ర పంచప్రస్థకలిమిత తింఘలాన్నితీ పత్య॥ హ చ కలశానిధాయ॥

శ్లో॥ ఆయాహి ప్రేతగంభీరైః పూర్వైస్సామ్య పథోక్తమైః॥
ప్రజానాన్మృత్యుమాయచ్చ రయిదీప్తాయై వచ॥ ఇతి మంత్రేణ మధ్య
కలశే ప్రేమానాహ్యా॥

శ్లో॥ పూషాంహోమాయమేనామూ త్వర్వపాపాకనుతయే! సహస్ర
కరసంతతి స్సమస్తాశాంతరాంగరః॥ ఇతి పూర్వకలశే నారాయణ
మానాహ్యా॥

శ్లో॥ వృషాధిరూఢందేవేం సర్వకోతైకకారకం॥ ధ్యాయేద్భృహస్ప
దిభిస్తుత్యం మమ పాపం వృషోవాతు॥ ఇత్యుత్తరకలశే రుద్రమానాహ్యా॥

శ్లో॥ విదించిం నాకృతిం శ్వేత పద్మస్థం పద్మసన్నిభమ్ । అక్షస్రక్కుండీ
కాభీణానవాస్తంవిభావయే । ఇతిపశ్చిమకలశే బ్రహ్మణమానవాన్యః ।

శ్లో॥ రక్తదృష్టిం పాశవాస్తం యమమహిషవాహనం । కాలంకరాళ
వదనం నీలాంగంభీషణభజే । ఇతిదక్షిణకలశే యమమానవాన్యః । అథ
ఇంద్రాద్యప్రదిక్పాలకానానాన్యః ।

శ్లో॥ ఇంద్రోమరావతీనాథః శచీదేవ్యాస్తునాయకః । వజ్రాయుధస్త్రిపా
చీకః తస్యచైరావలోగజః । ఇంద్రంసాంగం + స్థాపయామి పూజయామి ।

శ్లో॥ అగ్నిస్తేజోవతీవాసీ స్వాహాదేవ్యాః ప్రియఃపతిః । మేమయాధ
శ్చక్తిధరః దిశ్యాన్నేయ్యాం పృథివీతః । అగ్నిం లోకపాలకమా + మి ।

శ్లో॥ యమస్య యమసి నాథః శ్యామలాయామనఃప్రియః । దండభృ
న్మహిమయాధోదక్షిణస్యాందిశిసితః । యమం లోకపాలకమా + మి ।

శ్లో॥ కృష్ణాంగవాపురంయస్య దీర్ఘభార్యానగోహయశస్త్రకుంభో
నిర్మతస్త్రివైర్యస్యాందిశిసంస్థితః । నిర్ముఖం లోకపాలకమా + మి ।

శ్లో॥ పుత్రశ్రద్ధావతీయస్య ప్రియభార్యాచకాళికా । సక్రవాహః పాశ
ధనో వరుణః పశ్చిమేన్ద్రః । వరుణం లోకపా + మి ।

శ్లో॥ నాయుగ్గంధవతీనాథః కించితస్యాంజనాప్రియా । సారంగవా
ణాధ్వజభృత్ నాయస్యాందిశివర్తకః । నాయుం లోకపా + మి ।

శ్లో॥ కుబేరశ్చాలకాయాతు చిత్రశేఖాప్రియాంగనా । వాయోవా
హః ఖడ్గధరః ఉదీచ్యాందిశివర్తకః । కుబేరం లోకపా + మి ।

శ్లో॥ యశోవతీశశశాసః పార్వతీపతీన్ద్రః । ఈశస్యాందిశిసంభా
తి వృషాహుశస్త్రీకులభృత్ । ఈశం లోకపాల + మి ।

శ్లో॥ శుద్ధస్ఫటికసంకాశం సనాప్రాదిత్యవర్చసం । నిలజీమూతినంకా
శంబీలాంజనసమప్రథం । క్షేత్రపాలకమానా + మి ।

శ్లో॥ మహావిష్ణుం శంఖపద్మ సుదర్శనగదాధరం । ధ్యాయేమాం నీలగా
రాంగం పద్మసకమలాపతిమ్ । విష్ణుమా + మి । అచ్యుతమానాహయామి ।
అనంతమానాహయామి । గోవిందమానాహయామి । అభకలశేష

కంచామృతాని పంచరత్నానికంచత్వక్వంచపల్లవానిచనిధానుః॥ అశకల
శఘ్రాజాంకరిష్యేనమః॥ శ్లో॥ కలశస్యముఖే + సమాశ్రితాః॥ గంగేచయ
మునేకృష్టే...కురు॥ ఆయాంతు...సంప్రోక్ష్య॥ శ్లో॥ శిరశ్శోభితంతిథా
వానామౌష్ణ జహ్వంతిధైవచ॥ కంతంకుక్షీంచపృథయం కటింబాహు
తిథాంగుళీ॥ ఊరూజానూచపాదాంతంతిత్తన్యాసంవిధి శీత్॥ స్థిరో
భవ...స్థిరాసనంకురు॥ అథహోడశోపచారపూజాంత్సమాపయేత్॥ అత్ర
కేశేవాదిచతుర్వింశతినామపూజాంకుర్యాత్॥ క్షీరాన్నంవివేద్య॥ పింః
దుర్బరణజఃతప్తేశాచిక విముక్తిర్వా రా పుణ్యలోకావాప్తింకీరోతు॥ పు
ణ్యలోకావాప్తిస్తు॥ అథహోమవిషయోనైకల్పికః॥ తత్కరణేబ్రాహ్మ
ణైః కార్యం॥ హోమార్థంబుత్సర్గ్వరణంకుర్యాత్॥ ఏవంగుణ...కథా
పితుః...గోత్రస్య...స్యశాశ్వతి పుణ్యలోకావాప్త్యర్థం॥ అథత్వమూ
కత్వకాణత్వబధిరత్సప్తేశాచిక బాధానివృత్త్యర్థం తదుక్తహోమంకరిష్యే
నమః॥ అగ్నిప్రతిష్ఠాపవాది హోమప్రయోగాంతింతిబ్రాహ్మణైః కార్యం॥
అత్రకలాజ్య తిండులకుశసహిత హోమంకుర్యాత్॥ యజమానస్యపి
త్రే...గోత్రాయ...ఇదంసమమః॥ బ్రహ్మణేనమః॥ రుద్రాయనమః॥ య
మాయనమః॥ వైవస్వతాయనమః॥ శ్లో॥ పూషతోమాయమేభూయా
త్స్విరపాపాశనుత్తయే॥ సహస్రకరిసంవిత స్సమస్తాశాంతిరాంతరిః॥
శ్రీనారాయణాయ...ఇదంసమమః॥ శ్లో॥ శింఖచక్రగదాపద్మరాజమాన
కిరాంబుజం॥ సువర్ణ వర్ణపురుషమార్తిహృదివిభవయే॥ నారాయ
ణాయ ఇదంసమమః॥ ఇతి అష్టోత్తరశత హోమంకుర్యాత్॥ ౧౦౮॥ అథా
ష్టదిక్పాలకహోమంకరిష్యే॥ ఇంద్రాయనమః॥ == ఈశాయనమః॥
ఉష్ణిపురుషాయనమః॥ పృథివ్యేనమః॥ అగ్నేయేనమః॥ రుద్రాయనమః॥
అస్మిన్ కర్మణిసంప్రతిపర్యాస కాలవిపర్యాస కర్మవిపర్యాస సమస్త
ప్రాయశ్చిత్తార్థం కేశేవాదిహోమం కరిష్యేనమః॥ కేశేవానమః॥...
శ్రీకృష్ణాయనమః॥ అథశుద్ధోదకమార్జనంకుర్యాత్॥ ఆచార్యాయబ్రహ్మ
త్వదక్షిణాందద్యాత్॥ తతోబలిప్రదానార్థం దక్షిణాభిముఖోభూత్వా

గోమయేన అష్టదిక్షుఃకుండలానికృత్యాః తత్ర దర్భాపరిస్తీర్యః దర్భోపరితానోదగంధదామి॥ ఏవంగుణ...తిభౌపితుః... గోత్రస్య...స్య దుర్మరణజలం పైశాచిక బాధా నివృత్త్యర్థం నారాయణ బలి ప్రదానానికరిష్యే నమః॥ నారాయణాయ ఇమం పిండం దదామి॥ రుద్రాయ ఇమం పిండం దదామి॥ వైవస్వతాయ నమః॥ ఇమం పిండం దదామి॥ తిత్తః సంకర్షణాదికృష్టాతిః పిండాదద్యాత్॥ ఏతే మాంశిలోదకాని కుర్యాత్॥ అథ గోదానాని దశిదానాని చ కుర్యాత్॥ అనేక దుర్మరణ జనిత పైశాచిక బాధా నివృత్త్యర్థం దుర్మరణ బలి ప్రదానైః...పితుః...గోత్రస్య...స్య శాశ్వత విష్ణుగోకావాపిరస్వీతి భవంతి బ్రువంతు॥ శాశ్వత...గస్తు॥ నారాయణ బ్రహ్మ-రుద్ర-యనుకలశోదకాని మధ్యమకలశేకించిన్నిక్షిప్య॥ శర్తాశేషాదికేన ఆస్మానం మూర్ఛయేత్॥ బలిపిండానుద్వాప్య॥ మంటపదానం ఆచార్యాయ దద్యాత్॥ మధ్యమకలశోదకం దదాన దశే అథ వా అస్య దశేనాని స్పృశేత్॥ కిర్యాన్న త్యాశుద్ధవస్త్రాణి ధారయేత్॥ బ్రాహ్మణానామూయ॥ పవిత్రంధృత్యా॥ ఏవంగుణ...తిభౌపితుః...గోత్రస్య...స్య దుర్మరణ నారాయణ బలిశాద్ధం కరిష్యే నమః॥ పరిష్కర్షణాం గృహీత్యా॥ సమస్త సంపద...కర్తుం అధికార సంపదస్తు॥ ఏవం...ధింపితుః...

గోత్రస్య...స్య దుర్మరణ నారాయణ బలిశాద్ధం ఏకోద్దిష్టవిధానేన సదై వమద్యకరిష్యే నమః॥ పితుః...స్య నారాయణ బలిశాద్ధే కుశచ్ఛేదనం కుర్యాత్॥ విష్ణుపానుగ స్థానేక్షణిక తిక్తవ్యక్షణం దదామి॥ బ్రహ్మపానుగ స్థానేక్షణం దదామి॥ రుద్రపానుగ స్థానేక్షణం దదామి॥ యమపానుగ స్థానేక్షణం దదామి॥ వైవస్వతపానుగ స్థానేక్షణం దదామి॥ పితుః... గోత్రస్య...స్య స్థానేక్షణం దదామి॥ అక్రోధ వైశ్మై...శ్రాద్ధకర్మకరిష్యే॥ అథ గోమయేన మన్మండలానికృత్యాః పాద్యస్థానై నామ తామ్రమకుశాః పుష్పసహిత ఇమే అక్షణాః॥ అయంగంధః-ఇమే కుశానికలారాధనై... మస్తు॥ ఏవం మన్మండలాన్యభ్యర్చ్య॥ పితృమండలేతి లేనకార్యం॥ విష్ణుపానుగ స్వాగతం నమః స్వాగతమిదం లేపాద్యం నమః॥ సమో బ్రహ్మగ్య...

నమోనము! ఏంక్రమణపాదాప్రయోగనంకుర్యాత్ । కర్తాస్వయంచ
 పాదాప్రయోగ్య! అథ సంస్కృతవిష్టరగదద్యాత్ । ఏవం...పితుః...గోత్ర
 స్య.. స్య నారాయణబలిశ్రాద్ధకర్మకరిష్యేనము! తిలాక్షరీత్ । సర్వే
 ఆచుద్రవ్య పదాధాశ్చయోధవంతు! అథ సర్వత్రానాహనానాన
 నక్షణానదద్యాత్ । అథార్ఘ్యం । విష్ణుసానుగభదంతే అర్ఘ్యందదామి!
 బ్రహ్మసా + అర్ఘ్యందదామి! దుద్రసా x అర్ఘ్యందదామి! యమసా
 నుగ భదంతే అర్ఘ్యందదామి! వైవస్వత సానుగభదంతే అర్ఘ్యందదామి!
 పితః x గోత్రీ...భదంతే అర్ఘ్యందదామి! ఇతి ప్రత్యేకప్రత్యేకం బ్రా
 హ్మణపాస్తే అర్ఘ్యందద్యాత్ । సర్వత్రాగంధయద్యాత్ । అలంకారార్థం
 అక్షతాదద్యాత్ । శీతవాతోష్ణ...ప్రయచ్ఛమి! సర్వత్రవస్త్రుదానం
 దద్యాత్ । తదభావే ఇమేకుళా! ఇతిలర్చనం సంపూర్ణమ్...స్తు!

{ బ్రాహ్మణులవద్ద (విస్తృత) వేసి-బియ్యము- పెసలు-మినుము }
 { లు-వేయి-మిర్చి మొదలగునవి తనక క్రికొలదిసమర్పించవలయును. }

శ్లో॥ పుండరీకాక్షగోవింద నానుజేవజనార్దన । మయాద్విలమిదంధ
 వ్యం పవిత్రంకురుసర్వదా! విష్ణుసానుగభదమామంసాపస్కరం పదక్ష
 ణాకం సతాంబూలం విష్ణుసానుగప్రీతియే సలక్షదదేనము! బ్రహ్మసా
 నుగభదమామం...సలక్షదదేనము! రుద్రసానుగభదమామం...నమమ
 వైవస్వతసానుగభదమామం + నమమ! పితృగోత్రాయ + య భదమా
 మం + నమమ! గయాయాందత్తమస్తు! ఏవంకుణ x తిథా పితుః + గో
 త్రీప్య x స్య నారాయణ బలిశ్రాద్ధేపితరం + గోత్రం + ఉద్దిశ్యత్వయా
 కృత నారాయణ బలిశ్రాద్ధేపితః + గోత్రస్య x స్య దుర్మరణజనిత
 పైశాచికబాధానివృత్తిద్వారా పుణ్యతోకావాప్తీరస్త్యిభవంతోబు
 వంతు! దుర్మరణ + రస్తు! (తిగోదకంత్యతే) ఆమవాతే! అమృతభోజ
 నత్వప్రసీతికర్తాత్వప్రోధవఇతిబ్రాహ్మణానదేయు! ఏవం + తిథాపితుః
 ...గోత్ర...స్య దుర్మరణజనిత పైశాచికబాధానివృత్త్యర్థం తిగోదకపీద
 ప్రదానానికరిష్యేనము! పూర్వభాగేవిష్ణుపీదం- పశ్చిమభాగే బ్రహ్మ

పిండం- ఉత్తరభాగేనుద్రపిండం. దక్షిణభాగేయమపిండం - పురోభాగే
 వైవస్వతపిండం- మధ్యే ప్రేతపిండందవ్యాత్ । అభగోమయేనానులిక్యః ।
 దర్భాకపరిస్తీర్యః । దర్భాకరితిలోదకందదామి । విష్ణుసానుగప్రీతయేవష
 తేపిండోనమమః । గయాయాండత్రమస్తు । బ్రహ్మసానుగప్రీతయే ఏషతే
 పిండోనమమః । గయాయాండత్రమస్తు । రుద్రసా...మస్తు । యమసానుగ
 ...మస్తు । వైవస్వతసా...మస్తు । ప్రితే...గోత్రాయ...యఏషతే పిండో
 నమమః । గయాయాండత్రమస్తు ॥ తూష్టింపిండశేవనిధాయః । పిండోప
 రితిలోదకందదామి । పిండపూజాంకృత్యా । గోదానంకృత్యాః పితుః...
 గోత్రస్య...స్య దుర్మరణజనిత నారాయణ బలిశ్రాద్ధ పిండప్రదానేన
 పితుః...దుర్మరణజనిత వైశాచికబాధానివృత్తిద్వారా పుణ్యలోకావా
 ప్తిరస్తితిభవంతోబ్రువంతు ॥ యజమానస్యపితుః...దుర్మరణ...రస్తు ।
 తిలోదకంత్యజేత్ । ఆ ధర్మ మూకత్వ కాగత్వ బధిరత్వ వైశాచిక బా
 థానివృత్తిరస్తు । గయాయాంపిండసదృశాభవంతు । పిందానుద్వాసయి
 ష్యే । ఉద్వాసయ (సవ్యం) అయోధ్యా మధురా...శతం । పిండస్థానే
 శాంతిరస్తు- పుష్టిరస్తు- తుష్టిరస్తు- వృద్ధిరస్తు- గృహే ధనధాన్యసమృ
 ద్ధిరస్తు- తతః బ్రాహ్మణాశీర్వాదః ॥ గోత్రాభివృద్ధిరస్తు! వంశాభివృద్ధిరస్తు!
 అస్యగృహే శీమహః...రస్తు । ఏవం నారాయణ బలిశ్రాద్ధంపూర్వా
 హ్నేకార్యం । దుర్మరణబాధావిముక్తింకరోతు । ఇతిలవరచంద్రికాయాం
 దుర్మరణ నారాయణ బలిప్రయోగ ససమాప్తః ॥

{ కొందరు కేశవాది పదిరెండు నామంబులుచేతపన్ని న్ద్రుప్రా }
 { వ్యాసులను ప్రేతోద్దేశ్యబుగానొకవిపునిన్ని మొత్తము ౧౩ గురి }
 { ని నియమించుదురు- ప్రేతికబ్రహ్మలు వసుకే బ్రహ్మలు మొదలగున }
 { వి దేశాచారముల ననుసరింపవలయును. }

పునర్దహన క్రియ.

స్మృత్యంతరే । శ్లో । దేశాంతరమృతానాంతు రాజభిర్యావిషాదిభిః ।

తేషామంగంకభాశాదైః కృత్వాదేహంపునర్దహేత్ ।

తా॥ జేశాంతరమందు మరణము నొందినవానియొక్కయు, రాజదండవచే మృతి నొందిన వానియొక్కయు, విషమలచే మరణమునొందినవానియొక్కయు, శరీరమును పలాకాదులచే నిర్మించి పునర్జనన సంస్కారమును జేయవలెను.

అథ విషూచీ మశూచీ జాడ్యమృతిః

శ్రాద్ధమయూథే మార్కండేయః॥ శ్లో॥ మారీతుద్వివిధా ప్రోక్తాంత్రే షువివిధేష్వపి మశూచి రేకమగదం విషూచిరప గేవిదుః॥ పరిద్వాన్యధి మృతా యేచన్యాసంస్కార్యానై నైదా॥ ఖననంకార్యమిత్యాహుర్మృతన యఃకాలకోవిదైః॥ పంచమేచ్ఛైవ పక్షేతుకార్యాచా త్తరిక్రీయా॥ నియ మంచైత దుల్లంఘ్యకామాదజ్ఞానతోపివా॥ కుర్వంతియేనరాస్తేతు వ్యా శుభంప్రాప్నున తిహి॥ ప్రేతిస్యచాంధో నరకప్రాప్తి రేవనసంశయః॥ కే రితంత్రం బ్రకుర్ముస్తేస్యస్య వర్ణానుసారతః॥

తా॥ కలరావ్యాధులచేతగాని, మశూచిబాధలచేతగాని ప్రజలు మృతిబొందినప్పు డు వెంటనేఖననముచేసి గోపక్షమందు శ్రేతమజుపరలసిన మంత్రసల్లాపము మొదల గు శ్రేతశ్రాద్ధములన్నియు జరుపాలెను కొందరు యామార్గమును అరలంబింపక వెంట నే శ్రాద్ధములుచేయుదురు అపక్షమందు శ్రేతమ, నరకప్రాప్తియు, కర్మలకళుడును వాటిల్లునని శ్రాద్ధమయూథమందు చెప్పబడినది,

నారాయణబలి కాలపరిమితిః.

దుమ్మృతస్య పురుషస్య సంస్కారాత్పూర్వం వత్సరాంతే షా గ్మాసే త్రిమాసేనా త్రిపక్షేనానద్యోనా యథోక్త ప్రాయశ్చిత్తంకృ త్యా నారాయణబలింకృత్వా మంత్రసంస్కారంకుర్యాత్॥

కేదిత్యక్షః॥ ప్రేతంత్రం నిర్వర్త్యతతః పరిన్నియ మేననారాయ ణబలింకార్యమితి కేదిత్ ॥

చవిత్తనిర్ణయము.

లిఖతధర్మశాస్త్రే॥ శ్లో॥ గతుర్భిర్ధర్మపుంజైస్తు బ్రాహ్మణస్యపవిత్రకమ్॥ వైకేకంన్యూనమిన్స్పృశ్య వర్ణానాంతుచక్షితమ్॥

తా॥ బ్రాహ్మణునికి నాలుగుదర్శులచేతను, క్షత్రియునికి యాదుదర్శులచేతను, వైశ్యునికి రెండుదర్శులచేతను, శూద్రునికి నొకదర్శుచేతను, పరిత్రమును జేయవలెను.

శ్లో॥ కుశమూలేస్థిహోబ్రహ్మ కుశమధ్యేజనార్దనః॥

కుశాగ్రేశంకర స్తిష్ఠే త్రైయోదేవ వ్యవస్థితాః॥

తా॥ కుశమూలం బ్రహ్మ - కుశమధ్యమందు విష్ణుశుభకాగ్నిమందు శంకరమందు. కాబట్టి ఈమధ్యయదేశము దర్శనమందువ్యవస్థితులైరి.

శ్లో॥ జపేదానచహూమచ స్వాధ్యాయేజలతర్పణే యజ్ఞోపవీతే మాంజ్యాంచ తథాకుశపవిత్రీకే॥ బ్రహ్మగ్రంథింఽహనియా దన్యత్రితు యధారుచి॥

తా॥ జపకాలమందు, హోమకాలమందు, దానకాలమందు, అధ్యక్షకాలమందు చుతర్జుణకాలమందు, యజ్ఞోపవీత ధరించు , మాంజ్యమందు అటువలెనే కుశోదేశముఁ బడిన పవిత్రీయందు బ్రహ్మముడి, జపకలయునని తెలిసికొనాలయును ఇతరవిగ్రహల యందు ఇష్టమైనయది జేయవలయును.

శ్లో॥ అంగుష్ఠమూలేచతథా ప్రాణావర్త్యవిచక్షతైః॥ అంగుళ్యగ్రే స్పృతంచైవం పీత్యంతర్జనిమూలకే॥

తా॥ చాట్టినశ్చేలదుగున బ్రహ్మశిర్షము, శ్రీశ్లోకానందు చైవశిర్షము, తర్జని శ్చేలదుగున పిత్తశిర్షము, చెప్పబడినదని తత్పర్యము.

ఇతి అవరచంద్రికాయాం పవిత్రనిగ్రాహ్యస్సమాప్తః.

మండల విధానము.

లిఖతస్పృతో వంచమోఽధ్యాయే॥ శ్లో॥ చతురశ్రంబ్రాహ్మణస్య త్రికోణం శ్చత్రియస్యచ॥ వర్తులంచైవవైశ్యస్య శూద్రస్యాభ్యుక్షణం స్ఫృతమ్॥

తా॥ బ్రాహ్మణులకు చాక్రము - శ్చత్రియులకు ముక్కోణము - వైశ్యులకు గుండ్రము - శూద్రునికినిరచక్రాట చెప్పబడియున్నది.

లఘులిఖితస్సంహితాయాం వంచమోఽధ్యాయే॥ శ్లో॥ బ్రహ్మ విష్ణుశ్చరుద్రశ్చ శ్రీహుతాశనవచ॥ మండలాన్యవభుంజంతే తస్మాత్కుర్వంతిమండలం॥ యాతుధానాః పితౄణాశ్చ కూరాశ్చైవతతు రాక్షసాః॥ పారంతరసమన్నస్య మండలేనవివజకతే॥ గోమయముండలం కృత్వా భోక్తవ్యమితిస్మరమ్॥

తా॥ బ్రాహ్మణుని మండలమునకు బ్రాహ్మణుడు, క్షత్రియుని మండలమునకు క్షత్రియుడు, వైశ్యుని మండలమునకురుదుగ్రాహ, కూచుని మండలమునకు శ్రీహరిశాసనంబు నధిదేశతలై యామండలముననుభవింతురు గావున మండలముల నెల్లప్పుడు చేయవలయును అట్లు జేయనియెడల రాక్షసులు పికాచాయలు కూరిమలైన యాసురులు యాగ్నిగణము నపహరించెదరు. ఇతి అపరచందికాయాం మండలవిధి స్సమాప్తః.

ఉదకుంభ శాస్త్రము.

హేమాద్రా స్మృతిసముచ్చయే॥ శ్లో॥ ఏకాదశాహత్ర్యభృతి ఘటస్తాయాన్న సంయుతః॥ దినేదినేప గాతన్యాయావత్సవత్సరంశుతైః॥

తా॥ ౧౧ దో దినము మొదలు నుదకుంభముతో గూడిన అవధ్యాయములను ప్రతి నత్యము సంవత్సరమునకు నొక విప్రనికిదానము చేయవలయును.

మదనరత్నే నాతిమః॥ శ్లో॥ అదైవంపార్వత్యశ్రాద్ధే సోదకుంభ మధర్మకం॥ కుర్యాత్ప్రత్యాబ్దికాచ్చాద్ధా త్సంకల్పవిధిరన్యహమ్॥

తా॥ ప్రత్యాబ్దికవ్యంశము పార్వత్యశ్రాద్ధ భర్తృములన్నియు నక్కరితకుండగ కైరీపీఠముగ సంకల్పవిధిత నుదకుంభశాస్త్రము మూలము ప్రతిదినము జేయవలెననుట.

ఉదకుంభ శాస్త్రమందు పిండము వైకల్పికము. “అహరహరన్న మస్మై బ్రాహ్మణా యోదకుంభంచ దద్యాద్విడమప్యే కేనిగృహ్లాతి” యని హేమాద్రినో పారస్కరవచన మున్నది. తిక్తిస విశేషములు నిర్ణయసింధువునఁ జూడఁదగును.

దేవజ్ఞానీయే గరుడః॥ శ్లో॥ క్రత్యహందీకకోదేయో మాగ్లేతు విషమేనరైః॥ యావత్సవత్సరంచ పిప్రేతివ్యసుఖలిక్పయా॥ కుర్యా ద్యామ్యేసుఖంపిత్ర్య మద్భిస్సంకల్ప్యసుస్థితమ్॥

తా॥ సంవత్సరవ్యంశము ప్రతిదినమును విషమహర్గమందు పీఠముఖమునఁ గాను సుకల్పించి దక్షిణాభిముఖముగ దీపదానము జేయవలయునని తా॥

ఇతి అపరచందికాయాం ఉదకుంభ శాస్త్రం సమాప్తమ్.

— శ్రాద్ధభోక్తృనాం సఖ్యావిషయము. —

ప్రపాత్పారాశరీయే వాచనోఽధ్యాయే.

శ్లో॥ పౌష్ణుభోదైవికౌవిపా పిత్రాశ్రయతిదన్యుభాః॥ ఏకైక శ్చోభయత్రవ్యా దసంపత్తావతీక్రమః॥ పాశ్రింవాదైవికంకృత్వా వివ్ర వీక్షస్తువైత్యకే॥

తా॥ పితృదేవస్థానమందు తూర్పుముఖముగ నిద్దరిం పితృస్థానమునం దుత్తరముఖముగ ముగ్ధుని లేశాధి యస్థానములయందు ఒక రొకరిని సుభుజంప జేయవలయును. లేదా పితృస్థానమందొక బ్రాహ్మణునినియమించి విశ్వేదేవస్థానమందు పాత్రినుంచి భూజంపవలయును.

కించ! యల్లాజీయ్యే! శ్లో॥ శుచీర్నిమంత్ర్య ద్వాదైవేత్రీకవిప్రాన్విత్పరిర్ణాః॥ దైవేష్టిత్యేథవైతైకం సపిండీకరణంవినా॥

తా॥ సపిండీ కరణమునందు తప్ప ప్రతిసంవత్సరముచేయు శ్రాద్ధమునందు విశ్వేదేవస్థానమందు పరిశుద్ధులగు బ్రాహ్మణునిద్వరిం పితృస్థానమునందు ముగ్ధుని లేశ ఒక రొకరినిగాని నియమింపవలయును.

కొండలు విష్ణుస్థానమునుగూడ నుంచుదురు దేశాచారముల ననుసరింపవలెను
ఇతి అపరచంద్రికాయాం శ్రాద్ధభోక్తృ సంఖ్యావిషయస్సమాప్తః.

—వైతరణీ గోదాన విషయము.—

శ్లో॥ పిండనం యోజనాదూర్ధ్వం ప్రేతత్యస్యనివృత్తయే॥

మాంజనాదిషున ద్వీషు చతుర్థోపనివర్తియే॥

పీతస్త్రికాలేనా బ్రాహ్మణవిసర్జనాంతేనా వైతరణీగోదానంకార్యమ్॥ స్మృతినాతే॥ శ్లో॥ ప్రేతలొకాష్టత్యైకం గమనార్థంచవైతరణి॥

సద్యావైతరణీనామ్నాన్య గాందద్వాత్రంజాయతే॥

తా॥ ప్రేత తన=నివాసస్థానమునంచి పితృలోకమునకుపోవునప్పుడు వైతరణీన దిని చాటుటకుగాను వైతరణీగోదానం చేయవలెనుట.

ఇతి అపరచంద్రికాయాం వైతరణీ గోదాన విషయస్సమాప్తః.

—పాలాశవిధి.—

యది పితృర్ధారణకాలే దేశకాలాది భిన్నసంస్కారకృత్యం నకుర్వీతచేత్॥ తనానంవత్సరముధ్యే గుగుశుక్రమాశ్మయ మలమాసచాతుర్మాస్యాదిదోష రహితకాలే భద్రాధిత్రిభద్రతృత్యంకారారాక్షి వారధవిష్ణుపంచకవ్యతిరిక్తశుద్ధినే చంద్రతారాబలాన్వితే పునస్సంస్కారముపక్రమేత్॥ యద్యస్థస్య సిచేత్తజాఅస్థిభిశేవపునదాహాః అస్థ్యభావశ్చేత్తదాపలాశవృంతైః శరీరాకృతిం కృత్వాపునదాహాఃయేత్॥

తా॥ తందియొక్క ముగికాలమునందు దేశకాలాది ప్రేతకృత్యములచేయుచు పాలాశకృత్యమును చేయునయెడల సంవత్సరకాల మతిక్రమించకమునుపే గుగుశుక్రమాశ్మయముల

మనది దోషరహితమైనదియును త్రిపదభాగముననుక్రమ్యతిరిక్తదిశనునందు తాదా
బలచంద్రిబలములు గలిగియుండగా మఱల సంస్కారమును జేయునట్టిధమును నుప
కరించవలయును, అప్పుడప్పులున్నయెడల ఆఅప్పులచేతి భువనాచారమును జేయవలయు
ను అప్పులునట్టిమైనయెడల పలాశివ్యంతములచేతి శరీరాకృతినిజేసి దవానముజేయవలయు
ననితాత్పర్యము

ఇతి అపరచంద్రికాయాం పాలాశవిధిః.

దేశాంతరగతమృతినిర్ణయము.

దేశాంతరంబునకుఁబోయినవానియొక్క వృత్తాంతము ౧౧ సెం
వత్సరములలోపలఁ దెలియఁబడక పోయెనేని పుత్రుఁడు ౧౬ రోజు సెం
వత్సరమందు బౌద్ధ్యదైహిక క్రియలను జేయవలయునని జాతుకర్తవ్యుఁడు
వచించెను, పితృన్యతికర్తులకు ౧౨ సెంవత్సరములు గడచిన పిమ్మట
పైతృమేధికకర్తృలను జేయవలయునని బృహస్పతి వచించెను.

కర్మానంతరమందు తగ్గడిజీవించియుండుట.

కర్మానంతరమందు తగ్గడి జీవించియున్నాడని తెలిసినను లేక
తామే స్వయముగ గృహమునకు వచ్చినను చేయఁదగిన విధినిజెప్పు
చున్నాను. అప్పుడావచ్చినవానిని ఘృతికుంభము నందుఁబెట్టి జ్యోతి
శ్శాస్త్రముచే నిర్దుష్టమైన లగ్నమునందు లేవఁదీసి జాతకర్మ మొనలు
చూడాకర్మాది సంస్కారంబులనుజేసి యేదైననొక కర్మమునందు ౧౨
దినములు ఉపవాసములను జేయించి పూర్వము వాణితయైన భార్యను
గాని యట్టిభార్య లేనప్పుడు వేరొక భార్యనుగాని పాణిగ్రహణము వారి
వారి విధిచేచేసి గ్రహించవలయునని వృద్ధమనువువచించె. ఘృతికుంభా
దున్నగ్నంపునజ్జాతకర్మకానద్యపాకలం సంస్కరిష్యేఇతిసంకల్ప్య —
తక్కిన ప్రయోగము ఆచార్యునియొక్క అనుమతి ప్రకారము జరుగ
వలెను. గృంధవిస్తరభీతిచేచాయనైది.

ఇతిఅపరచంద్రికాయాం కర్మానంతరే పితృదాగ్ధ్యగమన శ్రవణాదిః.

రజస్వలా కుశలసూత్రనిష్ఠనము.

శ్లో॥ ధృవాహభ్యంతరేదైవా స్మేరభార్యా రజస్వలా । తదా

శ్రాద్ధాదిగంకార్యం స్నాత్వా సూత్ర విసర్జయేత్ ।

తా॥ పదిదివములలోను పశ్చిమభాగ్యంబుననున్న శని అప్పుడు శ్రాద్ధమును మాత్రము నిలుపక చేసి స్నానాంతరమందు కంఠనూత్రాదికమును విసర్జించవలయును.

శ్లో॥ సపిండాభోజయేత్సర్వా సావశాహంస్యశక్తితః । విషమాహస్సునాన్యంశ్చ పుణ్యం ప్రేతస్యదుర్లభమ్ ।

తా॥ మఱిది పదిదివములమును కఠినముగాను తాడుజ్జాతులతో గూడభోజనము జేసవలయును లేదా చేసిదివములయందైనను భోజనమును జేయించవలయున్న సపిండులు తృప్తిపొందినయెడల ప్రేతకు సర్వోత్తమమైన తృప్తిగలుగును.

ఇతి రజస్వలాకంఠ సూత్రీ విసర్జనం నమాప్తమ్.

సపిండికరణమునకు ముఖ్యకర్తలు.

శ్లో॥ పితుస్సపిండికరణం బంధుపుత్రచేతేనైవ డేనేని ప్రేతకృత్యవిముక్తికొఱకు ముక్త్యర్థం సుతాకుర్యాత్సపిండికమ్ ।

తా॥ తండ్రికిని పితరీకరణము బంధువులచేతేనైవ డేనేని ప్రేతకృత్యవిముక్తికొఱకు పుత్రుడు మఱి సపిండికరణము చేయవలయునని తాత్పర్యము.

శ్లో॥ శ్మశ్మపుత్రస్యనద్భవే కః ప్తాకురుతేక్రియామ్ । ప్రేతత్వాన్నవిముచ్చేతి పితృత్వం చ గచ్ఛతి ।

తా॥ శ్మశ్మపుత్రుడుండఁగఁ గనియెడు ప్రేతకృత్యంబులను జేసినయెడల తండ్రికి ప్రేతకృత్యంబుబోదు పితృలాకంబును గలుగును.

శ్లో॥ శ్మశ్మోవాఽథ కసిష్ఠోనా శ్మశ్మభార్యా సుహృదహేత్ । అగ్నికార్యే ప్రథానత్వాత్ శ్మశ్మభార్యా సుతోగ్రజః । అనేకవత్సపుత్రాణాం యస్తుశ్మశ్మస్సవవహిః । పితుస్సపిండికరణం కుర్యాదిత్యావారాశ్యహః॥

తా॥ శ్మశ్మదైవమునిష్ఠుడయినను శ్మశ్మభార్యకుడు అగ్నికార్యము నుడు బలిధానుడు అనేకవత్సలయొక్క పుత్రులలో శ్మశ్మపుత్రుడతండ్రికి సపిండికరణమును జేసవలయునని తా॥

తక్కిన విషయములు ధర్మసింధువు మొదలగు గ్రంథములయందు జూడఁదగును. ఇతి సపిండికరణ కర్తృవిషయస్సమాప్తః.

కర్తృవత్సప్రేతవత్స రజోధర్మక విషయము.

స్మృతిసంగ్రహే । శ్లో॥ వశాహంశ్యంతరేదైవా ప్రేతభార్యా

రజస్వలా! తదాశ్రాద్ధాదికంకార్యం నాత్వాసూత్రం విస్మయేత్ ||

శ్లో॥ దశాపామభ్యేతురజస్వలా చేప్యేతస్యభార్యాయదిశ్రామా
తా॥ తత్సూత్రకాంతేవిధితసర్వం తదుక్తకాలేషి నపిండనంప్యాత్ ||
ప్రేతస్యభార్యాయదివారజస్వలా కర్తుభార్యస్యభవారజస్వలా । స
పిండనంనైవవిధీయతేత్ర వ్యాధ్యాపరేషానిధిరేషఉక్తః॥

శ్లో॥ ఏకాదశేహి సంప్రాప్తే కర్తుభార్యారజస్వలా । ఆశ్రయశ్రాద్ధం
ప్రకుర్వీత దావాదీంశ్చవిస్మయేత్ । రజస్వలాపతిశ్చైవ సూత్రకాయాః
పతిస్తథా॥ భాండస్సర్వసమర్పితం భర్తు కేవలసభ్యతా॥ ఉపరాగేపరది
నేసూతావేకాదశేస్మృతాః॥ మృతాహేషుత్రయోదశ్యా మార్తవేళం
చతుసాని॥ ——— తా॥ ప్రేతకృత్యముమధ్యయందు కర్తృప్రేతలయొ
క్క భార్యలు రజస్వలలైనను. ప్రసవించినను అప్పుడు శ్రాద్ధాదికంబు
ను వదలి వేసి పిమ్మట భార్యన్నసముచ్చేసినవెనుక మిగిలిన కృత్యంబుల
నన్నింటిని జేయవలెను. శుద్ధినింబున కఠియొక్క భార్య రజస్వలయై
నను. ప్రసవించినను ఆద్యశ్రాద్ధంబును మూత్రముచేయవలెను. శుద్ధిని
ంబున మిగిలినకృత్యంబులను జేయవలయును. ఉపరాగమునందు పర
దినంబునందును, ప్రసూతియందు శుద్ధినిమునందును. రజస్వలయందై
దనదినమునందును. మరణంబునందు పద్మాదవదినమునందును, శుద్ధిని
నంబులని తా॥ ఇతికర్తృప్రేతయోః భార్యాణాంరజోవిషయః

నర్మహతశ్రాద్ధప్రయోగము.

ఈశ్రాద్ధమునే కొందఱు నాగబలియనిచెప్పుదురు. భార్యకు
గర్భోత్పత్తికాకున్నను. మృతాపత్యముగలిగినను అట్లు ప్రతిబాధకమైన
ప్రేతోపద్రవమునివర్తించుటకై నారాయణబలియు నాగబలియు జేయ
వలయును. అందునారాయణబలి శుక్లకాదశియందుగాని పూర్ణిమయం
దుగాని చేయవలెను. ఇకనాగబలిదర్శనందుగాని పూర్ణిమయందు
గాని, పంచమియందుగాని యాశ్రేషణో గూడిన నవమియందుగాని
చేయవలెను. తత్రాయంప్రయోగః॥ ఏళం + ధం బ్రాహ్మణసభాయాం

నును ఇహజన్మని జన్మాంతరేవా జాతసర్పవధ దోషపరిహారార్థం
 ప్రాయశ్చిత్త ముపదిశంతుభవంతః బ్రాహ్మణులతో మనవిజేయవలెను.
 పిమ్మటసభయందు గోమూల్యమునుంచి ప్రార్థించునది. “సర్వేధర్మవిప
 రాః” అని ప్రార్థించగా సభ్యులు చతుర్దశకృచ్ఛప్రాయశ్చిత్తేనా ముక
 ప్రణామాయద్యారా పూర్వోత్తరాంగ సహితేనాచరితేన తవశుద్ధ
 ర్భవిష్యతి అనియుపదేశించినపైని దేశకాలములుచ్చించి । పరిషదుప
 దిష్టచతుర్దశ కృచ్ఛప్రాయశ్చిత్తమముక క్రాత్యామాయేనా హామూ
 చరిష్యే । యనిసంకల్పించి ట్టేరముమోదలగునవి జేసికొనవలెను. అథ
 సర్పవధదోషపరిహారార్థం హదండదానంకుర్యాత్ । శాలిచూర్ణేనస
 ర్పచరిమాంకృత్వా । లిలిఃప్రార్థనం । శ్లోః ఏహి పూర్వస్మృతస్సర్ప అస్మిన్
 పిష్టేనమావిభే సంస్కారార్థమహంభక్త్యా ప్రార్థయామిసమాహితః ।
 ఇత్యావాహ్యః సంపూజ్యః । అథబలిః ॥ భోసర్ప ఇమంబలిం గృహాణమ
 మాభ్యుదయంకురు । ఇతిబలింకుర్యాత్ । కర్తాపాదాప్రత్యక్షః । ఏవం
 + ర్థం సభార్యస్య మమేహో జన్మని జన్మాంతరేవా జ్ఞానాదజ్ఞానా
 ద్వాజాతసర్పవధ దోషపరిహారార్థం సర్పసంస్కారకర్మకరిష్యే । ఇతి
 సంకల్ప్యః । అథాగ్నింప్రతిష్ఠాశ్య । ప్రజ్వాల్య । అస్మిన్ సర్పసంస్కార
 కర్మాణి దేవతాశర్మహర్ష మన్వాధానంకరిష్యే । అథసర్పముఖేఅజ్యం
 నిధాయః శ్లోః త్రాహిత్రాహిమహాభోగి సర్పోపద్రవదుఃఖతః । సం
 తరించేహిమేపుణ్యం నిర్దుష్టాంధీమహాదేహినీం । ప్రకన్నంపాహిమాం
 భక్త్యా కృపాబోదీనవర్షిల । జ్ఞానతోఽజ్ఞానతోవాపి కృతస్సర్పవధో
 మయా । జన్మాంతరేతత్తత్స్మిన్ మత్పుత్ర్యైరథవావిభో । తత్సాపం
 నాశయక్షిప్త మతరాధం తమస్యమే । ఇతిసంప్రార్థ్య । నాగేంద్రం
 స్నాత్వాఽగత్యతః పునః । అగ్నయేనమః ఇతిసర్పదహనంకార్యం ॥
 (సర్పముహుతముకాగానే జలముచేబల్లార్పవలయును.) సవ్యముచేతనే
 సర్పసంస్కార కర్మయు జేయవలెను. అస్థిసంచయన మక్కరిలేదు.
 స్నానముజేసి గృహమునకు రావలెను. భార్యతోగూడదనకుత్సితాత్రి

నూకాచము. ౪వ దినముందు సచేలన్నావముజేసి ఏవం + ధం సర్వ
స్వరూపిణి బ్రాహ్మణాయ యథాశక్తి ఆచుదానం కరిష్యేనము॥ అథ
ప్రాణాయామిత్రంకృత్యా॥ ఏవం + ధం సర్వశాస్త్రం సద్యః కరిష్యేనము॥
తర్హి- అనంత- శేషకపిల- నాగ- కాలిక- శంఖపాల- భూధర- ఇంద్ర
బ్రాహ్మణానిమంత్ర్య॥ తుగాంధద్యాత్ । మంజలంకుర్యాత్ । సర్వ
స్వరూపిణి బ్రాహ్మణాయ ఇదంపాద్యంధదామి । అనంతస్వరూపిణి +
దదామి॥ శేషస్వరూపిణి + దదామి॥ కపిలస్వరూపిణి + మి॥ నాగ
స్వరూపిణి...మి॥ కాలికస్వరూపిణి ... దదామి॥ శంఖపాలస్వ...మి॥
భూధరస్వరూపిణి...మి॥ సర్వలిపాకాపత్రయైశ్చ॥ సమోబ్రహ్మగ్న్య...
నము॥ యథేచ్ఛసిమహారాజ...సమోనము॥ గోమంశిరసిధారయేత్॥

శర్తాపాకాపత్రయైశ్చ॥ సర్వస్వరూపిణి బ్రాహ్మణాయ ఇదమాననం
దదామి॥ సర్వప్రాసనంధద్యాత్ । అథావాహనం కుర్యాత్ తుగాంధ
ద్యాత్॥ భోస్పృశదంతే అర్ఘ్యంధదామి॥ అనంతాయఅర్ఘ్యంధదామి॥
శేషాయ...మి॥ కపిలస్వరూపాయ... మి॥ నాగస్వ... మి॥ కాలికస్వ
...మి॥ శంఖపాలస్వ... మి॥ భూధరస్వ...మి॥ గంధాతుల ఘాతదీప
వస్త్రాదిదానంసర్వక్రికార్యం॥ (పిన్నుటబియ్యముముదలగునని బ్రాహ్మ
ణులకు సమర్పించవలెను.) సర్పాయఇదమానం సపరికరంసవ్యంజనం
సతాంబూలంపదక్షిణాకం సతిలాపిధానోదకుంభం బ్రాహ్మణాయ సా
వద్రదదేనము॥అనంతాయ...నము॥ శేషాయ...మి॥కపిలస్వ...మి॥నాగ
స్వ...మి॥కాలికస్వ...మి॥శంఖపాలస్వ...మి॥భూధరస్వ...మి॥ బ్రాహ్మ
ణానంతస్తుమేత్ । ఏవం.. ధంసర్వబలిపి డప్రదానాని కరిష్యేనము॥
గోమయేనానులిప్య॥ దర్భాకంఠిస్తీర్య॥ యవోదకంధదామి । సర్పా
యఇమంపిండంధదామి॥అనంతాయఇమంపి డ దదామి॥ శేషాయ ఇమం
పిండంధదామి॥కపిలస్వరూపాయఇమంపి డంధదామి॥నాగస్వరూపాయ
ఇమంపిండంధదామి॥ కాలికస్వరూపాయ ఇమంపిండంధదామి॥ శంఖ
పాలస్వ...మి॥ భూధరస్వ...మి॥ తూష్ణంపిండ శేషంధిధాయ॥ పిండానా

ముకరియనోదకందదామి । ౧౮ । అధపిండపార్వతి పు జంకరిష్యేనమః
 పిండేషుత్రా నిధాయః । దర్శనత్రాంత్యమర్చయామి । ధూపమాఘ్రాప
 యామి । దీపందర్శయామి । ధూపదీపాంతరం శుద్ధాచమనం సమర్చయా
 మి । అథనైవేద్యంకుర్యాత్ । యథాశక్తిదక్షిణాందవ్యాత్ । అథనోహ
 కం బ్రాహ్మణాయదద్యాత్ । ఆననసర్వబలిపిండప్రదానన భగవాంత్య
 ర్వాత్మ...భోసర్వపుణ్యకాకప్రాప్తిరస్తు । మమవంశవృద్ధింకురు । ఆయో
 భ్యాసుధురా...లభేత్ । పిండార్చనాద్యానయేత్ । కర్తాపాదావృక్షాశ్చ ।
 ప్రాగ్భాగేనూశనవస్త్రంపరిస్తీర్య । తల్రలింసులంపూరియిత్వా । వీరింకల
 శింసభాయు తిదుపరివస్త్రంరిక్షిత్వా । నాగస్వరూపసువర్ణప్రతిమాంని
 ధాయసర్వస్వరూపమావాహయామి । అనంతస్వరూప మావాహయా
 మి । శేషస్వరూపమావాహయామి । కపిలస్వ...మి । నాగస్వ...మి । కాళి

కస్వ...మి । శిఖపాలస్వ...మి । భూధరస్వ...మి । కేచిత్కష్టకలశ్చాపనం
 కురుయి । అథ షోడశోపచారైరభ్యర్చ్య । అథప్రాణాః శ్లో । బ్రాహ్మణో
 కేచ యేసర్వాశ్చేషనాగపురోగమాః । సమోస్తుతేభ్యస్తుప్రీతాః । కుప్ర
 న్నాస్సంతుతేసదా । విష్ణులోకేచయేసర్వా ససుక్తిప్రమఖ్యాప్యే । స
 మోస్తుతేభ్యస్తుప్రీతాః । ప్రసన్నాస్సంతుతేసదా । రుద్రలోకేచయేస
 ర్వాస్త్రీకప్రమఖ్యాప్యే । సమోస్తుతేభ్యస్తుప్రీతాః । ప్రసన్నాస్సం
 తుతేసదా । ఖండవస్యతిథాదాహేస్వర్గయేచసమాశ్రితాః । సమోస్తు
 తేభ్యస్తుప్రీతాః । ప్రసన్నాస్సంతుతేసదా । సర్వసతేచయేసర్వాఅస్తీకే
 సచరక్షితాః । సమోస్తు...సదా । మలయేచైవయేసర్వాకర్కటాః । ము
 ఖ్యాప్యే । సమోస్తు...సదా । ధర్మలోకేచయేసర్వావైతిరగ్యాంసమా
 శ్రితాః । సమోస్తు...సదా । యేసర్వాపార్వతీయేషుదరిసంధిషుసంస్థితాః ।
 సమోస్తు...సదా । గ్రామేనాయదివారిష్ణే యేసర్వాప్రచరంతహి । స
 మోస్తు...సదా । పృథివ్యంచైవయేసర్వాయే సర్వాబలిసంస్థితాః । సమో
 స్తు...సదా । రవతితేచయేసర్వా అనంతాద్యామహాబలాః । సమోస్తు
 తేభ్యస్తుప్రీతాః । ప్రసన్నాస్సంతుతేసదా । తతిఃతచార్చ్యంసామ్రాజ్య

వీరం...ర్థం కృతస్య సంస్కారకర్మగాస్పదతి సిద్ధ్యర్థమిమం నాగచౌవర్ణం
 పెకలశంపవస్త్రం సదక్షిణాకంతుధ్యమివాంసం ప్రదదేనమసః । అసంస్య
 గానాగదాసన అసంసదయోనాగ దవతాప్రియంతాం యస్యస్య
 త్యాచనమోక్త్యా + తం॥ మయాకృతం సర్వసంస్కారాభ్యుగ్రరీతభ
 వతాం విచారాంవచనాన్నిగమేర్సిరి॥ పృథాదాశ్చివ్యంఽరిపూర్ణమస్తు
 తథాస్తు । ఇతి ప్రావదేయుః । బ్రాహ్మణేభ్యో దక్షిణాందద్యాత్ ।
 ఆశీర్వాదః॥

శ్లో॥ కృత్యాసర్వస్య సంస్కార మనన్ విధి నానరః॥ నిరోగోజాయ
 తేక్షిప్రం సంతోలభ జేషుభామ్ ।

ఈభాగ్యోక్తిలభికాముగ స్వసంస్కారము జేయువానికి మహాభాగ్యమైనను
 శిష్యముగనితర్జియను శుభమైనంతరియగును.

ఇతి సర్వసంస్కారవిధిస్సమాప్తః.

మృతశౌచాంతర్గత శ్రాద్ధవిషయము.

యాజ్ఞవల్క్యుః॥ శ్లో॥ మాతుర్దశానామధ్యేతు పీతుప్రత్యాబ్ధికంతుది
 రుదాహే పోడశాత్పూర్వం పీతుప్రత్యాబ్ధిసమాచారేత్ । పీతుర్ద
 శానామధ్యేతు మాతుప్రత్యాబ్ధికంతుది రుదాహే పోడశాద్పూర్వం
 మాతుశ్రాద్ధ సమాచారేత్ ।

(పోడశాత్ సపి డీకరణాదిత్యః॥)

తా॥ తల్లియొక్క మరణదినము మొదలుకొని దశాహములోనుల తల్లిడి
 యొక్క ప్రాతినాంవత్పరిక శ్రాద్ధములెట్లుచేసేని ౧౧వ దినమునందు
 శ్రాద్ధహోమమైన పిమ్మట పోడశమునకు పూర్వమునందు ప్రత్యాబ్ధిక
 శ్రాద్ధమును జేయవలయును అప్రకారముగానే తల్లియొక్క మరణది
 నము మొదలుకొని పదిదినములలోనుల తల్లియొక్క ప్రాతినాంవత్పరిక
 శ్రాద్ధములెట్లుచేసే యెడల ౧౧వ దినమునందు పోడశశ్రాద్ధమైన పిమ్మట
 తల్లియొక్క ప్రాతినాంవత్పరిక శ్రాద్ధమును జేయవలయునని యాజ్ఞవ
 ల్క్యుమునిపరుచుచెప్పె. ఇచ్చటపోడశమానకకగా సపి డీకరణమునక
 నియర్థము॥ ఇతి మృతశౌచాంతర్గత శ్రాద్ధవిషయస్సమాప్తః॥

దశ దాన మంత్రములు.

దేశకాలానంత్య మనువీతుః పాపకయార్థం దశదానాని కరి
ష్యేననుః॥ ఇతినంతల్ప్యః పృత్యేకం బ్రాహ్మణమభ్యర్చ్య॥
గోదానం॥ శ్లో॥ గవామంగేషుతిష్ఠంతి భువనానిచతుర్థి॥

యస్మాత్తస్మాద్భివంశేష్యా దతశ్శాంతింప్రయచ్ఛమే॥
ఇతిగోదానంకుర్యాత్॥

భూదానం॥ — సర్వసేష్యాశ్చియాభూమిర్వరాహేగవముద్భృతా॥ అనం
తిపుణ్యఫలదాతశ్శాంతింప్రయచ్ఛమే॥

తిలదానం॥ — తిలఃపాపహగానత్యం విష్ణోర్దేహసముద్భవాః॥ పాపం
నారంతుమేషిప్రమతశ్శాంతింప్రయచ్ఛమే॥

హిరణ్యదానం॥ — హిరణ్యగర్భగర్భస్థం హేమబీజంవిభావనా॥ అనం
తిపుణ్యఫలద మతశ్శాంతింప్రయచ్ఛమే॥

అబ్జదానం॥ — కామధేనోస్సముద్భూతం సర్వక్రతుషుసంస్థితం॥ దేవా
నామాబ్జమాశాస మతశ్శాంతి ప్రయచ్ఛమే॥

వస్త్రదానం॥ — శీతనానోష్ణసంత్రాగం లజ్జాయాలక్షణంకరం॥ దేహ
లంకరణంవస్త్ర మతశ్శాంతింప్రయచ్ఛమే॥

ధాన్యదానం॥ — ధన్యంకరోషిదాతార మివాహకేవరత్రచ॥ యస్మా
త్తస్మాద్భివంశేష్యా దతశ్శాంతింప్రయచ్ఛమే॥

గుడదానం॥ — ఇక్షుకాండసముద్భూతం॥ గుడోమధువిరాజితః॥ యస్మా
త్తస్మాద్భివంశేష్యా దతశ్శాంతిం ప్రయచ్ఛమే॥

రజితదానం॥ — పిత్తప్రీతికరంత్యంహి శాప్యచ ద్రవసుద్యతే॥ త్వదా
నాదిపాచాముత్యే శ్రేయస్సాదౌజితామమ॥

లవణదానం॥ — రసానామగ్రజంశ్రేష్ఠం లవణంబలవర్ధనం॥ యస్మా
త్తస్మాద్భివంశేష్యా దతశ్శాంతి ప్రయచ్ఛమే॥ ఇతి దశదానాని
బ్రాహ్మణేభ్యో దద్యాత్॥

ఇతిదశదానమంత్రా స్సంకూప్తాః.

హిరణ్యదానం — హిరణ్యగర్భగర్భస్థం హేమబీజంవిభావసాః॥ అనంత
పుణ్యఫలద మతశ్శాంతిప్రయచ్ఛమే ।

తిలపాత్రదానం — తిలూపాపహరానిత్యం విష్ణో ద్వేహనముద్భవాః ।
తిలపాత్రప్రదానేన ప్రియతాంకమలాపతిః ।

ఛత్రదానం — ఇహముత్రాతపాత్రాణాం కురుకేవమేత్రభాః ఛత్రం
త్వత్ప్రీతయేదత్తల బ్రాహ్మణాయమయాశుభమ్ ॥

పాదుకాదానం — కంటకోచ్ఛిప్తపాపానా వృశ్చికాదినివారణే॥ పాదుకే
సంహృయచ్ఛామి గృహగర్భ్యంద్విజోత్తమ ॥

కటదానం — కటందాస్యామివిప్రేంద్ర గృహగర్భ్యంసుఖవృద్ధం॥ అనేన
కటదానేన ప్రియంతాంపితరస్సదా ॥

చందనఖండదానం — మలయావాసమందార సఖబృందారకార్చిత ॥
చందనత్యైత్ప్రసాదాన్మేసాదానందగ్రహర్థయ ॥

దీపదానం — దీపందాస్యామివిప్రేంద్ర తుభ్యంధ్యాంతినివారకం ॥
అస్యప్రదానాత్సకలా దోమా నాశయకేవ ॥

ఘంటాదానం — దేవానామిష్టద ఘంటా సర్వదైత్యనివాశిని । తస్మా
ద్దాస్యామి తేఘంటాం తద్దానేనసుఖంకురు॥

చామరదానం — శశాంకరసంకాశ హిమడింఢీరసాంకుర । పోత్యా
రయాశుదురితం చామరామరవల్లభ ॥

శయ్యాదానం — యథాసక్తమృతయనం శూన్యంసాగరజాతయ ॥ శ
య్యామమాకృతూన్యాస్తుతథాజన్మనిజన్మని॥

సప్తదాన్యాని — తృపింకరోతిభూతాని మిహలోకేపరత్రయ । తస్మా
త్ప్రేక్ష్య తేధాన్యమతశ్శాంతిం క్రయచ్ఛమే॥

సువర్ణదానం — సర్వపాపక్షయకరం సువర్ణంకథాషణం । అగ్నే
ర్వీజంప్రదాస్యామి తస్మాచ్ఛాంతిం క్రయచ్ఛమే॥

తండులదానం — జీవనంసర్వభూతానాం బలపుష్టివివర్ధనం । తండులం
దీయతేయస్మాదతశ్శాంతిం క్రయచ్ఛమే॥

సరస్వతీనామం — సరస్వతీజ్ఞానదాత్రీ విద్యానామధదేవతా । విద్యా
సాధకకోశస్యదానాన్ముక్తింసనూప్నుయాత్ ॥

వేణుదానం — వేణుదండశ్శుభకరో దళావస్థాసురక్షకః । వేణుదండ
స్యగానేన త్ప్రప్తిర్దండగరస్యవై ॥

యజ్ఞోపవీతందానం — యజ్ఞోపవీతం కరమంజవిత్రాకర్మసాధకం ।
యజ్ఞోపవీతదానేన తుష్టాస్సర్వామరాస్సదా ॥

అరణ్యరంజనసోద్దిప్తదానానికుర్యాత్ । విశేషదానమరతాస్సనూప్నాత్ ॥
౧౦౮ దానమంత్రములు అష్టోత్తర శతదానకల్పమంకు ప్రాసీ
పున్నాను. ఆగ్రంథమంకుజూడఁదగును.

పూడక మహాదానములు.

ప్రాచీనగ్రాంథే శ్లో॥ కన్యాజాచసువర్ణంచ శకటాశ్వగజాగృహం ।
లాజ్గలంసస్యధాత్రివ కాలచక్రంతథాక్షిణిః ॥
మేషశ్చనుహేషశ్చైవ అజినశ్చయనంతథా ।
సాలగామశ్చనిజ్ఞేయా మహాదానానిపూడకే ॥

తా॥ ౧ కన్యాదానము, ౨ గొత్తొనావము, ౩ సువర్ణదానము, ౪ బండిదానము
౫ అశ్వదానము, ౬ ఏనుగుదానము, ౭ గృహదానము, ౮ వాగలిదానము, ౯ నైపుతో
సున్న సవ్యభూదానము, ౧౦ కాలచక్రదానము, ౧౧ భూదానము ౧౨ మేకదానము
౧౩ దున్నహేతుదానము, ౧౪ కృష్ణాజినదానము, ౧౫ కేయూదానము, ౧౬ సాలగా
మదానము, ఈ ౧౬ మహాదానములని తెలియవలెను.

కేచిత్ శ్లో॥ కన్నాకనకదాసీచ శకటాశ్వగజాగృహం ।
లాజ్గలంకాలపురుషః కాలచక్రంతథాక్షిణిః ॥
మేషశ్చనుహేషశ్చైవ భార్యానోధయతోముఖిః
తిలవర్ణోవిజ్ఞేయామహాదానానిపూడకే । ఏనం కేచిత్పాతః ॥
దానకాతేవిశేషః శ్లో॥ అర్హంకర్ణగజందంతే దాసీకేతేఅజంగరే ।
గృహంస్తాభేవృషానృంధేగాంపుచ్ఛేకన్యకాంకరే ।
స్పృష్టావైశానిదానాని తిష్ఠాదద్వాన్నసంశయః ॥

ఈపోడశ మహావాసములు చేయుటవలన మహావిశేషముగలను గ్రంథ విస్తరభీతిచే ఈగ్రంథమందు వానివాని ఫలములు వ్రాయవైతి.

ఇతి పోడశ మహాదానా స్మరూప్తాః.

మృతాహస్సు దెలియనిచో నిర్ణయము,

దేశాంతరమందు మృతుడగుటచే మాసముమాత్రము దెలిసిమృతి దినము దెలియనిచో నామాస మందమావాస్య యందైననుశుక్లకృష్ణాకా దనులందైనను పృథివాషికశ్రాద్ధము జేయవలెను. మృతదినము తెలిసి మాసముదెలియనిచో మార్గశీర్షము మాఘము భాద్రపదము ఆషాఢము వీనిలో నొకదానియందు దాతిథిలో వార్షికశ్రాద్ధము మాసముతిథియు రెండును దెలియనిచోనింటినుండి బయలుదేరినతిథియు మాసముగ్రహించునది, మఱియు పృథాణమందలి తిథిమాసములు దెలియనిచో మృతవార్తవినుపించిన తిథిమాసములుగ్రహించునది. పృథాణమందును మృతవార్తయందును మాసముదెలిసి తిథి తెలియనిచో నామాసమందలి దర్శాదికమగుదు వాషికము, పృథాణాదులయందు తిథిమాత్రముదెలిసి మాసముదెలియనిచో మీదజెప్పిన మార్గశీర్షాదులలో నొకమాసమందాతిథియందువాషికము. పృథాణమరణచ్ఛ్రవణములలో దినముమాసము నెరుగనియెడల మాఘమందుగాని మార్గశీర్షమందుగాని దశయందుగాని వాషికము జేయునది. దేశాంతరమృతి మొదలగునవి సంభవించితే పాలాశవిధిచే శ్రాద్ధముజేయవలయును. అప్పుడు దాహదినమందే వాషికముదెలియనది. ప్రతినవ త్పరమునందు జప్తేశ్రాద్ధాదులలో నొకవేళమృతాహస్సుకు విఘ్నంబు గలిగినను మృతదినము దెలియబడకపోయినను కృష్ణపక్షకాదశియందు శ్రాద్ధంబును జేయవలెనుగాని మాసగూడదు. జాతాశౌచమృతాశౌచములు సంభవించినచో శుద్ధిదినంబుననే కర్తవ్యము.

ఇతి మృతాహనిర్ణయము సమాప్తము.

గ్రంథవిస్తరభీతిచే ఈగ్రంథమందు మూలమువ్రాయవైతి.

మృత్తికాన్నానప్రయోగము.

శ్లో! విష్ణుశక్తిసముత్పన్నే! శంఖవర్ణమహితలే!

అనకరత్నసంపన్నే! భూమిదేవినమాస్తుతే!

అదాభూప్రార్థనాంకృత్యా! ఏవంగుణ + తిథాపితుః + గోత్రస్య...
స్య మమసమస్తపాపక్షయార్థం పితౄణాంపుణ్యలోకావాప్త్యర్థం
అష్టోత్తరశతమృత్తికాన్నానాంగ కూర్చప్రతిష్ఠాపనంకరిష్యేనమః! అను
ష్ఠార్థం వరిషత్ప్రాయశ్చిత్తంకృత్యా! కృచ్ఛత్రయందద్యాత్! కూ
ర్చం పృథిష్ఠావ్య! అవాహ్య! ఏవం...ధంమృత్తికాన్నానార్థం ఋత్వి
గ్వరణం యథాశక్తిబ్రాహ్మణాయదద్యాత్! తతః బ్రాహ్మణభ్యోనూత
నవస్త్రాణిదద్యాత్!

అథమంత్రా! శ్లో! మృన్మేహరకృతంపాపం! మృన్మేభవతు
భవేదా! మూర్ధ్నిత్యల్లేపనాద్దేవి! పరమాస్తుగతిర్నమః || ౧ || మృత్తికే
బ్రహ్మరూపేత్వం! మృత్తికేవిష్ణురూపిణి! సుకృతందుష్కృతంచైవ!
మాంపాపయపరాంగతిం! మయేదానీంపురాయత్తు! మృత్తికేకృత
మంజసా! పాపంనాశయమేపుష్టిం! ప్రయచ్ఛాశువసుంధరే! || ౩ || ఓజస్తేజః
ప్రకాశశ్చ! దేహివిశ్వంభరేనదా! ఐహికాముష్మికసుఖం! తవమేధార
ణాద్భవేత్! || ౪ || పృథిత్వయాధృతాలోకా! దేవిత్వంవిష్ణునాధృతా!
త్వంచధారయమాందేవి! వవిత్రంకురుమాంసదా! || ౫ ||

న్నాత్వా! ఆచమ్య! ఏవం...ర్థంయజమానస్యపితుః... గోత్రస్య
...స్య అధర్వమూకత్వకాగర్వబధిరత్వవంగుత్వపితౄచత్వనివారణార్థం
అన్యోన్యసహాయేన ప్రథమమృత్తికాన్నాన మహంకరిష్యే! న్నాత్వా!
తే బ్రాహ్మణాజలమాదాయ! కూర్చేదిధాయ! ఏవం...ధంయజమా
నస్యపితుః... గోత్రస్య...స్య అధర్వమూక...ధం అన్యోన్యసహాయేన
ద్వితీయమృత్తికాన్నాన మహంకరిష్యే! అవశేషమదంగృహీత్వా! ఆది
త్యాయమృత్తికాందర్యయిత్వా! శ్లో! మృన్మేహరకృతం + ర్జమః! మృత్తి
కేబ్రహ్మ + పరాంగతిం! మయేదానీం...వసుంధరే! ఓజస్తేజఃప్రకా +

ద్భవేత్ | కృత్విత్వయా + సదా || స్నాత్వా|| కూర్చుండుటగాదు || ఏవం
అష్టోత్తరశత మృత్తికాస్నానానికుర్యాత్ | యజమానస్య పితరం ...
గోత్రం...మయాకృతైః అంధత్వమూక...ధృం మృత్తికాస్నానైః యజ
మానస్యపితుః x గోత్రస్య...అంధత్వమూక... వైశాచిక బాధానిసృత్తి
రస్త్వితిభవంతోబృవంతు || అంధత్వ...రస్తు || త్వయానిమిత్తేనమయాఃల
తేన అనేనపుణ్యేన పుణ్యవాక్ భవ || బ్రాహ్మణేభ్యో దక్షిణాదికం
దద్యాత్ || దశదానాని కుర్యాత్ || కేచిత్ ఆసుశ్రాద్ధం కుర్వంతి |
శ్లో || సర్వపాపహరందేవం సర్వాభరణభూషితం | సర్వాయుధధరం
ధ్యాయేత్సర్వలోక మహేశ్వరమ్ || బ్రాహ్మణాఃకఠిత్వా మృత్తికా
స్నానదోషపరిహారార్థం మహాస్నానమహంకరిష్యే || తక్కినస్నానాదీ
విధులు పారివారి వర్ణాచారములనుబట్టి తెలియదగినవి. (కర్త) తిరిగి
స్నానముజేసి పిమ్మదేవతలకర్పణమిచ్చి స్నానమాజేసి సూర్యునికర్పణ
మిచ్చి స్నానముచేయవలయును. తక్కినవిషయములు పురాణోక్తకర్మ
క్రమాకారముననుసరించవలయును. ఇతిమృత్తికాస్నానప్రయోగస్సమాప్తః ||

గయాశ్రాద్ధఫలము.

శ్లో || పిత్రాదేర్బహుమానకర్మఫలదం తృప్తిప్రదంస్వర్గదమ్ |
సాయుజ్యప్రదమేవవారదపి యత్కించిద్గయాపార్వణమ్ |
సాయాత్రాప్యగ్రవా మహాసుఖకరీదైవాచ్చకర్తుర్మృతిః |
స్యాదత్రైవహిముక్తిదైవ సహతత్కర్తాపితౄణాంభవేత్ |

తా || గయముందు స్వల్పముగైన పిండప్రవాసము చేసినవాని పితృదేవతలకు మో
డకమహాదానాదికర్మఫలముగలిగిడి ఫలమును సంతృప్తియు స్వర్గంబును మోక్షంబును గ
లుగునని గయాయాత్రఫలన యపారమును నానందములుగలుగజేయుననియు వైకవము
వలన గయకు బోవుమండగ మార్గమధ్యంబున దేవాత్యాగముసంభవించునను గయమును
పిండదానముచేసిన ఫలముసంభవించునని ప్రాచీనగ్రంథము లభిప్రాయము.

గయాశ్రాద్ధఫలం సమాప్తమ్.

సువాసిసీత్వ నిర్ణయము.

దక్షః॥ శ్లో॥ అస్థినంచయనాత్పూర్వం మృతాస్త్రీయదినాపుమా॥
 తేనాగ్నినాదహితౌతు నవైధవ్యమితిస్త్రీయా॥దశావామధ్యేయదినాస్థి
 సంచయస్తదాపిమాతామ్రయతేసుతస్య॥ పుణ్యాంగనాంజ్ఞాప్యసు॥ సిని
 నాం సాగంధపుష్పాణ్యఖిలానిదద్యాత్॥ చితిభేదేనదాహాప్యేతితి
 రాంతంపుథక్క్రియా॥ భర్తృశావామధ్యేతు తద్భార్యాచమృతాయ
 ది॥ సువాసిసీతివిజ్ఞేయా పుణ్యస్త్రీపూజనంక్రియాత్॥ .....
 సునుతు॥ శ్లో॥ భర్తృసూరికప్రాగస్థిచయనాత్పూర్వమేవన॥ తద్భా
 ర్యాతుమృతాపూజ్యా సావైసావాసినిభవేత్॥ .....
 అలసిద్ధాస్తపక్షః॥ శ్లో॥ అస్థినంచయనాత్పూర్వం ప్రేతపక్షీన్ముఖింగ
 తా॥ సువాసిసీతిభ్యాతాపి పరంవైధవ్యమాప్నుయాత్॥ భర్తృసంచ
 యనాత్పూర్వం భార్యాయదివివద్యతే॥ సువాసిసీత్వంతిస్యాస్థి అన్యథా
 విధవాభవేత్॥ ఇతి సువాసిసీత్వనిర్ణయస్సమాప్తః॥

—కర్తృనిరూపణము.—

శ్లో॥ పురిపౌత్రప్రపౌత్రశ్చ॥ పుత్రికాపుత్రివచ॥ పత్నీభ్రాతాచ
 తత్సౌత్రిః॥ పితామాతాస్నుమాదిభా॥ భగినిభాగినేయశ్చ॥ పిండదోధన
 వార్యపి॥ పూర్వంపూర్వంపరఃకర్తా తదభావేపరఃపరః॥

తా॥ పుత్రుడు- పౌత్రుడు- ప్రపౌత్రుడు- పుత్రికాపుత్రి- భాగ్య, భా
 తయు- ఆతనిపుత్రి- దేవుడు- తిండియు- తల్లియు- కొడుకును- చెల్లెలును- పేదలును
 నపిండుడును- ధనవార్తయు. పీరుపూర్వపూర్వభావమునందు తల్లితల్లికర్తృత్వముగల
 వారిని తత్సౌత్రియ.

మరిచి॥ శ్లో॥ స్త్రీక కీర్తిభర్తృకృత్యేషు పిత్రాఃకర్మణచేద్యది॥
 దశావాభ్యంతి కదైవా ద్రజోదోషేణదూషితా॥ తత్కర్మవ్యర్థతా
 మేతి నన్నాత్వాపంచమేహని॥ నగ్నశ్రాద్ధంసమారభ్య పునఃకర్మ
 సమారభేత్॥

తా॥ భర్తయొక్క ప్రేతకృత్యములందు భార్యయేకకర్తయైయుండి పదిదినము
 లలోపల రజోదూషితులయ్యెనేని అదివలనచేసిన కర్మయంతియను కర్మవిగ్రహము,

కావున పంచమదినమునందు స్నానముజేసి నగ్నశాస్త్రధంజనుపొంగింబించియు అల కర్మను చేయవలయునని మరీ దినించె.

శ్లో॥ జ్యేష్ఠాంఽపి కనిష్ఠాంఽపి జ్యేష్ఠభార్యా సుహృదహేత్ ।
అగ్నికార్యే ప్రధానత్వాత్ జ్యేష్ఠభార్యా సుహృదగ్రజః ॥ అనేకపత్నీ
పుత్రాణాం యస్తుజ్యేష్ఠస్సవసాః పితృస్సపిండీకరణం కుర్యాదిత్యాహ
కాశ్యపః ॥

తా॥ జ్యేష్ఠుడైనను, కనిష్ఠుడైనను జ్యేష్ఠభార్యసుతుడు అగ్నికార్యమునందుఁ
బ్రధానుడై అనేక పత్నీలయొక్క పుత్రులలో జ్యేష్ఠపుత్రుడు తిండికిఁగపిండీకరణ
మును జేయవలయునని కాశ్యపుడుచెప్పించె.

శ్లో॥ ఔరఃక్షేత్రజశ్చైవ పుత్రికాపుత్రవనచ । భ్రాతృనా
భ్రాతృపుత్రోవా సపిండీకరణాచ శత్ ॥ అత్రైభ్రాతృకేవలనాదరః ।
వీనామభావేపత్నీచ ధనహార్యపినాభవేత్ ॥

కేచిత్ శ్లో॥ పుత్రాభిభావేతుపత్నీస్యత్పత్నీభావేతుసాదరః॥
పత్నీభావేతునాపత్నీః పుత్రవననియుజ్యతే । తదభావేతుతత్పత్నీః
అసన్నోన్యస్తతఃపరం । ఆద్యశ్రాద్ధమశుద్ధోపి కుర్యాదేకాదశేహని ।

తా॥ ఔరఃసభ్రుడు లేనప్పుడుక్షేత్రజులును, పుత్రికయును, పుత్రికాపు
త్రుడును, సోదరుడును, తత్పుత్రుడును, సపిండీకరణమునుజేయవలయును. వీరులేనప్పు
డు భార్యయు, ధనహారియునుజేయవచ్చును కొంతమందిపుత్రాభిభావముచేపత్నీ
ని పత్నీ అభిభావము సోదరుడును అట్లుగాక భార్యభావమునందు సవతితిల్లియు, ఆ
మేలేనప్పుడు ఆమెపుత్రుడును వీరులేనప్పుడు వీరిపుత్రుడును పిన్నుటగ్గి సుబ
లును కర్తృత్వముగలవారని తా॥ ఆద్యశ్రాద్ధము గది దినమునందుజేయవలెను. ఇందువ
లన కర్తృకు కుద్ధిగలదనితాత్పర్యము. తక్కింకొంతయును నిర్ణయసింధువుమొదలగువాని
యందుబాధవలయును. గృహధిపూర్వీకేనామైతి.

ఇతికర్తృనిరూపణం సమాప్తమ్.

కర్తృభార్యారజస్వలా విషయము.

శ్లో॥ ఏకాదశేహి సంప్రాప్తే కర్తృభార్యారజస్వలా । ఆద్యం
శ్రాద్ధంపశుకర్వీత ఊగాద్యాదినిరజ్జయేత్ । శాస్త్రకర్తృర్యదాభార్య
అశౌచాంజేరజస్వలా । శ్రాద్ధశేషంపశుకర్వీత వజ్రయిత్యాసపిండన
మితి । శ్రాద్ధశేషంపశుకర్వీతేత్యనేన వాక్యేన ఏకాదశేహని నిహిత

మాద్య మాసికం రుద్రక్షణాఖ్య శాస్త్రం వృషోర్విర్జనాఖ్య శ్రాద్ధంచ
కుర్యాత్ । వర్జయిత్వా సపిండసమితి తదర్థమవకృష్య కంచదశైకోద్దిప్త
శాస్త్రానివర్జయేత్ । కేచిత్సంచమదినే శుద్ధిసంపాద్య ఆద్యాదిపాదైశ్చ
కోద్దిప్తశ్రాద్ధం సపిండీకరణశ్రాద్ధంకుర్యుః ।

తా॥ చదునొండొకదినము సంపాద్య ప్రతుశ్చయమండగా కేర్తయొక్క భార్య రజ
స్వలయయ్యెనేని ఆద్యశ్రాద్ధంబును చేయవలయును ఊనాద్యాదులను వదలవలయును.
శ్రాద్ధకర్తయొక్క భార్య ఆకాచాంతమునందు రజస్వలయయ్యెనేని సపిండసమునువదలి
శ్రాద్ధకేమమునజేయవలయును అనఁగా ౧౧వ దినమునందు శాస్త్రోక్తప్రకాశముగఁ జే
యఁదగిన పుణ్యానావాచనము అప్పికము రుద్రగణాఖ్య శ్రాద్ధము వృషోర్విర్జనాంగ
శ్రాద్ధంబునుజేయవలయును పాదశ్రాద్ధములలో ఆద్యశ్రాద్ధముతప్ప పంచదశోద్దిప్త
శ్రాద్ధము మారితోచు వదలవలయును కొందఱు ఆద్యశ్రాద్ధముగూడ భార్యరజస్వలయై
న గెన దినంబునన్నావము చేసిన పిమ్మట ఆద్యాది పాదశ్రాద్ధప్రశాద్ధము సపిండీకరణ
శ్రాద్ధము ఒకదినమునందే ఆచరింపుదున్నారై తక్కినవివ యములు దేకాచారములను బ
ట్టికరువవలయును. ఇతి ర్వుభార్యారజస్వలావిషయస్సమాప్తః

ఏకాదశావాదినంబున జ్ఞాత్యాశాచము.

కాలామృతే శ్లో॥ త్యక్త్యాబాంధవసూతకేతునకలః చాద్యాదిపశ్చా
చ్చరే । త్కార్యం తర్హి ఘృసూతకేతువిహితం చాద్యాదియచ్ఛేదితమ్ ।
సాపిద్యార్థమథావకృష్యమఖిలం శ్రాద్ధంపరిత్యజ్యతి । త్సాపిద్యాద్వి
హితోదకుంభమననా పూజసంచపశ్చచ్ఛరేత్ ।

తా॥ దావాదినమునైన ఏకాదశావా దినమునైనను జ్ఞాతీసంబంధ దశరాత్రా
శాచము సాధించెనేని ౧౧ వదినంబున నేకాదశావాశ్రాద్ధముచేసి ఆశాచము నివృ
త్తియైనపిమ్మటతక్కిన కృత్యముల జేయవలయుననియై, త్రిరాత్రోశాచము సాధించె
నేనిఅయ్యేకావాశ్రాద్ధముతోడనప్పుడు చేయఁదగిన అన్ని శ్రాద్ధములు జేయవచ్చుననియు
౧౨వ దినమున సపిండీకరణముచేయనిచ్చగల పురుషుడాదినంబున చేయఁదగిన సోద
కుంభశ్రాద్ధమునువదలి తక్కిన ౧౧ వ ఏకోద్దిప్తశ్రాద్ధమునుచేర్చి ౧౧ వ దినంబున
చేయగలెను. సపిండీకరణంబైనపిమ్మట మఱలనాయకాలములందు ఊనాదిమాసశ్రాద్ధ
ములను తక్కినసోదకుంభశ్రాద్ధములను జేయవలెననితార్పణము.

వా॥ మధ్యేప్రత్యుద్భిక్తే సాప్తే ఏకాదశేవాని ఆద్యాదీనిశ్రాద్ధా
దీనికృత్వాతదపారేవ ప్రత్యుద్భిక్తం కుర్యాత్ । ఇతి బ్రాహ్మణవిషయః ।
మత్రియవైశ్యశూద్రాణాం శుద్ధిదినే రవ్యం ।

తా॥ అశ్చచదివంబులలోపల శ్రాద్ధంబుసంభవించినయెడల పదునొకొండదినము నందు పౌత్యార్థిక శ్రాద్ధమును జేయవలెను. ఇది బ్రాహ్మణవిషయము, శూద్రులకు శుద్ధి దినము గతి నందును, కైత్యులకు గల దినమునందును కూడ్రులకు, న్యాయవిధిపత్యరము కిగ వ దినమునందును శుద్ధిగలదు కొన్ని స్మృతులలో “త్రింశద్దినానికూడ్రస్య తద ధాం న్యాయవిధిః॥ అని చెప్పియుండెను” కాబట్టి దేశాచారప్రకారము గగ దినము లవలకు అశ్చచము నవలంబించి గల వ దినంబున శుద్ధిపూజము చేసి పిమ్మట అర్ధికము జగపవలయును.

అశ్చచాంతర్గత అర్ధికవిధి.

త్రైపక్షికాది శ్రాద్ధకాలము.

తీర్థదర్శనే॥ శ్లో॥ కుర్యాత్త్రైపక్షికం శ్రాద్ధం త్రిపక్షే విషమే హని । అపరః । త్రిపక్షే వ్యాదశేపక్షే చతుర్వింశతిపక్షే । పక్షత్రిపంచకం కృత్వా ఆదిమధ్యాంత్యపంచకే ।

తా॥ త్రైపక్షిక శ్రాద్ధమును మూడవపక్షములో విషమదినమందుఁజేయవలయు నని తీర్థదర్శనమును గ్రంథమునందుఁజెప్పఁబడియె. మూడవపక్షంబున నాదియందు గం దినములకు పిమ్మట గె దినములలో నొకదినంబున త్రైపక్షిక శ్రాద్ధముచేయవలెను అనఁ గా వృతదినమునకు రం రోజులకు పిమ్మట రగది లోగా, అట్లుగాకొండలునక నెల మీద అయిదుదినములలోగా కొండలు జరుపుచున్నార ఆతపమా నమన యిరువది దినములు మొదలు యిరువదిఅయిదుదినములకు లోపుగా శుద్ధిగల యొకదినంబున ఊసనా ద్యానికంబును, పండ్లెండువహుసంబున యిరువదిఅయిదుదినములకువైన నొకశుద్ధిగలదిన మునందు ఊసార్ధికశ్రాద్ధంబును జేయవలయునని తాత్పర్యము.

ఊసత్రైపక్షికములకు నిషిద్ధకాలములు.

కాలామృతే॥ శ్లో॥ నందాదర్శచతుర్దశీ భృగుశనివృద్ధి త్రిపూర్వాసురే ఘానాన్యేననహితిపుష్కరదినే వ్యన్యేషువజేక్యవృషిః । కుర్యాదుత్తర మాసికేన సమాత్మత్వాజ్ఞాసికంచాకృతం । న త్రైపక్షిక మూసకర్మచర థాపశ్చాచ్చరేదేవరత్ ।

తా॥ పాడ్యమిషస్తి, ఏకాదశిఈనందతిసులుఅమావాస్యయు. ఉభయపక్ష చతు ర్దశితిగులును, శుక్రశనివారంబులును కృత్తిక, పూష, పూష, పూష, మూలవృషాత్రి పూష, శుక్రంబులును, పూర్వమతిధ్యాదికాంతిపగిరణమునందు యాగ్రంధములలోవా యొబడిన త్రిపుష్కరదినంబులును ఊసత్రైపక్షములకునిషిద్ధంబులనియు, పౌర్ణిమాసంబున జేయవలసినమాసికములు అనుపవ త్రిచేతనిలిచియున్నయెడల అమాసికములు వైమాసికము తోజేర్చి జేయవచ్చుననియు, ఊసత్రైపక్షికమాసికములట్లు చేయఁగూడదనియు తా॥

శ్లో॥ త్రైవిక్షికోనమాన్మాసి కోనాద్వికమథాత కేతే ।

ఏతేమానుస్యకాతేతు నపుఃకరణాస్సృగమ్ ।

తా॥ త్రైవిక్షికోనమాన్మాసికోనాద్వికప్రాథమ్యములు ఈ శాస్త్రములకు విభక్తి కాలమతిక్రమించకనుచు చేయువలయునుగాని అతిక్రమించినపిమ్మట జేయగూడదని యభిప్రాయము విశ్వాద్యమునందును నీయర్థమే ప్రతిపాదించబడింది.

స్మృత్యంతరే॥ శ్లో॥ గణాన్త్రయమానేషు మాసి కేచ్యనుభావిషు ।

తీర్ణిస్యరస్యపాతాణి పిండాత్తీర్ణ్యవనిర్వపేత్ ।

తా॥ అనేకములకు మాసికముల నొక్కటూరిచేయునెడల అర్హ్యపాత్రతోడములుమాడేసియును యెఱుంగవలెను.

న్యసః॥ శ్లో॥ నానపిండికృతేప్రేతే పితృత్వముపపద్యతే । అకృతస్యతః పుత్రస్య శుభంకించిన్నవిద్యతే । నచ నైమిత్తికం కాయమిష్టపూర్తాది కంచనా నానపిండికృతేప్రేతోరన్యేషాం శాస్త్రమేవచ ।

తా॥ సపిండికణము చేతనియెడల శ్రేతత్వము విడిచిపొదు. చేతనిపురుగుకు శుభముకొందెనైనను లేదు. తల్లిదండ్రులకు సపిండికణమును జేయక మునుపు ఇతరులతో శాస్త్రములను జేయగూడదని వ్యాసుడు వచించె.

ఇతి త్రై॥ క్షికాది శాస్త్రకాలా స్సమాప్తాః ।

స్నానోదక నిర్ణయము.

శ్లో॥ మృతౌజన్మని సంక్రాంతౌ శ్రాద్ధేపర్వణిపర్వణి అస్మిన్యస్పర్శనేచైవ న స్నాయాదుష్టవారిణా జానన్మనాపదితథా యస్నాయాదుష్టవారిణా సగోరత్యాకృతం పాపంప్రాప్నోత్యేవనసంశయః॥

(తా శ్వాపోనద్వాదితీర్థేషు పవిత్రతయాః॥ అలాభేనంప్రపూతా ఇతి) ।

తా॥ జనన మరణములకుందును శుక్రమణుమందును, శాస్త్రమునందును, దర్శనమునందును పశ్యములందును. ఇష్టుకృత్య స్మృత్యందును-తిష్టోదకముచేత స్నానమును జేయగూడదు. గోగరహితుడై యుండి యునీ కార్యములకుందుష్టోదకముచేత స్నానము జేయువాడు గోహత్యకుడుల్యపైన పాపమును జేసి వాడగును నద్వాదితీర్థములకుందు స్నానమునుజేయుట యుత్తరము అవిలభించినయెడల సుంతిపూర్వోదకములచే స్నానముచేయవలయును ఇతి స్నానోదక నిర్ణయస్సమాప్తః ।

జీవత్పితృనకు శ్రాద్ధవిషేషము,

తల్లిజీవించియున్న ఇతరులగుఱ్ఱాతులుమూత్రము తిలోదకాదులనియుఁ

గూడదు. జ్ఞాతులతోఁగూడ నాశౌచదినంబులయందు సహవాసంబును జేయఁగూడదు. తండ్రిబ్రోకియున్నను తనతల్లిశ్రాద్ధముమాత్రము యథావిధిగా వారివారి కులాచారములనుబట్టి తప్పక జేయవలెను. తండ్రి జీవించియుండగ జ్యేష్ఠభ్రాతయైనను కన్యభ్రాతయైనను మృతినొందిన యెడలతిలోదకాది ప్రేతకృత్యములన్నిటిని తనతండ్రి జేయవలెను. కర్తృత్వమువహించినను తల్లిదండ్రులకాయుర్వృద్ధిని గోరుపుత్రుఁడు ప్రేతకృత్యంబులను జేయఁగూడదని తెలియవలెను. (ఇతిశ్రాద్ధనిషేధః)

తలతర్పణ నిషేధము.

స్మృతిసార } శ్లో॥ తీర్థశ్రాద్ధేగయాశ్రాద్ధే ప్రేతశ్రాద్ధేనుమాసికే
సంగ్రహే॥ } సపిండికరణేచైవ నకుర్యాత్తలతర్పణమ్ | వృద్ధిశ్రాద్ధేసపిం
డ్యాంచ మాసికీచానుమాసికే | ఆబ్ధికేప్రథమేచైవ నకుర్యాత్తలతర్ప
ణమ్॥ దశేశతిలోదకంపూర్వం పశ్చాద్దద్యాస్మహాలయే | ప్రత్యభేనాప
రంపూర్వం పరేహనితిలోదకం | ప్రత్యభ్యంగంలిలందద్యాన్నిషిద్ధేపి
పరేహని వగైకస్యవనోయేషా మన్యేషాంతువిసర్జయేత్ |

తా॥ తీర్థశ్రాద్ధమునందు-గయాశ్రాద్ధమునందు-ప్రేతశ్రాద్ధమునందునుమాసిక
శ్రాద్ధమునందు-పృథమాబ్ధికశ్రాద్ధంబునందు-సపిండికరణశ్రాద్ధమునందునువృద్ధిశ్రాద్ధమునం
దును- సాపిండ్యమునందును-మాసికానుమాసికమునందును తలతర్పణమును -జేయకూ
డదు. దశేశ శ్రాద్ధమునందు శ్రాద్ధ కర్మాచరణమునకు ముందుగాను మహాలయశ్రాద్ధము
నందు పిమ్మటనుతలతర్పణమును జేయవలయును పృథ్వాబ్ధికశ్రాద్ధమునందుసదస్యస్థాన
మునందే తలతర్పణముచేయఁగూడదు, పరదినపౌర్ణమాసమునందుతలతర్పణముజేయవల
యును. పరదినముతలతర్పణముజేయుటకు నిషిద్ధదినమైననుతలతర్పణమునుజేసియే తీరవ
లయును. శ్రాద్ధమునందలిసర్వత్రయమునకే తలతర్పణమును జేయవలయునుగాని యితరు
లకుతలతర్పణమునుజేయఁగూడదనికాత్వర్యము

స్మృత్యంతరే శ్లో॥ నజీవపిత్రికఃకుర్యాచ్ఛ్రాద్ధాంగతలతర్పణమ్ | శ్రాద్ధ
మాత్రంప్రకుర్వీత తర్పణంతు పితాచరేత్ |

తా॥ జీవపితరులు గలవాడు శ్రాద్ధమునుమాత్రంబొప్పుకలయునుగానిశ్రాద్ధాంగ
తలతర్పణముజేయఁగూడదు. ఆతర్పణంబునుతండ్రిచేయవలయుననిస్మృతికారులుచెందిరి.

ఇతితలతర్పణ నిషేధస్సమాప్తః.

దర్శితలతర్పణ ఫలము.

శ్రీభారతే అనుశాసనికపర్వణిశతో త్తరవంచంశాధ్యాయే॥ పితరణ్డమః॥

శ్లో॥ అమావాస్యాంతుయేమర్త్యః క్రమయచ్చంతితిగోదకం॥ కృత్రిం
భవతితైశ్చాగ్ధం సరహస్వంయథాధవేత్ ॥ హృష్టపుష్టమనాస్తేషాం
ప్రవాభవతినిత్యతా ॥ కులవంశస్యవృద్ధిస్తు పిండదస్యఫలంభేత్ ॥ శ్రీ
ద్ధాయతస్తుయఃకుర్యాత్పితౄణామన్యతోభవేత్ ॥

తా॥ పితృదేవతలు చెప్పమన్నారు, యేమనుజులైనా అమావాస్య దినమునందు
మగుమిశ్రమగు బేదుంబరపాత్రలో తిలోదకము పితరుల నుద్దేశ్యముగా యిచ్చునెడల
వారిలు యథార్థజ్ఞానము కలవారు ధర్మతరహస్య మెరిగినవారుగా నుండురు వారిలకు
హృష్టపుష్టలుగానుండు సంతానము ముక్తిప్రదమైనదై యుండును. కులము-వంశము
యభివృద్ధియగును. పిండదానము చేసిన ఫలములభించును. శ్రీధర్మో తిలతర్పణమచేయు
వాడు పితృబుణములొనండి ముక్తుడుకాగలడని తాత్పర్యము.

కించ॥ అనుశాసనికపర్వణిశతో త్తర ఏడ్వినశదధ్యాయే ॥

దేవాణ్డమః॥ శ్లో॥ బలింభితౌంతథాఘ్నంప పితౄణాంచ
తిలోదకమ్ ॥ తామ్రపాత్రేణదాతవ్య మన్యధాల్పఫలుభవేత్ ॥ గుహ్య
మేతత్సముద్దిప్తం యథాతువ్యంతిదేవతాః ॥

తా॥ దేవతలుచెప్పమన్నారు, బలిపదానము, భిక్షమొసగుట, అర్ఘ్యమిచ్చుట,
పితరులనుద్దేశ్యముగా తిలోదకమిచ్చుట, ఇవి యావత్తు తామ్రపాత్రలతో జరుగ
వలయును. లేనియెడలఅల్పఫలముకలుగును, యేకార్యముచే దేవతలు సుతసింహురో ఆ
రహస్యము చెప్పబడెనని తా॥

మాతాపితరులశ్రాద్ధదినములలో బ్రహ్మయజ్ఞ నిత్యతర్పణము
లను శ్రాద్ధత్పూర్వమునందే కొందరును శ్రాద్ధాత్పూర్వమునందు కొంద
రును ఆచరింపుచున్నారు వానిలోసమీచీనమేదని శోధంపగా శాఖా
భేదములచేత ఆయాచారభేదములు కలవు.

శ్లో॥ ఆదానైమిత్తికంకుర్యాత్పితౄణ్నిత్యంసమాచరేత్ ॥

తా॥ అనుప్రమాణముననుసరించి ఋక్ శాఖలు శ్రాద్ధాంతం మేబ్రహ్మ యజ్ఞ
నిత్యతర్పణములు జరిగించుటయును యజుశ్శాఖలు శ్రాద్ధాత్పూర్వమునందే ఆచరింప
టయునుగలదని తాత్పర్యము. ఇతిదర్శితలతర్పణఫలమనుమాప్తమ్

ప్రయోగపారిజాతే శ్లో॥ ఖడ్గశ్రాద్ధేతథాదశ్చ యుగముస్వంత
రాదిషు । శ్రాద్ధానిర్వర్త్యభుక్త్వాతు తాంబూలః ఖాదయేద్ద్విజః ॥
మోహదకృత్వాయశ్రాద్ధం తాంబూలం మదిభాదయేత్ ॥ శ్రాద్ధ
సంతాభవేత్కర్తారానివంశకంప్రజేత్ ॥ వా॥ పితౄణామప్రత్యాప్తికే
శ్రాద్ధేదివారాత్రౌ తాంబూలచర్వణనిషిద్ధా ॥ అంగతిలచిర్వణస్యపరే
ద్యుష్టాచార్యహిత జ్యేష్ఠసాంగపితృకర్మానివృత్తేః ॥

తా॥ ఖడ్గదశ్యముగ ముస్వంతాదులయందు శ్రాద్ధకర్మనాచరించి పిదపతాం
బూలచర్వణాదికమును జేయువలయును ఒక వేళ శ్రాద్ధము నాచరింపక తాంబూలచర్వ
ణాదికమును జేసినచే రారవాదినకములనుబొందును తల్లిదండ్రులయొక్క ప్రత్యాప్తిక
శ్రాద్ధములయందు పరిధిసప్తాభిరూపమునందు తిలకర్పణముజేయుటకు తాంబూలచర్వ
ణాదికమును జేయఁగూడదనితా॥

శ్లో॥ మృతాశౌచేతథాశ్రాద్ధేమాతాపితౄర్మృతేమాని ఉపవా
సేచతాంబూలం దినారాత్రౌ విసగయేత్ ॥

తా॥ మృతాశౌచమునందును, శ్రాద్ధదిశమునందును తల్లిదండ్రులయొక్క ప్రత్యా
ప్తికశ్రాద్ధమునందును ఉపవాసప్రతిదిశముల నందును తాంబూలచర్వణంబును జేయఁగూడ
దనితాత్పర్యము.

శ్రాద్ధదర్శనే శ్లో॥ భక్త్యుంచపిండనైవేద్యం కిరన్నంచస్పర్శ
నమ్ ॥ తాంబూలచర్వణంకృత్వా పునశ్రాద్ధం సమాచరేత్ ॥

తా॥ మామమతోనండిన భక్త్యునునుపిండనైవేద్యము జేసినను వికిరన్నముభోజ
నప్రాత్రుకుస్పృశగిరిను కర్తతాంబూలముభక్షించినను తిరిగిశ్రాద్ధము చేయువలయునని
శ్రాద్ధదర్శణము ఘోషింపుదుండెను-

ఇతితాంబూలచర్వణమ్ సమాప్తమ్.

మాతుర్దశామధ్యజున పితృమృతి.

స్మృత్యుతిరే శ్లో॥ మాతుర్దశామధ్యేతుపితాయస్యక్రమీ
యతే ॥ వైత్తికంతుయథాకాలం పితృస్సర్వంసమాచయేత్ ॥ తతో
మాతుస్త్రివక్షాజా శేషకర్మసమాచయేత్ ॥

తక్కినవిషయములు ధర్మశాస్త్రసింధులయందు జూడదగును.

తా॥ తల్లివృత్తినొందిన దశామధ్యతల్లి మృతిబొందినయెడల తల్లికి శ్రాద్ధము
గ్రహారితగాజేసి, పిళ్ళెలు 3 వ పక్షములో ఆగియందులనగా ౧౦ దినములకుపిళ్ళెలు

గ దినములలో తల్లికి లోగడ చేసిన క్రియలుగాక తక్కిన శ్రాద్ధ మంతయు సమాప్తమయిన తా॥

మాతుడశాహమధ్యేతు మృతశ్చేద్యదివైపితా । పితృర్మరణ
మారభ్య దశాహంసూరికంభవేత్ ॥

తా॥ తల్లిదశాహమధ్యమందు తండ్రిమృతిబొందినయెడల తండ్రి మృతిబొందినది మొదలు ౧౦ దినములుసూరికమని తా॥

ధర్మపవృత్తై ॥ శ్లో॥ మాతాపిత్రోర్యధాశౌచం దశాహంవిహితం
బుధైఃపైతృకాదూర్ధ్వమేవస్యా స్మృతాశౌచంతుకక్షిణి ।

తా॥ తల్లిదండ్రు మొదలగువారి మృతులయందు ౧౦ దినములు ఆశాచము తండ్రి యొక్క శ్రాధముచేయుచుండగా ఊర్ధ్వభాగమునందుతల్లిదనిపోయినయెడలమాతా శాచము ఒకటిన్నర దినమని తాత్పర్యము

శ్లో॥ అద్యశ్రాద్ధమశుద్ధోపి కుర్యాచ్చైకాదశేమాని । కర్తుస్తా
త్కాశాశుద్ధి రశుద్ధిపునరేవసః ॥

తా॥ అద్యశ్రాధముజును అపశుద్ధుడైజేయవలెను ఈశ్రాధముజేయుటనలన కర్తవ్యతత్కాలమునందు పరిశుద్ధిగునునని తాత్పర్యము

శ్లో॥ పితృరాశౌచమధ్యేచే న్మాతుశ్రాద్ధంపతేద్యది । దుద్రా
హేషోడశాద్విశ్వా న్మాతుశ్రాద్ధంవిధీయతే । మాతురాశౌచమధ్యేచే
త్పితృశ్రాద్ధంపతేద్యదిదుద్రాహేషోడశాదర్వాక్తచ్ఛ్రాద్ధంతువిధీయతే ।
ఇతి ఆశౌచఖండే శాతాతమః ॥

అపార్యః ॥ ఏకాదశాహేపితుః షోడశాదిశ్రాద్ధంకృత్వా తతః
మాతుః పృత్యాబ్ధికంకర్తవ్యం ఏకాదశాహేఅద్యశ్రాద్ధంనిర్వర్త్యపితుః
మృతావాశ్రాద్ధంకృత్వా అథఆద్యాదిషోడశశ్రాద్ధానికారయేదిత్యర్థః ॥
ఇతిమార్తృదశాహమధ్యే పితృమృతిస్సమాప్తః.

అధికమాస ప్రకరణము.

అధికమాసములో మృతిబొందినవానికి తిరిగిఆమాసముయొక్క
దైనా అధికమాసము వచ్చినయెడల ఆమాసమునందే ప్రత్యాబ్ధికము.
శుద్ధమాసములో జేయనక్కరలేదు. శుద్ధమాసమునందు మృతులయిన
వారికైతే అధికమాసమునందు అవసరములేదు మౌసికములు మార్చి

ముఅధికమాసమందుకూడా శ్రాద్ధము చేయవలెను. అధికమాసములో మృతులైనవానికి శుద్ధమాసములో మృతదినమునకు లోగడదినముందు అన్యాద్య శ్రాద్ధము చేసి మృతతిథిమందు ఊమాసికము పెట్టవలెను. అక్కడనుంచి ౨౮ దినమందు నెలమాసికము పెట్టిముఖ్యదినమందు ద్వితీయమాసికముపెట్టి అక్కడనుంచి ౧౫ దినములలోగా మధ్యపంచకమునందు త్రైపక్షికశ్రాద్ధము చేసి క్రమముగా సంవత్సరాంతము జరిగించవలెను. సంవత్సరమగ్న్య అధికమాసము సంభవించే యెడల శుద్ధాధికములకు ఒకటేసంకల్పముజేసి అధికమాసికముపెట్టవలయును. సంవత్సరాంతమందు అధికమునచ్చే పక్షముకు ఊన బిక్కుమును సంవత్సరవిమోకమును ఆబిక్కుమును ౩ ను అధికమాసములోనే పెట్టవలసినదిగాని శుద్ధమాసంబున నాచరింపగూడదు. మధ్యాధికమువచ్చిన ప్రథమాబ్దికానికి లోగడమాసానికే ౩౬౦ దినములగునుగనుక లోగడమాసములో ఊనాబ్దివిమోకములు జరిగించవలెనే మాట యుక్తముగాదు, ఆరెండుమాసములు ౩౦ దినములసంజ్ఞే కనుక ప్రథమాబ్దికముతో కూడానే జరిగించవలయును. శుద్ధమాసమునందు మృతులయిన ౧ రికి ప్రథమాబ్దికము మలమాసమువచ్చినచో నకృషడే చేసువలయును. ద్వితీయాబ్దికాదులు మాత్రముశుద్ధమాసమునందేజరుపవలెను.

తిక్కినవిషయములు నిర్ణయసింఘప్రసాదు జూడవలెను.

కించ! గర్గ! శ్లో! అగ్న్యధానప్రతిష్ఠాంచ యజ్ఞదానవ్రతానిచ ।
దేవవ్రతవృషోత్సర్గ చూడాకరణమేఖలాః । గమనంబేచతీర్థానాం వినా
హమభిషేచనమ్ । యానంచగృహకర్మాణి మలమాసేవివర్జయేత్ ॥

తా! అగ్న్యధానం- ప్రతిష్ఠ- యజ్ఞదానవ్రతములు-దేవవ్రతములు - కామ్య వృషోత్సర్గము- చూడాకరణము-మేఖల- దేవతీర్థతీర్థాటనము- వినాసాము-అభిషేచనము- యానము- గృహకర్మలు - అనువానిని మలమాసమునందు- విడువవలయునుఅని గర్గఃకుచెప్పె-

శ్లో! అవస్యకర్మమాసాఖ్యం మలమాసమృతాబ్దికం । తీర్థ చ్ఛాయయోశ్రాద్ధ మభికర్మపితృక్రియాః! కుర్యాన్మలిన్ముచేవర్ష మధ్యే

చేత్సనదాధకం! తత్తస్యాన్యాసికంమృత్యు మాసాత్సన్యాదశోయది
ప్రేతిక్రిమాసంమాప్యత్ర కుర్వతాభ్యుదయంతిథా। శ్యామాకాగ్రయ
ణాస్త్రిచ్చగ్నియవర్జమతోన్యథా।

తా॥ మలమాసమునందు అపరచంద్రికముగా జేయుచున్న మాసి కాదికర్మములును అత్యంత మల
ను-తీర్థ, కాధములను-క్షణ్ణకర్మములను-పితృక్రియలను, చేయవచ్చుననియెఱుగవలయును,
చుటియును. కర్మమధ్యమందు మలమాసమువచ్చెనేని అప్పుడధికమాసములు గ్రహించ వల
యును మరణమాసము మొదలుకొని పదిరెండవమాసము నుమాసమయ్యెనేని తానియ దు
ప్రేతికకర్మములను సమాప్తినిబొందించి పిమ్మట అభ్యుదయకర్మములను జేయవలయును అని
సూర్యోదయమును గ్రంథమునందు జెప్పబడియె.

కించ! శ్లో॥ కామ్యారాభంవృషోత్సర్గ పర్వోత్సవముపాకృతిమ్
మేఖలాచాలమాంగల్యం గ్నాన్యధానోద్యాపనక్రియా। వేదవ్రతిమహా
దానాభిషేకాన్వర్ణమాసికమ్। ఇష్టంపూర్తంతథాయస్య విద్యలోపో
న్యథాకృతే। తత్సర్వమప్తవాదన్య దధిమాసేవివర్జయేత్। సూరి కేపిచ
కర్ణవ్యం నానాద్యంరాహుదర్శనే॥

తా॥ కామ్యారాభము వృషోత్సర్గము, పర్వోత్సవము, ఉపాకర్మము, మేఖల
ము, చాలము, మాంగల్యము, అగ్నిధానము ఉద్యాపనక్రియ, వేదవ్రతము మహాదాన
ము, అభిషేకము అనువానిని అధికమాసమున దు, విడువవలయును, గ్రహణకాలం నం
దు జననముతాశౌచములుగలిగియున్నప్పటికిని గ్రహణప్రయత్నమునాదికమును జేయ
వలయును, అనియును సూర్యోదయమును గ్రంథమునందు జెప్పబడియె చుటియును॥

శ్లో॥ గ్రహవాసుషి కేధృత్యే ప్రేతికర్మణినుసికే॥ సపి డీకరిణేని
త్యే నాధిమాసంతువర్జయేత్॥

తా॥ గర్భమునందును, కడ్డిముందును, భృతునియందును, ప్రేతికర్మమునందును,
మాసికమునందును, సపిండికరిణమునందును, అధికమాసమును విడువవలనుపడదని పరశర
స్మృతియందు జెప్పబడియె.

గ్రంథాంతరీశ్లో॥ మానద్యయేబ్బమధ్యేచ సంక్రమో నభివేద్యదా।

పాకృతినైత్రిపూర్వస్యాదుత్తరిస్తుమలిన్లుచా॥

తా॥ సంవత్సర మధ్యమందు రెండధికమాసములు తిలకించెనేని మొదటిమాసము
నుప్రాకృతమాసమునుగాను రెండవమాసమును అధికమాసముగానుగ్రహింపవలయుననిగ్రం
థాంతరమందు జెప్పబడియె. ఇతి అధికమాసప్రకరణాగమాప్తమ్

అత్రానుగమనస్యైవవిధానాన్నాగే) పార్శ్వయోర్యగంతవ్యం

శ్లో! ప్రేతస్య పార్శ్వయోరగ్రేనగచ్ఛేయుఃకదాచన | తస్మాదగ్రేతుగంత్యాగా మాయుఃక్షీణం వదేవదే | మృతస్యపశ్చాద్గమనే ప్రాయశ్చిత్తం విధీయతే | కిచ్చిపాదగగమనే నిష్క్రమిర్న పవద్యతే | ఇతి దోషశ్రవణాత్ స్మృత్యంతరేవిశేషః ||

శ్లో! సఃస్కారోపకరణాత్పూర్వం కామంస్నాత్వావిశుద్ధ్యతి | ప్రారద్ధిపిహిసంస్కారే సమాప్తేన్నాసమాచరేత్ | ఏతదస్యవిషయం | ఆరంభాత్పాకృతం స్నాయాత్తస్య శుద్ధిర్భవిష్యతి |

తా॥ ప్రేతమునకు పార్శ్వముయందుగాని పశ్చాద్భాగంబునందుగానిపోవలయును, అట్లుగాక ప్రేతమునకుయందుభాగమునందు నడిచినయెడల ఆయనప్రక్షిణించిపోవునని యభిప్రాయము పార్శ్వపశ్చాద్భాగంబులయందు నడచినవానికి ప్రాయశ్చిత్తముగలదు అగ్రభాగమునందు నడిచినవానికి ప్రాయశ్చిత్తములేదు కావుననగ్రభాగమందుబోగూడదని యభిప్రాయము దహనసంస్కారంబుల నుపక్రమించుటకుమునుపు స్నానంబుచేసి నయెడల పరిశుద్ధియగును దహనసంస్కారంబుల నుపక్రమించినపిమ్మట దహనమునకుఁ గును స్నానముచేసినయెడల శుద్ధిగలుగును కావుననగ్రభాగంబు సుస్కారంబును నుపక్రమించుటకు పూర్వమునందుస్నానంబునుజేయవలయుననిస్మృత్యంతరవచనాభిప్రాయము. ఇతి శవానుగమన నియమస్సమాప్తః

— శ్మశానమునకు తీసికొనిపోవడిన శవముజీవించుట. —

శ్మశానంబునకు ప్రేతమును తీసికొనిపోయిన పిమ్మట నాశవమునకు ప్రాణంబులు వచ్చియెడల మఱల నామనుజుఁడుగృహమునకు వచ్చెనేని యాగృహంబునకుఁ గీడుచాటిల్లును. కావుననాకీడు దొలఁగి పోవుటకొఱకుక్షీరమిశ్రిత సమిధశ్శతమును ఆజ్యంబును ఈశామమును జేయవలెను. బ్రాహ్మణులకు గోదావాది మహాదానములుజేసి సావిత్రిష్టవ్రతంబులచేత క్షీరములతో శాంతినిజేయవలయును. కపిలధేనువును, తిలలను, సువర్ణమును, వస్త్రమునుఆయుర్వృద్ధికొరకు కర్తదానముజేసి బ్రాహ్మణాశీర్వాదము గ్రహించవలయును. ఇది యముని మతమని నారదమునివరుఁడు వచించె. కొందఱు ఇథరజంతువును ఇతని

మీద దిగతుడిచి అగ్రామము తయి దిప్పి పారవేయుదురు. తక్కినవిషయములు స్మృతి సంగ్రహమందు జూడవలయును.

ఇతి శ్మశానానీత శనడివన విచారస్సమాప్తః.

నిత్యకర్మయందు శిలానష్టము.

దశాహములోగా జరుపు నిత్యకర్మపారంభించిన పిమ్మట దశాహములో వలప్రమాదంబువలనశిలనష్టమైనయెడల అన్యశిలనుంచి పూర్వము వలె ఆవాహనముజేసి మఱల తొలుతయిచ్చిన మృత్తికాన్నాన వాసోదకతిలోదకాలు పీండ్రప్రదానంబులు మొదటిరోజునుంచి యథాక్రమముగా జరపవలెను. నష్టమయిన శిల మరలలభించినయెడల విధ్యుక్తముగ వాసోదకాదుల నీయనక్కరలేదు. స్థలభ్రంశమువందును, శిలాపాత్రకర్తృప్రదవ్యంబులు నశించినను ప్రాజాపత్యత్రయంబునుచేసి పిండోదకదానంబులను మఱల యథావిధిగా జేయవలయునని స్మృత్యంతరమందుఁ జెప్పఁబడియె. తక్కినవిషయములు నిర్ణయసింఘపు నందుజూడవలయును.

ఇతి శిలానష్ట విషయ స్సమాప్తః.

సంవత్సర విమోక్షమందు తిథివ్యయ శాస్త్రవిర్ణయము.

గారము: శ్లో! తిథివ్యయేపిస్సాపాప్తే విమోక్షం ప్రథమాద్దికమ్ ।

తస్మిన్నేవక్రమాత్కుర్యాద్ధూర్వార్హస్టేచాపరాహ్ణకే ।

తా. సంవత్సరవిమోక్షమందు తిథివ్యయముతటస్థించితేని సంవత్సరవిమోక్షప్రథమాద్దికములు రెండును అదినమందే నాచరింపక లెను ఎట్లనిన పూర్వార్హమునందు సంవత్సరవిమోక్షక్రాధంబును అపరాహ్ణమందు అద్దికక్రాధంబు నాచరింపక లెను నిగోరములవారియభిప్రాయము.

కించ! పరాశరాదియుషిభిః రత్నానర్హ్యం విష్ణుస్మృతే ।

శ్లో! విమోక్షాదివ్యయంకుర్యాద్దివిజ్ఞశ్చేష్ఠస్తిథివ్యయే । విమోక్షం పూరతి కృత్వా ఆద్దికం తదనంతరం । తిథివ్యయే రథాకార్యం అన్యథా దోషభాగ్యవేదే ।

తా. తిథివ్యయమనినమందు విమోక్షము ప్రథమాద్దికమున దిద్దినయెడల పూర్వార్హమునందు విమోక్షము జరిపి అపరాహ్ణమందు ప్రథమాద్దికము చేయవలెను అలాచేయనియెడల దోషము చేసినవాడగునని తా.

కించ! శ్లో! స-వత్సరవిమోకాఖ్యం శ్రాద్ధంకుర్యాద్విచక్షణః ।
తథాబ్ధికంవివృత్తం ఊనాబ్ధికమథాపి నా । ఊనత్రైపక్షికంచైవ సకు
ర్యాన్మాసికంవివృత్తం ఊనాంత్యమాసికంత్యక్త్యావిమోకంనైవకారయేత్ ॥

తా॥ కర్మనిష్ఠులవాడుస-వత్సరవిమోకమునుచేయువలసినది, ఊనాబ్ధికమునుచేయుటండవలెత్తాబ్ధికమునుచేయుటగూడదు. త్రైపక్షికమునువిడిచిచూసికమును పెట్టకూడదు. ఊనమైన తరువాతచూసికమును విడిచిపంపత్సరవిమోకమునుచేయుటగూడదని తా॥

ఇతి సంవత్సరవిమోకే అభివ్యయ శ్రాద్ధనిర్ణయస్సమాప్తః.

మృతాభినిర్ణయము.

సిద్ధాంతసారసంగ్రహే! శ్లో! సాయంత్యతరత్రచేస్మృతాభినిర్ణయవా
బ్ధికేమాసికే । సాగ్రాహ్యద్వ్యపరాష్టా యోర్యదితదాయతాధికాసా
మతా । తుల్యాచేమథయాపరాష్టాసమయే పూర్వానచేత్తద్వయోః ।
పూర్వైవత్రముహూర్తగాన్తసమయే నోచేత్సరైవోచితా ।

తా॥ అహఃపూర్ణిమాన ఘటికలను అయిదుపాళ్ళుచేయువది. వానిలో మొదటిభాగము ప్రాతఃకాలము, ౨వ భాగము శంఖముకాలము, ౩వది మధ్యాహ్నము, ౪వది అపరాహ్నము, ౫వది సాయంత్యము. యీఅయిదు కాలములలో ౪వ అపరాహ్నకాలమున నేతి ధిఘటికలు వ్యాపించియుండునో అతిథిక్రాద్ధాదివైత్యకము మొదలగు సత్కర్మలకు ముఖ్యము యొకతిథికి రెండుదినములలో వ్యాప్తిగల్గియుంటే ఏదినమున అధికముగానుండునో దానిని నాచరింపవలయును రెండు దినములలో అపరాహ్నవ్యాప్తి సమముగానుండిన పూర్వమునగా మొదటిదినమేముఖ్యము రెండుఅపరాహ్నములలోను వ్యాపింపకపోయిన పూర్వదినమున సాయంత్యవ్యాప్తి చక్కగానుండిననాడేముఖ్యము. రెండుఅపరాహ్నములలోను సమముగానుండినప్పుడు తిథివృద్ధిపక్షమున రెండవనాడును తయవక్షమున మొదటినాడును కర్తవ్యము. దీనివెంటి ౫ శిష్టలందఱునుఆచరింపుచున్నారెక్క సుకల్పస్నానదానకరతదేవ పూజాదులలో విశేషవిధులు గల్గునవిత్తప్ప తక్కినవిన్ని సత్కర్మలకును మూల్యదము కాలమున నేతిధిగల్గియుండునో అతిథియే- సుకల్పమునకు ముఖ్యము.

కించ! శ్లో! యాంతిం సమనుప్రాప్యఉదయం యాతిభాస్కరః । నాతిధి
స్సకలాజ్ఞేయాన్నానదానవృతాదిషుః ।

తా॥ నూర్పుడు ఏతిథిజుండుదయించునో అతిథిన్నానదానకరతములు మొదలుగా ౫వ కలకార్యములకు ప్రాముఖ్యము.

ఇతి మృతాభినిర్ణయస్సమాప్తః

శ్రాద్ధ సమయమందు త్యాజ్యవిషయము.
 జ్యోతిస్సంగ్రహే శ్లో॥ స్నానేదానజపేహి మేవైశ్వర్యేదేవేసురార్చనే
 ప్రాయశ్చిత్తేతిథా శ్రాద్ధేపశస్తావిషనాడికా॥

తా॥ స్నానకాలమునందు, దానకాలమునందు, జపకాలమునందు, హోమకాలమునందు, వైశ్వదేవకాలమునందు, దేవతార్చనమునందు, ప్రాయశ్చిత్తదులయనందు, క్రాంతికాలమునందు, త్యాజ్యమునదప్పినప్పటికిని వైకార్యములుచేయవచ్చునని తా,
 కించ॥ పోచినగ్రంథే శ్లో॥ ఆసనేశయనేభోజ్యేమలమూతోత్సృజేగథా॥

ఉగ్రకర్మకృత్ప్రవధా ప్రశస్తావిషనాడికా॥

తా॥ కూర్చుండుటయందు, నిద్రించుటయందు, భోజనకాలమునందు, మలమూత్రములు విడుచుటయందు, చెడఁపనివిషయమైన అస్త్రప్రయోగాదులయందును, విషఘడియలనింద్యములుగావని తా.

ఇతి శ్రాద్ధసమయే త్యాజ్యవిషయస్సమాప్తః.

దానాదిఫల నిరూపణము.

అయ్యా ౮౮ లక్షలజీవరాసులలో ఈమనుష్యజన్మములభించుట బహుదుర్లభము ఇట్టిజన్మములభించియు దానధర్మాదులుచేయకయుండు మనుష్యుడు మఱుజన్మమునందు దర్శింపడై పుట్టుననిస్సృతులు ఘోషింపుచుండే లోకమందు మనమును చూచుచుంటిమి. మనుష్యజన్మమునందు దర్శింపడైపుట్టి పాపకార్యములుచేయుచు అందువలన నరకము జెంది సమస్తబాఫల కోర్వలేక దుఃఖంపుచు మఱలదర్శింపడుగా పుట్టును. తత్ప్రమాణము

శ్లో॥ అదానదోషేణభవేద్దర్శిదోషేణకరోతిపాపం॥ పాదవశ్యంసరకంక్రయాతి పునర్దర్శిద్రాపునశేషపాపే॥ అన్నట్లు దానముచేయనిదోషమువల్లనేపాదు దర్శింపడుగాబుట్టుచు మఱలగిట్లుచ-ఈప్రకారము సంసారసాగరమునందగిలిఅల్లాడుచుండునుగాని ఒకప్పుడైననుముక్తి పొందజాలడు.

శ్లో॥ దర్శిదాయకృతందానం శూన్యేంగస్యపూజనం॥ అనాథప్రేతసంసార మశ్వమేధసమం॥ దర్శిద్రాక్షింకౌఁకు చేయఁబడినదాన

మును పూజలేనిగుళ్లకు పూజగలుగఁజేయుటయు, దిక్కు లేనిపీఠమున నత్తి కాలియు, ఈమూడును అవ్యమేళయంగము చేయుటవలన గలుగు ఫలమునకు సమానమగు ఫలమునిచ్చునని బహుగ్రంథములు చెప్పుచున్నవి.

శ్లో॥ అనిత్యానిశరీరాణి విభవోనై వశాశ్వతిః॥ సత్యంసన్నిహితోమృత్యుః కర్తవ్యోధర్మసంగ్రహః॥ ఈరీరము సత్యముకానిది, సంపదలుసలు కడలేనివి, మృత్యు దేవతదగ్గరనేకాచియున్నది కాబట్టిమనము.పితృమూర్తికర్మలందైనా తనశక్తికొలది దాని ధర్మములు చేయుటచే ఈజన్మనఁ వచ్చుచును తనపితృలు సంతోషించడమేగాక తనకునురాజోపుజన్మనందుమహాభాగ్యవంతుడై జ్ఞానముగలవాడై ధనముగల గృహదులందు జన్మించును యదియునుగాక.

శ్లో॥ చలాలక్ష్మీప్రభాః ప్రాణాశ్చైవోదేహాపిరూపనం॥ చలం చలశ్చ సాపారకీర్తిరర్థః పుష్పకాతా॥ సంపదలు-ప్రాణము-దేహము-యథావనము-సాపారము-ఇవి యన్నియును నీటిబుగ్గలరీతిగా అస్థిరములైనవి. అయి తేసత్యముగాకీర్తియు ధర్మమును ఈరెండుమాత్రమేస్థిరముగానుండును.

శ్లో॥ అథాపారదచంచలాఃగిరినదీవేగోపమ జీవితం॥ ధర్మయోనకరోతినిశ్చలమతఃస్వర్గార్గిణ్ణాటనం॥ పశ్చాత్తాపయుశోజగతితత్ శ్లోకాగ్నివాద్యాతే॥ తస్మాన్మౌనపితృక్రియాదిసమయే దానం ప్రశస్తంస్మృతం॥ తా॥ సంపదలుపాదరసమువలె సలుకడగానివి, కొండమీదనుడిక్రిందికిప్రవహించునదులుయెంతశీఘ్రముగా ప్రవహించునో అంతశీఘ్రముగా జీవితముపారిపోవును. సముద్రమునందలి అలలయందుబుట్టిన నీటిశుంపరలు యెట్లునిలుకడ లేకపోవునో అట్లుమానవజన్మము నిలుకడలేనిదాను. సముద్రమునందలి ఘరుగురీతిగాను మనజీవితకాలము అస్థిరమైనది కాబట్టి స్వర్గద్వారమునకు అడ్డముగామూసియుండెను తలుపునుదెఱచిమనలనుస్వర్గమున జేర్చినకలసౌఖ్యములను బాదునట్లుజేసెడుధర్మము నెప్పుడుచేయడో నాడుమరణకాలమున శ్లోకాగ్నిచేరిపించును. కాబట్టి

తల్లిదండ్రుల శ్రాద్ధాదిదినములయందైనను దానము జేయుట ప్రకారమైనదిగా జెప్పబడియె. శ్లో॥ ధర్మశిర్మభుజంగ పుంగవపురీ నారవిధాతుం తమో॥ ధర్మశాపితమర్త్యలోకవిపుల పీఠిస్తథాశంసివా॥ ధర్మస్సర్వగర్వీరంతరసుధా స్వాదోదయస్యాస్పదం॥ ధర్మాశీనకరోతిముక్తినితా సాభోగభాగ్యాంతరమ్॥ తా॥ ధర్మమునాగేంద్రపట్టణమునందలిస్థిరమైనసుఖము ననుభవించునట్లుచేయును భూమికమున ధర్మముజేయువానికేమందికీర్తియు జనులవలన పీఠియుకలుగును. మఱియు ధర్మము స్వర్గలోకము నందలి దేవామృతము పానముచేసి చావుపుట్టకలులేక సదాదేవేంద్రభోగముల ననుభవించునట్లుచేయును, ధర్మమువలన సకల సుఖములు కలుగును. ధర్మముముక్తికాంతలో భోగించునట్లు చేయును.

శ్లో॥ ఏవంత్యాగగుణః శ్లాఘ్యః సర్వేశ్వగుణరాశిషు॥ త్యాగాజ్జగతిపూజ్యం తే పశుపాపాణపాదపా॥ తా॥ దానము చేయునట్టి గుణమే సకలగుణములలోపల సద్గుణము. దానముచేయునాడే గుణవంతుఁడు పశువులలోకామధేనువును, వృక్షములలో కల్పవృక్షమును, శిలలలో చింతామణియనుశిలయును నెవరెవరు దేదిలడిగిను లిడలేక నిచ్చునట్టిగుణమును కలిగియుండుటవల్లనేకదా అవిదేవతులు మనుష్యులు మొదలైన వారిచేత సదాపూజింపఁ బడుచున్నవి. ఇంతియేగాదు॥ దాననూహశత్రవ్యమందు॥

శ్లో॥ సాలగ్రామశిలాంకృధ్ధ్వం కన్యాంవిద్యాంచవైదికీం॥ యోదత్రేయశ్చృష్ణాతి తావుభాస్వర్గగామినా॥ అనిచెప్పబడినది.

ఆదిత్యపురాణమందు॥ శ్లో॥ జ్ఞానదాదధికః కించిద్గృహ్యతే భువనత్రయే॥ దానేనప్రాప్యతేస్వర్గః॥ అనిచెప్పబడినది. యస్యవిత్తేనధర్మాయనోకభోగాయతస్య విత్తేనరర్థకం॥

గరుడపురాణమందు॥ శ్లో॥ పితృశ్చితగుణందానం సహస్రంమాతురుచ్యతే॥ షగిన్యాదకసాహస్రం సాదరేదత్తమక్షయమ్॥ మఱియు॥

దానాదులవలన స్వర్గకృతువుత్రపిత్తాదులును కీర్తియునుగలుగుచున్నవి.

అందువలన దానముకన్న నధికమైన దెక్కడను మూడు లోకములయందు దేదియును లేదు, యెవ్వనియొక్క ద్రవ్యముధర్మముకొఱకైనను తాను అనుభవించుట కొఱకైనను ఉపయోగించునో అతని ద్రవ్యముసాధకములేకున్నచో నిరర్థకము.

శ్లో॥ కించమనుస్మృతే॥ శ్లో॥ ఏ రిదస్తప్తప్తిమాప్నోతి సుఖమక్షయమన్నదః॥
తిలక్రదఃప్రజామిష్టాం దీపదస్పృక్షురుత్తమమ్ ।

తా॥ జలమునిచ్చినవాడు తుత్పిపాసలులేని తృప్తినిబొందును. అన్నదాతయక్షయముఖమునొందును తిలలునిచ్చువాడు తనకిష్టమగుసంతానముగలవాడగును దేవబ్రాహ్మణాదులకుపయోగముగ దీప విడిచినవాడు త్తమములగు చతుర్ముఖునిొందును.

శ్లో॥ భూమిదోభూమిమాప్నోతి దీపుమాయుహిరణ్యదః॥
గృహదోగ్ర్యాణివేశ్యాని రూఢ్యదోరూపముత్తమమ్ ।

తా॥ భూదాతభూపతియగును సుఖర్థముదానమునిచ్చువాడు దీప్తమువ్యయమునొందును గృహప్రదుడు సువిచ్చాములుగలవాడగును. పెండినిచ్చినచుతడుదరికంటె పెక్కుడుపాండ్యము గలవాడగును.

శ్లో॥ వాసోదశ్చంద్రసాలోక్య మశ్వేసాలోక్యమశ్వదః । అనడు
త్రవదశ్చియంపుష్టాం గోదోబ్రహ్మస్యఃప్రకమ్ ॥

తా॥ వస్త్రదాత చంద్రలోకమును గుఱ్ఱము నిచ్చినవాడశ్వనిదేశకల లోకమును ఎద్దునిచ్చెనేని సుపూణామగునుపత్తినిగోవునిచ్చినచుతడుసూర్యలోకమునుబొందును.

శ్లో॥ యానశయ్యాప్రదోభార్యా మైశ్వర్యమభయప్రదః॥ ధాన్య
దశ్చాశ్వేతంశాస్త్రం బ్రహ్మకోబ్రహ్మసాక్షితామ్ ।

తా॥ దధాదియానములు శయ్యలు నొసగినవానికిభార్యలాభమగును, ప్రాణుల కభయమిచ్చునతడు ప్రాణిహింసచేయనివాడు గౌరవయోక్త్యమును బొందును ధాన్యము ననగా కాలిని గోభూమ్యాదులనిచ్చువాడు కాశ్వతసుఖమునొందును వేదమును జెప్పినను తదర్థమును చెలిపిననుబ్రహ్మలోకముననగా ముక్తుడగును.

శ్లో॥ సర్వేషామేవదానానాం బ్రహ్మదానంశివ్యతే॥ వార్యన్న
గోమహీనాన స్థిలకాంచనసర్పిమామ్ ।

తా॥ అన్నోదకగోమహీ తిలకాంబదాది దానములేవిగలవో విడిచినన్నింటిలోను వేదవేదాంగములను బ్రాహ్మణునికి చెప్పట యంతగ్రహ్మఫలప్రదబగును.

శ్లో॥ యేన యేనతుభావేన యద్యదానాగ్రయచ్చగ్ని తత్తజ్జేన
భావేన పాప్రాప్సీ త్రిపతిపూజనః ॥

తా. ఎవరుయేయేఅభిపాక్షముచే స్వర్గాద్యపేక్షచేగానిమునుకునైతేనిహ్ను
మనచేగానియేనియేదివాననుచేయునో ఆయాభావముచే నాయాదానముల ఫలముగా
జన్మాంతరముదురూజితుడై దానిదానిఫలమునుబొందుదురు.

శ్లో॥ ధర్మంశి నై స్సంచినుయాద్యస్తోకమివపుత్త్రికా॥

పరలోకసహాయాధికం నర్వభూతాన్యపీడయతా॥

తా. భూతపీడలేకుండ పరలోకసహాయార్థమైధర్మమును చెవలపురుగులు పుట్టబె
ట్టినట్లు మెల్లమెల్లగావృద్ధినిొందించవలెను.

శ్లో॥ నాముత్రహీనహయాధికం పితామాతావతిష్ఠతః॥ నపుత్ర
దారానజ్ఞానిధర్మస్తైతిశేవల॥

తా. పరలోకమందు సహాయులు తల్లి-తండ్రి-భార్య-పుత్రుడు-జ్ఞాతీపితృవరును
గారు-ధర్మమొకటియే పరలోకసహాయమైయుండును.

సకలచుట్టములు తనతోగూడవచ్చువారుగారు. వాడుచేసినవా
కుముగాని పుణ్యముగాని వానివానివెంటఁగట్టిపోవును ఒకమనుష్యుండు
యొకధనవంతుడైనను దానమూలముగా యిచ్చినదితప్ప-తిక్కినద్రవ్య
మూతియులేకుచేరువదిగాదు. పూర్వజన్మమందు పశేషముగద్రవ్యమా
ర్జించి వానిపసత్కర్మములయందును. దానాదిక్రియలయందును-ఉపయో
గించినవాడే యీజన్మమున మహాభాగ్యవంతుడగును. అట్టివాడీజన్మము
నవిశేషభక్తికర్తలవలెండ సత్కర్మములఁజేసెనేని-ఇలకొకజన్మమున మి
గులభాగ్యవంతుడై ధర్మార్థకామ్యమోక్షములకర్హుడగునుభక్తికర్తలు
లేక ధర్మముచేసినను ఆధనమువృద్ధిము. భక్తికర్తలతో నెఱుఁగినసన్నిము
కొంచెమైననుకొండంతియగును. ఎట్టికార్యమునకుగానిమనస్సుచిరస్థాము
గానుండవలయును. మనోనిష్ఠియములేక చేసినతిపముగాని-దానముగా
ని-ధర్మముగానినిరర్థకంబులగును. ప్రతిమానపుండును తనకు రోగమువ
చ్చుననియు-వృద్ధత్వమువచ్చుననియు-జలముదగ్గుననియుచక్కగా తెలిసి
కొనిఅంశ్యకాలమందు సద్గతిమొనుటకు బాల్యములోవివేకము తెలిసినది

మొదలునక్కార్యములు చేయుచురావలెనునక్కార్యములను శేషజేయు
దముతర్వాత జేయుదమును తల పుకూడదు. ఏలనగా దేహమనిత్య
ముకనుక సాధ్యమైన మట్టుకు తలచినపని తలచినట్లుచేయవలయును.
ప్రపంచమును పుణ్యాత్ములుచేసిన స్థిరమగుయేర్పాటులు యెట్లు జీవరా
సులుబ్రతుకుచున్నవోచూపుదు. మనము యేర్పాట్లుబ్రేకినను మరణ
ముస్థిరమని తలంచువారు బహు అరుదుగా నుండెదరు. లోకమందు
నొకవంశమునా నొకపుణ్యాత్ముడు-సత్రము, వనము-తటాకము - ధన
నిక్షేపము-శివాలయము-కూపము-గ్రంథము- మొదలగు ఇట్టిమహోప
కారములలో నొకదానిని ప్రతిష్ఠించినందున అశేషజనులు అట్టివారిని
నిత్యముస్మరింపుదు. అట్టివారున్ముఖబొందినను బ్రేకియున్న వారితో
సమానులేను. వారికిస్వర్గమేనిశ్చయము. మనజీవితకాలమువిచారించగా
శోపమాపో అన్నట్లుగెను ఇంతలో త్రోవదోచుట, తప్పుచ్యుట్టులు
జేయుట- హత్యజేయుట - మొదలగుతప్పుకార్యములజేసి సంపాదించి
దారాపుత్రులు మొదలగుబంధువులకుఁబెట్టును. అందువలన ఈజీవు
నకుఫలముకలదా?లేదు. దానివలనగలిగెడి పాపమును దారాపుత్రులు
యనుభవించురా?లేదు. ఎవ్వడైతేపాపకార్యములనుజేయునోవాడుమా
త్రమేదానిఫలము ననుభవించవలెను. అనగా నరకకూపమందు బడి
చాలాకాలము నాశాధకోర్వలేక యేళ్ళుచుండును. టిటిగి అట్టిమహా
పాపనివృత్తికొఱకుమరుజన్మంబున తానుచేసినపాపమునకేఅట్టిమహా
తశేషము అనుభవించుటకు నీచజన్మమందు మహారోగవంతుడై పుట్టు
చూగిట్టుచును డును. గాఢజన్మమైననుభగవద్భక్తియు, దేవభాగ్యము
గురుపూజయు విద్యాన్నదానాది మహాదానములు మొదలగు మహా
కారములను తానుచేయుటకు శక్తిలేకపోయినను చేయువారినైనా
తాను మహాయభూతుడై అధర్మములను వృద్ధిచేసిన్మాయనా ఇతనికి
కూడఫలముగలదు. గానిదానప్రదాతకుమాత్రము ఇహలోకమరలోక
ములయందు బహుశక్తియు క్రతిష్ఠయు అందువలనస్వర్గము నిశ్చయ

ముగా కలుగునని గ్రంథములు ఘోషింపుచున్నవి. గనుక అటువంటివాని జన్మము సాధారణము లేకున్నచో నిరర్థకము వట్టి చూటలతో నేమి ప్రయోజనము. తనకై కొలది తానుజేసిందియుండగానే గోదావాది మహాదానములు లెత్తగామీ జర్పవలయును. దేహమనిత్యము గనుక పుణ్యకార్యముల విషయమై తలచినచనితలచినట్లు చేయుట ప్రథమకర్తవ్యము.

కారుణ్య విషయము.

శ్లో॥ ఆదాపితాతథామాతా సాకత్వీజనీతథా మాతామహా
స్సకత్వీకా ఆత్మకత్వీవనంతరమ్ సుతభ్రాతృపితృవ్యాశ్చ మాతృలా
స్ససాభార్యకాః దుహితాధగినీచైవ దాహిత్రోభాగినీయకః పితృ
వ్యసామాత్మవ్యసా జామాతాభావుకస్సుమా శ్వశురస్వస్వలకశ్చైవ
స్వామినోగురర్థినః కించ॥ (జనకపితృమాతృకాంతర్వణంవిశేషః)

తా॥ ముందు తల్లితాత్రులు, పిదప పితల్లి ఆటమ్మలు మాతామహా మాతా, పితామహా మాతా, ప్రపితామహులు, మాతా మహీమాతా, పితామహీమాతా, పృపితామహీలు, తనభార్య, కుమారుడు, అన్నదమ్ములు, పినతండ్రి పెదతండ్రి, మేనమామ, మేనమామభార్య, కుమార్తె, తోడబట్టువు, మనమడు, మేల్లుడు, మేనల్లులు, పినకల్లి పెదకల్లిలు, అల్లుడు, తోడబట్టువులధర్మ, కోడలు, భార్యయొక్కతండ్రి, భార్యయొక్క పోదరుడు, గురువు యాచకులు, వీరలు క్రమముగ కారుణ్యములొని వారని తెలియవలయును.

అక్క (జ్యేష్ఠభగిని)

అత్త (శ్వశువు)

అన్న (జ్యేష్ఠభాత)

అన్న కూతురు (జ్యేష్ఠభ్రాతృపుత్రి)

అన్న కొడుకు (జ్యేష్ఠభ్రాతృపుత్ర)

అన్న కూతురు (జ్యేష్ఠభగినిపుత్ర)

అన్న కొడుకు (జ్యేష్ఠభగినిపుత్రుడు)

అన్నమగడు (భావుకుడు)

అమ్మమ్మ (మాతామహి)

అల్లుడు (జామాత)

కూతురు (దుహిత)

కొడుకుకూతురు (పౌత్రి)

చెల్లెలు (కనిష్ఠభగిని)

చెల్లెలికూతురు (కనిష్ఠభగినిపుత్రి)

చెల్లెలికొడుకు (కనిష్ఠభగినిపుత్రుడు)

చెల్లెలిమగడు (భావుకుడు)

తండ్రి (పిత)

తండ్రి తండ్రి (పితామహుడు)

తమ్ముడు (కనిష్ఠభాత)

తమ్మునికూతురు (కనిష్ఠభ్రాతృపుత్రి)

తమ్ముని కొడుకు (కనిష్ఠభాతృపు త్రుడు)	పినతల్లికొడుకు [కనిష్ఠమాతృభ గినీపుత్రుడు]
తల్లి చెల్లెలు (కనిష్ఠమాతృభగిని)	పెదతండ్రి [జ్యేష్ఠపితృవృదు]
తల్లియమ్మ (జ్యేష్ఠమాతృభగిని)	పెదతండ్రికూతురు [జ్యేష్ఠపితృ వృపుత్రీ]
తల్లియమ్మకూతురు (జ్యేష్ఠమాతృ భగినీపుత్రిక)	పెదతండ్రికొడుకు [జ్యేష్ఠపితృ వృపుత్రుడు]
తల్లియమ్మకొడుకు (జ్యేష్ఠమా తృభగినీపుత్రుడు)	పెదతండ్రిభార్య [జ్యేష్ఠపితృవృ వత్ని]
నాయనమ్మ (పితామహి)	భార్యసోదరుడు [స్వామకుడు]
పినతండ్రి (కనిష్ఠపితృవృదు)	మగనితమ్మునికూతురు [భర్తృ కనిష్ఠభాతృపుత్ర]
పినతండ్రికూతురు (కనిష్ఠపితృ వృపుత్రీ)	మనమరాలు [జాహితీ]
పినతండ్రికొడుకు [కనిష్ఠపితృవృ పుత్రుడు]	మేనత్త [పితృభగిని]
పినతండ్రిభార్య [కనిష్ఠపితృవృ వత్ని]	మేనత్తకూతురు [పితృభగినీపుత్ర]
పినతల్లికూతురు [కనిష్ఠమాతృ భగినీపుత్ర]	మేనత్తకొడుకు [పితృభగినీ పుత్రుడు]

కాత్యాయనః॥ శ్లో॥ సంకల్పాననయోష్ఠాన్ ద్వితీయానాహనేతథా।
అన్నదానేచతుర్థీస్యాచ్ఛేషాన్సంబుద్ధయ స్స్మృతాః॥

పారస్కరః॥ శ్లో॥ అన్యదానేచసంకల్పే పి డదానే తథాక్షయే॥
గోత్రసంబుద్ధనామాని తథా తత్ప్రతిపాదయేత్॥

ఇతి కారుణ్యవిధి స్సమాప్తః.

కారుణ్య శబ్దములు.

ఋకారాస్త్ర - పుంబిజః - పితృశబ్ద - తండ్రి.

విభక్తి.	ఏకవచనమ్.	ద్వివచనమ్.	బహువచనమ్.
ప్ర	పితా	పితరా	పితరః
సం	హేపితః	హేపితరా	హేపితరః
ద్వి	పితరం	పితరా	పితౄణా
త్వ	పితా	పితృభ్యాం	పితృభిః
చ	పిత్రే	పితృభ్యాం	పితృభ్యః
వం	పితుః	పితృభ్యాం	పితృభ్యః
ష	పితుః	పిత్రోః	పితౄణాం
స	పితరి	పిత్రోః	పితృషు

ఏవంభూతా - జామాతా - ఇత్యాదయః.

ఋకారాస్త్ర స్త్రీలింగో మాతృశబ్ద - తల్లి.

	ఏకవచనమ్	ద్వివచనమ్	బహువచనమ్
క)	మాతా	మాతరా	మాతరః
సం	హేమాతః	హేమాతరా	హేమాతరః
ద్వి	మాతరం	మాతరా	మాతృణా
త్వ	మాతా	మాతృభ్యాం	మాతృభిః
చ	మాత్రే	మాతృభ్యాం	మాతృభ్యః
వం	మాతుః	మాతృభ్యాం	మాతృభ్యః
ష	మాతుః	మాత్రోః	మాతృణాం
స	మాతరి	మాత్రోః	మాతృషు

ఏవంమహితా - ఇత్యాదయః.

ఋకారాస్త్ర స్త్రీలింగో జననీశబ్ద - జననతల్లి.

	ఏకవచనమ్	ద్వివచనమ్	బహువచనమ్.
ప్ర	జననీ	జనన్యా	జనన్యః

సం	హేజనని	హేజనన్యా	హేజనన్యః
ద్వి	జననీం	జనన్య	జననీః
త్వ	జనన్యా	జననీభ్యాం	జననీభిః
చ	జనన్యై	జననీభ్యాం	జననీభ్యః
పం	జనన్యాః	జననీభ్యాం	జననీభ్యః
ష	జనన్యాః	జనన్యోః	జననీనాం
స	జనన్యాం	జనన్యోః	జననీషు
ఏవం	భగినీ- పితృభగినీ- మాతృభగినీ- దేవీదాసీ- ఇత్యాదయః.		
	అకారాంతః పు.లింగో మాతామహా శబ్దః- తల్లిదండ్రుః.		
	ఏకవచనమ్	ద్వివచనమ్	బహువచనమ్.
ప్ర	మాతామహః	మాతామహా	మాతామహః
సం	హేమాతామహా	హేమాతామహా	హేమాతామహః
ద్వి	మాతామహం	మాతామహా	మాతామహాః
త్వ	మాతామహేన	మాతామహాభ్యాం	మాతామహైః
చ	మాతామహాయ	మాతామహాభ్యాం	మాతామహేభ్యః
పం	మాతామహాత్	మాతామహాభ్యాం	మాతామహేభ్యః
ష	మాతామహస్య	మాతామహాయోః	మాతామహానాం
స	మాతామహే	మాతామహాయోః	మాతామహేషు

ఏవం దాహిత్రః- భాగినీయః- భాపుకః- ఇత్యాదయః.

	ఈకారాంత స్త్రీలింగో మాతామహీశబ్దః- తల్లితల్లి		
	ఏకవచనమ్	ద్వివచనమ్	బహువచనమ్.
ప్ర	మాతామహీ	మాతామహ్యా	మాతామహ్యాః
సం	హేమాతామహీ	హేమాతామహ్యా	హేమాతామహ్యాః
ద్వి	మాతామహీం	మాతామహ్యా	మాతామహీః
త్వ	మాతామహీన్య	మాతామహీభ్యాం	మాతామహీభిః
చ	మాతామహ్యై	మాతామహీభ్యాం	మాతామహీభ్యః

పం	మాతామహ్యః	మాతామహీభ్యాం	మాతామహీభ్యః
ష	మాతామహ్యః	మాతామహాభ్యః	మాతామహీనాం
స	మాతామహ్యం	మాతామహాభ్యాః	మాతామహీఃసు.

ఈకారాంత్ర ప్రీలింగో పత్నీశబ్దః- భార్య.

	ఏకవచనమ్	ద్వివచనమ్	బహువచనమ్..
ప్ర	పత్నీ	పత్నీయ	పత్నీభ్యః
సం	హేపత్నీ	హేపత్నీయ	హేపత్నీభ్యః
ద్వి	పత్నీం	పత్నీయ	పత్నీః
త్వ	పత్నీయ	పత్నీభ్యాం	పత్నీభిః
చ	పత్నీయ	పత్నీభ్యాం	పత్నీభ్యః
పం	పత్నీభ్యః	పత్నీభ్యాం	పత్నీభ్యః
ష	పత్నీభ్యః	పత్నీభ్యః	పత్నీనాం
స	పత్నీభ్యం	పత్నీభ్యః	పత్నీషు

ఏవందేవీ- దాసీ ఇత్యాదయః.

అకారాంత్రః పులింగోసుతశబ్దః- పుత్రిడు.

	ఏకవచనమ్	ద్వివచనమ్	బహువచనమ్.
ప్ర	సుతః	సుతౌ	సుతాః
సం	హేసుత	హేసుతౌ	హేసుతాః
ద్వి	సుతం	సుతౌ	సుతాన్
త్వ	సుతేన	సుతాభ్యాం	సుతైః
చ	సుతాయ	సుతాభ్యాం	సుతేభ్యః
పం	సుతాల్	సుతాభ్యాం	సుతేభ్యః
ష	సుతస్య	సుతయోః	సుతానాం
స	సుతే	సుతయోః	సుతేషు

ఏవంమాతులః- భావుకః- శ్వశురః- స్వాల్కః.

గుప్తః- దాసః- ప్రేతః- ఇత్యాదయః.

ఉకారాంత స్త్రీలింగో స్తుమాశబ్దః కోడలు

	ఏకవచనమ్	ద్వివచనమ్	బహువచనమ్.
ప్ర	స్తుమా	స్తుమే	స్తుమాః
సం	హేస్తుమే	హేస్తుమే	హేస్తుమాః
ద్వి	స్తుమాం	స్తుమే	స్తుమాః
తృ	స్తుమయా	స్తుమాభ్యాం	స్తుమాభిః
చ	స్తుమాయై	స్తుమాభ్యాం	స్తుమాభ్యః
మం	స్తుమాయాః	స్తుమాభ్యాం	స్తుమాభ్యః
ష	స్తుమాయాః	స్తుమయోః	స్తుమాణాం
స	స్తుమాయాం	స్తుమయోః	స్తుమాసు

ఏవంగుప్తా - ప్రేతా - ఇత్యాదయః.

ఉకారాంత స్త్రీలింగో శ్వశూశబ్దః - అత్త.

	ఏకవచనమ్	ద్వివచనమ్	బహువచనమ్.
ప్ర	శ్వశూః	శ్వశ్వౌ	శ్వశ్వః
సం	హేశ్వశూ	హేశ్వశ్వౌ	హేశ్వశ్వః
ద్వి	శ్వశూం	శ్వశ్వౌ	శ్వశూః
తృ	శ్వశ్వౌ	శ్వశూభ్యాం	శ్వశూభిః
చ	శ్వశ్వే	శ్వశూభ్యాం	శ్వశూభ్యః
మం	శ్వశ్వః	శ్వశూభ్యాం	శ్వశూభ్యః
ష	శ్వశ్వః	శ్వశ్వోః	శ్వశూణాం
స	శ్వశ్వం	శ్వశ్వోః	శ్వశూషు

ఉకారాంతః పుంలింగో గురుశబ్దః - గురువు.

	ఏకవచనమ్	ద్వివచనమ్	బహువచనమ్
ప్ర	గురుః	గురూః	గురువః
సం	హేగురో	హేగురూ	హేగురువః
ద్వి	గురుం	గురూ	గురుకా

తృ	గురుణా	గురుభ్యాం	గురుభిః
చ	గురువే	గురుభ్యాం	గురుభ్యః
వం	గురోః	గురుభ్యాం	గురుభ్యః
ష	గురోః	గురోః	గురుగాం
స	గురా	గురోః	గురుషు

నకారాంతః పులింగో స్వామిశబ్ద- స్వామి.

	ఏకవచనమ్	ద్వివచనమ్	బహువచనమ్
ద్ర	స్వామీ	స్వామినా	స్వామినః
సం	హేస్వామిన్	హేస్వామినా	హేస్వామినః
ద్వి	స్వామిం	స్వామినా	స్వామినః
తృ	స్వామినా	స్వామిభ్యాం	స్వామిభిః
చ	స్వామినే	స్వామిభ్యాం	స్వామిభ్యః
వం	స్వామినః	స్వామిభ్యాం	స్వామిభ్యః
ష	స్వామినః	స్వామినోః	స్వామినాం
స	స్వామిని	స్వామినోః	స్వామిషు.

ఏవం- శర్కా- వర్కా- ఇత్యాదయః.

గ్రంథవిస్తర భయమువలన కొన్ని శబ్దములు ఈ గ్రంథమందు చేర్చవైతి.

శ్రాద్ధాదులవలన పితృదేవతలు సంతోషించుట.

అయ్యో! ఈకలికాలమహిమవలన కొందఱుపుత్రులు మూతాపితరులను సదా దూషింపుచు వారుమృతులై వెనుక వారికి స్వకాలముల యందు శ్రాద్ధములఁజేయక మారెల్లిద. ద్రులు తివ్రవచ్చినారా పురోహిత బ్రాహ్మణులకొఱకు ఈ శ్రాద్ధము లేర్పడినవనీ అభిప్రాయః. గలవారలగుచున్నారు.

శ్లో॥ పున్నామ్నానరకాద్యస్మృత్పిగరం త్రాయతేనుతః॥ తస్మాత్సతత్రత్తిప్రోక్తస్వయమేవస్వయ భూవాఅనఃగాపుత్రుఁడుపుట్టుటచేత తండ్రికి నధ్యతి నిచ్చుచున్నాడుగదా. ఏడు పుట్టుటచేత తండ్రియొక్క-

దుఃఖము నివర్తితమును, ధర్మప్రజాసంతతివరంపరనుతనతోపోనియ్యక పెందినదగుటచేత తిడ్డికి నుఃఖువృత్తి.

శ్లో॥ జీవతోవాక్యకరణాత్ ప్రత్యజ్ఞం భూతిభోజనాత్ | గయా యాంపి దహనాచ్చ తీర్థిపుత్రస్యపుత్రతా | నాప్తిమాతృసమదైవం నాస్తిప్రీతానమోగురుః | తయోర్నిత్యంప్రియః కుర్యాత్కర్మణామనసా గిరా || అయ్య తల్లితో సమానమైనదైవమును తండ్రితో సమానమైన గురువునులేదు. ఎల్లప్పుడు మనోసాక్షాయములనెదురికరణశుద్ధిగా వారికి ప్రీతియుగా నడుచుకొనుచు వారిని సేవించుచుండుటయే పుత్ర లక్షణము.

శ్లో॥ భూప్రదక్షిణమక్ష్మేన కాశీయాత్రాయతేనచ | సేతున్నా నశశ్చైర్యచ్చుత్ఫలంమాతృవందనే | తాభూమండలసంతయుఃసమాను లుతిరుగుటచేతను ఇదివేలమార్లు కాశీక్షేత్రమునకుపోవుటచేతననూలు పర్యాయములు సేతున్నానముచేయుటచేతను. ఎంతపుణ్యముగలుగునో అంతపుణ్యము సూక్ష్మముగాకలుగును ఎల్లనగా తన తల్లిగారికి యొక తూరివర్షదక్షిణముజేసి భక్తితోననుస్కరించిన ఆఫలము తప్పకకలు గునని తాత్పర్యము.

శ్లో॥ అపుత్రస్య గతిర్నా స్తిస్యగ్తో నైవచ నైవచ | తస్మాత్పుత్ర ముఖంధృష్ట్యాభివేత్సశ్చాద్ధితాపసః | పుత్రసంతానములేనివానికిస్వగృహి భోగములులేవు కనుక పుత్రసంతానము కలిగివెనుకనే తుండ్రస్వస్థించి తపస్సుచేయువలెను. ఈవిషయమై అనేక ప్రమాణములుగలవు. గ్రంథ విస్తరభీతిచే వ్రాయనైతిని. పుత్రుడైనవాడు తల్లిదండ్రులనాద్రుణుండి నమస్తమైన ఉపచారములు జేయుచు పిదపవారు గతించినచో వారికి స్వకాలములయందు దహనాదికర్మలు మొదలగునవి జాపి తనశక్తికొలది దానధర్మములు జేయుచురావలెను. పిదప ప్రతిహాసమందును జరుపునూసికాది శ్రాద్ధములొనర్చినవత్సరవిమోక్షశ్రాద్ధము, అల్లిక శ్రాద్ధమువలకును వారివారి కులాచార ప్రకారముగా జరుపుచురావలెన్పు.

పితృస్థానంబునకిచ్చిన ఆమముగాని అన్నముగాని పితౄదులు దేవరూపులైయుండిరిని ఎంతబలముచేత వారికిచెందుచున్నవని శాస్త్రములుజెప్పుచున్నవి. అట్లుగాక వారుగంధర్వులై జన్మించియు లే భోగ్యరూపమైచెందును పశువులైజన్మించితే తృణరూపమైజెందును. పర్వజన్మమెత్తితే నాయురూపమైయూహరిమగును రాక్షసాదిజన్మమెత్తితే అదిమూఁసరూపమగును లేక ప్రేతరూపులై శరత్తమైత్మప్తిగలుగును. లేక మనుష్యజన్మము సంధించితే యన్నాదిరూపముచే ఆజీవుడుసంతోషించును. ఆకారముచేతనే పూర్వులుబంధువులను జ్ఞాతులనువిలిచి వారికందరికి భోజనములుపెట్టుటకలదు. యిప్పటికి ఈయూహరము లోకమందుజరుగుచునేయున్నది. ఈవిషయమైయనేకప్రమాణములుగలవు వానినన్నిటిని ఈగ్రంథమందుచేర్చవైతిని. శ్రాద్ధదర్పణమనుగ్రంథంబున.

శ్లో॥ తస్య తేపితర శ్రుత్వా శ్రాద్ధ కాలముపస్థితః॥ అన్యోన్యం మనసా ధ్యాత్వా సంపత్తిః సమనోజనాః॥ తైరబ్రహ్మణైస్సహశ్చంఠిపితరో వాయురూపిణః॥ తా॥ పితృదేవతలు శ్రాద్ధకాలము రాగానే మనస్సుచే నన్యోన్యము ధ్యాసించియండలు వాయురూపముచే మనోవేగమునవచ్చి యానాహసముచేసిన బ్రాహ్మణులతో శ్రాద్ధములుభుజింతురని శాస్త్రములు చెప్పుచున్నవిగనుకనే. శ్రీరామచంద్రుడు శ్రాద్ధముజేయుపుడు పీతాదేవి బ్రాహ్మణులయందు దశరథాదులనుజూచెనని కథవివరుచున్నది. మఱియు.

శ్లో॥ ప్రావృష్యం తేమముః పేతాః పితౄశ్చాపియమాలయాత్॥ విపజ్జయతిభూతాంకం శృత్వాశూన్యంస్వకంపురం॥ తేపుత్రాక్షేప్రకాంతం॥ పాశుసంమధుసంయుతం॥ కన్యాగతేనవితిరి పితరోయాంతినైసుతాః॥ అమావాస్యదినప్రాప్తే గృహద్వారంసమాశ్రితాః॥ శ్రాద్ధాభివేస్యభవనం శాపందత్వావ్రజంతి॥ అహిమూలైఃఫలైర్వాపితథాప్యదకతిర్పతైః॥ పితృత్మప్తింపతుర్వీత నైవశ్రాద్ధంవిసజయేత్॥

తా॥ కర్మాకాలము గురించుచును ప్రేతలను పితృదేవతలను భవభ్రాతృమనుండి భూలోకమునకుబంధించు అప్పుకువారు పుత్రాదులిచ్చు పాపమునుపుట్టినోరి సూర్యకు కన్యకుండుడవేళిం దినది మొదలు పుత్రుగృహద్యోమునాక్రయించి అమావాస్యలోగా క్రాంత్యుజరుగనిచో శపింపితిచ్చిపోదురుగనుకతనశక్తికొలది మూలములు ఫలములు మొదల గువానిచేతైనను జలత్సములచేతైనను వారికివృత్తిజేతుగలెననియున్నది. ఇంతియేకాదు బ్రహ్మ మొదలగు త్పణమహర్షులకు భూతములకు దృష్టియగుననిజెప్పింపబడుచున్నది. ఎట్లైన పితృవాదిస్వర్గాపులకు వికిరాన్నముచేతనుత్పత్తి, వృక్షాదిరూపులకున్నావకస్తోత్రకాదులచేతను, మణికొదరికి, ఉచ్చిష్టపిండాదికముచేతను, పితృలుత్పలగుచున్నార. ప్రాతినగ్రంథే॥ శ్లో॥ అగ్ని హూతేణ దేవస్థాః స్వర్గస్థావిప్రభోజనా యమస్థాపింశదానేన ఓకిరంసరకంతథా॥ దక్షిణామర్త్యో కేషు అసురా భూరిభోజనాత్॥

తా॥ పితృదేవతలు దేవలోకమునందుండునప్పుడు అగ్ని హోత్రముచేతను అట్లుగా క పితృదేవతలు స్వర్గమందుండునప్పుడు బ్రాహ్మణభోజనము పెట్టుటచేతను పితృలు యమలోకమందుండునప్పుడు పిండప్రదానముచేతను-నాకమందుండునప్పుడువికిరముచేతను మర్త్యలోకమందు దక్షిణచేతను- ర తునశస్త్రమందు భూరిభోజనము పెట్టుటచేతను పితృ దేవతలు సంతోషింపుచున్నారు వారుసంతోషించుటచే కర్తయొక్క కంఠముక్రియము గావ్యధిబించును.

శ్లో॥ మృతాహంతుపరిత్యజ్య చందాలఃకోటిజన్మసు॥

తా॥ తల్లిదండ్రుల మృతితిథులు పరిత్యజించినచానికి కోటిజన్ములెల్లినప్పటికిని వానికి చందాలత్యమహానేదని కాస్త్రములు ఘోషింపుచున్నవి- విష్ణుపురాణమందు పితృకృతలను జేయుటకు సమ్మతించక దురాత్ముడైయుండేనేని యనేకజన్మలుల యందు మూలవాడై పుట్టునని విష్ణుపురాణము జెప్పుచున్నది.

ఇతి పితృదేవతాన్మృప్తివిచార స్సమాప్తః.

పంచగవ్య ప్రాశనము.

కగాశర॥ శ్లో॥ గోమూత్రోగోమయంతీరం దధిసర్పికుశోదకమ్ । నిద్రి స్తంపంచగవ్యంతు వవిత్రంపాపశోధనమ్ ॥ గోమూత్రంకృష్ణవర్ణాయా శ్వేతాయాశ్చైవగోమయమ్ । పయశ్చిత్రామవర్ణాయా రక్తాయాగృహ్యా తేదధి॥ కపిలాయాఘృతం గ్రాన్యాంసర్వకాః పిలమేవవా॥ మూత్రమే కవలః॥ దద్యాదంగుష్ఠాంతుగోమయమ్॥ క్షీరంసప్తపలాదద్యా ద్దధిత్రి పలమిష్యతే॥ ఘృతమేకపలంసద్యా త్పలమేకంకుశోదకమ్॥

వృద్ధవరాశరః శ్లో! గోమూత్రం మూషకాణ్య ప్లేగోమయస్య తుషోడకః।
క్షీరస్య ద్వాదశప్రోక్తా దధ్నస్తుదశకీర్తితాః। గోమూత్రేన స్మృతస్యాప్లే
తదధ్నంతుకుశోదకమ్॥ ఏతదశక్తబాలాదివిషయందప్తవ్యం! మాషప్ర
మాణం పూర్వము క్తమ్! కంచగవ్యస్మదాపూతః స్థావయేద్విజనన్ని
భా! గోమూత్రం స్థావయేత్సూర్యే గోమయః దక్షిణ్యసేత్! క్షీరంతా
వశ్చిమేస్థావ్యం దధిచైవోత్తరేణతు! ఘృతపాత్రంతథాన్నేయ్యా మేళా
న్యాంతుకుశోదకమ్! స్థావ్యవశ్చాదకపాత్రేనస్థం! త్రైస్తావియోజయేత్॥

బ్రహ్మకూర్చదహేత్యర్థం ప్రదీప్తాగ్నిరివేధనమ్! కవిత్రంత్రిషుగోకే
షు దేవతాభిరధిష్ఠితమ్! ప్రయోగః! ఏవం + ర్థం మమసమస్తపాపక్ష
యాధానం శరీరశుద్ధ్యధానం పంచగవ్యప్రాశనాఖ్యం కర్మకరివ్యమాణః
+ పుణ్యావాహచనంకరిష్యేనమః! అదాగణాధిపతిపూజాం కరిష్యే
నమః! అథగణాధిపతిపూజాం పుణ్యావాహచనంచకృత్వా! నారాయణే
తిమంత్రేణ పంచగవ్యం నిధాయ! గోమూత్రం గోమయంక్షీరం దధిస
ర్పికుశోదకం! అత్రనారాయణేతి మంత్రేణ షోడశోపచారైరభ్యర్చ్య
కూర్చుంకృత్వా! ఏకస్మిన్పాత్రే పంచగవ్యమేళనంకృత్వా! అథప్రాశనం
కరిష్యామితి సంకల్ప్య! శ్లో! యత్త్వగస్థిగతంపాపం దేహేతివృతిమా
మకేప్రాశనంపంచగవ్యస్య దహిత్యగ్నిరివేధనమ్! ఆచమ్య! సూర్యా
వలోకనంకుర్యాత్! తిత్తగోదానభూదానాది బ్రాహ్మణభోజదద్యాత్!
పంచగవ్యప్రాశనంవిప్రద్వారాకార్యం! స్వయంతూష్ణంపి బేత్! విశేష
హేమాద్రాద్దప్తవ్యం॥

ఇతి పంచగవ్యప్రాశన విధిసమప్తః॥

ఆశౌచనిర్ణయము.

రజస్వలాశౌచము వ్రాయుచున్నను.

1 స్త్రీలకు రజోదర్శనమైన దినము మొదలు ర వర్ణములచికి మూడుదినములు ఆశౌచము, నాలుగవదినమునందు స్నానముజేసి అయిదవదినమున గృహకృత్యములుజేయుట కుపయోగమగును.

రజోదర్శనమైన దినముమొదలు ౧౭ దినములలోగా తిరిగిరజోదర్శనమయ్యెనేని స్నానము, ౧౮ వ దినమునందైనైతే ౧ దినము, ౧౯వ దినమునందైనైతే ౨ దినములు ఆపైనతిరిగి రజోదర్శనమయ్యెనేని ౩దినములు.

ప్రావిడాచారమొట్టనిన ఆమదానికి రజోదర్శనమైనదినము మొదలు ౩ దినములు ఆశౌచము. రజోదర్శనమయినది మొదలు ౧౨ దినములలో తిరిగిరజోదర్శనమయ్యెనేని మూత్రమునందువలెనే శౌచమునగుద్దియగును ౧౮ దినములవఱకు స్నానము ఆపైనఆశౌచము ౩దినములు.

జాతాశౌచప్రకరణము.

2 జాతాశౌచము-ప్రావము-పాతము-ప్రసూతి అనిమూడువిధములు ప్రావమనగా గర్భధారణమయినది మొదలు ర మాసములలోగా గర్భములోనిది చెడి పైకినీరుగా కాదుట.

సావము-—మృదుసావము- కతిప్రావమునని రెండువిధములు పాతమనగా ౫ వ నెలలోను ఆతననెలలోను గర్భముగ నిష్పిడము చెడిపోవుట ౭వ నెలమొదలు ప్రసూతిఅనగా ప్రసవము.

మృదుసావా శౌచము.

తండ్రికి ప్నానముజ్ఞాతులకు స్నానమైన నక్కరలేదు. తల్లికి మూడు మాసములలోగా ౩ దినములు నాలుగవమాసమున ర దినములు.

కవినస్యైవా శౌచము.

తండ్రికి శౌచము 3 దినములు సోదరులకు స్నానము, జ్ఞాతులకు స్నానము. వాతాశౌచము.

తండ్రికి ఆశౌచము 3 దినములు జ్ఞాతులకు 3 దినములు తల్లికి ఏడవ మాసమున గా దినములు ఆ ఆవమాసమున ౬ దినములు. పాచీనషడశీశిల్పా మృదుస్యావమునకును కిత్తిసావమునకును ఏచేచనము లేక యే తండ్రికిని జ్ఞాతులకును మూడుదినములు పురుడు చెప్పబడినది.

క్రసవా శౌచము.

మాతామహాని యిటిలో పిల్లపుట్టినయెడల మాతామహిమా తామహాలకు దినములు పురుడు. తల్లిసోదరుల కొక్క దినము ఛర్తయి టపిల్లపుట్టినయెడల మాతామహాలకు పురుడులేదు ఒక్కమగపిల్లయైనను ఒక్కమాటిద్రు మగపిల్లలైనను పుట్టినయెడల తల్లికి ౨౦ దినములు పురుడు ఒక్కమాటుపుట్టిన యిద్దఱనఁగా కవలవారు (సంస్కృత) యమఘలు! ..... [పిల్లచని పోయిపుట్టినను - బొడ్డుకోయబడినతిరువారి వదిదినములగా పునఃచనిపోయినను తిలిదండులకును జ్ఞాతులకును ౧౦ దినములు పురుడుగట్టుదు, మైలలేదు. బొడ్డుకోయక మనువు పిల్లచనిపోయినను తల్లికి ౧౦ దినములు, తండ్రికిని జ్ఞాతులకును మూడుదినములు పురుడు, మైలలేదు. (ఆంధ్రాచారము) బొడ్డుకోయక మనువు కిశేపు చనిపోయినయెడల తల్లితోబాటు తండ్రిమొదలగు జ్ఞాతులు ౧౦ దినములు పురుడు వట్టుదురు. నమానోదకులకు క్రీపురుషులవఱకు 3 దినములు జ్ఞాతులనగా కూటసుడుమొదలు 2 పురుషులవఱకునుండువారు. సమానోదకులనఁగా ౮ వ పురుషుడుమొదలు ౧౮ వ పురుషుడు వఱకునుండువారు. దాగ్రివిదాచారము. శాస్త్రముశ్లో! రాత్రింభాగక్రియంకృత్వా త్యాభానాపూర్వచాసలేశ్చ త్రారాధంబరదినే మృతౌతుమ్మృతసూరియో॥

తా॥ రాత్రియందు శోభ్యము, శాతము, మృతియు సఁగినిందియెడల ఆరాత్రికాలమును 3 గంతులుచేయవలెను. మొదటి గంధగంతుల కాలన లోనా శోభ్యము వట్టు సఁగినిందియెడల పూర్వదినము మొదటిగంధ లోనా శోభ్యముచేయవలెననితా

మృతాశాచము.

కీ పదిదినములు వెళ్లినపిమ్మట నామకరణము జేయకమును పుకత పునురణి చేసేది సపిండులు గానము చేత నెక శుద్ధులగుదుగా తల్లిదండ్రులకు 3 గాతుల శాచము కన్యకయైతే ఒక్కదినము నామకరణమునకు ముందు ఖననమే కాని ఉదక దానాదికము లేదు. నామకరణము చేసిన పిమ్మట 9 వత్సరము వఱకు దాహాఖననములతో నేదైనచేయవచ్చును. నామకరణానంతరం దంశ్చి త్రికినుండు పుత్రమరణము కలిగి లేదహనము చేసి లేని సపిండుల కొకదినమా శాచము-ఖననములు ముందున్నానము చేతనే కలిశుద్ధి తల్లిదండ్రులకు దహనఖననముల రెంటియందును మూడుదినములు. కన్యామరణమునందు తీపుగుప్పె సపిండులకు దహనఖననముల రెంటియందునున్నానము చేతనే శుద్ధి కలుగును. తల్లిదండ్రులకు ఒకదినమా శాచము. దంశ్చి త్త్యంతరం పుత్రమరణము కలిగి లేని దహనఖననములయందు సపిండుల కొకదినమా శాచము. తల్లిదండ్రులకు మూడు గాతులు. కన్యకయైతే తీపుగుప్పె నపిండులకు గానము చేతనే శుద్ధి. తల్లిదండ్రులకు మూడుదినములు. మొదటి సంవత్సరము మాడగు పుత్రుడు మరణి చేసేది పితాదినపిండులకు మూడుదినములు. దాహమునియతిము మూడు సంవత్సరములు. వెళ్లిన పిమ్మట చూడాకర్మయైనను గాకున్నను ఉపనయనమునకు ముందు మరణము కలిగినే పితాదినపిండులకు మూడుదినముల శాచము. దాహమునియతిముగ చేయవలయును. ఉదక దానాదికము మూత్రరహితముగ చేయవలెను. చూడాకర్మయైన నా కినుంతరహితముగ పిండదానము చేయవలయును.

కన్యకు మూడు సంవత్సరములైన పిమ్మట వాగ్దానము గుటకు ముందు మరణము కలిగినేది తీపురుం నపిండుల కొకదినము. తల్లిదండ్రులకు మూడుదినములు. దాహాభక దానాదులు మూత్రరహితముగ చేయవలెను. .... వాగ్దానానంతరం వివాహము గుటకు ముందు కన్యకు మరణించిన లేని ఇద్దరు పితృకులములయందలి సప్తపురుష సపిండుల

కును ప్రితాదులకును అరదతకును మూడుదినములు దాహాదకదానాది కముచునుం తరహితముగ జేయవలయును పిమ్మట పూర్ణాశౌచ మెట్లున

ఉపనయనమైనపిమ్మట మరణించినపురుషునకు బ్రాహ్మణులలో పదిదినముల శౌచము తీర్చియులకును గొదినముల శౌచము నైశ్యుల కుడును చెరుదినములు శూద్రులకు ఉపనయనము లేదు. స్త్రీ శూద్రయో స్తువివాహస్యాపనయనస్థానావన్న శ్వేన వివాహాత్తర మేవాశౌచాధికారః॥ స్త్రీ శూద్రులకు వివాహము ఉపనయనస్థానమునందు చలువది. కనుక వివాహానంతరమే పూర్ణాశౌచము. యీ పూర్ణాశౌచము రెండువిధములు శూద్రాణామనం - సచ్ఛాద్యాణామనార్థం. [అనగా శూద్రులకు 30 దినములు - సచ్ఛాద్యులకు 10 దినములు] సోదకుల కుమూడుదినములు - గోరీజలకు ప్నానమువలన శుద్ధి కలుగును.

పితృగృహమునందు కన్యామృతి.

వివాహానంతరమందు కన్యకపితృగృహమునందు మృతిపొందిన యెడల తల్లిదండ్రులకు సోదరభ్రాతృలకును 3 దినములు పింఠిడిము దలగువారి కొకదినము. అట్లుగాక భర్తృగృహమునందు మరణము సంభవించినప్పటికి తల్లిదండ్రులకు మూడుదినములు శౌచములిప్పడు.

మాలాపితృమృతి.

తల్లిదండ్రులయొక్క మరణమునందు వివాహితలగుపుత్రీకలకు పదిదినములపాతకును మూడుదినముల శౌచము దశాహానంతరమందు సంవత్సరమునకును పక్షిగ్రాహము. “అత్రైవతిథికాంతికాచంబ్రాహ్మణావచనాద్భవతినాన్యతే” అనగా ఇక్కడనే అతిక్రాంతి శౌచము బ్రాహ్మణావచనమువలన కలుగుచున్నది కాని మఱియొక స్థలమునందు లేదని యేగవలయును. భ్రాతృ భగినీలమృతి.

భ్రాతృభగినీలయొక్క పరస్పర గృహములందు మరణము కలుగుచుండగా పరస్పరమును మూడుదినములు, గృహాంతరమందు మరణము కలుగుచుండగానే పరస్పరమును పక్షిగ్రాహము

మేనమామ మృతి

మేనమామయొక్క మరణమునందు భగినిపుత్రునకు పక్షిణ్యాశోచము. ఉపకారియగు మేనమామయొక్క మరణమునందు మూడు దినములాశోచము.

మేనమామ భార్యామృతి.

మేనమామ భార్యయొక్క మరణమందు భర్తృభగినియొక్క పుత్రులకు పక్షిణ్యాశోచము.

ఉపనయనమయిన మేనల్లుడిమృతి.

ఉపనయనమయిన భాగినీయునియొక్క మరణమందు మేనమామకును, మాతులభగినికిని మూడుదినములు, అనుపనీతుడగు మేనమామ మరణమునందు మేనల్లునికి మాతులభగినికిని పక్షిణ్యాశోచము.

మాతామహునియొక్క మరణము.

మాతామహుని యొక్క మరణమునందు పుత్రికా పుత్రునకు మూడుదినములాశోచము.

అనుపనీతుడగు దాహిత్రుని మరణము.

అనుపనీతుడగు దాహిత్రుని మరణమునందు మాతామహునకును మాతామహికిని పక్షిణ్యాశోచము ఉపనీతిదాహిత్రమరణమునందు మూడుదినములని కొండలు చెప్పుచున్నారు.

మాతామహియొక్క మరణము.

మాతామహియొక్క మరణమునందు దాహిత్రునకు పక్షిణ్యాశోచము.

భార్యయొక్క తల్లిదండ్రుల మరణము.

భార్యయొక్క తల్లిదండ్రులయొక్క మరణమునందు జామాత సన్నిధియందున్న యెడల మూడుదినములు, అసన్నిధియందు పక్షిణ్యాశోచము. గ్రామాంతరమందైనయెడల యొకరాత్రియాశోచము.

✽❧❧❧✽

అల్లుడియ్యతి.

అల్లుడుయ్యతుడైన ఆత్తమామలకు స్నానమువలన శుద్ధికలుగును ఒక్కదినమాత్రాచమున కొందఱు చెప్పుచున్నారు.

స్వాలకుడి మృతి.

స్వాలకుడు మరణమునుబొందెనేని భగినీభర్తకు నొక్కదినము స్వాలకునుతే మరణమునందు స్నానమువలన శుద్ధికలుగును.

పితృభగినీల వృతి.

తండ్రితో బుట్టువగునాడుది మరణమును పొందినదగుచు నుండగా భాగ్యవశమునకు పక్షిణీకాలమాత్రాచము.

మాతృభగినీలమృతి.

తల్లితో బుట్టువగు నాడుది మరణమునుబొందెనేని ఆమెచెల్లెలి సంతానమునకు పక్షిణీకాలమాత్రాచము.

పితృమార్పి బాంధవ్యము.

ఆత్మనఃపితృవ్యసృ మాత్మవ్యసృ మాతులపుత్రాః ఆత్మబాంధవాః । పితృః పితృవ్యసృ మాత్మవ్యసృ మాతులపుత్రాః పితృబాంధవాః । మాతుః మాత్మవ్యసృ పితృవ్యసృ మాతులపుత్రాః మాత్మబాంధవాః । ఏతేత్రవిధాబాంధవాః । బంధుత్వయేయేషేషు మృతేషు పక్షిణీ । పితృవ్యసృదికస్యానా మూఢానాం మరణేవకానాః । దత్తకమృతౌతు పూర్వాపంపిత్రోస్త్రైరాత్రం । సపిండానామేకానాః ।

తా॥ పితృవ్యసృమాత్మవ్యసృమాతులపుత్రులు ఆత్మబంధువులు- తండ్రియొక్క పితృవ్యసృమాత్మవ్యసృమాతులపుత్రులు పితృబంధువులు తల్లియొక్క మాత్మవ్యసృపితృవ్యసృమాతులపుత్రులు మాత్మబంధువులు యీమానుషధర్మములగు బంధువులును మరణమునుబొందినప్పుడు పక్షిణీకాలమాత్రాచము పితృవ్యసృమాతులయొక్క శతృకులువివాహమైనపిమ్మట మరణమును బొందిలేని యొకదినమాత్రాచము దత్తకునిమరణమునందు పూర్వాపరులగు తల్లిదండ్రులకు మాండవినములాత్రాచము పంపింపఁకొక్కదినము.

జనక తల్లిదండ్రుల మరణము.

పూర్వాపరులగు తల్లి దండ్రులయొక్క మరణమునందు దత్తకు

నకు మూడు దినములాశాచము, దత్తకునియొక్క పుణ్యపాత్రాదుల
మరణమునందును జననమునందును సపిండులకొకదినము.

దత్తకుడిమృతి.

దత్తతజరిగినతరువాత మరణముపొందెనేని దత్తతవంశమునందు
సపిండులకు వారివారివర్ణాచారప్రకారము పూజాశాచము.

ఆచార్యమరణము,

ఆచార్యమరణమునందు శిష్యునకుమూడుదినములు తత్పత్రప
త్నులయొక్క మృతియందొకదినము. ఉపనయనమును చేసి వేదమునుచె
ప్పినవాడుఆచార్యుడనబడును. వేదమునందు కొంతభాగమును చెప్పిన
వాడు ఉపాధ్యాయుడనబడును. అట్టియూపాధ్యాయుని మరణమునందు
శిష్యునకొకదినమాశాచము. ఉపనీతుడైన శిష్యునియొక్క మరణమున
దుగురుపునకుమూడుదినములాశాచము, పరుల చేతనుపనీతుడగు శిష్యు
నియొక్క మరణమునందొక దినమాశాచము. ఏకగ్రామవాసులునుఅనూ
చానశ్రోత్రియులును అయిన సహాధ్యాయులయొక్క మృతియం దొకది
నము సాంగ వేదాధ్యాయి అనూచానుడనబడును. వేదమాత్రాధ్యాయి
శ్రోత్రియుండనబడును. అధ్యయనమనఁగాఅథర్వా జ్ఞానసహితముగ వేద
మునుజదువుటయని గ్రహింపవలయును.

వానప్రస్థులుయతులు మరణమునుపొంది గేని సపిండులకున్నాన
ము మాత్రము.

అతిక్రాంతాశాచము,

అతిక్రాంతాశాచములో జననము అతిక్రాంతమయ్యెనేని అతిక్రాంతా
శాచములేదు తండ్రకిన్నానముమాత్రము మరణాశాచమునందైతే అను
పనీతమరణాది నిమిత్తకత్తిరాత్రాదులయందును భగినిమాతులాదిమర
ణనిమిత్తక త్తిరాత్రాదులయందును అతిక్రాంతాశాచము లేదు మఱియే
మనిన అతిక్రాంతాశాచము దశాహాదిస్మృతాశాచ విషయమెయని గ్ర
హింపవలయును.

దశాహమధ్య.

జననమరణములు పదిదినములలోపలఁ దెలిసినని పుత్రాదులకం
దటకును మిగిలినదినముల చేతనే శుద్ధి కలుగును. సంస్కారమునుకూడ
మిగిలిన దినములచేతనే సమాప్తియగును. అస్థిపర్ణశరసంస్కారముకూడ
మిగిలిన దినములచేతనే సమాప్తియగును.

మూడుదినములలోపల.

మొదటిమూడుదినములలోపల సమానోదక మరణము తెలియబడనేని
సమానోదకులకు మిగిలినదినములచేతనే శుద్ధి కలుగును. త్రిరాత్రములు
అతిక్రమించి పదిదినములలోపల తెలియఁబడినప్పటికిని లాశౌచములేద
నియును. మఱియేమనిన స్నానమాత్రముచేతనే శుద్ధి కలుగును ఈనియ
మమే గూతులాది త్రిరాత్రులయందుఁగూడ తెలియవలయును.

మాతాపితృ మరణము.

తల్లిదండ్రులయొక్క మరణము దూరదేశమునందైనప్పటికినిసం
వత్సరకాలముకూడఅతిక్రమించినప్పటికినివిన్నది మొదలుపుత్రునకుఁపది
దినములు. ఇదిబ్రాహ్మణవిషయము తక్కినవారువారివారివర్ణాచారము
ననుసరించి పూర్ణాశౌచమువట్టవలయును స్త్రీపురుషులయొక్కపరస్పర
మునందు పరస్పరమును దేశాంతరమందు సంవత్సరాంతమయిననుపూ
ర్ణముగపదిదినము లాశౌచము—సవతులకు పరస్పర మరణమునం
దు పరస్పరమునుదేశకాలములను అపేక్షింపకయే పదిదినములాశౌచ
ము పూర్ణముగనుండును. సావత్స్యమాతృ మరణమునందు సంవత్సరా
నంతరమందుఁగూడ దేశాంతరమైనప్పటికిని మూడుదినములు.

ఔరస పుత్రమరణము.

ఔరసపుత్రుని మరణము సంవత్సరానంతరమందుఁ దెలిసినను
తల్లిదండ్రులకు మూడుదినము లాశౌచము.

పదిదినములు గడచినపిమ్మట.

పదిదినములుగడచినపిమ్మట బదునొకండవదినము మొదలుకొని మూడు

మూసములవలకును దశ రాతాశోచముకల వారిమరణమునందు మూడు దినములు, ఆటుమాసములవలకును పక్షి గ్యాశోచము. తొమ్మిదిమాసములవలకును ఒకదినమాశోచము. అటుపిమ్మట స్నానమాత్రమనివృద్ధ వసిష్ఠుడు చెప్పి, మూడుపక్షములవలకును మూడుదినములనియును-
 ౯౦౦౦ మాసముల వలకును పక్షిని యసయును-సోవత్సరమువరకొక దిన మనియును, అనంతరమందు స్నానమాత్రమనియును పరాశరమాధని యనుచు గ్రంథమందు దేవలుడు వచించె. ఇక్కడ నిది మూవద్విషయము నుగాడలచివ్యవస్థను దెలిసికొనవలయును.

జ్ఞాతిమరణము.

ఒకదినములు గడచిపిమ్మట దేశాంతరమందలి జ్ఞాతిమరణము తెలియఁబడిన దగుచునుండఁగా మూడుపక్షములవలకును మూడుదినములు అది మొదలుకొని యాటు మాసములవలకును యొకదినము అది మొదలుకొని సంవత్సరమువలకును పగలుమృతవార్తవినఁబడెనేని ఆపగలంనియును ఆరాత్రివినఁబడెనేని రాత్రియంతయును ఆశోచమున యెటుగవలయును. సంవత్సరానంతరమందు స్నానమువలన శుద్ధి కలుగును. ఈ అతిక్రాంతాశోచముల్లంతయును సర్వవర్ణసాధారణమని యెటుగవలయును ఈవిషయములో దేశాంతరమందలి జ్ఞాతిమరణము తెలియఁబడినదగుచునుండఁగా స్నానమువలననే శుద్ధి మనికొందలు చెప్పుచున్నారు. ఆచూఢవోదాహృత విష్ణుస్మృతి తెలియకపోయిన దోషముచేత ఇట్లు చెప్పఁబడెనని యెటుగవలయును. బ్రాహ్మణునకు దేశాంతరము ౨౦ యోజనముల అంతరముకలదనియును. క్షత్రియునకు ఇరువదినాలుగు యోజనముల అంతరముకలదనియును. వైశ్యసూదులకు ముప్పదియోజనముల అంతరముకలదనియును సచ్ఛాన్యునకు అరువదియోజనముల అంతరము కలదనియును తెలియవలయును. వక్షాంతరములు ఇప్పుడు చెప్పఁబడినపక్షములనుసరించి తెలిసికొనవలయును. ఇక్కడనీవిధముగా నివృద్ధును చేసికొనవలయును. — ఎట్లనిన

ఏవచనములు ఏకగోత్రవిషయక జననమరగాఽత్రిశ్రాంతాశౌచవిషయముగాని భార్యభర్తలను నిరువురుచేతను సమానముగా అనుష్ఠింపఁదగినవని యెఱుంగవలయును-ఏవచనములు భగినీమాతులాదిభిన్నగోత్రాశౌచవిషయముతో ఆవచనములయందు భార్యభర్తల మధ్యయందు ఏనాబంధముకలదో ఆసంబంధముచేతనే అనుష్ఠింపవలసినదనియును. పూర్వసంబంధముచేతను కావనియును తెలియవలయును.

ఆశౌచసంపాతము.

ఆశౌచసంపాతము కలుగుచునుండగా చేయఁదగిన విషయము తెలుపఁబడుచున్నది- ఎట్లనిన- దశాహశౌచమధ్యమందు పదిదినములు ఆచరింపఁదగిన యాశౌచముగాని అంతకుతక్కువదినములచేత ఆచరింపఁదగిన యాశౌచముగాని సంప్రాప్తమయ్యెనేని మొదటియాశౌచము చేతనే వరిశుద్ధి, తక్కినయాశౌచముల వలంబింప నక్కరలేదనియును తెలియవలయును- పదిదినములపురుడు వచ్చియుండఁగా పదిదినములపురుడుగాని దానికి తక్కువపురుడుగాని వచ్చెనేని మొదటిపురుగుచేతనే శుద్ధియగును- పురుడువచ్చియుండఁగా పదిదినములకు తక్కువ మృతాశౌచముగాని దశాహమృతాశౌచముగాని వచ్చెనేని మృతాశౌచము నేలవలంబింపవలయును - ఆవిషయములో సూరికములనఁగా పురుడు మిగిలియున్నను మృతాశౌచముచేతనే వరిసమాప్తియగునని యెఱుంగవలయును. మూడుదినములచేత వరిసమాప్తిపొందిఁవఁదగిన మృతాశౌచమైనను జననాశౌచమైనను వచ్చియుండఁగా పదిదినములచేత వరిసమాప్తి పొందఁదగిన మృతాశౌచమైనను జననాశౌచమైనను సంప్రాప్తమయ్యెనేని పూర్వాశౌచముచేత వరిశుద్ధికానరదని యెఱుంగవలయును..... మృతాశౌచమునందు సమన్యూనమగు జననాశౌచము సంప్రాప్తమయ్యెనేని పూర్వాశౌచముచేతనే వరిశుద్ధిలుగునని యెఱుంగవలయును.

పురుషులధిక మైనను మృతాశాచముచేతనే శుద్ధియగు శుద్ధి వివేక కాదుడు చెప్పెననియెఱుగవలయును. పూర్వాశాచమధ్యమంశపుట్టి నప్పటికి పూర్వాశాచాంతరమును తెలియఁబడనేని యుత్తరశాలపు దానినే యాచరింపవలయును. పదిదినములూచరింపఁదగిన యాశాచ మును అవలంబించియుండఁగా పదియవ దినముయొక్క రాత్రియందు పదిదినములూచరి పఁదగిన యాశాచము సంప్రాప్తమయ్యెనేని తొలుతిటి పదిదినములుగాక రెండు దినములు ఆశాచమును అవలంబించు వలయును. ఆరాత్రియును పదిదినమును అన్య యెఱుగవలయును.

పదియవదినముయొక్క రాత్రియందనినాల్గవ యామముందుపది దినములుగల యాశాచము సంప్రాప్తమయ్యెనేని అప్పుడు అది మొదలు కొని మూడుదినములు ఆశాచముగలవాడగును. మూడుదినములు (అట్లుగాక) ఒకటిరెండు దినములు అవలంబింపఁ దగిన యాశాచము లోకలగ్నట్టియాశాచమే సంప్రాప్తమయినప్పుడు రాత్రిమానము మిగిలి యుండనేని పూర్వాశాచముచేతనే పరిశుద్ధియగు ననియును. ద్వ్యశాచ్యాశాచమును అవలంబించి నక్కిర లేదనియును తెలియవలయును. రెండు మూడుదినములు అవలంబింపదగిన యాశాచమధ్యమందు ఆశాచాంతరముతలస్థించినను అధికాశాచమునకు పూర్వాశాచముచేత శుద్ధి లేదనియెఱుగవలయును. సమన్యూనములయందు పూర్వాశాచముచేతనే శుద్ధియనియెఱుగవలయును. సపిండాశాచముచేత మాత్మిప్తిభా త్వలకు ఆశాచము తొలఁగిపోదని యెఱుగవలయును. మాత్రాశాచ మధ్యమందు పిత్రాశాచము సంప్రాప్తమయ్యెనేని పూర్వాశాచము చేతనే శుద్ధియని యెఱుగవలయును. త్రిండికి (లేక) త్రిండియొక్క యాశాచముచేతనే శుద్ధియనికొందఱాదురు. వాసియొక్క శేషకదము నకు పూర్ణాపరత్వము లాక్షణికాథామని యెఱుగవలయును పిత్రాశాచమధ్యమందు మాతృమరణము సంప్రాప్తమయ్యెనేని పిత్రాశాచము సమాప్తిపొందింది పక్షిణీకాలమునకునా శాచము నవలంబించవల

సింహని యెఱుంగవలయును. ఇదికదిదినములపీమ్మట న చరింకఁ దగిన దనియెఱుంగవలయును. పదియవరాత్రియందలి నాల్గవ యాహమునందు మాత్మీసురణము స్రాప్తాత్మను య్యేనేని రెండుదినములయినను మూడు దినములయినను ఆశౌచమును అవలంబింప వలయునే కాని పక్షిణీకాల ముకాదని యెఱుంగవలయును. తల్లికి దండ్రుగూడ అన్యారోహణము కలిగి యెడల పక్షిణీకాలముకూడ అధికముగ నాశౌచము లేదని యుచు పూర్వాశౌచము చేతనే శుద్ధియనియును తెలియవలెను.

సూతకమునందు.

సూతకమునందు మృతాశౌచము స్రాప్తాత్మనుగుచుండగా పిండ దానమునందు పృథిబంధము లేదనియెఱుంగవలయును. మృతాశౌచము నందు పురుడు స్రాప్తాత్మను య్యేనేని జాతికర్మాధికమును అక్ష్మదైనను ఆశౌచాతమందైనను చేయవలసినదని తెలియవలయును. తల్లికి ఆచరింపదగిన యధికాశౌచములోకల తల్లిదని పదునొకండవ దినమునందు చేయవలసిన వృషోర్విర్జనాది శ్రాద్ధమును ఆవ్యాధిపోడ శ్రాద్ధములను చేపయేతీరవలెను.

శివస్పర్శము.

శివస్పర్శముపగలు అయ్యేనేని ఎక్కిత్రదర్శనమైనపీమ్మట శుద్ధియనియును రాత్రియందయ్యేనేని సూర్యదర్శనమైన పీమ్మట శుద్ధియని యుచు తెలియవలయును ఆశౌచాన్నభక్షణమును ఆశౌచస్పృహసము నెంతికాలము కలిగియుండునో అంతవఱకును ఆశౌచము కలిగియుండు నని తెలియవలయును.

ధర్మార్థముగ.

ధర్మార్థముగ అనాధసవర్ణశివమును విహించినచు అపరక్రిమలు చేసినను అగ్ని దానము చేసినను అనంత ఫలము కలుగుననియును వ్రాణాయామాగ్ని స్పర్శములచేత శుద్ధికలుగుననియును తెలియవలెను.

శునియనుండు మూలవచనములు చిర్రయసింధుపుధర్మసింధు మితాక్షరాది నిబంధన గ్రంథముల యందున్నవి. ఆచారము లన్నియును శ్రీశంకర స్థల భాషముచే చేర్చబైతిని. సమాప్తము.

వైత్య మేధిక కారిక లు.

159

అత్రాదా శాస్త్రకాలేకార్యకార్యాని.

శ్రాద్ధది నేగృహల కారనిషేధః

యల్లాజీ యే శ్లో॥ గోమయోనోప లేపః చస్య శ్రాద్ధేషక్తిరిమ్ గృహలం
కరణంనాస్తి ఇతి శాతాతిపోబవీత్ 101

తా॥ సమస్త శ్రాద్ధది నంబులకుండును గోమయంచేధూమివలకలెను గానిమ్రుగ్గు
లుమొదలగునవి పెట్టగూడదని శాతాతిపుండు చెప్పెను.

అథఉష్ణవారినిషేధః

శ్లో॥ మృతేజస్సుసంక్రాంతౌ శ్రాద్ధేజస్మదినేతథా అప్పిత్యస్పకః
నేచైవి నస్నాయాదుష్ణవారిణా నగోపాత్యాకృతంపాపం ప్రాప్నోత్యేవ
నసంశయః 102

తా॥ మరణాశాచముండును, శాతాశాచముండును, సంక్రమణవిననండును, శ్రా
ద్ధదినముండును, జ్వరిననండును, కాకగూడనిగర్భపును తాకినప్పుడును, వేడినీళ్లతో
స్నానము చేయగూడదు, అట్లుచేసినవాడు గోపాత్యచేసినంతపాపమును బొందుచున్నా
డు. సంశయములేదు.

అథదేవతార్చననిషేధః

శ్లో॥ దావాగ్యయనదేవాచా ఉపహోమ వ్రతాదికమ్ నకు
ర్యాచ్ఛాధికాదివసే ప్రాగ్విప్రాణా విసర్జనాత్ 103

తా॥ శ్రాద్ధదికముందు భోక్తలుభుజింపక భోగ్యము, దానము, అభ్యుజనము, దేవ
తాపూజ ఉపహోమము, వ్రతము, మొదలగునవిచేయగూడదని తా॥

అథఆచమనకాలాః

శ్లో॥ ఆరావంతేచపాద్యేచ విష్టలేచవిశేషతః ఉచ్చిష్టేపిండదా
నేచవట్సుచా చమనంస్మృతమ్ 104

తా॥ పోగుంట్లకుండును, అంతకుండును, పాదప్రక్షాళనకుండును, అననమిచ్చి
నప్పుడును, ఉచ్చిష్టాన్న విసర్జనముండును, పిండప్రదానముండును, యీఅరుసమయములం
డును, ఆచమనముచేయవలయును.

ఆశ్వలామనానాం గోతాద్యుచ్చారణ క్రియా.

శ్లో॥ సపిండికరణాత్పూర్వ మాశ్వలామనశాఖనాం । గోత్రం బ్రూయాత్ప్రథమతః పశ్యాన్నామూదికావదేత్ ॥౫॥

తా॥ ఆశ్వలామనశాఖవారు సపిండికరణము చేయకపూర్వము ముందుగాగోత్రమును జెప్పి పిమ్మట పేరుచెప్పవలయును.

అథ విష్ణ్వచనవిధిః.

దత్తుః॥ శ్లో॥ యత్కించి పూర్వణాంశాద్ధం తత్రసర్వతచద్విజే । పూజయేద్విష్ణుమి త్యేవ మితీప్రాపాపీతామహా॥ ౬॥

తా॥ పూర్వమున్నతమైన యేకాధ్యముజేసినను బ్రాహ్మణునియందు విష్ణుమూర్తి నావాహనముజేసి పూజింపవలయునని బ్రహ్మచెప్పెను.

భారతే ॥ శ్లో॥ యచ్చార్థంపూర్వణాంప్రాక్తం తచ్చార్థంవైష్ణవంచినా । కృతంనశ్యదికాంజేయ పతిజేనేత్యేనంయథా॥ ౭॥

తా॥ ఏకాధ్యముపూర్వణవహితముగా నాచరింపఁబడినో అట్టికాధ్యము విష్ణుదైవ త్యములేకుండచేసినయెడల వర్ణధర్మమిచ్చే జాతులదినకాధ్యమువలెనే చెడిపోవునని భారతమునందు జెప్పబడెను.

శ్లో॥ దశ్శ్రీమహాలయేతీర్థే సపిండికరణేతథా । వ్యథకాంధవతితచ్చార్థం నానుదేవవివాకృతమ్ ॥ ౮॥

తా॥ దశ్శ్రీకాధ్యము, మహాలయము, తీర్థకాధ్యము, సపిండికరణము, ఈకాధ్యములను విష్ణుస్థానములేకుండచేసినయెడల ఆకాధ్యములు కర్మముగనును.

(పాదప్రత్యక్షనేక ర్తృః పశ్చిమాభిముఖత్వసయముః)

వ్యాసః॥ శ్లో॥ ప్రాతఃకాలేచమధ్యాహ్నా సాయాహ్నానిశిసంధ్యయో॥ పశ్చిమాభిముఖశ్రాద్ధేవప్రపాదాభిషేచనమ్ ॥ ౯॥

తా॥ కార్తీర్థమనందుప్రాతఃకాలమునందుగాని మధ్యాహ్నమునందుగానిసాయంకాలమునందుగాని రాత్రియుందుగాని సుధ్యాకాలమునందుగాని బ్రాహ్మణులకు పాదప్రత్యక్షసము పశ్చిమముఖముగా నున్నుండిచేయవలయును. అనివ్యాసుఁడుచెప్పెను.

(పాదప్రత్యక్షనేకత్యే భోక్తృరుపవేసవిధిః)

యల్లాజీయ్యః॥ శ్లో॥ విప్రత్యక్షసకాలేతుదాతా భోక్తాద్విజోత్తమః॥ సుఖాస్సోథవేచ్చార్థే త్వస్యధానరకం వ్రజేత్ ॥౧౦॥

తా॥ శ్రాద్ధంబునందు పాదప్రక్షాళనము జేయునప్పుడు కర్తయు భోక్తయును కూర్చుండవలయును. లేనియడలనరకమునబోదును.

(భోక్తురాశౌచమ్)

బా॥ భోక్తుస్తృతీయనిమంత్రణ ప్రభృత్యాశౌచాభావః। తత్సూర్యమాగతంచేత్ ఆశౌచమస్త్యేవగం॥

తా॥ భోక్తకు మూడవపర్యాయమనియంత్రణమైనది మొదలుఆశౌచము లేదు అంతకుపూర్వకర్మయెడల ఆశౌచముండును,

(కర్తురాశౌచం)

వా॥ కర్తుస్తుప్రారంభానంతర మాశౌచాభావః। తత్సూర్యంచేదాశౌచమస్త్యేవగం॥

తా॥ కర్తకుప్రారంభము మొదలు ఆశౌచములేదు ప్రారంభించక పూర్వము కర్మయెడల ఆశౌచముకలదు.

ప్రారంభవివరణమ్.

వా॥ పాకసమాప్తి ప్రారంభః త్యేకఃపక్షః। సంకల్పప్రారంభః త్యేకఃపక్షః। పాకాదిప్రాగ్మణమారంభః త్యేకఃపక్షః। తృతీయనిమంత్రణః త్యేకఃపక్షః। ఏతేషుపాకపరిసమాప్తిపక్షః అపద్విషమ్। అనక్తవిషయశ్చ। ఇతరేషుపక్షేషు తత్తద్దేశిష్టాచారోను వర్తనీయః। ఏతేషు చతుషుపక్షేషు ఆశౌచసంప్రాప్తకర్తా సద్వస్తాత్వా స్వయమేవ శ్రాద్ధంకుర్యాత్। పశ్యాన్ననుస్యేవ ఆశౌచరహితేన కరిషేషయేత్। భోజనపాత్రస్థమన్నం భోక్తాప్రేక్షేత్। కర్తాతద్భోజనపాత్రమస్పృశేన్నేవఅన్నక్యాగంకుర్యాత్॥ ౧౩॥

తా॥ పంటచేయుట పూర్తియగుట ప్రారంభమని యొకపక్షము, సంకల్పముచేయుట ప్రారంభమనియొకపక్షము, పంటపదార్థముమీద ప్రాక్షింపుట ఆరంభమనియొకపక్షము, మూడవపర్యాయము నిమంత్రణముచేయుట ప్రారంభమని యొకపక్షము, ఈ నాలుగువిధములలో పంటచేయుట పూర్తియగుటయే ప్రారంభమగునని యాపత్తునుభవింపవచ్చును కత్తిలేనప్పుడుచెప్పలేనిది. మిగిలినవిధములలో ఆయాదేశములలో శిష్టుల గూడారప్రకారముగా నాచరింపవలయును ఈనాలుగు పక్షములకుందును ఆశౌచము దాగానేకర్తతాగ్రియమందే స్నానముజేసి తానేశ్రాద్ధముపెట్టవలయును అప్పుడుఆశౌచములేని యియొకనిదేపదార్థమును వడ్డించునట్లుచేయుటయును, ఏమట్లు భోక్తయేదాగ్ధ

మును పోషించవలయును కర్తవ్యోత్తముక్కు భోజనపాత్రమును స్పృశింపకుండా
కాగ్రధమునంతయు చేసవలయును.

జానునిక్షేపవిధిః.

యల్లాజీయే! శ్లో॥ సియ్యేవ్యదయ్యేణంజాను దేవార్థపరిచరేద్బుధః ।
భూమోతథావరంజాను పిన్యాపరిచరేద్బుధా ॥ ౧౮ ॥

తా॥ తెలిసినట్లు వాడ దేవతాపూజచేయునప్పుడు కుడిమోకాలును పిత్తుపూజ
చేయునప్పుడు యెడమమోకాలును భూమియందు ఆనించవలయును.

ఘృతపాత్రనిధానమ్.

శ్లో॥ సూపేవావరమాన్నే వాఘృతపాత్రానింసయ్యే పేత్ । తద్యోజ్య
నూసురింప్రాచు నాదాతుఃపారలౌకిమ్ ॥

తా॥ సేవిదొన్నెనుపప్పుయందును పరమాన్నమునందునుంచగూడదు. అట్లుచేసిన
యెడల అభోజనము రాక్షసభోజనమనియు శ్రాద్ధకర్తకు మృతములేదనియు చెప్పిరి.

(చిత్రిగుప్తబలిని పేధః)

శ్లో॥ దత్తేవాక్యధవాదత్తే భూమాయోగ్యేపేద్బలిమ్ । తదన్నం
విధలాయాంతినిరాశాఃపిత్రోగతాః ॥

తా॥ త్యాగముచెప్పక పూర్వమునందుగాని చెప్పినవిన్నట్లుగాని భూమియందుచిత్రి
గుప్త బలినుంచిన యెడల అయ్యమృత్యుమగుచున్నది పితృదేవతలు ఆకమ వదలుకొని
తిరిగిపోవుచున్నారు, అనగా కాగ్రధమునందు చిత్రిగుప్తబలిని విడువవలయును.

సుంసినీభోజనవిధిః.

యల్లాజీయే! శ్లో॥ సువాసిన్యాంమృతాయాంతు బ్రాహ్మణైస్స
భోజనే । సు సినీంతిఃపశ్చాదనంతికమథాచయేత్ ॥

తా॥ ముత్తైదువఘృతినొందినయెడల బ్రాహ్మణులతోకూడ ముత్తైదువభోజనము
పెట్టవలయును మంత్రఃద్యుక్తముగా ముత్తైదువను పూజించవక్కరలేదు.

అధిశ్రవణవిధిః.

శ్లో॥ అధిశ్రవణహీనంతు శ్రాద్ధంకుర్వీతమూఢధీః । తదన్నం
మానతుల్యంచ తద్ఘృతంసురయానమమ్ ॥

తా॥ ఏమాధుడైనను అధిశ్రవణములేకుండా కాగ్రధమునాశించినయెడల ఆయ
న్నముమాంసముతో సమానమనియు నెయ్యికల్లుతో సమానమనియు చెప్పబడినది.

(పితృసూక్తనిషేధః)

శ్లో॥ ఘోషశేమాసికేచైవ తీర్థేచైవసపిండనే॥ నిత్యశ్రాద్ధోదకుం
భేచపితృసూక్తానివజజయేత్ ॥

తా॥ ఘోషశమున దును, మాసికమునందును, తీర్థశ్రాద్ధమునందును, సపిండీకరణ
మునందును నిత్యశ్రాద్ధములందును, ఉదకుంభ శ్రాద్ధమునందును, పితృసూక్తములనువిడువ
వలయును,

(పిండదూషణే.)

యల్లాజీయే॥ శ్లో॥ మాజా లఘూషికన్వశేఽపిండేచద్విదశీగృతేపున
శ్రాద్ధం విధారివ్యం తేనపాకేనతత్కాత్ (పాత్యం)పునశ్రాద్ధం
నామపునః పిండదానమిత్యథః॥

తా॥ పిండములను పిల్లి యొలుక మొదలగునవి మట్టుకొన్నను పిండమువిడిపోయిన
నులితీగిశ్రాద్ధముజేయవలయును. అనగా తిరిగిపిండములనుజేయవలయును.

(శిర్దుశ్రాద్ధశేమాన్నభోజనవిధిః.)

శ్లో॥ ప్రదక్షిణమునుచ్యవ్యభుంజితపితృసేవితం॥ మాధవీయే॥ శ్రాద్ధం
కృత్వాతుయోవిప్రో నభూజైతుకవాచన॥ దేవాహవ్యంనగృహ్లాంతకీవ్యం
తుషిత్తశ్చుభా॥

తా॥ బ్రాహ్మణులకుప్రదక్షిణముజేసి వారినిపంపించిశ్రాద్ధశేమాన్నమును కర్తవు
జిర్దిశ్యవ్యభుంజితం॥ ఏప్రాహ్మణుడైనను శ్రాద్ధమునాచరించి పితృశేవమును భుజింపకుం
డా విడిచివేసి దేవతులు చావ్యమునుగ్రహింపరు, పితృదేవతలుకవ్యమునుగ్రహింపరు॥ అని
మాధవీయమునందుజెప్పబడెను.

ఉపవాసేశ్రాద్ధశేమాన్నభోజననిషేధః.

నిర్ణయసింధా॥ శ్లో॥ ఉపవాసాదుదానిత్య శ్రాద్ధం నైమిత్తికంభవేత్ ।
ఉపవాసంతదాకుర్యాదాక్షామపిత్వసేవితమ్॥

తా॥ నియతముగా తానుపవాసముచేయుదినమును శ్రాద్ధముసంభవించియెడల
శ్రాద్ధమాచరించి కణమునాహుగించి పిమ్మట నుపవాసముచేయవలయును అని నిర్ణయ
సింధువునందుజెప్పబడెను.

(భిన్నగోత్రాణాంపితృశేమాన్నభోజననిషేధః)

శ్లో॥ పిత్రాదీనాంతభాన్యేషాం శ్రాద్ధశేమాన్నభోజనం । వృతినాంవి

ధనానాంచయతీనాంచనిగహితమ్ | అన్యభిన్నగోత్రాః ప్రతినోబ్రహ్మ
చారిణాః | సగోత్రాణాం పితృశేషభోజనానుమతిః ||

తా. ఇతరగోత్రీకులకాగ్రధశేషమును భుజించుట బ్రహ్మచారులకు విభవలవ
యతీశ్వరులకునిండ్రికమైనది.

శ్లో. శ్రాద్ధావశిష్టభోకారస్తై వైనిరయగామినః | సగోత్రాణాంసకు
ల్యానాం జ్ఞాతీనాంచనదోషకృత్ || అన్యగోత్రాణాం క్వచిత్పితృశేష
భోజనానుమతిః ||

తా. శ్రాద్ధశేషమును భుజించినవారు వరకమునుబొందుదురు. సగోత్రీకులకు
సకుల్యులకు జ్ఞాతులకుమూత్రము నిషేధములేదు.

శ్లో. శ్వశురస్యగురోర్వాపి మాతులస్యమహాత్మనః | శ్వేష్టభ్రాతృ
శ్చ పుత్రస్యబ్రహ్మోష్ఠస్యయోగినః | ఏతేహంశ్రాద్ధశేషాన్నం భుక్త్వా
దోషానవిద్యతే ||

తా. మామ, గురువు, మేనమామ, శ్రీమృదు, అన్న, కుమారుడు, స్వీహ్యజ్ఞాని
యోగీశ్వరుడు, యీ మొదలగువారియొక్క పితృశేషమును భుజించినను దోషములేదు.

(శూద్రస్యపితృ శేషాన్నదాననిషేధః)

యల్లాజీయే | శ్లో. సశూద్రంభోజయే తస్మిన్ గృహేయత్సై నతద్దినే |
శ్రాద్ధశేషంనశూద్రాయదదాతిచబలేష్వపి | శూద్రంతుభోజయేత్వా
యోదగ్యా చ్ఛాన్దేమమానవః | శ్రాద్ధనిష్ఠీడితాయాంతి శాద్ధండేవా
చతక్షగాతః ||

తా. కాగ్రధదినమనందు శ్రాద్ధమాచరింపబోవు గృహమునందు శూద్రులకు భోజనము పె
ట్టగూడదు పితృశేషమును కూడుకొనకు పెట్టగూడదు, మఱియొచ్చుటవైనను తానుమాం
దుగా కూడుకొనకు భోజనము పెట్టగూడదు ఇందుకుభిన్నముగా వాచరించినయెడల కాగ్ర
ధము భంగమైనదనిగానెంచి శ్రాద్ధదేవతలకుఁ తక్షణమునందే తల్లివోవుదురు.

(అశౌచమధ్యేప్రాప్తప్రత్యాభిక్తస్యతదనంతరం శూన్యభావిషేధః)

వసిష్ఠః | శ్లో. అశౌచమధ్యేపిత్రోశ్చ భవేన్నృతీధిస్తదా | అఽధింపజా
యిత్యాం తే ప్రత్యజ్ఞంకారియత్సయః ||

తా. లలితద్రుల మృతదినములు అశౌచాక్రాంతములైనప్పుడు కూన్యభిధియందు
కుంభి యాగుపేని యాదినమువిడిచి మరునాడు పెట్టవలయును అని వసిష్ఠుఁడు చెప్పెను.

దక్ష॥ శ్లో॥ ఆకాచయధ్యేషితోశ్చ యథామృతలిఖితా వేత్ | ఆకాచాం
తేశాన్యతిథౌ సమర్థ తితిథింబుధాః |

తా॥ ఆకాచనడమ తల్లిదండ్రుల మృతదినంబులు సంభవించినయెడల శుద్ధిదినము
కూన్యతిథియగునేని యాదినంబున శ్రాద్ధము తెలిపినహరు విస్మయింతునిదడుచుచున్నాను.

శూన్యతిథ్యసంతరిదినే కలకావ్యత్వవిధిః.

శ్లో॥ శూన్యతిథ్యాముపాప్యైవ శ్రాద్ధః కుర్యాత్పరమానికృత్వా
సమ్యుగ్విధానేన బాధుభిస్సహభోజయేత్ |

తా॥ ఆకాచశుద్ధిదినము శూన్యతిథియగునేని యాదినంబున సుతకాసముండి మరు
ఁటిదినంబున యథావిధిగా శ్రాద్ధము నాచరించి బంధువులతోకూడ భుజింపఁదగును.

సూతకాంతరిత శ్రాద్ధనిర్ణయః.

శ్లో॥ శుచిభూషేనదాతవ్యా యాదిధిగదికద్యతే | నాదిధి సస్యకర్త
వ్యవచాన్యత్రైకదాచన | ఇతిఋశ్యశ్శృంగః |

తా॥ శాతకాచమృతకాచదినములలో అర్చిముగంభవించినయెడల శుద్ధిదినము
నందు అర్చిము పెట్టవలయునుగాని మఱియొకదినమునందు పెట్టకూడదు అనిఋశ్యశ్శృం
గుఁడుచున్నాను.

(సంవత్సరవిమోక శ్రాద్ధవిధి)

శ్లో॥ వత్సరాంతేవిమోకాఖ్యం శ్రాద్ధంసార్వణవద్భవేత్ | మృతన్య
త్పృథ్వేకార్యం యద్యాకాశదినపీచా | ఆకాశదినం సామశూన్యతిథిః.

తా॥ మృతినొందినవాని తృప్తినిమిత్తమై సంవత్సరాంతమునందుకూన్యతిథియైతప్ప
టిని సంవత్సరముకొనియను పాక్ష్యాసహితముగా యథావిధిగా నాచరించవలయును.

శ్లో॥ అబ్దస్యాంతేవిమోకాఖ్యం శ్రాద్ధంప్రథమవత్సరే | కుర్యాత్పా
ర్వణవచ్చైవ శ్రాద్ధహీనలిఖాయది | శ్రాద్ధహీనలిఖిశూన్యతిథిః ||

తా॥ సంవత్సరాంతమునందు సంవత్సరవిమోకమున శ్రాద్ధమును పిమ్మటవత్సరారం
భమునందు ప్రథమార్చిమును కూన్యతిథిసంభవించినప్పటికిని పాక్ష్యాసహితముగా శ్రాద్ధ
మును యథావిధిగా నాచరించవలయును.

శ్లో॥ మృతస్యవత్సరాంతేతు యదిశూన్యతిథిభావేత్ | తస్మిన్దినే
విమోకాఖ్యం కర్తవ్యమవిచారతః | సంవత్సరవిమోకాఖ్య మకృత్వా
ప్రథమార్చికం యచ్చాద్ధంకురు తెమోహ త్కృతంకర్మవినిష్ఫలం |

తా॥ సంవత్సరంతమునందు కూన్యలిఖి సంభవించినప్పటికినియాచినమునందు మృతి నొందినవానియొక్క తృప్తికొఱకు సంవత్సరవిమోక్షమును బ్రాధమును జేయవలయును ఏమియు నాలోచింపనక్కరలేదు.

స్మృతిదివీకాయాం॥ శ్లో॥ ఆశౌచాదివిమోక్షైశ్చ విమోక్షాభ్యుమతి క్రమేత్ । తదాయదివిమోక్షాభ్యం నకర్తవ్యమితరీతిం ।

తా॥ సంవత్సరవిమోక్షమును బ్రాధమునాచరింపక అజ్ఞానముచే పృథమాద్రికమును బెట్టినయెడల ఆచేసినకర్మయంతయునిష్ఫలమగును.

దేశాంతగతభౌత్వాణాం ప్రత్యాబ్ధికాను మాసికామావాస్యాదివిధిః ॥

శ్లో॥ విభక్తోవావిభక్తోవా దేశాంతరగతస్సుతః । పృథక్పృథక్ ప్రకుర్వీత మారాపిత్రోమన్మతేహని । అవిభక్తావిభక్తావా దేశాంతర గతాయది కర్తవ్యం తైరమావాస్యా పృథ్వబ్రహ్మనుమాసికం । గ్రంథాంతరం । అవిభక్తస్సుతాకుర్యాదేకః పిత్రోమన్మతాహికం । స్థానాంతరే పృథక్కుర్యాద్దశాద్ధానుమాసికే ॥

తా॥ ఈమారుడు విభక్తుడైనను విభక్తుకుకాకున్నను దేశాంతరమువెల్లినప్పుడు తల్లిదండ్రుల బ్రాధ్యక్షములు సంభవించెనేని యాదినయున తానుబ్రాధ్యమరీప్యక నాచరింపవలయును. తనయులు విభజించుకొన్నను విభజించుకొనకపోయినను దేశాంతరము వెల్లినప్పుడు ప్రత్యాబ్ధికము దృక్పరాధములగు మాసికముచేరుగా నచ్చట నాచరింపవలయును, అన్నదమ్ములు భేదపడకపోయినను వారిలోనొకడుదేశాంతము వెల్లినప్పుడు తల్లిదండ్రుల బ్రాధ్యమలను అనుమాసికమును దృక్పరాధ్యమును తానుప్రత్యేకముగానైనను జేయవలయునని మఱియొక గ్రంథమునందుగూడచెప్పబడినది.

బ్రాధసమంతరితన్య గాయత్రీజపసంఖ్యాః

శ్లో॥ ప్రత్యుబ్ధిత్రికతంవైవ మాసికేతరపంచకం । ద్విసహస్రం సపిండేచలయుతంప్రేతిభోజనే ।

తా॥ ప్రత్యాబ్ధికమునందు మూడువందలను మాసికమునందుఅయిదువందలనుసపిండీకరణమునందు యెనిమిదివలయును ప్రేతిభోజనకాలమునందు పదివలయును గాయత్రీమంత్ర జపమునజేయవలయును.

ఉపనయనవివాహాంతరేవశ్చానవర్యంతం బ్రాధకర్తవ్యత్వవిధిః.

శ్లో॥ మాంజీబధ్యావివాహచ్చవశ్చానవరకమేవపానకుర్యాద్వింశదిర్యావం నదద్యాత్తుశ్శిలోదకం । పుత్రపుత్రవివాహయోశ్చపరతస్య

గ్నానసోధ్యంతరే, పిత్రోరాద్వికవైత్యకే ఘవిధివల్ దూర్వాత్తైరచా-
యేత్ । దధ్యన్తంబదీభలైచ్చసహిం పిండాః వికీర్యాదికపనవ్యంతిల
తక్షణం చహింధాదభాః సిల్పావజయేత్ ॥

తా॥ ఉపనయనమైనపిమ్మటను వివాహమైనపిమ్మటను ఆఱుమాసములకఱకుగాని
సంవత్సరమువరకుగాని పిండప్రదానము తిలత్సణముచేయగూడదు. కుమార్తెకు కుమా-
రుల వివాహములు జరిగినపిమ్మట ఆఱుమాసములలోపల తల్లిదండ్రుల ఆర్థికములు సంధి
వించినయెడల గరికలు అత్తుకులతో క్రాధమునందు అచ్చజేతువలయును పిండదూలను
పెరుగు శకుపండ్లు మొదలగువానితో మిత్రముజేతువలయును వికిరాన్నము, అపస-
వ్యము, తిలత్సణము, తిలలు, దప్పలు, మొదలగునవివిడువవలెను

అనేక శ్రాద్ధసన్నిహితే.

శ్లో॥ మాతాపిత్రోశ్చయైప్రాప్తే యదిదర్శనమాగతే । పితృ
శ్రాద్ధంతుపూర్వంస్యా న్మాతృశ్రాద్ధమతఃపరం । దర్శనశ్రాద్ధంతతఃపశ్చ
త్సర్వగుప్తుమహాలయే । దర్శనంక్రమశ్చేప్రాప్తే తచ్చాచ్ఛ్రాద్ధంతుకథంభ
వేత్ ॥ అమాశ్రాద్ధంకర్తవ్య కర్తవ్యంసంక్రయోదితిః । సంక్రమగ్రహ
శేవర్షాచ్ఛ్రాద్ధంతుకథంభవేత్ । ఉపరాగ్రహయుక్తంతుసమకాలసమా-
చరేత్ । దర్శతుమాసికేప్రాప్తేమాసికంపూర్వమాచరేత్ । దర్శాత్సర్వ
బ్ధికేప్రాప్తే ఆర్థికంపూర్వమాచరేత్ । సత్యనైమిత్తికేప్రాప్తే నిత్యంనవరి-
లంఘయేత్ । నైమిత్తిక పురాకుర్యా త్తతోనిత్యంసమాచరేత్ ॥

తా॥ ఒక్కదినంబున తల్లిదండ్రుల క్రాధకంబులు దర్శనక్రాధకము మొదలగునీ
కర్మాధికములను సంభవించినప్పుడు ముందుగ తండ్రితదిధయు పిమ్మట మాతృకర్మాధికమును
అనంతరము దర్శకర్మాధికమును పిమ్మట మహాలయకర్మాధికము నాచరింపవలయును ఒక్క-
దినంబున దర్శనంకర్తవ్య కర్మాధికంబులు సంభవించినయెడల సంక్రమణశ్రాద్ధము నాచ-
రింపవలయును దర్శకర్మాధికము చేతనక్కలేదు సంక్రమణశ్రాద్ధము దర్శకర్మాధికంబు
లొక్కదినంబునసంభవించినయెడలగ్రహసంక్రమణశ్రాద్ధంబులొక్కపర్యాయమునాచ-
రింపవలయును దర్శనశ్రాద్ధము మాసికము ఒక్కదినంబున సంభవించినయెడల ముందు
మాసికముపెట్టి పిమ్మట దర్శనశ్రాద్ధము నాచరింపవలయును దర్శనశ్రాద్ధము ఆర్థికము ఒక్కది-
నంబున సంభవించినయెడల ముందుగా నాభికము పెట్టవలయును నిత్యనైమిత్తికములు
సంభవించినప్పుడు, నిత్యకర్మము ఎప్పుడును విడువగూడదు ముందుగా నైమిత్తికకర్మము
జేసిపిమ్మట నిత్యకర్మము జేయవలయును

—గృహశిలశౌచనస్సూతకాథావః—

శ్లో! చంద్రసూర్యగ్రహేన్నయా త్సూరికేమృతకేతభా । అస్మా
యామృత్యుమాప్నోతిన్నయామృత్యుంనవిందతి । సూతకేమృతకేచైవ
ఽదోషా రాహుదర్శనే । తావదేవభవేచ్ఛుద్ధిర్యా వన్ముక్తిర్న దృశ్యతే ।

తా! సూర్యచంద్రగ్రహణములయందును జాతాకాచ మృతాకాచములయందును
స్నానముజేయవలయును, అట్లున్నానముజేయనియెడల మృత్యువునుబొందును, స్నానము
చేసినయెడల మృత్యుభయముకలుగదు జాతాకాచమృతాకాచదినములలో గ్రహణము
కుభవిందినయెడల గృహణనిమగ్తపర్యంతమాకాచములేదుకుద్దిగలవాని గా నెరుంగవలెను
జీవత్పితృకస్య తర్పణనిషేధః ।

శ్లో! జీవమానఃపితాయస్య సూతాయదివిపద్యతే । మాతృశ్రద్ధం
నుతః కుర్యాన్నకుర్యాత్తలతర్పణం ।

తా! తిండిజీవించియుండితల్లిచుటనొందినయెడల తల్లికి శ్రద్ధకృత్యమునంతయు
జేయవలయును తలతర్పణముమాత్రము జేయనక్కరలేదు

బోధాయనామావస్య నిర్ణయః

భూతేహ్నయేనాయుతేయుగ్మా పత్యోదేహ్నాయమెతిచేత్ । బోధా
యనానాంభూతేమా శ్రద్ధంకుహ్నమితోన్యథా ।

సారమాసకీర్తినిణయః.

శ్లో! జన్మమరణధర్మకన్యతాన్యహఃని ఇశ్యేకమాసేచపునభా
వాని పునభావేష్యేవహికర్మ కుర్యాత్తేష్యేవసంక్రాంతియుతేషునైవ ।
మాస్యేకస్మిన్ ద్వేతిభేచెత్సరా న్యత్పూర్వస్తస్మిత్పూర్వసంక్రాంతి
యుక్తే । ద్వావప్యేతేనక్రమేచెత్పిరస్యత్సర్వం చైవంచంద్రసూర్యోవ
రాగే । వృశ్చికాదిత్రిమాసేషుమృతాహోనభవేద్యది । పూర్వమాసేతు
కర్తవ్యమితి శాతాతిపోబ్రవీత్ । ఊర్ధ్వంముహూర్తంకుతపాత్సంక్రాంతి
తిర్యదిదృశ్యతే । పూర్వమాసేనకర్తవ్యం కుర్యాత్పాకుతపాదపి ।

శ్రద్ధవిఘ్నేషు శ్రద్ధవిఘ్నాః

శ్లో! శ్రద్ధవిఘ్నేద్విజాతినా మామశ్రద్ధంబ్రకీర్తిగం । అమా
తాస్యాదినియతం మాసాంతర్పరాభృతభిః । ఇతిహారీతః ।

తా॥ బ్రాహ్మణునకు విఘ్నము సంభవించినప్పుడు ద్వైతబ్రాహ్మణుల మాహికము అధికము
యొనలగునని అనుద్రవ్యములచేతనే బ్రాహ్మణులు చేయఁగినవని చాఁచుటచే చెప్పెను.
అనుద్రవ్యమునగా భోజనసామాగ్రి

మరీచిః॥ శ్లో॥ అనగ్నికృష్ణం సీచయన్య భార్యారజన్వలా॥ అమత్రాద్భగ
ద్విజఃకుర్యాన్నతుకుర్యాన్నతేహని॥

తా॥ అహితాగ్ని కానివాడును పృథుఁగా మైనవాడును బహిష్కృతవాని పెనిమి
టియు మృతదినమునందు అమత్రాద్భమనే జేయవలయును.

లోగాక్షిరపి॥ శ్లో॥ పుష్పవత్స్వపిదారెషువిదేశస్థావ్యసగ్నికః॥ అన్నైవా
బ్రకంకుర్యాద్దేహ్నా వా మేనవాక్స్వచిత్॥

తా॥ భాగ్యబహిష్కృతాలైనను పదేశము వందుండినను భార్యాగ్ని కానివాడైనను
అన్నత్రాద్భమనే జేయవలయును అదిసంభవము కానిపక్షమునందు హిరణ్యబ్రాహ్మణును
జేయవలయును అదిసంభవము కానిపక్షమున అమత్రాద్భమైనను జేయవలయును అని
లోగాక్షియతిము.

అపుత్రాయారజన్వలాయాభర్తృబ్రాహ్మవిధిః.

శ్లో॥ అపుత్రాతుయదాభార్య సంప్రాప్తేభతుకారాబ్ధికేరజన్వ
లాభవేత్సాతుకుర్యాతత్పంచమేహని॥

తా॥ సంతానము లేనట్టిత్రీ బహిష్కృతయొండగా అట్టిసమయమున పెనిమిటియార్ది
కముసంభవించినయెడల అయిదవన్నానదిసంభవించినపుడు పెట్టవలయును.

ప్రభానిఖండే॥ శ్లో॥ విశుద్ధస్యాచ్చతుర్థేహ్నిన్నానాన్నారీరజన్వలా॥
దైవేకర్మణిపితేచపంచమేహనిశుద్ధతి॥

తా॥ బహిష్కృతస్త్రీ వారజనమునన్నానముజేసినపుద్ధియగును గాని దేశపితృకా
ర్యమువిషయమైఅయిదవదినమందుకుర్చిగలదియగునని ప్రభాసఖండమునందు తెప్పఁబడెను
పాదప్రత్యక్షన విధిః.

శ్లో॥ మండలాత్పశ్చిమేభాశేబహిరవస్థిలోద్విజః॥ తత్రైవనిస్సజ
త్వాద్భాత్యక్షనం మండలోపరి॥ ఉదబ్బుభోపవిష్టానాంపాదానాంత్యక్ష
సంభవేత్॥ అన్యథాత్యక్షన్త్రాదైవిరాశాపితరోగతాః॥

తా॥ మండలమునకు పడమటిభాగమున పాదములనుంచి పాద్యమును విడువవల
యును. పాదప్రత్యక్షనము పాదములనుచుడిదలమునొడచుంచిన పిమ్మట జేయవలయును
త్రాహ్మణులను త్రోవముఖముగ నూర్చుండ బెట్టిపాదప్రత్యక్షనము జేయవలయును లేనియె
డలపితృజనములు ఆకారహితులై నల్లుదురు.

శ్లో॥ పాదమూలపిత్తస్థానం పాదమధ్యేపితామహాః॥ పౌపితామ
హస్తపాదాగ్రే పాదాగ్రయేత్కమాత్ ॥

తా॥ పాదమూలమొడటపిత్తమును పాదమలమధ్యకు పితామహమును పాదమూల
చివరను పౌపితామహమునునుండును కాబట్టి క్రిమముగా పాదమూలను, పౌపితామహమును
యును.

పాదపౌపితామహనోదకమార్జనవిధిః.

శ్లో॥ భేదపాదోదకం పానం సుశానం పిత్తమండలైశ్చ యోగ్యం
సమాప్నోతి పునః కర్తా విధీయతే॥ పిత్తబాహ్యుపాదాంబు నధారంశిర
సిక్వచిత్ ॥

తా॥ విశ్వేదేవులయొక్క పాదోదకమును వైసమార్జనము చేసికొనుటయు పిత్త
స్థానముయొక్క మండలమును స్పృశించుటయు కర్తవ్యమైనను సమాప్తమైనది. కాబట్టి
పిత్తస్థానంబు నిమగ్నమునైన బాహ్యముని పాదోదకమును శిరస్సునధరింపఁగూడదు
మండలమును మాత్రము స్పృశింపవలయును.

అచమనప్రకారః.

శ్లో॥ మండలాత్పురతోదేవాః పితృవిప్రాస్తథోత్తరేకర్తాచైవతదీ
శాన్త్యై అన్యత్ర ధిరోఽపమః॥

తా॥ మండలమునకు తూర్పుగా విశ్వేదేవుఁడును ఉత్తరమున పితృబాహ్యుండను
కర్తయీ కాశ్యపాగమ యను గూర్పుఁడియూచమనము చేయవలయును. దీనికి న్యతిరేక స్థలముల
యందుండి గూచమనము చేసియెడల క్తపానముతో సమానమగును.

శ్లో॥ కత్కరాచమన త్పుర్వం భోక్తురాచమనంయది శునో
మూత్రసమంతోయ మిత్యేవం మనుర్బ్రవీత్ ॥

తా॥ కర్తరాచమనము చేయుటకంటే భోక్తరాచమనము చేసియెడల శునకమా
త్రపానముతో సమానమని మనువు చెప్పెను.

గంధధారణమ్.

శ్లో॥ చందనం పితృకార్యేషు ఫాలమధ్యే వినితీ పేత్ ॥ కంఠే కత్తే
తథా పృష్ఠే నిరాశాః పితరో గతాః॥

తా॥ పిత్తకార్యములందు ముఖముననే మంచిష్ఠంధమును ధరించవలయును.
గాని కంఠమునందును భుజములందును వీపునందును ధరించయెడల పిత్తజ్వరములు
అకాలపాతములై కల్గిపోవుదురు.

పరివేషణవిధిః.

శ్లో॥ మధ్యే అన్నం పృథివీస్థావ్య దక్షిణే స్ఫుతపాయసే । శాతాది పురతః ప్రేక్ష్య అంతే సూప స్తతైవచ ॥

తా॥ అన్నమును మధ్యపృథివీమందును దక్షిణభాగమునందు నేతిగొన్నయు పాయసముగొన్నయు కూలు మొదలగునవి ముందగు పప్పుచిననుంచవలయును.

భోక్తురన్న స్పర్శనిషేధః.

శ్లో॥ అత్యక్తమన్నం పిప్రస్తు వాణినా తునసంస్పృశేత్ । స్పృశ తే యది మూఢా శ్చారవం నిరికింప్ర జేత్ ॥

తా॥ అన్నమును త్యక్తముచేయుఁ భూర్వము భోక్తముట్టుకొనఁగూడదు, అజ్ఞానముచేముట్టుకొనినయెడల రారవమును నిరికిమును బొందును.

పరివేషణసాత్కారిక.

శ్లో॥ హస్తాంతానుయోషే హో ల్లవణం వ్యంజనానిచ । చాతారం నోపకీప్యంతీ భోక్తా భుంజీతి శిల్పిషుగ ॥ సౌవణికరజితాభ్యాంచ ఖడ్గశ్చో దుంబరేణచ । దత్తి మక్షయ్య తాంయూతీ ఫల్గుపాత్రాణి వావ్యధా ॥ పాకానర్కం సమానియ నివేద్యచ పృథక్ పృథక్ । విధిసాదైవపూర్వంతు పరివేషణమాచరేత్ ॥

తా॥ లవణము కూలు మొదలగునవి చేతితో ఒడ్డింపగూడదు అట్లుంచబడినపదార్థములు కఠిణకు ఫలమునియ్యవు. వానిని భుజివినయెడల భోక్తపాపమును భుజించినట్లేయగును కాబట్టి బంగారము వెండి మొదలగు పాత్రములతోను మేడికొయ్య మొదలగువానితో జేయబడినపాత్రములతోను ఒడ్డించినపదార్థము విశేషమైనఫలమునొసగును కాబట్టి యిటువంటివి సమస్తపదార్థములను మేయమేగా మొదల విశ్వేదేవస్థానమందును పిచ్చుట పీత్తుస్థానమునందునుంచవలయును.

మఘదానివిధిః.

శ్లో॥ శ్రాద్ధే గౌమఘమంత్రేణ మఘదేయం ప్రయత్నితః । మఘ్విలాభేభిష్కంత్రితం సుధాపానసంభవేత్ ॥ మఘ్విలాభేయదిగుడంయో దద్యాత్ సర్వకర్మసు । వ్యధకంభవతితచ్ఛాద్ధ మితృశాతాతిపోబుజేత్ ॥

తా॥ శ్రాద్ధమునందు (మఘవాణా) అనుమంత్రమును స్మరించి తే నెనుంచవలయును అది సాధించినచుండినయెడల మంత్రమును జపించినచాలును అమృతిపానముజేసి ఫలము

కలుగును మరియు తేనెదొరకనియెడల బెల్లమునుంచినేని యాశ్వాథ్థముగ్ధమగునని
కాతలపుండుచెప్పెను.

అథవికరవిధిః.

శ్లో॥ భుంజానేషుచవివ్రేషు పిండదానవిధీయతే । వికిరంతుతతః
పశ్చాత్తతఉచ్చిష్టపిండకం ।

తా॥ బ్రాహ్మణులు భుజించినవారైయుండగా పిండప్రదానముజేయవలయును
అటుపిమ్మట వికిరాన్నమునుంచవలయును అనంతము ఉచ్చిష్టపిండమునుంచవలయును

శ్లో॥ సర్వవర్ణికమన్యాద్యం సన్నియాప్లావ్యవారిణి । సముత్సృజే
ద్భుక్తవతా మాగ్రతోవికిరంభువి ।

తా॥ అవికిరాన్నమును జలములోదాగామంచి యాభోక్తలయొక్క మందరేణ
భూమియందువిడువవలయును

వికిరానంతరం ఆచమనాభావేదోపః.

శ్లో॥ శ్రాద్ధేషువికిరంతత్యా యోనాచామెన్మతిభ్రమాత్ । పితర
స్తస్యపితౄనాభవంతి త్యుచ్చిష్టభోజనాః ।

తా॥ శ్రాద్ధములయందువికిరాన్నముంచి పిమ్మట అజ్ఞానముచే నాచమనముజేయ
కుండినయెడల వానిపితృదేవతలలాలు మానములపర్యంతి ముచ్చిష్టమునుభుజించుచుండుదురు
పిండపుదానవిధిః.

శ్లో॥ సర్వమన్నముపాదాయ సతిలందక్షిణాముఖః । ఉచ్చిష్టస
న్నిధౌపిండప్రదద్యాత్పితృయజ్ఞవత్ ।

తా॥ పాత్రమునకుంచుకొనిన యన్నమునంతయును నువ్వులతోలిపి పిండములను
తేజివానిపిండపితృయజ్ఞపుకారముగా దక్షిణాభిముఖుడైపిండప్రదానముజేయవలయును
ఉచ్చిష్టసన్నిధిస్వరూపమ్.

శ్లో॥ పితౄణామాసఫానాత్ అగ్రతఃత్రివ్యరత్నిషు । ఉచ్చిష్టసన్ని
ధానాంతంనోచ్చిష్టాసనసన్నిధౌ । అరత్నిమాత్రముత్సృజ్య పిండంతత్ర
ప్రదాపయేత్ ।

తా॥ పితౄబ్రాహ్మణుండు కూర్చుండినపుడేకముమొదలు ముందుమాడపిడితెల్లి
మూలకుండవలయును ఉచ్చిష్టపాత్రమునకుపిడితెల్లిమూర్తప్రమాణమువిడిది అక్కడపిండ
పురానముజేయవలయును

శ్లో॥ యతోపస్పృశతోవాపి పానవంతిసేవిందవః । మధుసర్పి

స్త్రీలయుతాంధ్రపిండగన్నిర్వపెత్తుతః । జానుకృత్వాతధానవ్యం భూమా
పితృపరాయణః ॥

తా॥ నీళ్లుస్రివిం చినప్పటికిని కలియకుండానో అట్టిప్రదేశమునందు జేయవలయును
తేనెకాయిన వులు పెండలగువానితోగలిపిమాడుపిండములనుజేసి యెడనుమోకాలును
భూమియందుంచి పితృదేవతలయందుధర్మక్రియవై భూమియందు పిండప్రదానముజేయ
వలెను

ఉచ్చిష్టపరిత్యాగః.

శ్లో॥ ఉచ్చిష్టాన్నంపరిత్యాజ్యం దేవానాంసర్వభాగతః । పితృ
కాంపశ్చమేభాగే విహృచ్ఛిష్టంప్రదావయేత్ ॥ అసంస్కృతేభ్యోదాసే
భ్యస్త్యజేమచ్చిష్టసన్నిధౌ । సత్యజేతుత్పిపాసాఖ్యా మన్యధాసరకం
ప్రజేత్ ॥ అసంస్కృతప్రమీతానాం త్యాగినాంకులయోషితాం ఉచ్చి
ష్టభాగదేయంస్య ద్దభేచఃకిశీచ్ఛయేత్ ॥

తా॥ ఉచ్చిష్టాన్నమును పితృదేవతల పాత్రమునకు పశ్చిమభాగమునవిడువవల
యును సంస్కారములేనట్టివారును తమరినిఆశ్రయించుకొని మృతినొందినట్టివారికి ఉచ్చి
ష్టసన్నిధానమందుఉచ్చిష్టమునువిడువవలయును తామిచ్చిప్రసాది విడువవలయునుగాని
తానుఆకలితోనుండి విడువగూడదు అట్లుగిడిచినయెడల మృత్యునుపొందును-సంస్కా
రములేకుండా మృతినొందినట్టివారికిని విడువబడిన కులస్త్రీలకును జెందుటలుఉచ్చిష్ట
భాగమును దర్శనమునందు విడువవలయును

భోజనపాత్రచాలనమ్.

శ్లో॥ ఉచ్చిష్టపితృపాత్రేషు భస్మమిశ్రంకరోతియః । తత్ప్రణాసర
కంయూతి యావచ్చందదివాకితా॥ అత్యజేషుచపాత్రేషు స్వస్తికుర్వం
తియెద్విజా॥ నిరాశాఃపితరస్తస్య శావదత్వాసుదాదాణం । పాత్రాణి
చాలనోచ్ఛార్ధేస్వయ శిర్యోధం సుతః సస్త్రీభిరణచబాలేన సానజా
త్యాకధంచనా శ్రాద్ధేతూచ్చిష్టపాత్రాణి ఖిలస్త్రేవతునిషీచేత్ ॥ పురుష
చ్ఛాసయేచ్ఛాదియథాసస్పృశ జేతథా ॥

తా॥ భోక్తులయొక్క యుచ్చిష్టపాత్రములయందు బూడిదచల్లినయెడల వాని
యొక్కతంధ్రినామ్యుచంద్రులు బంధువంశికాలమునకిమునుబొందును పాత్రలనుతీసివేయక
ముందుబ్రాహ్మణులు స్వస్తిచెప్పినయెడల వానినిపితృదేవతలు కలిసిమైకాపమునిచ్చి
యాకాంక్షితులై వెల్లిపోవుదురు-కాబట్టితాను గానితనోఘ్యుడుగాని తనకుమారుడుగాని

భోక్తృభోజనపాత్రములను తీసివేయవలయును- శ్రీలక్ష్మణుని పల్లలుగాని విజాతీయులు
గాని తీయఁగూడదు- శాస్త్రములయందు భోక్తృయోగ్యమునకు ప్రయోగమును నిషేధమును
లు మొదలగునవి పెల్లగించవలయునంతలోతుగొయ్యిత్రిపురదానిలో వన పూర్వవలయును
శ్రాద్ధశేషాన్నభోజనవిధి.

శ్లో॥ తతశ్చవైశ్వదేవేన తేనభృత్యుస్సుఖాంధవాః భుజీతా
తిథిసంయుక్తస్సర్వంపితృసేవితం ॥ శాస్త్రమున్నునునుజ్ఞాతం భుజీత
తదనంతరం ॥ ఇష్టేన్నాధిక తువద్భుద్ధిమాత్సుసమాహితం ॥ పృథక్పా
కేనవైశ్వదేవకరణేపి శ్రాద్ధశేషాన్నభోజనంకర్తవ్యం ॥

తా॥ అటుపిమ్మట వైశ్వదేవము జేసికొనిపితృదేశకులుచేసనుజ్ఞపొందబడినపితృ
మమునంతయుతాను భృత్యులతనయులు బంధువులుఅతిథులు మొదలగువారితోటి ఇష్ట
లుమొదలగువారితోను గూడినావధానమునమ్ముగలవాడై యథేష్టుముగా భుజించవల
యును వేరుపాకములందు వైశ్వదేవముజేసి శ్రాద్ధశేషాన్నమునుకర్తృభుజించవలయును

శ్లో॥ ప్రదక్షిణానునువజ్య భుజీతపితృసేవితం ॥ శ్రాద్ధదివేపితృ
శేషా భావేపిపాకాంతరంకృత్వా అవశ్యభోజనంకర్తవ్యం ॥ అభోజనే
దోషః ॥

తా॥ భోక్తృకులప్రదక్షిణముజేసి వారికొంతదూరముపంపించి పితృశేషమును
భుజించవలయును పితృశేషములేకపోయినను వేరుపాకచేసియాదినమునభుజించవలయును
గాని యుపోష్యముచేయరాదు-

శ్లో॥ శాస్త్రకృత్యతుయోఃప్రోసభుకైఃకదాచన ॥ దేవామా
వ్యంసగృహ్లాంతి కన్యాసమితరస్తైహ ॥ పృథక్పాకేనవైశ్వదేవకరణేపి శ్రా
ద్ధశేషాదేనభోజనంకర్తవ్యం ॥

తా॥ ఏదామృణుండైనను శ్రాద్ధముజేసిభుజింపకుఁడునో అశ్రాద్ధమునందు దేవగు
లునాశ్యమునఁగొంపకు. పితృదేశకులకవ్యమును గ్రహింపదు- భిన్నపాకముచేవైశ్వదే
వముజేసి శ్రాద్ధశేషముచేభుజించవలయును-

శ్లో॥ దంతిధావనముభ్యగం సఖకేశనికృంతనం ॥ కర్తృకుర్వీత
పూర్వేద్యు ర్భోక్తృచైవపరేహని ॥

ఏకాదశ్యుపవాసాదినియమే.

శ్లో॥ ఉపవాసేయదాసర్వ శ్రాద్ధంనైమిత్తికాభవేత్ ॥ ఉపవా
సంతదాకుర్యాదాఘ్రాయపితృసేవితమ్ ॥

తా॥ నిత్యము గాజరుపుమందెడి యుపవాసదినమునందు శ్రాద్ధము సభవించిన యెడల శ్రాద్ధమును బెట్టిపిత్తుశేషము నాఘ్రూణి చియుపవాసము జేయవలయును.

వైశ్వదేవవిధి.

శ్లో॥ శ్రాద్ధంనిర్వర్త్యవిధివ ద్వైశ్వదేవాదికంతతః । కుర్యాద్వి త్తాంతతోదద్యాద్ధృతకారాదికంతతః ॥

తా॥ యథాశాస్త్రముగాశ్రాద్ధమును సమాప్తినింబొందించి అనంతమువైశ్వదేవ ము మొదలగువానిని జేసిబంధపులు మొదలగువారిలోగూడ భుజించవలయును.

శ్రాద్ధాగర్పణవిధి.

శ్లో॥ తతిఃపరేహ్నికర్వీత తర్పణంపురవస్సుధీః । తచ్ఛైషైస్తిల దభైస్తుప్రాత స్నాత్వామృతైజ్జలైః ॥ శ్రాద్ధేయానంతఉద్దిస్తా ప్రాత స్నానేవతర్పయేత్ । తర్పణంత్యమృగింప్రాతర్ ద్విత్వీయేద్రుహరేపయః॥ తృతీయేజలమిత్యాచాః చతుర్థేరుధిరంభవేత్ । తస్మాచ్ఛ్రాద్ధంతు పూర్వేద్యుః కృత్వాస్నాత్వాపరేహని । ప్రాతఃపితౄణాం సంతర్ప్య పశుస్పృంధ్యాదికారయేత్ । పరేహన్యషసిస్నాత్వాకృత్వా శ్రాద్ధాం గర్పణం పునస్నాత్వైవకుర్వీతప్రాతస్సంధ్యాసమాహితః । ఉదితేతు రవాస్నాత్వా సంస్యాక్ష్వత్వైవతర్పయేత్ । యస్తుగర్పయతిప్రాతః కృత్వాశ్రాద్ధంపరేహని । పితరస్తృప్తిమాయాంతి సకున్యంతిచవైధృ వంపరేద్యుశ్శ్రాద్ధకృత్సర్వో యోనత్పియతేపిత్వా । అత్యస్తాపితర స్తస్య శాపగదత్వావ్రజంతే॥ ఖేదక్ శ్లాఢ్గయాశ్లాఢ్గే శ్రాద్ధేపత్వా బ్లికేపిచ । పరేహనిద్విజఃకుర్యా త్తర్పణంతిలసంయుతం ।

తా॥ అటుపిమ్మట విద్వాంసుడైనపురుషుడుశ్రాద్ధమునందు మిగిలినతలలుదిగ్బల చేతనుమరు నాడుదయమున స్నానముజేసిపరిశుద్ధుడుగు జలముచే పూర్వదినమందుశ్రాద్ధము నందుడుద్దేశించబడినపితృనగ్ధమునుగుఱించి తిలక్పూజజేయవలయును-అచే నుబడినతర్పణ సంబంధముగుజలమునుస్రాతిఃకాలమునందుజేసియెడలఅచ్యుతిముతోసమానమనియు రెండవ జాములో జేసియెడలపాలుతోసమానమనియు మూడవజాములోజేసినయెడల జలముతోస మానమనియు నాల్గవజామునజేసినయెడలత్తముతోసమానమనియుచెప్పబడినది కాబట్టి పూర్వదినమందు శ్రాద్ధముచెట్టియరు నాడుదయమునస్నానముజేసి పితృదేవతలగురించి తర్పణముజేసిపిమ్మట సంధ్యానాదనాది నిత్యకృత్యములనుజేసికొనవలయును-మరునాడు దయమునస్నానముజేసి తిరిగిస్నానముజేసినపిమ్మటప్రాతస్సంధ్యానందనాది నిత్యకృత్య

ములను జేయవలయును-నూనోదయమునుచుండగ సాధ్యమందగుముజేయుచు శ్రాద్ధాంగ తర్పణమును జేయవలయును-ఎవ్వడు శ్రాద్ధము పెట్టి యువాకు దయము శ్రాద్ధాంగ తర్పణమును జేయుచున్నాడో వానిపితృదేవతలు తృప్తి నొందుచున్నారు-శోపమునుపొందగు-నిశ్చయము శ్రాద్ధమును పెట్టినపుడుమాత్రము మరువాడు శ్రాద్ధాంగ తర్పణమును జేయవలయును డల వానిపితృదేవతలు తృప్తి లేనివాడై శోపమిచ్చి వెల్లిపోవుచున్నారు-తిర్థశ్రాద్ధమునందు గయాశ్రాద్ధమునందు పృత్యర్థిక శ్రాద్ధమునందు పరమానితర్పణము తిలసహితముగ చేయవలయును

మహాలయతపకాణం.

శ్లో॥ శ్రాద్ధాంగ తేవత్సహం దద్యాత్పితృశ్రాద్ధాంగ తర్పణమ్ సకృ
న్మహాలయే శ్రాద్ధే సతిలంతు పరేహని ।

తా॥ పక్షశ్రాద్ధాంగ తర్పణము శ్రాద్ధాంగ తర్పణమునందే జేయవలయును, మహాలయ శ్రాద్ధమునందు మరువాడు తిలతర్పణము జేయవలయును

పితృవ్యాధికారుణ్య శ్రాద్ధే తర్పణవిధిః.

శ్లో॥ శ్రాద్ధాంగ తర్పణంకుర్యాత్పిలంతు పరేహని । పితృవ్యా
ధయవినశ్యాన్మచాన్యవిషయేథ వేత్ ।

తా॥ మరువాడు తిలసహితముగ తర్పణము జేయుట కల్గినదగుట విషయము కాని యితరుల విషయము కాదు

సపిండికరణాను మాసికాదిషు తర్పణవిధిః.

శ్లో॥ పక్షశ్రాద్ధేహిరశ్వేచ పశ్చాద్దద్యాత్రిగదకం తథాచైవా
ప్రకాశ్రాద్ధే శ్రాద్ధేచైవానుమాసికే ॥ వృద్ధిశ్రాద్ధే సహిజేచ ప్రేతశ్రాద్ధా
నుమాసికే । పరేహని విమోక్షేచ సకుర్యాత్తిలతర్పణం ॥ కృత్వానుమా
సికం శ్రాద్ధం సపిండికరణాత్పరం ॥ వైశ్వదేవంతతాకుర్యాత్తర్పణం తిలసం
యుతం సపిండికరణ శ్రాద్ధే ప్రేతశ్రాద్ధానుమాసికే । సంవత్సరవిమోక్షే
చ సకుర్యాత్తిలతర్పణం । ఇదం వచనం పరేహని తర్పణనిషేధపరం ।
అన్యధాబహుస్థృతివిరోధస్యాత్ ॥

తా॥ పక్షశ్రాద్ధమునందు సోగ శ్రాద్ధమునందు శ్రాద్ధాంగ తర్పణము తిలతర్పణము జేయవలయును అప్తకాశ్రాద్ధమును అనుమాసిక శ్రాద్ధమునందును వృద్ధిశ్రాద్ధమునందును సపిండికరణ శ్రాద్ధమునందును ప్రేతశ్రాద్ధమునందును పరేహనితర్పణము జేయవలగర లేదు,

సపిండికరణముజేసి మాసికముపెట్టి పిమ్మట వైశ్యదేవముజేసి అనంతము తిలత్పణము జేసికొనవలయును. సపిండికరణమునును (పేతకా) కమునందును మాసికమునందును సుంక త్వవిమోకమునందును తిలత్పణము జేయగూడదనెడుమాట పరేహనిర్వణవిషయము గాని నిర్వణవిషయముగాదు. ఇంతకంటెక్కువ రెకముగ జెప్పినయెడల ననేకస్మృతులకు విరోధముగానుండును.

సువాసినీశాద్ధే సువాసినీభోజనవిధిః.

స్నిగ్ధయసింహౌ॥ శ్లో॥ మాతృశాద్ధేతుసంప్రాప్తే బ్రాహ్మజైస్సహభోజనం॥ సువాసిన్యైవదాతవ్యమితీశాతాతిహోబ్రవీత్॥ భర్తృరగ్రేమృతానారీ సహదాహేనవామృతౌ॥ తస్మాస్థానేషుభుజిత విప్రైస్సహసువాసినీ॥

తా॥ తల్లినువాసినీయొండి మృతినొందినయెడల అట్టితల్లి యాత్మికమునందు బ్రాహ్మణులతోగూడ యొకముత్తెదునకు భోజనముపెట్టవలయునని శాతాతిపుడుచెప్పెను. పెనిమిటికంటె భోజ్యుండుమణించినను పెనిమిటితో సహజముజేసినను యామె బ్రాహ్మణమునందు భోక్తలతోగూడ ముత్తెదునను భుజింపజేయవలయును.

ఆశౌచదినేశాద్ధవిధిః.

శ్లో॥ దేయేపిశ్రావణాన్త్రాధంతు ఆశౌచంబాయతేతథా॥ ఆశౌచేతువృతికాంతే తేభ్యశ్రాద్ధంకృదీయతే॥

తా॥ జాతాశౌచమృతాశౌచదినములలో శ్రాధకముసంభవించినయెడల ఆశౌచము నివృత్తియగుదినమున శ్రాధకమునుపెట్టవలయును.

రజస్వలాకర్తృకభర్తృశాద్ధవిధిః.

శ్లో॥ అపుత్రాతుయదాభార్యా సంప్రాప్తేభతుకాబ్ధికే॥ రజస్వలాభవేత్పాతు కుర్యాత్తత్సంచమేహని॥ అశుద్ధాస్యత్పించమేహ్నిన్నాత్వానారీరజస్వలా॥ దైవేకర్మణిపితేచ కంచమేహనిశుద్ధ్యతి॥

తా॥ సంతానములేనట్టిస్త్రీ బహిష్కారముండగ యామెభర్తయొక్క శ్రాధకము సంభవించెనేని అయిదవదినమందు స్నానముజేసినపిమ్మట పెట్టవలయును. బహిష్కారస్త్రీ అయిదవదినమందు స్నానముజేసినయెడల దేవపితృశార్యములకు నర్హురాలుగానుండును.

అనుశ్శాద్ధంగ్యహీత్యాతు శ్రాద్ధాంతరభోజనేదోమః.

శ్లో॥ అనుశ్శాద్ధంగ్యహీత్యాతు యోన్యశ్శాద్ధంతుభుంజతే । పఠం
తిపితరస్తేషాం కారవేనరక్షేద్రువం॥

తా॥ ఎవఁడైనను అనుశ్శాద్ధమునందు పదార్థమునుతీసికొని తిరిగి అన్నశాద్ధము
నందు భోక్తయుగానుం డెనేని వానిపితృదేవతలు రొంతమునువరికమునుబొందుచున్నారు.
నిశ్చయము.

ఆచమనవిధిః.

శ్లో॥ ఆచానంతేచపాద్యేచ విష్టరేచవిశేషతః । వికిరేషిండదానేచ
షట్పుతాచమనంస్మృతమ్॥

తా॥ మొదటను చివరను పాద్యసమయమునందును విష్టరమిచ్చిపూడఁడు వికిరము
యమందును పిండప్రదానకాలమందును ఈయాఱుసమయములయందును ఆచమనము
జేయవలెను.

శ్శాద్ధేతరదాననిషేధః.

శ్లో॥ వైతృకేషుచవిప్రేభ్యో దద్యాత్తక్రంతుమూఢభీః । తత్తక్రంత
మిత్యాహుఃకాశ్యపిగ్గాగ్యగౌతమాః॥

తా॥ పితృకార్యములయందు భోక్తలకుమజ్జగనిచ్చియెడల యామజ్జగరక్తముతో
సమానమని కాశ్యపిగ్గాగ్యుఁడు గౌతముఁడు మొదలగువారలుచెప్పిరి.

పాదక్షయోశనం.

శ్లో॥ మండలాత్పశ్చిమేభానే స్వాగతంతువిధియ్యతే । పాద్యందద్యా
చ్చతత్రైవ యోశనంమండలోపరి॥

తా॥ మండలమునకు పశ్చిమభాగమునందు పాదములనుంచి స్వాగతమునుపాద్యము
నుజెప్పవలయును, మండలముమీదపాదములనుంచి దిసపిమ్మటప్రత్యోశనము జేయవలయును

రజస్వలాపల్వోశ్శాద్ధనిమంత్రిణిషేధః.

శ్లో॥ రజస్వలాయాభరారం సుతికాయాశ్చనైపతిం । భండస్పర్శన
పర్యంతం శ్రాద్ధేతుననియోజయేత్॥

తా॥ రజభోగ్యులపిమ్మెయండగగాని పృథులమెయండగగాని వానినిశాద్ధముల
యందు నిమంత్రణజేయగూడదు. వానిభోగ్యులు మండలమొదలుగానిని మట్టుకొనుట
కు యోగ్యులకే లిగింపవు వానికితత్కలుగును.

పితృపుత్రయోగేకకాలక్షీరవిధిః.

శ్లో॥ పుత్రప్రసవోన్యకృతా లే డౌరకర్మప్రవర్తతే । పుత్రస్యాదా
త్సుంభస్య పితృస్తుతదనంతరం । యస్తుడౌరదినేనాహాః స్మృత్తికాన్నాన
మాచరేత్ । ఆశౌచంత్రిదినంభస్యపునఃతౌ కేణశుద్ధతి ।

తా॥ తండ్రికుమారులిద్దరుఁక్కి దినంబున డౌరముజేయుచుకొనవలసివచ్చుదుముందు
కుమారుఁడు చేయించుకుని పిమ్మట తండ్రిచేయించుకొనవలయును. ఎవడైనను డౌరము
జేయుచుకొనిన దినమునందు మృత్తికాన్నానము తెలియఁజేసినయెడల వానికిమూడుదిన
ములపవ్యంతము ఆశౌచముండును. పిమ్మట తిరిగిఁజూరకర్మము జేయించుకొనవలయును
వామభిగేజలసాత్రనిపేధః.

శ్లో॥ యథాభిగేజనకాలేతు నామభాగేస్థిరంజలమ్ । శ్వానమూత్రేన
మంత్రోయం పీశ్వాచాం దాయణంచరేత్ ॥ స్కంధేకవాపీపాషాణే ఆ
ర్ద్రేనస్త్రంవనిక్షిపేత్ । నిక్షిపేద్వది మూత్రాత్మానచేలన్నానమాచరేత్ ।

తా॥ భిగేజముజేయునప్పుడు జలసాత్రమును ఎడమభాగముండును దుకొని జలపా
ముజేసినయెడల శునకమూత్రమును పానముజేసిట్టుకును. అట్లుజేసినయెడల చాచా
యు నానరింపవలయును. భుజముమీదను తలుపుమీదను రాతిమీదను తడినస్త్రము
నుంచగూడదు. తెలియకనుంచినవాడు ఆకట్టువస్త్రముతోనే స్నానముజేయవలయును.

రజస్వలాసూతికాపత్యోరశుద్ధతా.

శ్లో॥ రజస్వలాచయూనారీ ప్రసూతాయాచపాతకే । దయవేకర్మసిపి
శ్చైవ తాసాంభర్తురశుద్ధతా ।

తా॥ బహిష్కేతనాని పెనిమిటియు పునఃప్రవేశనాని పెనిమిటియు దేవపితృకార్య
ములందు చువైతములుగాదు.

వ్యక్రమమునానాం శ్రాద్ధవిధిః.

వా॥ వ్యక్రమమేమనగానాం జీవంతమతిక్రిమ్యగదూర్ధ్వగతా
భ్యాంబ్యాభ్యాంసమావగత్రయం సంపాద్య శ్రాద్ధంకుర్వతః జీవతికాలాం
తరేవిలయేనతితస్సపిండ్యాత్పరంపునః । క్రమః పిండ్యంకృత్వాక్రమేణ
వగత్రయముద్గీర్ణశ్రాద్ధంకుర్వాత్ ।

తా॥ తండ్రిజీవించియుండఁ గుమారుఁడు మృతికొనినయెడల గర్భాగ్నియందు
యమై జీవించియున్నవానియొక్క తండ్రితాతలగర్భమునుజెప్పి శ్రాద్ధమునుచేయవల

యను కొంతకాలమునకు తండ్రిహృద మృతినొందినయెడల నపిండికరణమైనచ్యుట క్రమముగా ముగ్ధుడయొక్క నామములను జెప్పవలయును.

వా॥ ఏవమేనమాసికాన్యపినాన్త్రయోద్ధేశేనప్రతిమాసమనుమాసికసంజ్ఞయాపార్వణవిధానేనకుర్యాత్ । శృద్ధాంగతర్పణంసద్యఏవకుర్యాత్ ॥ పృథిమాసికేకన్యమాసికస్యాంతిరాయేతన్మాసికముత్తరమాసికేనసహసమానతగ్రతకుర్యాత్ ॥ మాసికద్వయమేవనే॥ అఘృకపాత్రపెట్టుకొనిండచట్టంసుర్యాత్ బహుమాసికమేవనే॥ త్రిణ్యైవాస్మిపాత్రాశిత్రయ్యేపిపిండాః॥

తా॥ ఈప్రకారముగానే వర్గత్రయముతో పృథిమాసమునందు పెట్టునట్లు మాసికములను పార్వణః ధానముగా చేయవలయును. శ్రాద్ధాంగతర్పణము తత్కాలమునందే చేయవలయును. ఈమాసికములలోనేదైన నొకటివిస్మయముసంభవించి యాగినయెడల ముందుమాసికముతోకూడఁజిపి సమానముగాజహపవలయును. అప్పుడు ఆలు అర్హ్యపాత్రలును ఆటాపిండములనుంచవలయును. అనేకమాసికములను జెట్టవలసినవికప్పుడుమాదుదొన్నెలును మూడపిండములనుమాత్రము నుంచవలయును.

ఏకోద్దిప్తవిధిః.

వా॥ కన్యప్రభాత్యభగిసి పుత్రాదిసంతానలాదీనాం ఏకోద్దిప్తవిధానేన పార్వణైకవక్తుర్యాత్ । తత్రవిశ్వేదేవోపిఏకేవవద్రుద్రసంజ్ఞాకౌపిశ్వేదేవః॥

తా॥ తన్ముకు తోలుట్టువుకమారుఁడు మేనమామ మొదలగువారియొక్క ఏకోద్దిప్తవిధానముగ ఏకపార్వణముగాచేయవలయును అప్పుడుద్రుద్రసంజ్ఞామందైన విశ్వదేవులొక్కఁడు.

విశ్వేదేవాస్త్రయోదశః.

తద్యథా॥ శ్లో॥ దత్తస్యదుహితాసాధ్వీ విశ్వనామప్రకీర్తితా । తస్యాఃపుత్రమహావీర్యా విశ్వేదేవాస్త్రయోదశః ।

తా॥ దత్తప్రకాశతియొక్క కుమార్తెయు పతివ్రతయునగు విశ్వ అనుపేరుగలయొక స్త్రీగలదు. ఆమెయొక్కదేవయులునుమిక్కిలిపరాక్రమవంతులునగు పదమగ్గురు విశ్వదేవతలని చెప్పబడుచున్నారు.

తలెన్నియమాః.

శ్లో॥ ఇస్త్విశ్వాదేదత్తక్రతూ సంకీర్త్యావైశ్వదేవకౌ । నాందీముఖేనస్య ఏసూనాపిండ్యకాలకామకౌ । పురూరవార్ద్రవావైతౌ పార్వణేసముచా

హృతౌ॥ హేమశ్రాద్ధేదనురుచీ తీర్థధూరివిలోచనా॥ ఏకోద్దిష్టేరుద్రసం
జ్ఞావిశ్వేదేనఃస్మయోదశః॥

తా॥ ఇట్టిశ్రాద్ధమునందు దక్షిణకుపులిగవురు వాందీశ్రాద్ధమునందుసశ్యకములుఇ
రువురుపిండికణమునందు కాలకాములిగవురు పౌత్యాబ్ధికమునందు పురూవాద్ధ్యలిగు
వురు హింశాశ్రాద్ధమునందు ధనురుమలిగవురు తీర్థశ్రాద్ధమునందు ధూరివిలోచనలిగువు
రు ఏకోద్దిష్టమునందు రుద్రఃకొక్కరుడును మొత్తముపదముగ్గురు విశ్వేదేవకులు.

ఉపవీతినాకర్తివ్యస్థానాన్యవా.

శ్లో॥ పౌగాయామనమస్కారేన్నానైవైవప్రదక్షిణే॥ వైతృకేత్రీత
కృశ్యేసి ఉపవీతంవిధియ్యతే॥

ప॥ స్వాగతేస్వస్తివచనేన్నపరివేషశఘ్నాదానేభివాదనే గోత్ర)
వృద్ధాదక్షిణాదాన విసజ్జనేచోపవీతమేవ.

తా॥ ప్రాణాయామమునందును కమస్కారమునందును స్నానమునందును పదక్షి
ణముందును పితృశ్రాద్ధసంబంధమైనప్పటికిని వైవశిష్టికవాటికందు ఉపవీతముగానేచేయ
వలయును. స్వాగతియుస్వస్తివచనములు అన్నమునొడ్డేముట అన్నముచెచ్చుట నమస్కార
ముచేయుట గోత్రవృద్ధిశిష్యుల దక్షిణనిచ్చుట విసజ్జనచేయుట ఈ కార్యములయందుఉప
వీతముగానే చేయవలయును.

అథ సోదకుంధశ్రాద్ధవిధిః.

పా॥ సోదకుంధబ్రాహ్మణభోజనమాసిక శ్రాద్ధానంతరం పాకాంత
లేగ్రతిపురుషోద్దేశేన సోల్పపిథానేకుర్యాత్॥ సంకల్పశ్రాద్ధే॥ ఆచా
హనాన్వీర్యపిండప్రదాన స్వహవాచనాదికంవిజ్ఞాయత్వా భోజనాంత
రంచాస్తమద్ధిమాత్రంకృత్వా తాంబూలదక్షిణాదీనిగత్వా ప్రదక్షిణాపౌ
రామాణ్య కృత్యావినజయేత్॥

శ్లో॥ అగ్నివాహనపిదాశ్చ వికోచ్ఛిప్యపిండకాన్స్వభోచ్యతాన్న
కరణం సంకల్పేన వ్యవర్జయేత్॥

సోదకుంధశ్రాద్ధేపిశ్వేదేవవరణంనాస్తి, ఏవమేవమహాలయశ్రాద్ధం
బహుదేవతోద్దేశేన వార్షణవిధానేనవాకుర్యాత్॥పరేద్యప్రాణికాలే
మేవశ్రాద్ధాంగ తిర్పణంకుర్యాత్॥ ఇహవైతృమేధిక కారికాస్సమాప్తాః.

గంధశ్చయం సమాప్తః.

యాజుష స్తార్తమంత్ర పాఠము.

వృధమభాగము నస్వరము, నద్గ్రంథము

ప్రతి 1 కి రు 2—8—0 పోస్తుభర్షులుప్రత్యేకము, పెంటనేవాసి తెప్పించుకొనవలెను.

అయ్యా?

భగవదనుగ్రహముచే చతుర్థముద్రణముతీరెను ఇది ముద్రింపించుచుండగా
 యాజుషులపదేపదేపంతువని బాలులువ్రాసిరి. అప్పట్లో నైగ్రంథమునుపంపలేకపోతి
 మి “శ్రీయాంసిబహువిష్ణూని” అనునట్లు ముద్రింపించుచుండగాగితములు, కాటుక,
 టైండ్ సామానులు మొదలగునవి ఒకటికి పదిరెట్లు హెచ్చి కొన్ని సమయములలో
 దొరకకుండుటవలన గలిగిన యాలస్యమును గూర్చి చదువరులే గ్రహింతురు గాక—
 గ్రంథస్థవిషయము లెవ్వియనిన, నరుకము, చతుకము, పురుషనూక్తము, శ్రీనూక్తము
 భూనూక్తము, అరుణము, సోము. త్రివ, వివాహానుంత్యపృశ్న, ఉపనయనముంత్య
 పృశ్న, నక్షత్రేష్టి, ఉపవివత్తులుఅనగా—చిత్తి, శిశు, ఆనందశిల్పి, భృగుశిల్పి,
 తారాణము, పితృ మేధము, అధికవణము, మన్యునూక్తము, గుదగ్రీవాక్తము, పుషకా
 క్తము, దేవీనూక్తము, రాత్రినూక్తము, హిరణ్యనూక్తము, నీహనూక్తము, సరస్వతీనూక్త
 ము, లక్ష్మీనూక్తము, కాశీనూక్తము, ఆశ్వి నూక్తము, న్యాయశాస్త్రము, చుహవాసము, దశాం
 గరాద్రీకాణము, మోడకాంకాద్రీకాణము, ఆత్మశా, శివశంకలములు, దశ
 కావ్యము, సామ్రాజ్యప్రభుత్వము, బిల్వాష్టోత్త-శతీవామధాజా ఇంద్రాక్షిస్తోత్తము,
 దుదగ్రీవము, నవగ్రహానుంత్యములు మొదలగుస్మార్తమంత్యము లన్నియును
 గలవుఇదిస్మార్తగ్రంథసాధులకునువిగ్రాహులకును, గాజాశ్రీతులకును, యాజ్ఞకులకును, స్వ
 క్తివాచకులకును, శిశులకువిష్ణ్వలయార్చకులకును, ఋగ్వేదులకునుఅతివసరముగ
 నుండదగినది గురువునద్ద 1. 2 సార్లు సారముచెప్పించుకుని, స్వయముగా గ్రంథసహ
 య్యముచే పఠింపదలచును, మఱియు నీగ్రంథముండుటవలన దాదాభిషేకము, నవగ్ర
 హావృత్తులు, నవగ్రహాదపము, మొదలగునవియును, వివాహోపనయనాదిమోడకల
 లుమొదలగు స్మార్తకర్మలన్నియును పూర్తిగా నెత్తుకునుపనువులగుదురు ఈగ్రంథ
 మునలయువాండ్రు పెంటనేవాసి తెప్పించుకొనగలరు ప్రతి 1 కి రు 2—8—0
 తిరుమహాబాలువాగ్నియనప్పుడు తనుగ్రామం, పోట్టు, బిల్లా, తొలుకా, మొదలగు
 వదివిప్పువ్వముగా లేనురుభాషలోగాని ఇంగ్లీషుభాషలోగానివాగ్నియకలెనుసంబంధ
 ములుండకూడదు 6 పృథులుఒకేతూరివాగ్నియనప్పుడు తనకుచేరువనున్న నైర్వేష్టి
 వకాచేరు తెలియపర్చవలెను. నైర్వేష్టిపాఠ్యగ్ ద్యానాతెప్పించుకొనునప్పుడు మికు
 ఖర్చులుచాలాతగ్గును మాకేట్లాగులు గ్రంథములతో పంతును.

యాజుషశ్రౌతస్తానానుక్రమణిక

ఈచతుర్థఃశ్చంద్రణమునందు, ఇందుగృహ్యసూత్రధర్మశాస్త్ర-స
 స్వర - సప్రయోగ శ్రౌత సహితము గా నుండెను. ఈఅపూర్వమైనస
 ద్గ్రంథమునుజదివినంతినే సకలవైదికప్రాచీనసాంప్రదాయములు విస్పష్ట
 ముగాఁదెలియును. ఇట్టిఉత్తమగ్రంథమిదివలె కెప్పుడునుబయలు వెడలలే
 దు. ఎంతధనమువెచ్చించిననుసరే ఇన్ని విషయములను బోధించువారు
 దొరకరనియీపుస్తకమునుజదివిన గొప్పవారందఱును తెలియవలెను
 చున్నారు. ఇదివరకుమూడుమారులుముద్రించిన ప్రతులన్నియువిక్రయ
 మైనవి. వాటియుయజుశ్చంద్రాలాచరించు సకలస్మార్త విషయములును
 చేరినపుస్తకములలోనిదిప్రాముఖ్యమైనది. ఇందుండువిషయములు విఘ్నే
 శ్వర విఘ్నేశ్వరపూజలు స్వస్తివాచనకర్మణః పుణ్యాహ వాచనములు,
 తత్ప్రమాణములును-పిమ్మట-అగ్నిముఖమునుఅందుప్రాత్రాసాధనము
 లునుజయాది పూర్ణాహుతి హోమములును, అంకురారోపణాదిదేవతా
 హోమములును పంచదశకర్మలకును ప్రాముఖ్యమైన గృహ్యసూత్రమును
 నిత్యముజరుపవలసిన ఔపాసనాదివిషయములును, గర్భాధాన-పుంసవ
 న-సీమంత, జాతకర్మ, నామకరణ, అన్నప్రాశన, చౌలోపనయనాదిసద్వి
 షయములును వేదవ్రతములును స్నాతకవ్రతమును పిమ్మట సూత్రీయ
 వివాహమును ఇట్టియవివాహ వ్రయోగమును వివాహదీక్షయందు
 రదినములు జరుపవలసిన హోమామాదిప్రయోగములును పిమ్మట, గృహ

ఘటలు నిత్యముజరుపవలసిన స్నానాదికృత్యములును దేవతార్చనవిధానములును ఇందులధానపంచకమును మాసశ్రాద్ధాదిసప్రయోగములును పుత్రస్వీకారదత్తహోమ పృథ్వీకరణములును కదలీవివాహాదివిషయములును ద్విజులయొక్క జన్మోత్సవాదులును అందులయొక్క క్రమంత్రములును అఖిలాండకోటి బ్రహ్మాండనాయకుడైన శ్రీరాములవారియొక్క కళ్యాణోత్సవములును పితృమాతృలయొక్క ప్రత్యాబ్ధికములును మరి కొన్ని ధర్మశాస్త్రవిషయములును మహాలయాది శాస్త్రప్రకరణములును రథసప్తమీసాన మాఖసాన నిర్ణయములును ఇత్యాది అనేక సద్విషయములుగలిగిన గొప్పగ్రంథము ఇది బ్రాహ్మణమాతృల కందరికిని పృథిగ్మహానుసు 1 పుస్తకములపైనుండనినది. ఈ గ్రంథమువలన ప్రయోజనమును తమ గేముదుచెప్పుగలరు. గురుసహాయము కోరనక్కరలేదు అతిసులభముగా ప్రయోగమునుజర్పింపగల సామర్థ్యమిచ్చును వెంటనేవాసి తెప్పించుకొనదగును. ప్రతి 1—కిరు. 4—0—0

పురాణోక్తవైశ్యాఅపరము, ఇందుజ్యోతిషధర్మశాస్త్ర, సప్రయోగసహితముగానుండెను. తాత్పర్య సహితము యాజ్ఞీకులకుమహాధనము ప్రతి 1 కిరు 1—4—0

పోస్తుఖర్చులుప్రత్యేకము.

 ఆర్యానంద ముద్రాక్షరశాల, మచీలీపట్టణము.

10651

